

REPUBLIKA HRVATSKA

PUČKI PRAVOBRANITELJ

IZVJEŠĆE O RADU ZA 2006. GODINU

Zagreb, ožujak 2007.

DIO PRVI

UVODNE NAPOMENE

Godišnje izvješće pučkog pravobranitelja Hrvatskom saboru, jest prikaz njegova rada i podataka o stupnju poštivanja ustavnih i zakonskih prava građana u prethodnoj godini do kojih je došao u svom radu.

Pri izradi ovogodišnjeg izvješća, korištena je metodologija primijenjena u prijašnjim izvješćima. Područja prava, koja su bila zastupljenija u ukupnom broju pritužbi ili koja su ocijenjena važnim zbog uočenih problema (npr. pravna sigurnost i jednakost građana, efikasnost, nedostaci u normativnom uređenju problema, i sl.), pomnije su prikazana od područja koja niti brojem pritužbi, niti svojom težinom, nisu imala jednaku važnost.

Ovo izvješće sadrži statistički pregled predmeta rada Ureda po pojedinim pravnim područjima i zemljopisnim kriterijima: gradovima, županijama i stranim državama.

Broj novoprimljenih pisanih pritužbi u 2006. godini (1655), gotovo je identičan broju pritužbi iz 2005. godine (1653).

Valja reći da je ukupan broj građana koji se obraćaju s pritužbama veći od prikazanog, iz razloga što se zajednička pritužba, podnesena od strane više građana, evidentira kao jedna. Osim toga, u predmetima u kojima je postupak po pritužbi okončan u nekom ranijem razdoblju, a pritužitelj se obrati novom pritužbom, statistički vodi kao stari predmet.

Kao i prethodna izvješća, niti ovim izvješćem nije moguće cjelovito prikazati stanje i stupanj poštivanja ustavnih i zakonskih prava građana, već je ono pregled uočenih najznačajnijih i najbrojnijih pojava kršenja ljudskih prava te njihovih uzroka.

Ovo je izvješće podijeljeno u nekoliko dijelova: pregled statističkih podataka o radu Ureda, analiza rada po pravnim područjima s primjerima iz prakse, međunarodna suradnja, obilazak županija Republike Hrvatske, te, zaključno, ocjene i prijedlozi pučkog pravobranitelja.

O Izvješću pučkog pravobranitelja za prethodnu 2005. godinu raspravljano je na radnim tijelima i plenarnoj (20.) sjednici Hrvatskoga sabora, održanoj 2. lipnja 2006. godine.

Rasprava o Izvješću o radu za 2005. godinu

Radna tijela

O izvješću su raspravljali i predložili Saboru njegovo prihvaćanje Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav, Odbor za pravosuđe, Odbor za lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu, Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo, Odbor za useljništvo i Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina.

Potonje radno tijelo predložilo je i da se mišljenja, primjedbe i prijedlozi iz rasprave o Izvješću kao i primjedbe, prijedlozi i preporuke pučkog pravobranitelja iz Izvješća dostave Vladi RH radi poduzimanja mjera za učinkovitiji rad nadležnih državnih tijela i tijela koja imaju javne ovlasti.

Mišljenje Vlade

U svom mišljenju o Izvješću Vlada RH ističe da je zadužila nadležna tijela državne uprave da u okviru svog djelokruga poduzmu odgovarajuće mjere radi otklanjanja nepravilnosti navedenih u Izvješću.

Zaključak Hrvatskog sabora o Izvješću za 2005. godinu

Hrvatski je sabor većinom glasova (89 "za", 2 "suzdržana") donio Zaključak kojim se prihvaća Izvješće o radu pučkog pravobranitelja za 2005. godinu te dostavljaju Vladi Republike Hrvatske mišljenja, primjedbe i prijedlozi iznijeti u raspravi o Izvješću, radi poduzimanja mjera za učinkovitiji rad nadležnih državnih tijela i tijela koja imaju javne ovlasti.

DIO DRUGI

STATISTIČKI PODACI ZA 2006. GODINU

Pučkom se pravobranitelju građani obraćaju osobno u Uredu, pisanim podnescima / pritužbama, te putem telefona.

Ukupno, tijekom 2006. godine, radilo se na **2481** predmetu po pritužbama, a od toga:

- a) **1655** novih predmeta, zaprimljenih u 2006. godini, i
- b) **826** predmeta iz ranijih godina.

Tijekom 2006. godine, od ukupno **2481** predmeta, dovršeno je **1717** predmeta.

Od 1717 dovršenih predmeta je:

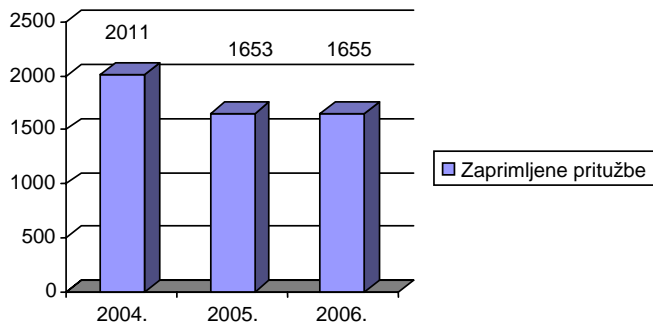
- a) 1140 predmeta zaprimljenih u 2006., i
- b) 577 predmeta zaprimljenih tijekom ranijih godina.

Tijekom 2006. godine, pučkom pravobranitelju osobno se obratilo 764 građana, a putem telefona, svakodnevno, između 20 i 30 građana, o čemu se ne vodi evidencija i ne otvara spis predmeta, pa ti podaci nisu uključeni u statistički pregled. I u ovom izvještajnom razdoblju, zabilježen je problem neažurnosti nadležnih tijela u dostavi očitovanja koje od njih zatraži pučki pravobranitelj. Tijekom rada, u 440 predmeta odgovor nije dostavljen u zakonskom roku od 30 dana, pa je bilo potrebno intervenirati požurnicom.

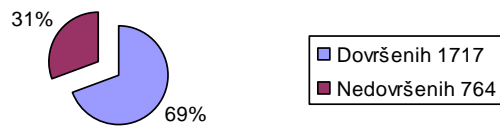
Tijela na koja se odnosi ova primjedba su:

- Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (posebice Područna služba u Dubrovniku),
- Ministarstvo pravosuđa - Uprava za građansko pravo,
- Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka RH - Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice i Uprava za obnovu obiteljskih kuća,
- Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva - Služba za žalbe i upravni nadzor,
- Središnji državni ured za upravljanje državnom imovinom.

Slika 1. Broj pritužbi u razdoblju 2004.-2006.:

Slika 2. Ukupno dovršeni / nedovršeni predmeti u 2006. (ovdje su uključeni i novi predmeti i predmeti iz ranijih godina):

Slika 3. Predmeti iz ranijih godina, a dovršeni 2006.:

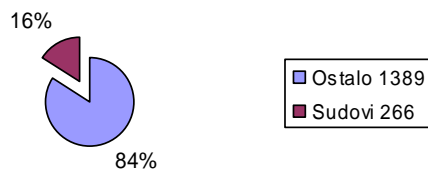

Slika 4. Riješeni predmeti - novozaprimljeni u 2006. godini:

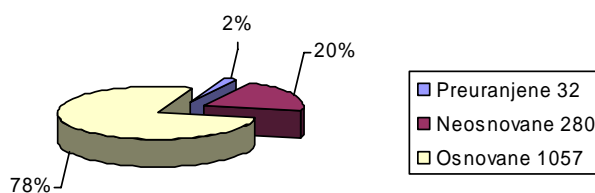
Napomena: Predmet nije dovršen sve dok se ne donese upravni akt ili presuda; neki predmeti mogu se smatrati dovršenima dostavom očitovanja nadležnog tijela. U nekim predmetima stranke ne dostavljaju promptno tražene podatke / dokumente, pa je time usporeno rješavanje i dovršavanje rada na predmetu.

Slika 5. Udio pritužbi na rad sudova u odnosu na nove pritužbe iz 2006.:

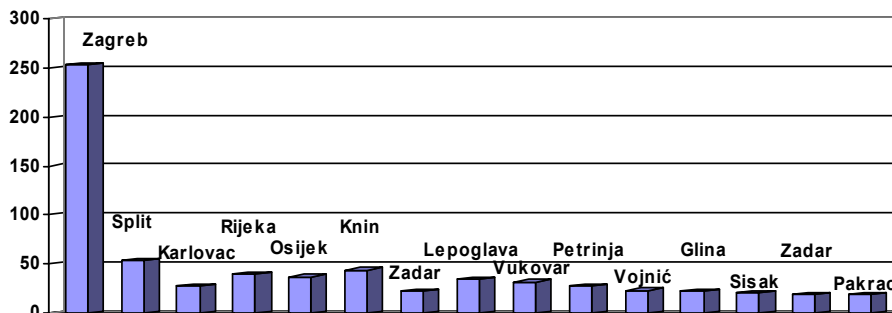
Od ukupno 1717 **dovršenih** predmeta u 2006. godini, u nadležnosti Ureda bilo je 1369 predmeta, a izvan nadležnosti 348 pritužbi. Omjer osnovanih, neosnovanih i preuranjenih pritužbi iz skupine pritužbi koje se odnose na područje nadležnosti pučkog pravobranitelja, prikazan je u slici 6.:

Slika 6.

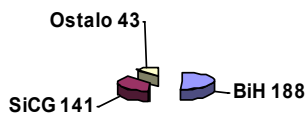
Napomena: Uvidom u podatke o osnovanosti pritužbi u nekim zapadnim državama, uočljivo je da ombudsmeni ocjenjuju osnovanima svega desetak posto pritužbi. Međutim, u tim je zemljama manji problem strankama dugotrajnost postupka, već se radi o nezadovoljstvu ishodom postupka. Najvažniji razlog velikom udjelu u broju osnovanih pritužbi hrvatskih građana, upravo je dugotrajnost postupaka.

Slika 7. prikazuje strukturu pritužbi iz 2006. po gradovima, pri čemu su uključeni samo oni sa preko 20 pritužbi:

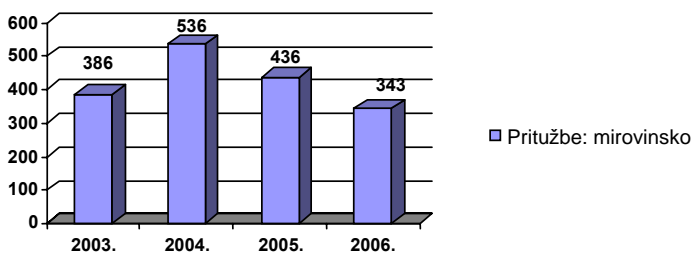

Napomena: Iz podataka o visokom broju pritužbi iz Zagreba i Zagrebačke županije, razvidno je koliki značaj ima obilazak županija cijele Hrvatske.

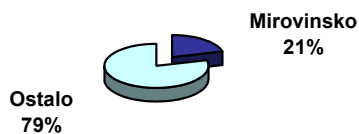
Slika 8. Pritužbe pristigle iz inozemstva (ukupno 372):

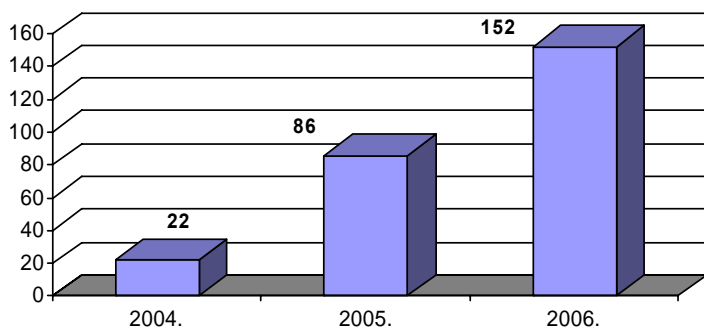
Slika 9. Broj pritužbi iz mirovinskog osiguranja (2003. - 2006.):

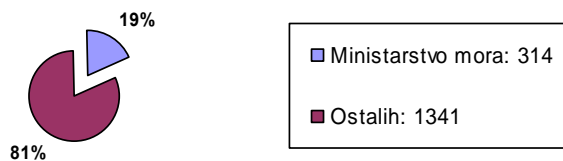
Slika 10. Udio pritužbi iz mirovinskog osiguranja u 2006. godini, u odnosu na ukupan broj novozaprimljenih pritužbi:

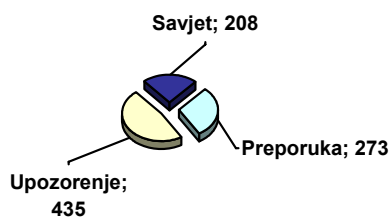
Slika 11. Broj pritužbi osoba lišenih slobode (2004. - 2006.):

Slika 12. Udio pritužbi na rad Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka RH:

Slika 13. Poduzete mjere:

Slika 14. Usporedni prikaz pritužbi po temama (2005.-2006.):

Područje:	2006.	2005.
Razno	113	103
Nenadležnost - razno	65	72
Vlasnička prava	17	40
Imovinska nesigurnost	2	6
Denacionalizacija	29	42
Mirovinsko	343	436
Statusna prava	50	53
Izbjeglice, proganici, povratnici	43	17
Stambeni	44	42
Stambeno zbrinjavanje	63	5
Zdravstveno	23	23
Radni – državni službenici	40	53
Pravo na obnovu	207	191
Postupanje polic. služben.	28	14
Sudbeni	266	254
Prava branitelja	20	38
Socijalna skrb	40	44
Osobe lišene slobode	152	86
Zakup drž. zemljišta	3	3
Zaštita okoliša	14	11
Graditeljstvo / prost. uređ.	59	106
Prava djece	3	3
UKUPNO	1655	1653

DIO TREĆI

ANALIZA RADA PO PRAVNIM PODRUČJIMA

Pritužbe na rad sudova, državnog odvjetništva, javnobilježničke službe, odvjetnika i sudskih vještaka

Tijekom 2006. godine, iz ovog područja, zaprimljeno je 266 pritužbi građana. Iz prijašnjeg razdoblja u radu je bilo dodatnih 50 predmeta (radi se uglavnom o građanima koji su se zbog istog sudskog postupka obraćali pučkom pravobranitelju i prijašnjih godina).

U odnosu na prethodnu, 2005. godinu kada su zaprimljene 254 pritužbe, bilježi se neznatan porast novozaprimljenih pisanih pritužbi. Međutim, ovdje treba pridodati i brojne stranke koje su putem telefona ili osobno zatražile pomoć, nezadovoljne radom sudova, prvenstveno zbog dugotrajnosti postupaka, a bilo je i pritužbi na način vođenja sudskog postupka, te na ishod sudskog spora.

Zaprimljene pisane pritužbe na rad sudova pučki je pravobranitelj dostavljao Ministarstvu pravosuđa kao tijelu nadležnom za obavljanje poslova pravosudne uprave.

Ministarstvo pravosuđa povodom dostavljenih predstavki u pravilu je izvještavalo pučkog pravobranitelja o poduzimanju radnji radi ispitivanja predstavke (dostavom kopije dopisa predsjedniku suda) u obavljanju poslova pravosudne uprave.

U predmetima u kojima se vodi upravni spor, pučki je pravobranitelj pritužbe zbog dugotrajnosti postupka dostavljao predsjedniku Upravnog suda.

U ostalim slučajima, pritužitelji su dopisima obaviješteni o nenadležnosti pučkog pravobranitelja za postupanje.

Treba istaknuti, da su ove godine zabilježene pritužbe i na rad Ministarstva pravosuđa vezano uz neadekvatno provođenje nadzora nad radom sudova.

Temeljem izvješća, koje je na zahtjev pučkog pravobranitelja dostavio Sektor za pravosudnu upravu Ministarstva pravosuđa, proizlazi, da je tijekom 2006. godine pravosudna inspekcija izvršila 15 nadzora, od kojih je 1 nadzor izvršen temeljem predstavke građana, dok je ostalih 14 provedeno temeljem statističkih izvješća o radu sudova, na zahtjev viših sudova i dr.

Pučki pravobranitelj ukazuje na nužnost promjene dosadašnje prakse obavljanja nadzora od strane Ministarstva nad radom sudova (što se posebno razrađuje na pojedinačnom primjeru u ovom izvješću). Pučki pravobranitelj očekuje, da će ekipiranjem Ministarstva pravosuđa pravosudnim inspektorima u skladu s novim Zakonom o sudovima, doći do učestalijeg, te ponekad prijeko potrebnog neposrednog nadzora pravilnosti obavljanja poslova sudske uprave u sudovima.

U pogledu pritužbi koje su se odnosile na ostale sudionike sudskog postupka, valja naglasiti, da su one znatno malobrojnije u odnosu na pritužbe koje su se odnosile na rad sudova.

Ove su godine zabilježene pritužbe na rad državnog odvjetništva, odvjetnika i jedna na rad sudskog vještaka. Također, zabilježene su pritužbe i na rad javnih bilježnika kao nositelja javnih poslova i sudskih povjerenika.

Pritužbe na rad državnog odvjetništva odnosile su se na nepoduzimanje kaznenog progona, kao i neprihvatanja prijedloga za zaključenje nagodbe u ime Republike Hrvatske prije utuženja.

Pučki pravobranitelj ove je godine zabilježio pritužbe na nepravilnosti u radu javnih bilježnika kao sudskih povjerenika prilikom provođenja ostavinskih postupka, koje su rezultirale gubitkom odnosno nemogućnošću ostvarenja prava stranaka. Također, zaprimio je pritužbu koja je ukazivala na nestručnost i nekompetentnost javnog bilježnika u radu Skupštine društva.

Pritužbe na rad odvjetnika uglavnom su bile rezultat nepovjerenja u zastupanje, kao i sumnji o osnovanosti ili pravilnosti naplate odvjetničkog honorara nakon obavljenog zastupanja.

Pritužba na vještaka odnosila se na nedostavljanje sudu nalaza i mišljenja niti nakon znatnog proteka roka u kojemu mu je sud naložio isti dostaviti, što je rezultiralo odugovlačenjem sudskog postupka.

Primjer:

Opis slučaja: (P. P.-1327/06.) Pučkom pravobranitelju obratio se pisanom pritužbom zastupnik tužitelja u parničnom postupku, odvjetnik B. S. iz Z., iskazujući nezadovoljstvo radom Općinskog suda u Z.

Razlog nezadovoljstvu jest u tome što sud nije zakazao prvo ročište, iako je od podnošenja tužbe (2.3.2004.) proteklo dvije i pol godine.

Na njegovu predstavku, Ministarstvo pravosuđa dostavilo je očitovanje koje pritužitelj smatra nezadovoljavajućim, te sa stoga obratio pučkom pravobranitelju.

Iz očitovanja Ministarstva razvidno je da je Ured predsjednika Općinskog suda u Z. neposredno dostavio očitovanje raspravnog suca S. Đ. Š. od 04. 10. 2006. godine sljedećeg sadržaja: "Tužba u ovom parničnom predmetu podnesena je 2. ožujka 2004. godine. Predmet po vrsti spora i datumu podnošenja tužbe ne ulazi u predmete u kojima je postupak potrebno voditi hitno. Ročišta se prvenstveno određuju prema starosti pojedinog predmeta, te ovaj predmet nije na redu za zakazivanje ročišta, imajući u vidu datum podnošenja tužbe. Vještačenje se ne određuje, jer ZPP ne poznaje vanraspravno izvođenje dokaza."

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj uputio je upozorenje ministrici pravosuđa, budući predmet ove pritužbe predstavljaju poslovi sudske uprave, u odnosu na koje Ministarstvo pravosuđa obavlja nadzor (u smislu čl. 62. st. 1. toč. 7. Zakona o sudovima). Ujedno je zatraženo izvješće Ministarstva o poduzetim mjerama.

Budući da je, iz dokumentacije u spisu predmeta, utvrđeno da je zakazivanje prvog ročišta i nadalje neizvjesno, pučki se pravobranitelj obratio neposredno predsjedniku Općinskog suda u Z. i zatražio da predmetno očitovanje razmotri i pučkog pravobranitelja izvjesti u kojem vremenskom periodu od podnošenja tužbe, postupajući sukladno Sudskom poslovniku te broju zaprimljenih parničnih predmeta pred tim sudom, stranke po redovnom tijeku stvari mogu očekivati zakazivanje rasprave.

Ishod slučaja: Nepoznat. Do trenutka sastavljanja ovog izvješća pučki pravobranitelj nije zaprimio odgovor predsjednika Općinskog suda u Z, niti ministrice pravosuđa.

Pučki je pravobranitelj zaprimio kao obavijest kopiju dopisa Ministarstva pravosuđa, od 11.12.2006., upućenog Uredu predsjednika Općinskog suda u Z. iz kojeg proizlazi, da je Ministarstvo, dopisom od 27.10.2006. godine ponovno požurilo postupanje u predmetu. Budući da Ministarstvo do 11.12.2006. g. nije zaprimilo odgovor, dostavilo je na nadležno ispitivanje i postupanje dopis Pučkog pravobranitelja RH od 7.11.2006. te je požurilo postupanje i po svojem dopisu od 27.10.2006. godine.

Napomena: Zastupnik stranke upozorio je nadležno tijelo za provođenje nadzora nad radom sudova na neprihvatljivo odugovlačenje postupka, a koje za posljedicu može imati nanošenje štete državnom proračunu. Naime, sukladno Zakonu o sudovima, stranke imaju pravo potraživati primjerenu novčanu naknadu (iz sredstava državnog proračuna) zbog prekoračenja razumnog roka za donošenje odluke u sudskom postupku. Ovo stoga, što je sud propustio zakazati prvo ročište u razumnom roku, pa je osnovano očekivati da ni odluka neće

uslijediti u razumnom roku.

Pučki pravobranitelj drži, da je Ministarstvo pravosuđa nakon zaprimanja ovakvog očitovanja raspravnog suca, sukladno zakonskim ovlastima, valjalo obaviti neposredan nadzor na Općinskom sudu u Z. kako u konkretnom predmetu tako i u referadi konkretne sutkinje, vezano uz urednost obavljanja poslova sudske uprave.

Mirovinsko i invalidsko osiguranje

U pravnom području mirovinsko-invalidskog osiguranja tijekom 2006., pučki pravobranitelj je zaprimio 343 pritužbe, a postupao u 336 predmeta. Osim toga poduzimao je radnje u još 255 predmeta iz ranijih godina.

U ovom razdoblju smanjen je broj pritužbi u odnosu na 2005., kad ih je bilo zaprimljeno 436.

Osim iz Republike Hrvatske, pučki pravobranitelj je zaprimio i pritužbe iz:

- Republike Bosne i Hercegovine (69);
- Republike Crne Gore (7);
- Republike Srbije (11);
- Republike Slovenije (1);
- Republike Češke (1);
- Republike Slovačke (1).

Također je postupao po 34 pritužbe u području mirovinsko-invalidskog osiguranja kojima se tražilo požurivanje donošenja odluka u postupcima pred Upravnim sudom Republike Hrvatske. Od ukupno 343 zaprimljene pritužbe u 2006. u djelokrugu pučkog pravobranitelja ih je bilo 297, a izvan djelokruga 46 pritužbi.

Od predmeta zaprimljenih u 2006. dovršeno je 272, a 64 su u tijeku.

Od ukupnog broja zaprimljenih pritužbi, sedam ih je bilo preuranjenih.

Pučki pravobranitelj najviše je postupao prema Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, (u nastavku: HZMO) njegovoj Središnjoj službi (u nastavku: Središnja služba).

Središnja služba je, u pravilu, pučkom pravobranitelju dostavljala tražena očitovanja i

upute (ponekad i nakon ponovljenog upita o stanju konkretnog spisa sa svojim upozorenjem nižem nadležnom tijelu HZMO-a).

Prema broju dostavljenih pritužbi, i mogućnosti nadležnih tijela HZMO-a, može se ustvrditi da je, uz brojne redovite postupke, odgovarano traženjima pučkog pravobranitelja u relativno prihvatljivom roku.

Također, pučki pravobranitelj je intervenirao prema Središnjoj službi i onda kad je bilo prituženo tijelo I. stupnja HZMO, dostavljajući o tome obavijest stranci.

Nakana pučkog pravobranitelja bila je skrenuti posebnu pozornost Središnjoj službi, kao žalbenom tijelu, na očite probleme u radu prvostupanjskih tijela HZMO-a i time djelatno pripomoći poboljšanju rada HZMO u cjelini.

Glede postupanja u upravno-sudbenim predmetima, pučki je pravobranitelj u više predmeta proslijedio pritužbu stranke Upravnom sudu, kao požurnicu stranke.

Uspostavljena je suradnja s Upravnim sudom, na način da je Sud redovito pučkom pravobranitelju dostavljao odgovore na njegove prijedloge i obavjesti o odlukama.

Pritužbe na rad HZMO u 2006. pretežito su se odnosile na:

- duljinu trajanja postupka (prvostupanjskog i drugostupanjskog) u tuzemnom osiguranju tako i u postupku ostvarivanja prava na temelju međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju;

- šutnju administracije;

- ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu;

- isplatu zaostalih mirovina;

- ostvarivanja prava na razmjerni dio mirovine te pitanja vezana uz Zakon o provođenju Odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske od 12. svibnja 1998. (Narodne novine, broj:105/04).

U predmetima u kojima je pučki pravobranitelj intervenirao, Središnja je služba redovito nalagala nižem tijelu žurno postupanje, ili odredila rok za donošenje rješenja, a pučkom pravobranitelju dostavljala primjerak konačnih rješenja u predmetima.

U slučajevima primjene međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju, posebice u predmetima pritužitelja s prebivalištem u BiH, Središnja služba bi često obavještavala pučkog pravobranitelja da inozemni osiguratelj nije dostavio uredno popunjenu propisanu dokumentaciju. I u takvim bi slučajevima pučki pravobranitelj nastavio pratiti slučaj i, po potrebi, nakon primjerenoga roka za dostavu ispravno popunjenih tiskanica inozemnoga

osiguratelja, tražio izvješće o stanju spisa.

Iz dostavljenih očitovanja razvidan je problem suradnje nadležne službe HZMO-a s inozemnim nositeljem osiguranja. Međunarodnim ugovorima o socijalnom osiguranju i administrativnim sporazumima koji se primjenjuju u Republici Hrvatskoj propisano je uzajamno pružanje besplatne službene pomoći između tijela za vezu i nositelja osiguranja, kao i besplatno pružanje pravne pomoći strankama do pokretanja sudskog postupka. Valjalo bi inzistirati na dosljednoj primjeni propisanoga.

Nadalje, iz spisa je razvidno da stranke ne znaju kojoj se službi trebaju obratiti radi ostvarivanja svojih prava, što je posljedica loše dostupnosti informacija strankama tijekom postupka. Ovo tim više jer su stranke, u pravilu, starije i neuke osobe, informatički neobrazovane, a službene osobe ih upućuju da same pribave podatke i to na utvrđenim (*a ne propisanim*) dvojezičnim obrascima. Naime, mogućnost izravne komunikacije nositelja jedne države ugovornice s osiguranikom ili korisnikom mirovine je međunarodnim ugovorom i administrativnim sporazumom uređena, ali sama obrada zahtjeva provodi se isključivo preko nositelja osiguranja i tijela za vezu. Pučki pravobranitelj je mišljenja da bi valjalo inzistirati na boljoj suradnji tijela za vezu sukladno članku 2., 3. i 10. Administrativnog sporazuma za primjenu Ugovora o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine ("Narodne novine - Međunarodni ugovori", broj: 3/01) i članka 2., 9. i 14. Općeg administrativnog sporazuma za provedbu ugovora između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije o socijalnom osiguranju ("Narodne novine-međunarodni ugovori", broj: 10/03), odnosno prema sličnim člancima drugih administrativnih sporazuma i međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju.

Ovakva postupanja, odnosno nedostavljanje propisanih i/ili pravilno popunjenih obrazaca od strane inozemnog nositelja osiguranja tj. određenog tijela za vezu, dovode do povrede prava stranaka – odugovlačenjem postupka, odnosno nedonošenjem rješenja u propisanom roku. Stoga se u ovakvim i sličnim situacijama treba izravno stupiti u vezu s inozemnim nositeljem osiguranja i požurivati ga. U slučaju višekratnih požurnica, nakon kojih se ne dostavljaju zatraženi podaci potrebni za obradu zahtjeva, Središnja služba HZMO, odnosno druga ovlaštena služba HZMO, trebala bi obavijestiti Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Upravu za mirovinsko osiguranje. Ovo ministarstvo je nadležno za provedbu međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju i temeljem njih sklopljenih administrativnih sporazuma, pa bi stoga u povodu dostavljenih obavijesti trebalo poduzimati određene radnje u cilju poboljšanja primjene ovih ugovora.

Uočivši problem prevelikog broja predmeta u radu, preopterećenosti službenika,

složenosti u prikupljanju potrebne dokumentacije za utvrđivanje prava - a što je jedan od objektivnih uzroka kašnjenja u postupanju HZMO, pučki je pravobranitelj višekratno upozorio Središnju službu na niz neriješenih predmeta u kojima je ranije opetovano požurivao postupanje - upozorivši pri tom istu službu na potrebu primjene članka 296. ZUP-a (tj., dužnost obavijestiti stranku o razlozima prekoračenja roka za donošenje rješenja, odnosno zaključka u upravnom postupku izvan zakonom određenog roka, te o radnjama koje će biti poduzete).

Primjeri:

(1.) Opis slučaja (P. P. 487/05): Pučkom pravobranitelju pritužio se M. Z. iz Z., navodeći svoj težak materijalni položaj, ali ujedno i nejednak materijalni položaj drugih umirovljenih invalida rada, prema izmijenjenim propisima mirovinskog osiguranja. Svoje predstavke i pritužbe dostavljao je Vladi Republike Hrvatske, pučkom pravobranitelju i drugim nadležnim tijelima i institucijama. Ističe da je Ustavnom sudu u studenome 1999. godine dostavio prijedlog za pokretanje postupka ocjene ustavnosti odredaba Zakona o mirovinskom osiguranju, ali po njegovom prijedlogu Ustavni sud nije postupao. Pritužitelj ističe da su mu bitno smanjena mirovinska primanja i da je stoga ova kategorija invalida dovedena u nejednak položaj u odnosu na druge invalide.

Poduzete mjere: Budući da pučki pravobranitelj nije ovlašten postupati prema Ustavnom sudu, pisanim putem je zamolio obavijest o tijeku postupka po pritužiteljevu prijedlogu. Iz dostavljene obavijesti proizlazi da je predmetni ustavnosudski postupak u završnoj fazi pripreme odluke. Protekom godine dana, pučki pravobranitelj ponovo je zatražio obavijest o tijeku postupka, ali je odgovoreno da je ustavnosudski postupak i nadalje u završnoj fazi pripreme odluke. Postupajući u ovom slučaju, pučki pravobranitelj je ujedno došao do saznanja da je Hrvatski sabor - Zaključkom KLASA: 562-01/04-01/02, URBROJ:611/1-04-08 od 19. studenoga 2004. godine, obvezao Vladu RH da u što kraćem roku izradi analizu materijalnog položaja invalida rada i izvješće o provedbi Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, te o tome izvijesti Hrvatski sabor. Radi potpunijeg uvida u položaj osoba s invaliditetom pučki pravobranitelj zatražio je od Vlade RH da mu dostavi navedene analize i izvješća.

Glede samog pritužitelja, pučki pravobranitelj preporučio je nadležnom centru za socijalnu skrb da pomognu u prevladavanju nedaća i tegoba u kojima se zatekao i to odobravanjem jednokratne pomoći. Ujedno je upućen da može podnijeti zahtjev nadležnom gradskom uredu radi odobravanja pomoći za podmirenje troškova stanovanja.

Ishod slučaja: Vlada RH nije dostavila zatraženo izvješće i analizu, kao ni informaciju je li izrađena sukladno naprijed navedenom Zaključku Sabora RH.

(2.) Opis slučaja (P.P.R.-13/06-54): Temeljem članka 35. stavka 1. podstavka 6. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, 8. prosinca 2006., pučki pravobranitelj podnio je Ustavnom sudu Republike Hrvatske zahtjev za ocjenu suglasnosti s Ustavom - članka 80. stavka 1. točke 5. i članka 174. Zakona o mirovinskom osiguranju – dalje: ZMO) i to s odredbama članka 1. stavka 1., članka 3. i 5., članka 14., članka 57. stavka 1. i 2. Ustava Republike Hrvatske.

Zahtjev je podnesen nakon što je uočeno nepostupanje Ustavnog suda po prijedlozima (više podnositelja) za ocjenu ustavnosti spornih odredaba Zakona o mirovinskom osiguranju, tijekom sedam godina.

U Republici Hrvatskoj u prosincu 1998. godine, bilo je oko 60 000 invalida rada, od tog broja pretežno je bilo nezaposlenih invalida rada (preko 35 000), zaposlenih sa skraćenim radnim vremenom preko 6000, a zaposlenih s punim radnim vremenom na drugim odgovarajućim poslovima oko 20 000.

Reforma prava invalida rada nepravedno je provedena, budući da su novčana primanja koja su ranije ostvarivala, iako su bila privremenog karaktera, zamijenjena stalnim ali znatno umanjenim primanjem, koja im ne osiguravaju zadovoljenje ni najosnovnijih životnih potreba, a kamoli dostojan život njima i njihovim obiteljima.

Nakon primjene ZMO iz 1998. (od 1. siječnja 1999.) visina invalidske mirovine prevedene ili kasnije priznate zbog utvrđene okolnosti "profesionalne nesposobnosti za rad", ovisi o činjenici je li takav korisnik i nadalje u radnom odnosu ili je izvan radnog odnosa, odnosno izvan mirovinskog osiguranja po bilo kojoj osnovi.

Ako je takav invalid rada nezaposlen, odnosno izvan mirovinskog osiguranja, visina nove mirovine je određena sukladno odredbi članka 174. stavka 3. točke 1. ZMO iz 1998., primjenom posebnog mirovinskog faktora 0,6667 *moгуće pune invalidske mirovine*. Od 18. prosinca 2002. godine, izmjenama i dopunama ZMO taj faktor je povećan na 0,8 čime je, samo djelomice, ispravljena nepravda. Međutim, ako je invalid rada zaposlen, odnosno koristi prijašnje pravo na rad sa skraćenim radnim vremenom (četiri sata) sukladno članku 174. ZMO (prijelazne i završne odredbe), ili mu je nakon primjene ZMO (1. siječnja 1999.) utvrđena profesionalna nesposobnost za rad a zasnovao je radni odnos ili počne obavljati neku drugu djelatnost sukladno odredbi članka 80. stavka 1. točke 5. ZMO, njegova se mirovina

preračunava primjenom drugoga mirovinskog faktora, koji iznosi samo 0,3333 njegove invalidske mirovine, što zapravo iznosi samo 1/3 invalidske mirovine.

Primjenom ovoga mirovinskog faktora invalidi rada koji su zaposleni dovedeni su u nejednaki položaj, naročito invalidi rada korisnici skraćenog radnog vremena koji su prevedeni u korisnike invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad.

S obzirom na ustavno određenje da država invalidnim osobama posvećuje posebnu zaštitu i kroz bolji materijalni položaj uključuje ih u društveni život, valjalo je i ovoj skupini invalida povećati mirovinski faktor, barem s 0,333 na 0,4 od njihove invalidske mirovine i to od 1. siječnja 1999., čime bi se djelomično ispravila socijalna nepravda i nejednako postupanje u odnosu na druge invalide rada.

Ovakva reforma nije u skladu ni s Konvencijom Međunarodne organizacije rada broj 102 o minimalnoj visini socijalnog osiguranja i to X dio - Davanje za invalidnost, kao niti s Konvencijom br. 121, kojima je određeno da se u takvim slučajevima *novčane isplate utvrđuju u odnosu na plaću*, dok se u Republici Hrvatskoj određuje *u odnosu na mirovinu*. Prema Konvenciji *ni jedno davanje ne smije biti manje od minimalnog iznosa*, a po važećim propisima u Republici Hrvatskoj minimalni iznos za osobe s invaliditetom nije određen. Zapravo je propisan pravni institut najniže mirovine. Za istaći je da najniža mirovina ne pripada korisniku invalidske mirovine zbog profesionalne nesposobnosti za rad za vrijeme zaposlenja ili obavljanja samostalne djelatnosti (članak 82. ZMO).

Prema Konvenciji Međunarodne organizacije rada C159 iz 1983. o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju, odnosno Preporuci R 99 iz 1955 godine o profesionalnoj rehabilitaciji, osobe s invaliditetom ne bi zbog svojeg invaliditeta smjele biti diskriminirane u pogledu plaća i ostalih uvjeta zapošljavanja, ukoliko je njihov rad jednak radu osoba bez invaliditeta.

Budući da međunarodni ugovori, koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnoga poretka Republike Hrvatske i po pravnoj snazi su iznad zakona, držimo da se osporavane odredbe zakona moraju s njima uskladiti.

Imajući u vidu probleme nejednačenosti prava osoba s invaliditetom Hrvatski sabor, na sjednici 1. travnja 2005., donio je Deklaraciju o pravima osoba s invaliditetom.

Ishod slučaja: Postupak pred Ustavnim sudom RH je u tijeku.

(3.) Opis slučaja (P.P.-170/06) D. Š. iz O. pritužila se radi nerješavanja njezina zahtjeva, podnesenog 23.4.2001., za isplatu mirovina za razdoblje od 1.5.2000. do 30.4.2001.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je 22. veljače 2006. zatražio očitovanje HZMO-a, o razlozima odugovlačenja i kašnjenja u donošenju rješenja u konkretnoj pravnoj stvari.

Ishod slučaja: Središnja služba je 22. ožujka 2006. dostavila obavijest sa preslikom rješenja HZMO-a, Područne službe u R. od 14. ožujka 2006. kojim je, na temelju zahtjeva pritužiteljice od 23. travnja 2001., odlučeno o isplati dospjelih, neisplaćenih svota obiteljske mirovine na teret hrvatskog mirovinskog osiguranja od 1. svibnja 2000. do 30. travnja 2001.

Napomena: Utvrđena je povreda prava pritužiteljice zbog dugotrajnosti postupka, te nepoštivanja odredbe članka 296. Zakona o općem upravnom postupku. Isplata je izvršena tek nakon intervencije pučkog pravobranitelja.

(4.) Opis slučaja (P.P-420/02.) D. D. iz S. pritužila se zbog nerješavanja zahtjeva za priznavanje prava na starosnu mirovinu, podnesenog 9. lipnja 1998. godine.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je zaprimio pritužbu 2002. godine. Prema stanju u spisu i dostavljene Potvrde o zaprimljenim dokumentima u Područnoj službi u G. (od lipnja 1998., bilo je razvidno da je u toj pravnoj stvari tekao i upravni spor. Nakon pritužbe, nekoliko je puta (3) požurivana je Središnja služba i traženo dostavljanje izvješća o poduzetim radnjama radi donošenja rješenja te obrazloženje o razlozima ovakvog odugovlačenja rješavanja zahtjeva pritužiteljice.

Ishod slučaja: Konačno, Središnja služba, 12. svibnja 2006. obavijestila je pučkog pravobranitelja, uz presliku rješenja HZMO-a - Područne službe u G., da se osiguranici D. D. priznaje pravo, počevši od 1.7.1998. godine.

Napomena: Utvrđena gruba povreda prava pritužiteljice zbog neobrazloženo dugog trajanja postupka, te nepoštivanja odredbe članka 296. Zakona o općem upravnom postupku.

(5.) Opis slučaja (P. P.- 459/04) Pučki pravobranitelj je 18. listopada 2005. zaprimio pritužbu V. P. iz S. B. na rad HZMO-a. Iz navoda pritužbe je bilo razvidno da, do dana podnošenja pritužbe, nadležno prvostupanjsko tijelo HZMO-a nije postupilo u skladu s rješenjem Središnje službe od 17. ožujka 2005.

Naime, tim rješenjem je žalba pritužitelja bila uvažena i poništeno je rješenje prvostupajskog tijela od 20. travnja 2004. i predmet je vraćen na ponovno odlučivanje istom tijelu.

Središnja služba je 25. svibnja 2005. dopisom područnoj službi u V. je ustupila, odnosno

dostavila predmet pritužitelja radi donošenja novog rješenja.

Poduzete mjere: 20. listopada 2005. pučki pravobranitelj je zatražio od HZMO-a izvješće o razlozima odugovlačenja postupka i nedonošenja rješenja u pravnoj stvari pritužitelja.

Obzirom na protek vremena, pučki je pravobranitelj 23. prosinca 2005. ponovno zatražio obavijest u razlozima u kašnjenju donošenja rješenja, te nepostupanju prvostupanjskog tijela prema nalogu Središnje službe 2. studenoga 2005. i 31. siječnja 2006. godine.

Ishod slučaja: 21. veljače 2006. dostavljena je preslika rješenja područne službe HZMO-a od 31. siječnja 2006. iz kojeg je razvidno da se pritužitelju V.P.-u, korisniku starosne mirovine, uspostavlja isplata mirovine s 1. prosincem 1998. i da se isto rješenje donosi u izvršenju rješenja Središnje službe u Zagrebu od 17.3.2005.(!)

U obrazloženju rješenja se navodi da je pritužitelj zahtjev za uspostavu mirovine te isplatu neisplaćenih svota mirovina podnio 3. studenoga 1998.

Napomena: utvrđena povreda prava pritužitelja zbog dugotrajnosti postupka i neprimjenjivanja članka 296. Zakona o općem upravnom postupku.

(6.) Opis slučaja (P.P.-251/05): Ombudsman Republike Srpske prosljedio je pučkom pravobranitelju pritužbu J.U. iz U., BiH. Pritužiteljica ističe da je HZMO-u, 20. veljače 2003., podnijela zahtjev za priznavanje prava na mirovinu jer je zadnje zaposlenje imala u Republici Hrvatskoj. Nadležne službe u BiH nisu dostavile popunjene obrasce (BiH/HR 201, 202, 204 i 206), pa o njenom zahtjevu još nije doneseno rješenje.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj zatražio je dopisom od 11. ožujka 2005. od Središnje službe HZMO da u roku od 30 dana dostave izvješće o razlozima odugovlačenja postupka. Kako nije dostavljeno izvješće, pučki pravobranitelj je požurnicom od 31. kolovoza 2005. od Sektora provedbe međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju HZMO-a ponovno zatražio izvješće. Dopisom od 7. veljače 2006. pučkom pravobranitelju dostavljena je preslika privremenog rješenja o priznavanju prava na starosnu mirovinu i određenoj isplati predujma mirovine koje vrijedi do donošenja konačnog rješenja. odnosno dok se ne utvrde potrebni podaci o plaći imenovane, uz navod da će po okončanju postupka biti dostavljena preslika konačnog rješenja. U očitovanju nije navedeno zbog kojih razloga nisu utvrđeni potrebni podaci o plaći. Stoga je pučki pravobranitelj u ovom (i sličnim predmetima) požurnicama od 24. svibnja 2006., 23. listopada 2006. i 15. siječnja 2007. zatražio očitovanje o razlozima odugovlačenja okončavanja postupka te nedostavljanja zatraženog očitovanja.

Ishod slučaja: Nepoznat.

(7.) Opis slučaja (P.P.-874/05) Pučkom pravobranitelju pritužio se S.O. iz K.V. iz BiH u svezi ne postupanja nadležne službe HZMO u povodu njegovog zahtjeva za priznavanje prava na invalidsku mirovinu podnesenog još 2000. godine.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj zatražio je od Središnje službe HZMO očitovanje o razlozima odugovlačenja postupka, s preporukom da se ubrza rješavanje upravne stvari. U očitovanju od 17. studenoga 2005., navodi se da je nadležna služba u prvom stupnju HZMO, rješenjem od 12. ožujka 2002., utvrdila prestanak prava na zaposlenje na drugim odgovarajućim poslovima s danom 14. svibnja 1991. Povodom pritužiteljeve žalbe, Središnja je služba HZMO uvažila žalbu žalitelja, poništila prvostupanjsko rješenje i predmet vratila na ponovni postupak (rješenjem od 26. studenoga 2002). U obrazloženju ovoga rješenja dana je primjedba da se ne može rješavati o novom pritužiteljevom zahtjevu od 9. veljače 2000., odnosno o zahtjevu za priznavanje prava na invalidsku mirovinu dok prvostupanjsko tijelo, u ponovnom postupku, ne riješi prvo pitanje prava na temelju preostale radne sposobnosti (primjena članka 174. Zakona o mirovinskom osiguranju).

U povodu ponovne pritužbe (zaprimiteljne 5. prosinca 2005.) pučki pravobranitelj zatražio je od Središnje službe HZMO očitovanje o razlozima nedonošenja rješenja u ponovnom postupku, te nedostavljanja izvješća o poduzetim radnjama radi ubrzanja tog postupka, ali nije dobio odgovor. Zbog proteka vremena pučki pravobranitelj je požurnicom zatražio očitovanje o stanju spisa, a iz dostavljenog očitovanja od 16. ožujka 2006. razvidno je da je nadležno prvostupanjsko tijelo donijelo rješenje 3. ožujka 2006. kojim je pritužitelju priznato pravo na invalidsku mirovinu na teret hrvatskog mirovinskog osiguranja od 9. veljače 2000., a "nakon okončanja postupka kompletiranja predmeta radi donošenja rješenja u izvršenju rješenja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Središnje službe u Zagrebu, broj 170808 od 26. studenoga 2002. u predmetu uvažene žalbe pritužitelja na rješenje HZMO-nadležne područne službe broj: 3661 od 12. ožujka 2002. odlučit će se novim rješenjem o pravu pritužitelja s naslova preostale radne sposobnosti prema propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju koji su se primjenjivali do 31. prosinca 1998. godine."

Kako pučki pravobranitelj nije zaprimio nastavno očitovanje o stanju spisa, to je zatraženo skupnim požurnicama P.P.R.- 13/06-22 od 24. svibnja 2006., 19. lipnja 2006. i 15. siječnja 2007. U ovom slučaju pučki pravobranitelj ističe nedosljedno postupanje Središnje službe HZMO, odnosno Sektora provedbe međunarodnih ugovora o socijalnom osiguranju. Naime, u

dopisu od 17. studenoga 2005. ističu da će nadležna služba HZMO u prvom stupnju donijeti rješenje o zahtjevu pritužitelja za priznavanje prava na invalidsku mirovinu prema odredbama Ugovora o socijalnom osiguranju između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, tek nakon okončanja postupka prema odredbi članka 128. bivšeg Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju, odnosno članka 174. važećeg Zakona o mirovinskom osiguranju, što je pravilno i zakonito. Posljednjim očitovanjem od 16. ožujka 2006. ista služba upozna je pučkog pravobranitelja da je prvostupanjsko tijelo priznalo pravo na invalidsku mirovinu u povodu pritužiteljeva zahtjeva od 9. veljače 2000., iako se u ponovnom postupku nije postupilo sukladno drugostupanjskom rješenju od 26. studenoga 2002. (što znači da ponovni postupak koji bi trebao trajati 30 dana sukladno članku 242. stavku 2. Zakona o općem upravnom postupku, traje preko četiri godine!). U ovom slučaju Središnja služba HZMO trebala je poduzeti propisane ovlasti, kao drugostupanjsko tijelo, radi pravilnog rješenja ove upravne stvari, a ne prihvaćati ovako loše postupanje prvostupanjskog tijela koje zasigurno ide na štetu stranke.

Ishod slučaja: Nepoznat.

Prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji

Donošenjem Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji iz 2004. godine (i provedbenih propisa), te novim o ustrojstvu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti (u nastavku: Ministarstvo) bitno se smanjio broj pritužbi vezanih za rad nadležnih tijela u ostvarivanju i zaštiti prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata.

Tijekom 2006. zaprimljeno je ukupno 20 pritužbi (u prethodnoj godini, bilo ih je 38).

Uvođenjem kontinuiranog rada sposobnih timova Ministarstva za prijam i odgovore (i telefonske) na upite stranaka, te rješavanjem pojedinačnih zahtjeva u razumnom roku, opao je broj pritužbi pučkom pravobranitelju. S tim u vezi valja napomenuti i intenzivan rad udruga branitelja iz Domovinskog rata.

Izostanak većeg broja pritužbi ove skupine građana ukazuje da su nadležna tijela Republike Hrvatske, uz stručno znanje i pozornost, te poštivanje zadanih zakonskih okvira, temeljito promijenila pristup rješavanju pojedinačnih zahtjeva, odnosno eventualnih problema

koji su neposredno vezani za rad i odlučivanje Ministarstva.

Većina pritužbi odnosila se na dugotrajnost vođenja upravnog spora pred Upravnim sudom.

Pučki je pravobranitelj i u ovim slučajevima obavještavao predsjednika Suda, dostavljajući mu pritužbe kao požurnicu stranke, ili kao prijedlog za razmatranje mogućnosti radi bržeg donošenja odluke.

Primjer:

Opis slučaja (P.P.-586/06) Ž. V. iz G. pritužio se radi dugotrajnosti postupka rješavanja o žalbi protiv rješenja Ureda državne prave u K., Odsjeka za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata od 25. travnja 2005.

Poduzete mjere: 31. kolovoza 2006. pučki pravobranitelj je zatražio od nadležnog tijela Ministarstva očitovanje o poduzetim radnjama u pravnoj stvari pritužitelja.

Ministarstvo je 20. rujna 2006. izvijestilo da je 8. rujna 2005. doneseno drugostupanjsko rješenje kojim je pritužitelju priznat status HRVI iz Domovinskog rata IX skupine s 30% oštećenja organizma (privremeno do 30.6.2006.), da je spis predmeta upućen Prvostupanjskom liječničkom povjerenstvu u KB D. radi ocjene oštećenja, te da pritužitelj nije pozvan na osobni pregled zbog velikog broja predmeta koji se nalaze u radu kod navedenog povjerenstva.

Nadalje se ističe, da je 9. listopada 2006., utvrđeno u telefonskom kontaktu s tajnicom Povjerenstva, da će se pritužitelju poziv za osobni pregled uputiti početkom listopada 2006.

Pučki pravobranitelj je dopisom od 31. listopada 2006. od nadležnog Ministarstva (kao požurnicu-obavijest) zatražio očitovanje o nastavku postupka u predmetu pritužitelja.

Dana 21. studenoga 2006. dostavljena je obavijest Ministarstva da je Ured državne uprave u K., donio novo prvostupanjsko rješenje 31.10.2006. u postupku priznavanja prava. Isto je rješenje, sa žalbom, dana 8. studenoga 2006. upućeno Ministarstvu, radi provedbe postupka revizije i rješavanja o izjavljenoj žalbi, što će se smatrati žurnim.

Obzirom na činjenicu da nadležno tijelo nije, niti nakon proteka zakonskog roka, izvijestilo pučkog pravobranitelja o nastavku postupka, 24. siječnja 2007. zatraženo je od Ministarstva izvješće o poduzetim radnjama radi ostvarivanja i zaštite prava pritužitelja.

Ishod slučaja: Traženo izvješće, dostavljeno je 2. veljače 2007., s preslikom rješenja Ministarstva od 16. siječnja 2007., te je utvrđeno da je obavljena revizija prvostupanjskog rješenja kao i da je rješenjem odlučeno o žalbenim navodima pritužitelja kojim je žalba

pritužitelja djelomice uvažena.

Socijalna skrb

U 2006. godini zaprimljeno je 40 pritužbi iz područja socijalne skrbi.

Najveći broj predmeta iz ovoga područja odnosi se na ostvarivanje prava na novčanu pomoć, a u manjem broju, pritužbe se odnose na rad centara za socijalnu skrb tijekom sudskih postupaka radi donošenja odluke s kojim će roditeljem živjeti maloljetno dijete i određivanju načina i vremena susreta i druženja djeteta s drugim roditeljem i na uzdržavanje bračnog druga nakon razvoda braka.

Glavnina pritužitelja su osobe koje žive u teškim socio-ekonomskim prilikama, ali ne ispunjavaju propisane uvjete za trajniji oblik pomoći jer ostvaruju prosječne prihode neznatno iznad propisanog prihodovnog cenzusa pa stoga traže pomoć pučkog pravobranitelja.

U većini slučajeva, pučki pravobranitelj nije utvrdio povredu ustavnih, odnosno zakonskih prava pritužitelja.

Ukoliko se radilo o starijim i nemoćnim ili kronično bolesnim osobama, pučki pravobranitelj je reagirao preporukama nadležnim centrima za socijalnu skrb radi pokretanja postupka po službenoj dužnosti, radi utvrđivanja uvjeta za priznavanje odgovarajućeg prava iz sustava socijalne skrbi (doplatak za pomoć i njegu ili sl.), odnosno s preporukom da se preispitaju uvjeti za odobranje jednokratne pomoći ili nekog drugog pripadajućeg prava iz socijalne skrbi.

Naime, propisani cenzus za priznavanje materijalnih prava u sustavu socijalne skrbi, (posebice se ističe - pomoć za uzdržavanje kao najčešći i najznačajniji oblik novčane pomoći u sustavu socijalne skrbi) ovisi o visini osnovice za socijalna davanja koju određuje Vlada Republike Hrvatske.

Ovu osnovicu, tijekom 2001. godine Vlada RH povećala je s 350 na 400 kuna, a do danas nije povećavana, iako je ukupni državni proračun u razdoblju 2001.-2007. povećan za 118% (za 2001. ukupni državni proračun iznosio je oko 49 milijardi, a za 2007. iznosi oko 107 milijardi).

Ovako utvrđena visina osnovice za socijalna davanja (njezino dugogodišnje nemijenjanje ovisno o određenim čimbenicima kao što je: povećanje troškova života, najniža plaća ili mirovina, proračunska osnovica ili neka druga adekvatna veličina koja bi uvjetovala kontinuiranu njezinu promjenu) izaziva kod korisnika prava iz socijalne skrbi najveće

nezadovoljstvo.

Budući da na ovu okolnost centri za socijalnu skrb ne mogu utjecati, u ovakvim slučajevima odobravaju jednokratnu pomoć kojom samo povremeno/privremeno rješavaju zadovoljenje osnovnih životnih potreba korisnika. Ovakvim postupanjem (prečestim odobravanjem jednokratne pomoći korisnicima pomoći za uzdržavanje, kao i onima koji ne ispunjavaju propisane uvjete za ovu pomoć), centri za socijalnu skrb uvode korektiv neodgovarajućeg cenzusa/visine pomoći za uzdržavanje. Zbog navedenoga, kao i zbog ograničenih raspoloživih proračunskih sredstava za odobravanje jednokratnih pomoći, nedosljedno se primjenjuje Zakon o socijalnoj skrbi. Naime, intencija odredbe članka 40. Zakona o socijalnoj skrbi, je da se tražitelju pomoći pomogne zbog trenutačnih okolnosti uslijed kojih nisu u mogućnosti djelomično ili u cijelosti zadovoljiti osnovne životne potrebe. Međutim, dosadašnja praksa centara za socijalnu skrb pokazala je da često odobravaju jednokratnu pomoć u iznosu koji tražitelju pomoći u cijelosti ne zadovoljava određenu, trenutnu životnu potrebu, već se u pravilu odobrava po njihovoj slobodnoj procjeni, iako je mogući maksimalni iznos 1.200 kn, za koji nije potrebna posebna prethodna suglasnost nadležnog tijela.

Budući da se velik broj građana u Republici Hrvatskoj osjeća siromašnim, za očekivati je da će se u idućem razdoblju i povećati broj pritužitelja iz područja socijalne skrbi. Naime, prvo reprezentativno istraživanje siromaštva u Republici Hrvatskoj, kojeg je proveo Državni zavod za statistiku u suradnji sa Svjetskom bankom tijekom 1998., pokazalo je da 10% hrvatskih građana živi ispod praga *apsolutnog siromaštva* (nisu mogli podmiriti osnovne životne potrebe), dok se 80% anketiranih građana smatralo siromašnim što je dosta visok postotak subjektivnog siromaštva (World Bank, 2000.). Obzirom da se tek zadnjih godina prate pokazatelji siromaštva prema jedinstvenoj metodologiji, te da je u tijeku izrada Nacrta strategije reforme socijalnih naknada, za očekivati je da će se u skoroj budućnosti uvesti jedinstvena osnovica za sve socijalne naknade i da će se na taj način učinkovitije ublažiti posljedice siromaštva i socijalne isključenosti, naročito kod korisnika u sustavu socijalne skrbi. Nadamo se da će navedena osnovica biti sukladna standardima Europske unije, odnosno da će se kao nacionalna linija siromaštva uvesti zapravo "relativna linija siromaštva" koja bi korisnicima socijalnih naknada (uključuju i korisnike pomoći iz socijalne skrbi) osigurala ne samo zadovoljenje egzistencijalnog minimuma, već minimalni ali pristojni životni standard, koji podrazumijeva da korisnici žive bez socijalnog isključivanja i deprivacija, odnosno da i oni participiraju u društveno prihvaćenim aktivnostima.

Primjeri:

(1.) Opis slučaja (P.P. – 1074/06): Pučkom pravobranitelju pritužila se gospođa D. J. iz Z. Navodi da njoj, i njezinom sinu R. J., koji se vratio sa izdržavanja kazne zatvora, nisu priznata pripadajuća prava iz socijalne skrbi te da nije riješeno o zahtjevu za izuzeće nadležnog socijalnog radnika za opći socijalni rad.

Poduzete mjere: Nakon što je razmotrio pritužbu, i pribavio očitovanje i dokumentaciju od nadležnih službi, pučki pravobranitelj intervenirao je davanjem pravnog savjeta, odnosno preporuke. Naime, iz dostavljenih očitovanja i dokumentacije razvidno je da mjesečni prosječni prihod D.J. po osnovi mirovinskih primanja, prelazi propisani cenzus za ostvarivanje pomoći za uzdržavanje. Iz tog razloga često joj se odobravaju jednokratne pomoći za koje drži da joj pripadaju svaki mjesec. Sukladno rješenju Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, ostvaruje pomoć za podmirenje troškova stanovanja (plaćanjem računa do 456,00 kn).

Njezin sin R. J. ostvaruje, kao samac, pomoć za uzdržavanje u punom iznosu (za radno sposobnu osobu iznosi 400,00 kn). Međutim, od ove pomoći imenovani ne može podmiriti niti najosnovnije životne potrebe, pa stoga inzistira na mjesečnom odobravanju jednokratne pomoći i to ne u uobičajenom iznosu od 500,00 - 700,00 kn, već u maksimalnom iznosu od 1200,00 kn.

Ishod slučaja: Udovoljeno je zahtjevu za izuzeće nadležnog socijalnog radnika za opći socijalni rad, da bi se postigla što bolja komunikacija i suradnja sa socijalnim radnikom.

Odobrene su jednokratne pomoći.

(2.) Opis slučaja (P.P.-20/01) Pučkom se pravobranitelju pritužio R. B. iz K., u svezi ostvarivanja prava iz socijalne skrbi – pomoći za podmirenje troškova stanovanja. Navodi da ostvaruje pomoć za uzdržavanje putem Centra za socijalnu skrb K., u iznosu od 400,00 kn, i da mu nije dostatna za podmirenje osnovnih životnih potreba (plaćanje režijskih troškova, vode, odvoza smeća i namirnice).

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj pribavio je očitovanje i dokumentaciju od Centra, međutim, općina K. nije dostavila zatraženo očitovanje. Pritužitelj je korisnik pomoći za uzdržavanje, a općina K., odobrila mu je pomoć za podmirenje troškova stanovanja, u jednokratnom iznosu, za nabavku ogrjeva.

Centar ga je upoznao s mogućnošću odobravanja povremenih jednokratnih pomoći, ako se trenutno nađe u takvoj životnoj okolnosti da ne može djelomice ili u cijelosti podmiriti neku

osnovnu životnu potrebu.

Ishod slučaja: Pritužitelju je odobrena pomoć za ogrjev u jednokratnom iznosu i pružene su mu usluge socijalnog rada – savjetovanje.

(3.) Opis slučaja (P.P.-1432/06): Pučkom pravobranitelju pritužio se gospodin I. J. iz Z. Navodi da živi u peteročlanoj obitelji, u teškim socio-ekonomskim prilikama: podstanar je, on i supruga su nezaposleni, imaju troje mlđb. djece, od koje je dvoje s težim oštećenjem zdravlja. U tijeku je rješavanje njegova statusa ratnog vojnog invalida HVO-a. Moli za pomoć u rješavanju egzistencijalnog pitanja – dodjele gradskog stana u najam na određeno vrijeme.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj preporučio je Odsjeku za stambeno zbrinjavanje da mu se da u najam stan izvan liste reda prvenstva, sukladno važećem pravilniku jer obitelj živi u iznimno teškim socijalnim prilikama, a dvoje mlđb. djece imaju teže oštećenje zdravlja pa u tom smislu ispunjavaju propisani uvjet. Iz dostavljenog očitovanja proizlazi da nije moguć najam stana, jer neije ispunjen uvjet: deset godina neprekidnog prebivališta na području toga grada, prije podnošenja zamolbe.

Centru za socijalnu skrb preporučeno je da pokrenu postupak priznavanja prava na pomoć za uzdržavanje te predlože gradskom odjelu za socijalnu skrb da im se prizna pomoć za podmirenje troškova stanovanja, u maksimalnom iznosu, pod iznimnim uvjetima.

Pučki pravobranitelj, pisanim putem, zamolio je regionalnog ombudsmana za ljudska prava u Federaciji Bosne i Hercegovine da požuri nadležnu službu u BiH radi rješavanja pritužiteljeva statusa ratnog vojnog invalida HVO-a.

Ishod slučaja: Odobrena je pomoć za podmirenje troškova stanovanja u iznosu propisanom odlukom toga grada, obitelj ostvaruje pomoć u naravi, a u tijeku je i postupak ostvarivanja prava na pomoć za uzdržavanje za peteročlanu obitelj. Pritužitelj ipak nije zadovoljan jer zbog previsokog kriterija u gradskoj odluci -10 godina prebivališta na području toga grada – nije riješen stambeni problem njegove obitelji iako su težak socijalni slučaj.

(4.) Opis slučaja (P.P.-1790/04) Pučkom pravobranitelju pritužila se, tijekom 2004., N.T. iz S., korisnica prava na rad s polovicom punog radnog vremena radi njege djeteta s težim smetnjama u razvoju. Tijekom 2005. zaprimljene su pritužbe nekoliko udruga koje okupljaju roditelje djece s težim smetnjama u razvoju. Pritužbe se odnose na obračun naknade plaće koje im isplaćuju centri za socijalnu skrb temeljem priznatog prava na rad s polovicom punog radnog vremena zbog njege djeteta s težim smetnjama u razvoju. Ističu da im se obračunava

porez protivno Zakonu o porezu na dohodak i da im se ne uplaćuju doprinosi za mirovinsko osiguranje.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj proveo je ispitni postupak u kojem je zatraženo očitovanje Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. Iz očitovanja ovoga ministarstva temeljem pribavljenih mišljenja od drugih tijela proizlazi da centri za socijalnu skrb pravilno primjenjuju Zakon o porezu na dohodak jer na naknadu plaće ne obračunavaju niti uplaćuju porez na dohodak, odnosno iznos naknade obračunava se sukladno članku 9. Pravilnika o pravima roditelja djeteta s težim smetnjama u razvoju na dopust ili na rad s polovicom punog radnog vremena radi njege djeteta (Narodne novine, broj: 92/03; u nastavku: Pravilnik). Pučki je pravobranitelj mišljenja da se ovdje radi o problemu načina (tehlike) izračuna visine naknade.

Naime, stavak 1. članka 9. Pravilnika glasi: "Roditelj koji radi polovicu punog radnog vremena ima pravo na naknadu plaće za preostalo vrijeme do punog radnog vremena u visini razlike između plaće koju ostvaruje radeći polovicu punog radnog vremena i plaće koju bi ostvario da radi u punom radnom vremenu." Stavkom 3. ovoga članka propisano je da naknadu roditelju isplaćuje centar za socijalnu skrb na temelju potvrde poslodavca o isplaćenju plaći, odnosno plaći koja je trebala biti isplaćena roditelju za rad u polovici punog radnog vremena.

Pučki pravobranitelj preporučio je Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi izmijeniti članak 9. Pravilnika na način: "da zakonom propisano oslobađanje od plaćanja poreza i prireza na naknadu ide u korist poreznog obveznika, korisnika naknade". Naknada plaće, koju pritužiteljici isplaćuje centar za socijalnu skrb, manja je od plaće koju joj poslodavac isplaćuje za drugu polovinu radnog vremena. Razlika između plaće i naknade je upravo iznos obračunatog poreza i prireza na plaću. Navedeno je ministarstvo zatražilo stručna mišljenja od drugih državnih tijela, nakon kojih će, sukladno preporuci pučkog pravobranitelja, razmotriti pokretanje postupka izmjene spornih odredbi Pravilnika.

U povodu novih podnesaka pritužiteljice N.T. kojima izražava svoje nezadovoljstvo s dostavljenim odgovorima, a posebice dugotrajnošću rješavanja, ne samo njezina problema već većeg broja drugih roditelja koji su u sličnoj situaciji (prema podacima Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi radi se o 2660 osoba), pučki pravobranitelj zatražio je očitovanja od nadležnih tijela i potpredsjednice Vlade RH.

Potpredsjednica Vlade zatražila je hitno postupanje nadležnih tijela državne uprave i dostavila ih pučkom pravobranitelju, 14. ožujka 2006. godine, a u objedinjenom dopisu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi u bitnome se ponavljaju već dana mišljenja – da nadležni centar za socijalnu skrb ne isplaćuje plaću nego "naknadu plaće" i da stoga na istu ne

obračunavaju porez i prirez. Glede doprinosa za mirovinsko osiguranje navodi se da nije propisana obveza plaćanja doprinosa na naknadu plaće u smislu članka 77. Zakona o mirovinskom osiguranju, a da "naknade plaće iz članka 4. Pravilnika o načinu obračuna naknade plaće zbog rada sa skraćenim radnim vremenom zbog njege djeteta osiguraniku radniku ne utječu na visinu mirovine", i da stoga pritužiteljici nisu povrijeđena prava obračunom naknade plaće za preostalo radno vrijeme do punog radnog vremena.

Ishod slučaja: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi nije obavijestilo pučkog pravobranitelja što se poduzelo radi eventualne izmjene spornog članka 9. Pravilnika. Stoga je ponovno zatraženo očitovanje o istom.

Pučki pravobranitelj dostavio je pritužiteljici pribavljena mišljenja, pojasnio da njegove preporuke ne obvezuju tijela državne uprave, te uputio da zaštitu svojih prava može zatražiti sudskim putem.

Zdravstvena zaštita i zdravstveno osiguranje

Pučki je pravobranitelj u 2006. godini zaprimio 23 pritužbe iz područja zdravstva. Od toga je manji broj pritužbi iz zdravstvene zaštite, a veći broj iz zdravstvenog osiguranja. Pristigle pritužbe različite su po svom sadržaju, a odnosile su se na kvalitetu zdravstvenih usluga, postupak po zahtjevu za polaganje stručnog ispita, povredu ugovora o provođenju ugovorene zdravstvene zaštite iz osnovnog zdravstvenog osiguranja, utvrđivanje statusa osigurane osobe, pravo na novčanu naknadu za vrijeme privremene nesposobnosti za rad, pravo na naknadu troškova prijevoza radi korištenja zdravstvene zaštite itd.

Važno je napomenuti da je 2006. godine došlo do izmjene sustava zdravstvenog osiguranja u Republici Hrvatskoj. Do 2. kolovoza 2006. godine, zdravstveno osiguranje u Republici Hrvatskoj bilo je uređeno Zakonom o zdravstvenom osiguranju iz 2001. godine. Sukladno citiranom Zakonu, zdravstveno osiguranje bilo je ustrojeno kao osnovno, dopunsko i privatno. Sada pitanja zdravstvenog osiguranja uređuju tri zakona: Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju, Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju i Zakon o zdravstvenom osiguranju zaštite zdravlja radnika, koje je Hrvatski sabor donio 13. srpnja 2006. godine, a primjenjuju se od 3. kolovoza 2006. godine. Zdravstveno osiguranje ustrojeno je kao obvezno i dobrovoljno.

Obvezno zdravstveno osiguranje provodi Hrvatski zavod za obvezno zdravstveno osiguranje koji je dužan svoje ustrojstvo uskladiti s odredbama Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju do 3. kolovoza 2007. godine. S obzirom da su propisi iz zdravstvenog osiguranja tek četiri mjeseca na snazi, pučki pravobranitelj na temelju primljenih pritužbi nije mogao uočiti eventualne probleme u njihovoj primjeni.

Primjeri:

(1.) Opis slučaja (P.P.-222/06) M.K. iz K. obratila se pučkom pravobranitelju pritužbom na Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. U svom je podnesku navela da je odradila pripravnički staž u mirovnom domu u Zagrebu prema planu i programu propisanom Pravilnikom o pripravničkom stažu zdravstvenih djelatnika iz 1994. godine. Staž joj je upisan u pripravničku knjižicu, ovjerenu na propisani način. U veljači 2005. godine glavna sestra doma prijavila je Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi pet medicinskih sestara, među kojima i pritužiteljicu, za polaganje stručnog ispita. Uz prijave je priložila propisanu dokumentaciju. Ministar zdravstva i socijalne skrbi do dana podnošenja pritužbe nije donio rješenje kojim pritužiteljici odobrava polaganje stručnog ispita, zbog čega se obratila pučkom pravobranitelju.

Poduzete mjere: Dopisom od 10. ožujka 2006. godine pučki je pravobranitelj, temeljem članka 11. Zakona o pučkom pravobranitelju ("Narodne novine" br. 60/92), zatražio od Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi da mu u roku od 30 dana dostavi očitovanje na navode pritužbe gospođe M.K., s razlozima zbog kojih ministar nije, sukladno članku 10. Pravilnika o pripravničkom stažu zdravstvenih djelatnika, rješenjem odobrio pritužiteljici polaganje stručnog ispita.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi nije u propisanom roku postupilo sukladno traženju pučkog pravobranitelja, pa je pučki pravobranitelj uputio požurnicu 24. travnja 2006. godine.

Ishod slučaja: Nakon požurnice, Ministarstvo je obavijestilo pučkog pravobranitelja da je ministar zdravstva i socijalne skrbi 28. travnja 2006. godine donio rješenje kojim je pritužiteljici odobrio polaganje stručnog ispita za dan 3. lipnja 2006. godine. Uz odgovor je dostavljena i preslika rješenja.

Napomena: Uspješna intervencija.

(2.) Opis slučaja (P.P.-997/06) Pučkom se pravobranitelju obratio gospodin H.D., dr. med., specijalist opće medicine pritužbom na Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje. U

svom je podnesku naveo da je njegova ordinacija opće medicine 18. travnja 2006. godine sklopila sa HZZO-om ugovor o provođenju ugovorene zdravstvene zaštite iz osnovnog zdravstvenog osiguranja za 2006. godinu.

Ovlašteni radnik HZZO-a obavio je kontrolu izvršavanja njegovih ugovornih obveza, o čemu je 6. srpnja 2006. godine sačinio izvješće klasa: 500-07/06-01/24, urbroj: 338-19-17-06-2. Navedenim izvješćem predložena je mjera pokretanja postupka za raskid ugovora. U dopuštenom roku pritužitelj je protiv izvješća izjavio prigovor HZZO-u, o čijoj osnovanosti nije odlučeno.

Poduzete mjere: U povodu pritužbe H.D. pučki je pravobranitelj dopisom od 7. rujna 2006. godine zatražio očitovanje Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

U dobivenom očitovanju od 20. rujna 2006. godine navodi se da je pritužiteljev prigovor, izjavljen protiv izvješća o obavljenoj kontroli ugovornih obveza sa HZZO-om od 6. srpnja 2006. godine, ocijenjen neosnovanim. Stoga mu je direkcija HZZO-a 10. kolovoza 2006. godine izrekla opomenu pred raskid ugovora, uz umanjenje pripadajućeg mjesečnog iznosa sredstava za 30%.

U obrazloženju izrečene mjere navodi se kako je utvrđeno da prilikom propisivanja lijekova na recept pritužitelj opetovano prekoračuje ugovorenu potrošnju, odnosno propisuje lijekove izvan ugovorene djelatnosti, čime krši članak 14. Ugovora. Isto tako, da je u prvom tromjesečju 2006. godine te u travnju i svibnju, premašio ugovorenu stopu bolovanja za 5%, što je protivno preuzetim ugovornim obvezama.

Direkcija HZZO-a smatra da su se, s obzirom na utvrđene povrede, stekli uvjeti za raskid ugovora. Međutim, uzimajući u obzir potrebe zdravstvenog sustava, predložena mjera raskid ugovora zamijenjena je opomenom pred raskid ugovora uz umanjenje pripadajućeg mjesečnog iznosa sredstava za 30%.

Ishod slučaja: Neosnovana pritužba. Pritužitelj obaviješten o ishodu ispitnog postupka.

(3.) Opis slučaja (P.P.-384/06) Pučkom se pravobranitelju obratila J.S., dr. stom., vlasnica privatne stomatološke ordinacije u S. Zbog komplikacija u trudnoći, pritužiteljica je od 1. veljače 2006. godine počela koristiti bolovanje. Rješenjem Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi dopuštena joj je od 1. veljače privremena obustava rada stomatološke ordinacije. Od 18. ožujka 2006. godine pritužiteljica je počela koristiti porodni dopust.

Pritužiteljica je predala potrebnu dokumentaciju radi ostvarivanja prava na naknadu plaće za vrijeme bolovanja i porodnog dopusta HZZO-u, Područnom uredu S. Kako navodi u

pritužbi, usmeno je obaviještena da joj neće biti isplaćena naknada plaće za vrijeme bolovanja u periodu od 1. veljače do 18. ožujka, iz razloga što kao samostalna djelatnica nije uplatila doprinose za zdravstveno osiguranje.

Pritužiteljica ističe da je 16. ožujka 2006. godine podmirila dug na ime doprinosa za zdravstveno osiguranje za siječanj 2006. godine sa pripadajućom zateznom kamatom, ali da joj naknada plaće za vrijeme bolovanja još uvijek nije isplaćena.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj temeljem članka 11. Zakona o pučkom pravobranitelju zatražio od Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Područnog ureda S. da mu u roku od 30 dana dostavi očitovanje na navode pritužbe gospođe S., u kojem će biti navedeni razlozi zbog kojih joj nije isplaćena naknada plaće za vrijeme bolovanja.

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Područni ured S. dostavio je u roku pučkom pravobranitelju zatraženo očitovanje. U očitovanju je naveo da je 18. svibnja 2006. godine donio rješenje Klasa: UP/I-502-06/05-03/17, ur.broj: 338-17-14-06 kojim je pritužiteljici priznao pravo na naknadu plaće za vrijeme korištenja bolovanja radi komplikacija u svezi s trudnoćom od prvog dana bolovanja, odnosno od 1. veljače 2006. godine. Temeljem citiranog rješenja pritužiteljici će putem HZZO PU S., biti obračunata i isplaćena naknada plaće za predmetno bolovanje.

Ishod slučaja: Uspjela intervencija. Nakon intervencije pučkog pravobranitelja, pritužiteljici je nadležni područni ured HZZO-a isplatio pripadajuću naknadu plaće za vrijeme bolovanja.

(4.) Opis slučaja (P.P.-772/06): Pučkom se pravobranitelju obratio gospodin J. P. iz S. U svom podnesku navodi da je radnik trgovačkog društva "B-R" d.o.o. sa sjedištem u Z. Nadalje, da je na bolovanju od 5. srpnja 2004. godine. Od prosinca 2005. godine ne dobiva od poslodavca naknadu plaće za vrijeme bolovanja, s obrazloženjem da HZZO, Područni ured Z., poslodavcu ne vraća isplaćenu naknadu od kolovoza 2005. godine. Pritužitelj ističe da je bolestan i bez ikakvih primanja već sedam mjeseci te traži pomoć pučkog pravobranitelja u zaštiti njegovih prava.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio od HZZO-a, Područnog ureda Z. da mu se u roku od 30 dana očituje na navode pritužbe gospodina J.P. te obrazloži razloge zbog kojih pritužitelj ne dobiva naknadu plaće za vrijeme bolovanja.

U očitovanju od 9. kolovoza 2006. godine navedeno je da će HZZO, Područni ured Z. provesti kontrolu isplaćene naknade plaće koju je poslodavac "B-R" isplatio svom radniku J.P.

za razdoblje od 5. srpnja 2004. do 30. lipnja 2006. godine. Isplaćeni iznos naknade usporedit će se s iznosima koje je poslodavac postavio HZZO-u u svojim zahtjevima za povrat. Kontrola će biti provedena kad se radnici knjigovodstvenog servisa trgovačkog društva "B-R" d.o.o. vrate sa godišnjeg odmora.

Dopisom od 11. listopada 2006. godine pučki je pravobranitelj zatražio od HZZO-a, Područnog ureda Z. da ga obavijesti u roku od 30 dana je li obavljena kontrola u trgovačkom društvu "B-R" i s kakvim rezultatima, kako bi mogao ocijeniti osnovanost pritužbe.

U očitovanju HZZO-a navedeno je da je 8. rujna 2006. godine provedena kontrola iznosa naknade plaće koju je poslodavac "B-R" isplatio pritužitelju za razdoblje od 5. srpnja 2004. pa do 30. lipnja 2006. godine. Provedenom kontrolom utvrđeno je da poslodavac duguje pritužitelju 27.761,54 kune na ime naknade plaće za vrijeme bolovanja u periodu od 1. siječnja 2006. do 31. kolovoza 2006. godine.

HZZO je 11. rujna 2006. godine uputio dopis trgovačkom društvu "B-R" d.o.o. kojim ga poziva da pritužitelju isplati iznos od 27.761,54 kune na ime naknade plaće. Poslodavac je ujedno upozoren na odredbu članka 134. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju kojom je propisano da će se novčanom kaznom od 80.000,00 do 150.000,00 kuna kazniti za prekršaj pravna osoba ako osiguraniku ne isplati naknadu plaće sukladno obračunu koji je dostavio HZZO.

Ishod slučaja: Pučkom pravobranitelju nije dostavljen podatak je li poslodavac isplatio pritužitelju sporni iznos.

(5.) Opis slučaja (P.P.-838/05): Pučkom su se pravobranitelju obratile medicinske sestre Kliničkog laboratorija za funkcionalnu dijagnostiku pluća, Klinike za plućne bolesti J. U svom podnesku navode da im se, protivno Kolektivnom ugovoru za djelatnost zdravstva i zdravstvenog osiguranja, za razliku od liječnika, ne isplaćuje dodatak na plaću u iznosu od 25% zbog posebnih uvjeta rada.

Člankom 65. stavkom 2. Kolektivnog ugovora utvrđen je popis radnih mjesta i poslova zdravstvenih i nezdravstvenih radnika koji imaju pravo na dodatak na plaću. U popis su uvrštena i radna mjesta II. i III. vrste na kojima su zdravstveni radnici koji rade s bolesnicima koji se liječe od aktivne TBC (2/3 radnog vremena).

U tekstu tumačenja čl. 65. Kolektivnog ugovora, koje su Hrvatski liječnički zbor i Hrvatsko pulmološko društvo dostavilo Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi dopisom od 25. travnja 2005. godine, navodi se: *"Pod pojmom "2/3 radnog vremena s bolesnicima koji se liječe*

od aktivne tuberkuloze" podrazumijeva se ukupan broj sati provedenih na radnom mjestu bez obzira na broj intervencija kod pacijenata koji boluju od aktivne tuberkuloze pluća. Navedeno se odnosi na liječnike i medicinske sestre čije je radno mjesto na odjelima i poliklinikama gdje se vrši dijagnostika i terapija aktivne tuberkuloze pluća."

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio očitovanje ravnatelja Klinike za plućne bolesti J., a u dostavljenom očitovanju navodi se da, sukladno Kolektivnom ugovoru za djelatnost zdravstva i zdravstvenog osiguranja, pravo na dodatak na plaću od 25% za posebne uvjete rada imaju samo medicinske sestre VI. odjela koje rade na liječenju aktivne tuberkuloze pluća (2/3 radnog vremena).

Medicinske sestre kliničkog laboratorija za funkcionalnu dijagnostiku pluća, prema istom Kolektivnom ugovoru, imaju pravo na dodatak na plaću od 8% za posebne uvjete rada. Navodi se da su funkcionalni testovi respiracije koji se rade u kliničkom laboratoriju za funkcionalnu dijagnostiku pluća, značajni tek nakon završetka liječenja M tbc pluća, kada je bolesnik negativiziran u iskašljaju odnosno, na nalazu M tbc.

Pučki je pravobranitelj obavijestio pritužiteljice o sadržaju dobivenog očitovanja.

Pučkom se pravobranitelju potom obratio i Sindikat medicinskih sestara i tehničara pritužbom u kojoj navodi da Klinika za plućne bolesti J. ne poštuje Kolektivni ugovor, zbog čega je medicinskim sestrama uskraćen pripadajući dodatak na plaću za posebne uvjete rada (tb), kao i ostala prava koja iz toga proizlaze.

U povodu pritužbe, pučki je pravobranitelj uputio Sindikat da se, sukladno članku 18. Kolektivnog ugovora, obrati Povjerenstvu za tumačenje Kolektivnog ugovora, što je i učinjeno, međutim, zatraženo tumačenje nije dostavljeno niti protekom roka od 30 dana.

Stoga je pučki pravobranitelj, 3. veljače 2006. godine, preporučio Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi da od Povjerenstva za tumačenje kolektivnog ugovora zatraži obvezno tumačenje zatraženih odredaba Kolektivnog ugovora te da ga o mjerama poduzetim u povodu preporuke obavijesti u roku od 30 dana, ali odgovor nije dostavljen, pa je poslana požurnica.

Dopisom od 10. listopada 2006. godine ministar zdravstva i socijalne skrbi obavijestio je pučkog pravobranitelja da je Zajedničko povjerenstvo za tumačenje Kolektivnog ugovora za djelatnost zdravstva i zdravstvenog osiguranja 13. rujna 2006. godine dalo tumačenje spornih odredaba Kolektivnog ugovora. Povjerenstvo je prihvatilo mišljenje neutralnog stručnjaka prema kojemu se pod pojmom 2/3 radnog vremena s bolesnicima koji se liječe od aktivne tuberkuloze podrazumijeva ukupan broj sati provedenih na radnom mjestu, bez obzira na broj intervencija kod pacijenata koji boluju od aktivne tuberkuloze pluća. To se odnosi kako na

liječnike, tako i na medicinske sestre čije je radno mjesto na odjelima i poliklinikama gdje se vrši dijagnostika i terapija aktivne tuberkuloze pluća.

Pritužiteljice su 19. listopada 2006. godine obavijestile pučkog pravobranitelja da su sa Klinikom za plućne bolesti Jordanovac postigli nagodbu.

Ishod slučaja: Pritužiteljice obavijestile pučkog pravobranitelja da im je priznato pravo na dodatak na plaću od 25% za posebne uvjete rada. Sukladno postignutoj nagodbi, isplaćen im je pripadajući iznos dodatka na posebne uvjete rada za prethodnu godinu, s tim što su se pritužiteljice odrekle prava na potraživanje zatezne kamate.

Školstvo

(1.) Opis slučaja (P.P.-186/07): Pritužba I.M. odnosila se na postupanje odgovorne osobe u postupku natjecanja učenika osnovnih škola iz stranog jezika, a koje se natjecanje odvija u tri stupnja: na školskom, županijskom i državnom nivou. Iz pritužbe je razvidno da je kći pritužitelja (i još dvije druge učenice) diskvalificirana iz daljnjeg natjecanja, nakon što je provedeno natjecanje na školskom nivou. Iz dopisa (priloženog pritužbi) predsjednice županijskog povjerenstva, kojom se obrazlaže odluka povjerenstva o diskvalifikaciji, razvidno je da učenica nije počinila niti jednu radnju koja bi ukazivala na osnovanost njezine diskvalifikacije, već se argumenti za njezinu diskvalifikaciju nalaze u nepravilnostima u postupanju školskog povjerenstva, što je ukazalo na kontradiktornost i na vjerojatnu povredu prava učenice. Naime, kao nepravilnosti, navode se greške u načinu ispravljanja testova (boja i vrsta olovke), greške odgovorne osobe pri ispunjavanju prijave za natjecanje, i slično.

Poduzete mjere: Budući je za intervenciju u predmetu preostalo premalo vremena za uobičajenu korespondenciju (županijsko natjecanje slijedilo je za tri tjedna), pučki je pravobranitelj uputio elektronskom poštom dopis tajnici Državnog povjerenstva. U dopisu je, između ostaloga, navedeno da je u ovom predmetu, po svemu sudeći, došlo do diskvalifikacije učenice iz daljnjeg natjecanja bez njezine krivnje, a radi nepravilnog postupanja nastavnika (odgovornih osoba) koji su provodili ocjenjivanje testova. Stoga pučki pravobranitelj smatra potrebnim skrenuti pažnju da ovakav pristup nije pravilan niti pravičan, jer *"svaki učenik mora znati da će snositi posljedice ukoliko je prekršio neka pravila, ali isto tako, mora znati da sustav funkcionira i da će svaka pogreška biti ispravljena, a njihova prava zaštićena.*

Na taj način razvijaju se njihovo samopouzdanje i jača motiviranost za daljnji rad, a dugoročno, usađuje osjećaj pripadnosti društvu koje cijeni ljudska prava i koje je zaista demokratsko.

Iako je rok kratak (6. ožujka 2007.), vjerujemo da ćete imati mogućnosti žurno ispitati sve okolnosti ovog slučaja i otkloniti eventualne nepravilnosti, kako bi se izbjegla sumnja u nepravedno postupanje prema učenicima, a sve zbog postupanja njihovih nastavnika."

Ishod slučaja: Dva dana kasnije, pučki je pravobranitelj primio e-mail predsjednice Državnog povjerenstva, kojim se dostavlja obavijest o tome da su sve tri diskvalificirane učenicke pozvane na daljnje natjecanje, na županijskom nivou.

Konačno, 6. ožujka 2007. godine, pritužitelj je (elektronskom poštom) obavijestio pučkog pravobranitelja da je njegova kći zauzela drugo mjesto na županijskom natjecanju i da će sudjelovati u natjecanju na državnom nivou. Predmet je uspješno okončan.

(2.) Opis slučaja (P.P.-1042/06): Pučkom se pravobranitelju obratila E. B. iz M. E., zbog problema svakodnevnog prijevoza njezina sina P. u osnovnu školu.

Iz dosta nerazumljivog podneska proizlazi da je selo u kojem pritužiteljica živi udaljeno 7 kilometara od Grada O., gdje njezin sin pohađa peti razred osnovne škole. Od najbliže autobusne stanice selo je udaljeno više od 5 kilometara, pa je stoga zatražila pomoć pučkog pravobranitelja.

Iz podneska pritužiteljice nije jasno kojemu se tijelu obraćala. Razvidno je samo da nije prihvatila ponuđene mogućnosti prijevoza do škole. Smatra da pomicanje autobusne stanice za 800 metara ne rješava problem prijevoza, te navodi razloge zbog kojih nije prihvatila odvoziti sina u školu vlastitim automobilom, uz naknadu troškova prijevoza u iznosu od 800,00 kuna mjesečno.

Iz podneska proizlazi da sin pritužiteljice ne pohađa školu, te da je kod pritužiteljice nazočan strah od mogućih mjera koje bi zbog toga mogao poduzeti nadležni centar za socijalnu skrb.

Pritužiteljica navodi da je strana državljanka, da osim P., ima još i mlt. kćerku iz prvog braka te sa sadašnjim suprugom sina starog četiri i pol godine, da su ona i suprug nezaposleni i prijavljeni zavodu za zapošljavanje.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj, radi okolnosti slučaja, zatražio žurno izvješće Centra za socijalnu skrb O. o obiteljskim prilikama, te obavijest o svim saznanjima u svezi P.-

ovog pohađanja škole u tekućoj školskoj godini, kako bi mogao odlučiti o daljnjem postupanju.

U izvješću Centra za socijalnu skrb O. navedeno je da je pritužiteljici izrečena mjera nadzora nad izvršavanjem roditeljskog prava nad mlt. kćerkom iz prvog braka T. i mlt. P. Nadalje, da je prema izvješću škole P. izostao pet dana s nastave radi bolesti te jedan dan radi odlaska u Ured državne uprave u K. županiji radi organiziranja njegova prijevoza do škole.

U izvješću se navodi da su materijalne prilike obitelji vrlo skromne. Jedini stalni prihod obitelji je dječji doplatok za dvoje djece u iznosu od 598 kuna te doprinos za uzdržavanje koji plaća P.-ov otac, u mjesečnom iznosu od 750 kuna.

Nakon dobivenog izvješća Centra za socijalnu skrb O., pučki je pravobranitelj zatražio od Ureda državne uprave u K. županiji, Odjela za prosvjetu, kulturu, tehničku kulturu šport i informiranje, obavijest o načinu na koji je riješeno pitanje prijevoza P.H. do škole te je li točan navod Centra za socijalnu skrb da P. uredno pohađa nastavu.

Navedeni je Ured obavijestio pučkog pravobranitelja da je Osnovna škola iz O. organizirala prijevoz P.H. i još nekolicine učenika vlastitim kombi vozilom, dok se ne osposobi prometnica do sela B. kojom će prometovati redoviti autobus. Provjerom kod ravnateljice Osnovne škole O. utvrđeno je da P.H. redovito pohađa nastavu.

Ishod slučaja: Zahvaljujući dijelom i intervenciji pučkog pravobranitelja, riješeno je pitanje prijevoza P.H. do škole, čime mu je omogućeno korištenje ustavnog prava na osnovno školovanje.

(3.) Opis slučaja (P.P.-30/06): Pučkom se pravobranitelju obratila gospođa A. R.B. iz Splita. U svom podnesku navodi da je odslušala četiri semestra Poslijediplomskog znanstvenog studija povijesti umjetnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, u akademskoj godini 1996/97, 1997/98 i 2001/2002. Pošto je Vijeće Poslijediplomskog studija povijesti umjetnosti, na sjednici održanoj 2. svibnja 2002. godine, prihvatilo temu njene magistarske radnje, pritužiteljica je 1. listopada 2004. godine uplatila troškove ocjene i obrane radnje. Fakultetsko vijeće Filozofskog fakulteta u Zagrebu od tada nije imenovalo komisiju za ocjenu njene magistarske radnje. Pritužiteljica izražava bojazan da joj je time povrijeđeno pravo na obranu magistarske radnje, osobito zbog saznanja da je u međuvremenu drugoj kandidatkinji prihvaćena ista tema magistarske radnje.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio od dekana Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu očitovanje na navode pritužbe. U dopisu od 14. veljače 2006. godine, između ostalog, naveo je: "Nakon što je pritužiteljica upisala poslijediplomski studij, stupio je

na snagu Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju iz 2003. godine. Člankom 116. stavkom 2. navedenog Zakona propisano je da studenti upisani na poslijediplomski magistarski studij prije ustrojavanja preddiplomskih i poslijediplomskih studija sukladno odredbama toga Zakona, imaju pravo dovršiti studij prema nastavnom programu i uvjetima koji su važili prilikom upisa u prvu godinu studija i steći odgovarajući akademski stupanj prema propisima koji su vrijedili prije stupanja na snagu novoga Zakona.

Iz citiranog propisa razvidno je da postupak ocjene i obrane magistarske radnje gospođe R.B. ne iziskuje usklađivanje s novim Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, jer pritužiteljica ima pravo završiti poslijediplomski magistarski studij prema nastavnom programu i uvjetima koji su važili prilikom njenog upisa u prvu godinu studija."

Ishod slučaja: Nakon dvije požurnice, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu obavijestio je pučkog pravobranitelja dopisom od 13. lipnja 2006. godine da je Fakultetsko vijeće Filozofskog fakulteta u Zagrebu na sjednici održanoj 31. svibnja 2006. godine imenovalo Povjerenstvo za ocjenu magistarskog rada pritužiteljice A.R.B.

Građanska stanja

Pučki je pravobranitelj u 2006. godini primio 11 pritužbi iz područja građanskih stanja. Pritužbe su se odnosile uglavnom na izdavanje izvadaka i potvrda iz državnih matrica. Pored toga, građani su postavljali pitanja i tražili savjete u svezi ostvarivanja prava iz ovoga područja.

Posebice, valja istaknuti problem koji je pučki pravobranitelj dugotrajno rješavao u izvještajnom razdoblju. Naime, od kraja 2005. godine te tijekom cijele 2006. godine pučki se pravobranitelj bavio se rješavanjem pitanja konvalidacije brakova sklopljenih od 1993. – 1997. godine na područjima Republike Hrvatske koja su se nalazila pod zaštitom ili upravom Ujedinjenih naroda.

Pučkom se pravobranitelju obratio OESS, Misija u Republici Hrvatskoj, Glavni ured, te veći broj građana sa područja Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije pritužbama na rad matičnih ureda. Matični uredi odbijali su izdavati izvode iz matrice vjenčanih građanima koji su sklopili brak u periodu od 1993.-1997. godine te su ih upućivali na tužbe radi utvrđivanja postojanja braka, u smislu članka 25. Obiteljskog zakona (iz 2003.). Pritužitelji iznose posljedice ovakvog postupanja matičnih ureda po djecu rođenu u takvim brakovima te

na imovinskopravne odnose bračnih drugova, u prvom redu na nasljedno pravo, pravo na obiteljsku mirovinu, itd.

Nakon potpisivanja Sporazuma između Vlade Republike Hrvatske i UNTAES-a o priznanju upisa u matične knjige i predaji matičnih knjiga od 25. rujna 1997. godine, matične knjige su prepisivane, a građanima su izdavane isprave. Tek nakon naputka Središnjeg državnog ureda od 19. siječnja 2006. godine, matičari su pristupili upisu bilješki o konvalidaciji, odnosno nekonvalidaciji upisa. Pri tome su bili nesporni upisi u maticu rođenih i maticu umrlih te maticu vjenčanih za brakove sklopljene do 17. listopada 1993. godine. Brakovi sklopljeni nakon toga datuma, sklapani su bez nazočnosti vijećnika, zbog čega su temeljem članka 28. stavak 2. Zakona o braku i porodičnim odnosima (iz 1978.), koji je bio na snazi u to vrijeme, ništavi. Uz upise takvih brakova, matičari su upisivali bilješku da upis nije konvalidiran i stranku upućivali da podnese tužbu radi utvrđivanja postojanja braka, u smislu članka 25. Obiteljskog zakona (iz 2003.).

Pučki je pravobranitelj uputio dopis Središnjem državnom uredu za upravu u kojem je naveo da sud, u sporu na koji se pritužitelji upućuju, ne može utvrditi postojanje braka od trenutka njegovog sklapanja. Brakovi o kojima je riječ, sklopljeni su bez nazočnosti odbornika, zbog čega nisu bile ispunjene pretpostavke za postojanje braka u smislu članka 28. stavak 1. točka 3. Zakona o braku i porodičnim odnosima. Prema izričitoj odredbi članka 28. stavak 2., ne nastaju pravne posljedice braka ako pri zaključenju braka nije ispunjena koja od pretpostavki iz stavka 1. istoga članka. Stoga bi sud svojom odlukom mogao samo odbiti tužbu za utvrđenje da brak postoji.

U međuvremenu je Ured za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske 22. studenoga 2006. godine utvrdio mišljenje o konvalidaciji brakova sklopljenih u Hrvatskom Podunavlju od 1993. – 1997. godine.

U navedenom mišljenju navodi se da su upravna tijela u postupcima konvalidacije morala voditi računa jesu li upravni akti u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj i zakonima Republike Hrvatske. Ured smatra da u provođenju odredbe članka 1. Zakona o konvalidaciji upravno tijelo mora promatrati upravni akt koji je predmetom konvalidacije, kako s aspekta zakona koji su u Republici Hrvatskoj važili u vrijeme kada je taj akt donesen, tako i s aspekta važećih zakonskih rješenja.

Od 1993. – 1997. godine u Hrvatskom Podunavlju sklapani su brakovi pred matičarom, iako je sukladno članku 28. stavku 1. točki 3. Zakona o braku i porodičnim odnosima, koji se

tada primjenjivao u Republici Hrvatskoj, nužna pretpostavka za postojanje braka nazočnost odbornika kojega je odredila skupština općine.

Uz ostale zakonske pretpostavke za postojanje braka, Obiteljski zakon iz 1998. godine, kao i odredba članka 24. stavak 1. točka 3. sada važećeg Obiteljskog zakona (iz 2003.), propisuju da je za brak u građanskom obliku dovoljno da je sklopljen pred matičarom.

Brakovi sklopljeni prije reintegracije koji su, osim nenazočnosti općinskog vijećnika, ispunjavali ostale zakonske pretpostavke za postojanje braka, ispunjavaju i danas važeće zakonske pretpostavke za sklapanje braka u građanskom obliku. Stoga Ured za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske smatra da bi "ne-konvalidacija" ovih brakova bila protivna ciljevima koji su se htjeli postići Zakonom o konvalidaciji, a s ozbiljnim posljedicama na status ljudi, njihovu imovinu i djecu rođenu u tim brakovima.

Nakon mišljenja Ureda za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za upravu uputio je dopis Uredima državne uprave u Osječko-baranjskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji u kojem je istakao da se svi brakovi sklopljeni u Podunavlju smatraju validnim jer nisu u suprotnosti sa pozitivnim propisima Republike Hrvatske.

Primjeri:

(1.) Opis slučaja (P.P.–1428/06): Pučkom pravobranitelju obratio se gospodin D.M. iz Osijeka pritužbom na postupanje Matičnog ureda u Vukovaru. Pritužitelj je naveo da je 23. lipnja 2006. godine podnio Uredu državne uprave u Vukovarsko-srijemskoj županiji, Matičnom uredu Vukovar, pisani zahtjev za izdavanje izvotka iz matice rođenih, koji mu je potreban kao dokaz u postupku za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu. Pozivajući se na članak 7. točku 12. Zakona o upravnim pritojbama, kojim je propisano da se pritojbe ne plaćaju na sve spise i radnje za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja, pritužitelj nije priložio pritojbu.

Matični ured u Vukovaru obavijestio je pritužitelja da ga nije ovlašten osloboditi naplate pritojbi po članku 7. Zakona o upravnim pritojbama. U istom dopisu naveo je da će udovoljiti njegovom zahtjevu za izdavanje izvotka iz matice rođenih ukoliko dostavi državne biljege u iznosu od 20,00 kuna i 4,00 kune u gotovini za obrazac.

Pritužitelj je 11. srpnja 2006. godine uputio pritužbu državnom tajniku Središnjeg državnog ureda za upravu na postupanje Matičnog ureda u Vukovaru, a 12. srpnja 2006. godine i predsjedniku Vlade Republike Hrvatske. S obzirom da Središnji državni ured za upravu nije odgovorio na njegovu pritužbu, gospodin M. se obratio i pučkom pravobranitelju.

Poduzete mjere: Na traženje pučkog pravobranitelja, Središnji državni ured za upravu dostavio je presliku dopisa od 17. studenoga 2006. godine, upućenog pritužitelju, u kojem se navodi:

"Svi spisi i radnje za ostvarivanje prava iz mirovinskog, invalidskog i zdravstvenog osiguranja te socijalne skrbi, prema članku 7. točki 12. Zakona o upravnim pristojbama oslobođeni su naplate upravne pristojbe.

Dakle, upravnu pristojbu nećete plaćati za ostvarivanje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja u postupku pred tim tijelima. Međutim, izdavanje isprava iz državnih matrica je posebna upravna radnja čije obavljanje nije Zakonom o upravnim pristojbama utvrđeno kao predmetno oslobađanje od naplate upravne pristojbe. Za izdavanje uvjerenja odnosno isprava iz državnih matrica koriste se opća oslobađanja iz članka 6. Zakona o upravnim pristojbama."

Nakon što je dobio očitovanje Središnjeg državnog ureda za upravu, pučki pravobranitelj uputio je preporuku Vladi Republike Hrvatske.

Člankom 12. stavkom 2. Zakona o upravnim pristojbama utvrđeno je da nadzor nad naplatom i uplatom upravnih pristojbi provodi Ministarstvo financija. Na traženje Ministarstva financija, Ured za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske dao je 1. rujna 2004. godine stručno mišljenje glede primjene članka 7. i 12. Zakona o upravnim pristojbama. U navedenom mišljenju navodi se: "Prema odredbi članka 7. (Zakona o upravnim pristojbama), upravne pristojbe ne plaćaju se na spise i radnje koje su taksativno navedene u stavku 2. istog članka. Navedeno oslobađanje se, prema našem mišljenju, odnosi na kompletan postupak i sve upravne radnje koje je potrebno provesti u postupku za dobivanje traženog akta, bez obzira obavljaju li se pred tijelom pred kojim je postupak pokrenut ili nekim drugim tijelom."

Smatramo važnim ovdje istaknuti da je Ured za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske, temeljem članka 25. stavak 1. Zakona o Vladi Republike Hrvatske, ovlašten davati stručna mišljenja središnjim tijelima državne uprave u vezi s primjenom zakona i drugih propisa. Ministarstvo financija upoznalo je 8. studenoga 2004. godine Središnji državni ured za upravu s citiranim stručnim mišljenjem Ureda za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske.

Pučki pravobranitelj dijeli mišljenje Ureda za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske. U konkretnom slučaju, smatramo da je gospodina M. trebalo osloboditi plaćanja upravne pristojbe za izdavanje izvotka iz matrice rođenih koji je bio dužan pridonijeti kao dokaz u postupku za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu. Pribavljanje isprave iz državne matrice, samo je dio postupka za ostvarivanje prava iz mirovinskog osiguranja. U prilog ovom stavu govori i odredba članka 136. stavak 3. Zakona o općem upravnom postupku ("Narodne novine"

broj 53/91) kojom je propisano da je službena osoba koja vodi postupak dužna pribaviti po službenoj dužnosti podatke o činjenicama o kojima službenu evidenciju vodi drugo državno tijelo odnosno ustanova ili druga pravna osoba, u cilju utvrđivanja činjenica i okolnosti značajnih za rješenje.

Matični uredi u uredima državne uprave u županijama, sukladno stajalištu Središnjeg državnog ureda za upravu, naplaćuju upravnu pristojbu protivno mišljenju Ureda za zakonodavstvo Vlade Republike Hrvatske o primjeni članka 7. Zakona o upravnim pristojbama. Različitim primjenom članka 7. Zakona o upravnim pristojbama narušava se ustavno načelo jednakosti građana pred zakonom. Temeljem članka 9. Zakona o sustavu državne uprave, Vlada Republike Hrvatske usklađuje i nadzire rad državne uprave. Stoga je pučki pravobranitelj, temeljem članka 7. stavak 1. Zakona o pučkom pravobranitelju, uputio preporuku Vladi Republike Hrvatske da u okviru svojih ovlasti uskladi primjenu članka 7. Zakona o upravnim pristojbama. Budući je preporuka upućena u trenutku pisanja ovog izvješća, odgovor još nije zaprimljen.

(2.) Opis slučaja (P.P.-126/06): Pučkom se pravobranitelju obratio M.T. iz Zagreba. U svom podnesku navodi da je 12. srpnja 1968. godine u D.L. sklopio brak sa L.P. Činjenica sklapanja braka upisana je u maticu vjenčanih koja se vodi za mjesto B. pod rednim brojem 2. Pritužitelj ima izvorne izvode iz matice vjenčanih iz 1975. i 1992. godine. U povodu pritužiteljevog zahtjeva za izdavanje novog izvoda iz matice vjenčanih, Ured državne uprave u Ličko-senjskoj županiji, Služba za opću upravu, obavijestila je pritužitelja da nije u mogućnosti udovoljiti njegovom zahtjevu jer je matica vjenčanih uništena u Domovinskom ratu. Istim dopisom pritužitelj je upućen da pred nadležnim općinskim sudom pokrene postupak radi donošenja odluke kojom će utvrditi postojanje braka, a na temelju koje će matični ured izvršiti upis u maticu vjenčanih. Pritužitelj se za pomoć obratio pučkom pravobranitelju.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio očitovanje Ureda državne uprave u Ličko-senjskoj županiji, Službe za opću upravu, na navode pritužbe gospodina M.T. Istim je dopisom zatražio i odgovor na pitanje zbog čega županijski ured, sukladno članku 51. Zakona o državnim maticama, nije bez odgode pristupio obnovi uništenih ili nestalih državnih matica.

Ishod slučaja: Ured državne uprave u Ličko-senjskoj županiji, Služba za opću upravu obavijestila je pučkog pravobranitelja da je temeljem članka 27. i 51. Zakona o državnim maticama donijela rješenje kojim je odobrena obnova upisa činjenice sklapanja braka u matici vjenčanih matičnog ureda D.L., koji je sklopljen 12. srpnja 1968. godine između M.T. i L.P. Uz

obavijest je dostavila presliku predmetnog rješenja. Pritužitelj je obaviješten da izvod iz matice vjenčanih može ishoditi u matičnom uredu D.L.

Napomena: Intervencija je bila uspješna.

(3.) Opis slučaja (P.P.-580/06): A.D. iz Z. pritužila se pučkom pravobranitelju na matični ured u Z. koji joj je odbio izdati izvod iz matice rođenih za kćerku bez podataka o nacionalnosti.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj nije utvrdio povredu pritužiteljičinih prava, što je obrazložio A.D. u sljedećem dopisu: "Zakonom o državnim maticama ("Narodne novine" broj 96/93) utvrđeno je, između ostalog, koje se činjenice upisuju u državne matice. Članak 9. točka 1. Zakona taksativno propisuje da se u maticu rođenih, kod temeljnog upisa, upisuju podaci o rođenju djeteta, i to: ime i prezime i spol djeteta, dan, mjesec, godina, sat i mjesto rođenja; narodnost i državljanstvo. Točka 2. istog članka propisuje da se upisuju podaci o roditeljima djeteta i to: ime i prezime (za majku i djevojačko prezime), datum i mjesto rođenja; narodnost, državljanstvo; zanimanje i adresa prebivališta.

Članak 42. stavak 2. Zakona o državnim maticama propisuje da izvadak iz državne matice sadrži podatke koji su upisani u državnu maticu do vremena izdavanja izvotka. Stavak 3. ovoga članka propisuje i izuzetak od tog pravila. U izvotku iz matice rođenih ne iskazuju se samo podaci o prirodnim roditeljima djeteta usvojenog sa srodničkim učinkom.

Izdavanje izvoda iz matice rođenih za vašu kćerku, bez podatka o njejoj narodnosti, bilo bi protivno članku 42. stavak 2. Zakona o državnim maticama."

Napomena: Pučki pravobranitelj nije utvrdio povredu prava A.D.

Statusna prava građana - stjecanje državljanstva RH

Tijekom 2006. godine iz ovog područja zaprimljeno je 39 pritužbi. Iz prošlih godina bilo je u radu 15, dakle, ukupno ih je u radu bilo 54.

Od novozaprimljenih pritužbi u 2006. godini, 5 pritužbi nisu sadržavale osnovne činjenice nužne za ispitivanje. Također, pritužitelji nisu iste na poziv pučkog pravobranitelja naknadno upotpunili. Stoga se postupalo po 34 pritužbe, od čega je 29 pritužbi ispitano, dok je ispitivanje

preostalih 5 u tijeku. Od 29 ispitanih pritužbi, pučki pravobranitelj je 4 ocijenio osnovanima, dok su preostale bile neosnovane.

Od 4 osnovane (zbog dugotrajnosti postupka), u 3 slučaja je donesena odluka o zahtjevu pritužitelja, dok u 1 slučaju nadležno tijelo o zahtjevu još nije odlučilo (taj izdvojeni slučaj posebno će biti opisan u nastavku izvješća).

Ispitujući razloge prekoračenja zakonskih rokova za odlučivanje po zahtjevima za prijem u hrvatsko državljanstvo, pučki pravobranitelj je, analizirajući zaprimljena izvješća našao, da se, u većini slučajeva, razlozi dužeg trajanja postupka ne mogu pripisati neažurnosti nadležnog tijela, već pasivnosti samih pritužitelja.

Tako su, primjerice, zabilježene pritužbe na rad MUP-a i zatražena intervencija pučkog pravobranitelja radi nemogućnosti stjecanja hrvatskog državljanstva pritužitelja koji zahtjeve prethodno nisu niti podnijeli, ili na traženje MUP-a nisu dostavili potrebnu dokumentaciju: dokument o svojem državljanском statusu, dokaz o otpustu iz dosadašnjeg državljanstva, izvod iz matične knjige rođenih, i dr.

Nadalje, zaprimljene su pritužbe na postupanje MUP-a stranaca zbog donošenja rješenja kojim je određeno napuštanje teritorija RH, za koje je u ispitnom postupku utvrđeno, da prethodno, sukladno zakonskoj obvezi, nisu prijavili svoj boravak u RH, odnosno, podnijeli zahtjev za trajno nastanjenje, iako su o tome u PP bili poučeni (razvidno iz dostavljenog zapisnika).

Također, zaprimljena je i pritužba na rad MUP-a zbog odbijanja izdavanja putne isprave pritužitelju bez ikakvog obrazloženja, da bi po provedenom ispitnom postupku pučki pravobranitelj utvrdio, kako se rečeni pritužitelj višekratnim pozivima Generalnog konzulata radi preuzimanja rješenja MUP-a nikada nije odazvao.

Konačno, ispitujući pritužbe iz ovog područja, valja istaknuti, da su Ministarstvo unutarnjih poslova, a i sve Policijske postaje kojima se pučki pravobranitelj neposredno obraćao, ažurno dostavljali zatražena izvješća. Izvješća su redovito sadržavala konkretna očitovanja na upite pučkog pravobranitelja i detaljna izvješća o poduzetim radnjama.

Međutim, u jednom se predmetu postupanje MUP-a ne može smatrati pravilnim, o čemu govori sljedeći primjer.

Primjer:

(1.) Opis slučaja (P.P.-1574/05.): Pučkom se pravobranitelju pritužbom obratila

(13.12.2005.) gđa. D. V., u ime sina Ž.V., pritužujući se na postupanje pomoćnika ministra MUP-a, g. Ž. K.

U pritužbi je navela da se u konkretnom slučaju radi o odugovlačenju postupka o zahtjevu za primitak u hrvatsko državljanstvo njezinog sina Ž. Zahtjev je predan 2002. godine Veleposlanstvu RH u Beogradu. Sredinom 2003. godine, MUP je zatražio nadopunu zahtjeva, čemu je Ž. odmah udovoljio, međutim, rješenje od tada nije primio.

Stoga se majka pritužitelja obratila za pomoć pučkom pravobranitelju.

D.V. smatra da je o zahtjevu njezina sina MUP trebao odavno donijeti rješenje temeljem čl. 11 Zakona o hrvatskom državljanstvu, jer je ona hrvatska državljanka, iseljenica iz Republike Hrvatske u R. Srbiju. Kako rješenje nije stizalo, pritužiteljica je kontaktirala MUP, gdje joj je rečeno, kako je zahtjev riješen pozitivno, te se nalazi na potpisu kod pom. min. Ž. K. Pritužiteljica je navela, kako pomoćnik ministra rješenje nije vratio referentu, već ga je zadržao više od jedne godine.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj više puta zatražio očitovanje navedenog pomoćnika ministra o stanju predmeta i razlozima zbog kojih predmet nije riješen u roku određenom Zakonom o općem upravnom postupku, i to dopisima od:

- 23. 12. 2005.

- 24. 3. 2006., te

- 30. 5 2006.,

ali niti na jedan dopis nije odgovoreno.

Kako pomoćnik ministra nije dostavio zatraženo očitovanje pučkom pravobranitelju ni do studenog 2006. godine, pučki je pravobranitelj naložio svojoj savjetnici izvršiti neposredan uvid u spis predmeta MUP-a, što je i pokušano 27. studenoga 2006. godine, po prethodnoj najavi.

Provjerom u evidenciji predmeta, potvrđeno je da spis predmeta sadrži nacrt rješenja i da se čeka potpis pomoćnika ministra.

Uvid u spis nije obavljen jer je spis predmeta u uredu pomoćnika ministra koji nije bio slobodan.

Stoga je dogovoreno da će pomoćnik ministra biti obaviješten o pokušanom izvidu spisa, te da će pučki pravobranitelj biti žurno obaviješten o stanju predmeta.

Pomoćnik ministra, Ž. K., javio je telefonom, 29.11.2006., da je u predmetu Ž. V. bilo potrebno provesti više radnji, da je rješenje izrađeno i da će "*ovih dana*" biti dostavljeno stranci putem Veleposlanstva RH u Srbiji.

Dana 30. 11. 2006. g. upućen je dopis pritužiteljici, te je ista o tome obaviještena, uz poziv da, ukoliko njezinom sinu rješenje ne bude uručeno u razumnom roku, o tome izvjesti pučkog pravobranitelja.

Pritužiteljica se ponovno obratila pučkom pravobranitelju 30. siječnja 2007. godine, obavještavajući ga da predmetno rješenje još uvijek nije uručeno. Tim je povodom ponovno upućeno upozorenje pomoćniku ministra, Ž. K. radi prekomjernog trajanja ovog postupka, uz poziv na hitnu dostavu očitovanja o razlozima zbog kojih ovaj predmet nije okončan, te o tome što će biti poduzeto.

Dana 27.02.2007. zaprimljen je odgovor MUP-a, u kojem se uopće ne spominje predmet Ž.V., već se pučkog pravobranitelja obavještava o riješenom zahtjevu gđe. D. V. (koja nije istovjetna osoba sa pritužiteljicom).

Ishod slučaja: Predmet nije riješen niti nakon proteka pet godina od podnošenja zahtjeva. Stoga se pučki pravobranitelj, dopisom od 28. veljače 2007. godine, obratio dopisom ministru unutarnjih poslova, upozorio ga na ovaj slučaj i zatražio hitno očitovanje o poduzetom.

Utvrđena je povreda prava pritužitelja trajanjem postupka izvan zakonskog i razumnog roka.

Službenički i radni odnosi

1. Povrede prava u području službeničkih i radnih odnosa

Pritužbe koje su u izvještajnom razdoblju pučkom pravobranitelju dostavljali državni službenici i namještenici tijela državne uprave i drugih državnih tijela, zaposleni u tijelima jedinica lokalne i područne samouprave, oružanim snagama i sigurnosnim službama, te pravnim osobama s javnim ovlastima, odnosile su se na povrede prava iz područja službeničkih i radnih odnosa.

Pritužitelji su ukazivali na nepravilnosti i povrede prava u postupku prijama u državnu službu, lokalnu službu ili radni odnos namještenika, premještanja službenika zbog potreba službe, ostvarivanje prava prednosti pri zapošljavanju nezaposlenih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, raspolaganje službenika nakon ukidanja tijela ili radnog mjesta, prestanak službe i druge povrede prava u vezi službe, ali i na dugotrajnost upravnog postupka pred

prituženim tijelima, a povodom podnesenih tužbi i pred Upravnim sudom RH .

U provedenim ispitnim postupcima povodom tih pritužbi pučki pravobranitelj je pritužena tijela u slučaju povrede prava upozoravao i predlagao postupanje sukladno općim i posebnim materijalnim zakonima (Zakonu o državnim službenicima i namještenicima ("Narodne novine" broj 27/01), Zakonu o policiji ("Narodne novine" broj 129/00), Zakonu o sigurnosnim službama Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 32/02 i 38/02), Zakonu o državnim službenicima ("Narodne novine" broj 92/05 i 142/06), Zakona o radu ("Narodne novine" broj 137/04 i 68/05-Odluka USRH) dr.), te poduzimanje izvanrednih pravnih lijekova predviđenih Zakonom o općem upravnom postupku, koji se supsidijarno primjenjuje na postupak u području službeničkih odnosa i radnog odnosa namještenika.

Službeničko zakonodavstvo koje se primjenjuje na status i prava državnih službenika, zbog čestih i nedosljednih promjena od utjecaja je na povrede prava državnih i lokalnih službenika.

Ujedno, pojedinci i skupine građana zaposleni u gospodarstvu kod privatnih poslodavaca ili u komunalnim pravnim osobama u vlasništvu jedinica lokalne samouprave, zbog povreda njihovih prava iz radnog odnosa, podnosili su pritužbe kojima su tražili posredovanje pučkog pravobranitelja za bržu intervenciju inspektora rada i drugih inspektora Držanog inspektorata Republike Hrvatske.

2. Pojedine vrste povrede prava službenika

2.1. Premještaj službenika zbog potreba službe

Česti su primjeri povreda prava službenika u slučaju premještaja, zbog potreba službe protivno odredbi članka 96. Zakona o državnim službenicima i namještenicima, koji se primjenjivao u to vrijeme i na državne službenike.

U tim slučajevima povrede prava izvršene su zbog nepoštivanja propisanih uvjeta za premještaj u pogledu stupnja i vrste stručne spreme, odnosno složenosti poslova radnog mjesta s kojeg se službenika premješta i na koje se premješta, ako je premještaj izvršen unutar iste stručne spreme i drugih uvjeta, a najčešće zbog toga što nisu utvrđene činjenice potreba službe za premještaj službenika.

Zakonodavac je uvjete i postupak utvrđivanja činjenica potreba službe, propisao zbog sprječavanja zlouporabe instituta premještaja na štetu službenika. Prema Zakonu o državnim službenicima i namještenicima i supsidijarnoj primjeni Zakona o općem upravnom postupku, premještaj protivan tim uvjetima i postupku, predstavlja povredu prava pritužitelja i razlog za osporavanje rješenja povodom prigovora, ali i u upravnom sporu, što potvrđuje i upravno sudska praksa u brojnim upravnim sporovima.

Najveći broj pritužbi iz područja službeničkih odnosa upućen pučkom pravobranitelju, odnosio se na povrede prava u postupku premještaja policijskih službenika, zbog potreba službe. Prema članku 102. Zakona o policiji, na postupak premještaja zbog potreba službe, unutar iste stručne spreme, primjenjuju se i odredbe Zakona o državnim službenicima i namještenicima u dijelu kojim premještaj nije uređen tim posebnim Zakonom, a prema supsidijarnoj primjeni Zakona o općem upravnom postupku, potrebe službe u rješenjima o premješčaju moraju biti obrazložene.

Propisani uvjeti u pogledu stupnja stručne spreme i činjenice potreba službe za premještaj službenika, osobito u slučaju trajnog premještaja, moraju biti utvrđene i razvidne iz obrazloženja rješenja o premješčaju.

Te vrste povreda, predstavljaju oblik grube povrede temeljnih prava zajamčenih Ustavom RH, a potvrđuje ih upravnosudska i ustavnosudska praksa.

U povodu pritužbi, zbog povrede prava pritužitelja u postupku premještaja u državnoj službi pučki pravobranitelj je Ministarstvu dostavio pritužbe s prijedlogom, da u vezi s upravnim sporom protiv rješenja o premješčaju policijskih službenika, zbog potreba službe, preispita osporavana rješenja. Unatoč upozorenju na utvrđene povrede, Ministarstvo nije postupalo po prijedlozima pučkog pravobranitelja, a ocjenu zakonitosti ovih rješenja prepustilo je odluci Upravnog suda RH.

2.2. Raspolaganje službenika zbog ukidanja tijela ili radnog mjesta

Pritužitelji su podnosili pritužbe i na povrede zakonskih prava u postupku raspolaganja službenika i prestanka službe, nakon ukidanja tijela ili radnog mjesta u tijelima državne uprave ili lokalne i područne samouprave, prema odredbama članka 103. do 107. Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

Pritužbe na povrede tih prava odnosile su se na državne službenike, u vrijeme kada se na

njih primjenjivao Zakona o državnim službenicima i namještenicima, kao i na službenike u upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, na koje se taj Zakon i nadalje primjenjuje, odnosno na službenike u sigurnosnim službama, na koje se primjenjivao prema uputi Zakona o sigurnosnim službama u dijelu postupka stavljanja na raspolaganje.

Pučki pravobranitelj je postupajući po pritužbama, utvrdio, da su se povrede prava odnosile uglavnom na sljedeće: nisu donesena rješenja o statusu neraspoređenog službenika ili, nakon ukidanja tijela ili radnog mjesta, u rješenju o raspolaganju nisu utvrđivane činjenice nemogućnosti rasporeda pritužitelja. Zbog toga službenici nisu mogli dokazivati povrede prava rasporedom službenika koji ne ispunjavaju uvjete, ali ni činjenice postojana drugih slobodnih radnih mjesta na koja su mogli biti raspoređeni, umjesto što su samo formalno stavljeni na raspolaganje i istekom roka raspolaganja (otkaznog roka) prestala služba.

U ispitnim postupcima koje je provodio pučki pravobranitelj, utvrđeno je da su nakon promjena pravilnika o unutarnjem redu, pritužena tijela samo deklaratorno potvrdila nemogućnost raspoređivanja tih službenika.

U slučajevima stavljanja na raspolaganje službenika sigurnosnih službi, osim neutvrđivanja činjenica o nemogućnosti rasporeda, ova rješenja nisu bila dostavljena Vladi Republike Hrvatske, zbog ostvarivanja prava rasporeda ili premještaja u drugo tijelo za vrijeme raspolaganja, odnosno Središnjem državnom uredu za upravu, koji te poslove obavlja u ime Vlade Republike Hrvatske.

Ujedno, na zahtjev Vijeća za nadzor sigurnosnih službi, dostavljeno je i mišljenje Središnjeg državnog ureda za upravu koje potvrđuje, da su prema Zakonu o državnim službenicima i namještenicima, zbog nedostavljanja rješenja o stavljanju na raspolaganje neraspoređenih službenika, na opisani način, prava tih službenika za vrijeme raspolaganja, prikraćena.

Naime, državni službenici stavljeni na raspolaganje bez natječaja mogu biti premješteni i raspoređeni u drugo tijelo, koje iskaže potrebu za potpunom slobodnih radnih mjesta, pod uvjetima utvrđenim Zakonom o državnim službenicima i namještenicima. To pravo mogu ostvariti samo ako su rješenja o raspolaganju dostavljena Vladi RH, odnosno Središnjem državnom uredu za upravu, što nije bio slučaj kod ovih pritužitelja.

Lokalni službenici se prema odgovarajućoj primjeni Zakona o državnim službenicima i namještenicima, stavljaju na raspolaganje poglavarstvu svoje jedinice i ostvaruju pravo biti raspoređeni u isto ili drugo upravno tijelo za vrijeme raspolaganja, ako se ukaže potreba za potpunom slobodnih radnih mjesta, a pritužitelji ispunjavaju uvjete za ta radna mjesta.

Ustrojstvo lokalnih i područnih upravnih tijela općina, gradova i županija, često se mijenjalo sukladno promjenama svog djelokruga i potrebama organizacije upravnih tijela o čemu te jedinice odlučuju samostalno odlukama predstavničkog tijela.

Međutim, te promjene su često bile fiktivne s jednim ciljem, da se donošenjem novog pravilnika o unutarnjem redu stvore formalne pretpostavke za raspoređivanje službenika, što nakon promjena vlasti na lokalnim izborima ima za cilj promjene u strukturi zaposlenih u upravnim tijelima, a ne stvarne promjene u njihovom ustrojstvu. Iz tih razloga se javljaju i brojne nepravilnosti u postupcima raspolaganja i prestanka službe, a osobito pročelnika upravnih tijela tih jedinica sa statusom službenika na neodređeno vrijeme.

Promjenama ustrojstva u lokalnoj, odnosno područnoj samoupravi, na ovaj način, vrijeđaju se zakonska prava službenika, ali ujedno dovodi u pitanje stalna i profesionalna služba na dobrobit građana.

Pučki pravobranitelj zbog zakonskih povreda prava pritužitelja drži da se dosadašnja praksa tijela državne uprave i drugih državnih tijela, a isto tako i praksa upravnih tijela lokalne i područne samouprave, nužno treba mijenjati.

To u nekim primjerima potvrđuje praksa Upravnog suda Republike Hrvatske, ali i praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske u povodu ustavnih tužbi poništavanjem presuda Upravnog suda RH, rješenja o raspolaganju neraspoređenih službenika i prestanku državne službe istekom roka raspolaganja.

Pučki pravobranitelj će u slučajevima tih povreda zakonskih prava i nadalje upozoravati pritužena tijela, Središnjem državnom uredu za upravu predlagati dosljedniju provedbu upravnog i inspekcijaskog nadzora i poduzimanje zakonom propisanih mjera, a sukladno svojim ovlastima utvrđenim člankom 264. Zakona o općem upravnom postupku, te podnositi zahtjeve za poništavanje ili ukidanje donesenih rješenja po pravu nadzora.

2.3. Povreda prava iz radnog odnosa zaposlenih u gospodarstvu

Svoje pritužbe pučkom pravobranitelju su podnosili i pojedinci i skupine zaposlenika iz različitih gospodarskih tvrtki, požurujući postupanje inspektora rada i drugih inspektora Državnog inspektorata RH. Prema navodima pritužitelja postupanjem poslodavca grubo su se kršila njihova temeljna ljudska prava, te druga ustavna i zakonska prava.

Pučki pravobranitelj je u tim slučajevima zatražio postupanje Državnog inspektorata i

dostavu izvješća o poduzetom. U svim slučajevima su inspektori Državnog inspektorata postupajući utvrdili niz nezakonitosti na strani poslodavaca, zbog čega su podnosili prekršajne prijave i nalagali otklanjanje utvrđenih nepravilnosti. Međutim, time je postupanje pučkog pravobranitelja bilo dovršeno, jer se njegove ovlasti odnose samo na to postupa li Državni inspektorat ili ne.

Primjeri:

(1.) Opis slučaja (P.P.-455/06): B. C. iz D., pritužbom ukazuje na povredu prava zbog premještaja s radnog mjesta voditelja Odsjeka u Policijskoj upravi P., sa zvanjem glavnog policijskog inspektora, na radno mjesto policijskog službenika za koje je utvrđeno zvanje samostalni policijski inspektor.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je prema navodima iz pritužbe, rješenja o premještaju i drugih priloženih dokaza, te izvješća o poduzetom, nakon provedenog ispitnog postupka utvrdio da se prava pritužitelja povrijeđena.

Rješenje o premještaju pritužitelja doneseno je pozivom na odredbu članka 102. Zakona o policiji, ali sadržaj izreke i obrazloženja donesenog rješenja ne upućuje na zakonom propisani postupak premještaja zbog potreba službe.

Temeljem članka 102. Zakona o policiji ("Narodne novine" broj 129/00), zbog potreba službe, policijski službenik može biti premješten na drugo radno mjesto u okviru njegove stručne spreme, u istoj ili drugoj ustrojstvenoj jedinici Ministarstva, u istom ili drugom mjestu rada. Ujedno, temeljem članka 79. tog Zakona, na premještaj u policiji se primjenjuju i odredbe Zakona o državnim službenicima i namještenicima ("Narodne novine" broj 27/01), koji je bio na snazi i primjenjivao se na državne službenike u vrijeme premještaja pritužitelja, a temeljem odredbe članka 3. stavka 3. tog Zakona, rješenja o statusu i pravima iz državne službe su upravni akti.

Na postupak donošenja rješenja kao upravnih akata supsidijarno se primjenjuju odredbe članka 209. Zakona o općem upravnom postupku, a to upućuje na obvezu obrazloženje rješenja, odnosno u slučaju premještaja policijskog službenika na obrazloženje potreba službe.

Propisivanje obrazloženja rješenja kao obveznog dijela upravnog akta prema odredbi članka 209. Zakonom o općem upravnom postupku, upravo ima za cilj zaštitu stranke u upravnom postupku od samovoljnog odlučivanja tijela državne uprave u primjeni zakona i drugih propisa, a u postupku premještaja zaštitu državnih službenika od šikaniranja.

Budući, da iz obrazloženja rješenja Ministarstva unutarnjih poslova o premještaju pritužitelja uopće nije razvidan tijek postupka premještaja i potrebe službe, pučki pravobranitelj

drži, da postupak propisan zakonom nije proveden, a pritužitelj nije premješten zbog potreba službe.

Pučki pravobranitelj je, na temelju provedenog ispitnog postupka, prituženom tijelu ukazao da je očito povrijeđeno pravo pritužitelja.

Pritužitelj je protiv rješenja o premještanju iz svih navedenih razloga pokrenuo i upravni spor pred Upravnim sudom Republike Hrvatske, a pučki pravobranitelj je predložio Ministarstvu preispitivanje donesenih rješenja u vezi s upravnim sporom na temelju članka 261. ZUP-a.

Ishod slučaja: Prijedlog pučkog pravobranitelja nije prihvaćen, uz obrazloženje da Ministarstvo ne može prihvatiti sve tužbene razloge, iako pritužitelj tužbom traži poništenje rješenja iz razloga što nisu utvrđene potrebe službe. To što pritužitelj šire obrazlaže okolnosti koje su prema njemu dovele do premještanja, upućuje na zaključak da nije proveden postupak utvrđivanja potreba službe. Prituženo tijelo je time odluku o ishodu ovog slučaja prepustilo Upravnom sudu RH.

(2). Opis slučaja (P.P.-67/06): Pritužitelj ukazuje na povredu svojih prava iz službe u sigurnosnoj službi. Njegova prava povrijeđena su postupkom donošenja rješenja o stavljanju na raspolaganje, a potom i prestankom službe, zbog toga što je nakon preustroja bilo slobodnih radnih mjesta za koja je pritužitelj ispunjavao i ispunjava propisane uvjete.

Ujedno nedostavljanjem rješenja o raspolaganju Vladi RH, odnosno Središnjem državnim uredu za upravu, koji te poslove obavlja u ime Vlade Republike Hrvatske, pritužitelju nije omogućeno korištenje prava prednosti pri zapošljavanju u drugim državnim tijelima tijekom roka raspolaganja, a povodom popune slobodnih radnih mjesta.

Poduzete mjere: Iz priložene dokumentacije je razvidno, da je pritužitelj stavljen na raspolaganje nakon donošenja nove Uredbe o ustrojstvu ..., zbog ukidanja radnog mjesta. Međutim, razlozi na kojima donositelj rješenja temelji stavljanje na raspolaganje, upućuju na navodne nepravilnosti u službi, a činjenice nemogućnosti rasporeda nisu utvrđene, što je u suprotnosti s postupkom i razlozima stavljanja na raspolaganje, zbog ukidanja radnog mjesta.

Prema odredbi članka 103. Zakona o državnim službenicima i namještenicima ("Narodne novine" broj 27/01), koji se primjenjivao u trenutku stavljanja pritužitelja na raspolaganje, službenika se može staviti na raspolaganje zbog ukidanja radnog mjesta, na način i pod uvjetima utvrđenim citiranim Zakonom, ali ne i zbog eventualne povrede službe i službene dužnosti.

Naime, zbog ponašanja u službi koja imaju obilježja povrede službene dužnosti, vodi se stegovni postupak, a službeniku prestaje služba, samo ako mu je izrečena kazna prestanka službe, pod uvjetima utvrđenim Zakonom.

Isto tako, za vrijeme raspolaganja, na temelju članka 107. navedenog Zakona, službenika se može rasporediti ili premjestiti u isto ili drugo državno tijelo. Tijela državne uprave i druga državna tijela su dužna prije oglašavanja slobodnog radnog mjesta provjeriti u službenoj evidenciji Središnjeg državnog ureda za upravu, ima li službenika na raspolaganju s tim uvjetima, a tek ako nema, može se pristupiti postupku prijama putem natječaja.

Razlozi nedostavljanja rješenja o raspolaganju Vladi RH, zbog povjerljivosti podataka o zaposlenom službeniku, a na koje se poziva prituženo tijelo nisu utemeljeni. Ako je riječ o povjerljivim aktima, oni se dostavljaju i pritužitelju i nadležnim tijelima, prema propisanom načinu postupanja s povjerljivom poštom.

Pučki pravobranitelj je utvrdio povredu prava na štetu pritužitelja i predložio prituženom tijelu na koji način otkloniti tu povredu prava.

Ishod slučaja: Postupak je u tijeku, a pučki pravobranitelj će i nadalje poduzimati mjere u cilju otklanjanja povreda prava pritužitelja.

Lokalna samouprava

U ostvarivanju prava građana pred nadležnim predstavničkim, izvršnim i upravnim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pučki pravobranitelj je na temelju zaprimljenih pritužbi i drugih saznanja postupao u slučajevima povrede tih prava, ali i došao do određenih saznanja o povredi prava građana, koja zahtijevaju djelotvorniji nadzor zakonitosti središnjih državnih tijela, nad provedbom zakona iz djelokruga jedinica lokalne i područne samouprave i ostvarivanju prava na lokalnu samoupravu.

Povrede prava građana općim aktima

Povrede prava na koje ukazuju građani odnose se, prije svega, na opće akte koje donose predstavnička tijela tih jedinica, nad kojima nadzor provode uredi državne uprave u županijama, pojedino središnje tijelo državne uprave, nadležno za upravno područje na koje se

odnosi sadržaj općih akata i središnji državni ured nadležan za lokalnu samoupravu, odnosno Središnji državni ured za upravu.

U slučaju da nadležno tijelo utvrdi da je tim općim aktima povrijeđen zakon ili Ustava RH, donosi se odluka o obustavi općeg akta od primjene, a potom nadležno središnje tijelo predlaže Vladi RH podnošenje zahtjeva za ocjenu zakonitosti i ustavnosti tog općeg akta, Ustavnom sudu RH.

Međutim, redoviti nadzor nad općim aktima, prema zaprimljenim pritužbama građana očito nije uspostavljen. Prije svega već prema odredbama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi nije propisan postupak dostave općih akata predstojniku Ureda državne uprave u svakoj županiji, tako da se sa sigurnošću ne može utvrditi je li svaka jedinica na području županije, dostavila svoje opće akte radi provedbe nadzora.

Drugi dio povreda prava građana, odnosi se na akte koje donose poglavarstva, koji prelaze okvire provedbenog akta i poprimaju obilježja općih akata, a njima se vrijeđaju prava građana i protivni su Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi i pojedinim posebnim zakonima. Poglavarstva kao izvršna tijela, nisu ovlaštena donositi opće akte, već samo akte o izvršavanju općih akata svojih predstavničkih tijela ili izvršavanju zakona, za koje su ovlašteni donositi provedbene akte.

Tako je prema pritužbama utvrđeno, da poglavarstvo općina i gradova, donose odluke kao opće akte, kojima se građanima utvrđuju obveze plaćanja državne katastarske izmjere na području tih jedinica. U ispitnom postupku je utvrđeno da je Zakonom o državnoj katastarskoj izmjeri ....., propisano da troškove državne katastarske izmjere podmiruju Država i jedinica lokalne samouprave. Međutim, tu obvezu jedinica lokalne samouprave je dužna podmiriti iz sredstava proračuna jedinice lokalne samouprave, ali ne i na teret građana, osobito ne donesenom odlukom poglavarstva te jedinice. Odluku kao opći akt, na temelju zakona može donijeti predstavničko tijelo, a ne poglavarstvo protivno Zakonu o državnoj katastarskoj izmjeri....., i ovlastima za donošenje općih akata prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

Postupak nadzora zakonitosti tih i drugih općih akata od strane tijela državne uprave nadležnih za nadzor nad provedbom posebnih zakona iz pojedinih upravnih područja, nije redovit i uglavnom izostaje, pa su građani sami prisiljeni inicirati postupak ocjene ustavnosti i zakonitosti pred Ustavnim sudom RH., iako je dužnost države, da osigura nadzor zakonitosti i nad tim aktima.

Nadalje, uredi državne uprave, a i pojedina središnja državna tijela, ovlaštena za nadzor tih

općih akata, nisu dovoljno osposobljena i ekipirana za provedbu nadzora, a time se ne može osigurati potpuni zaštita građana i njihovih pojedinačnih prava i obveza, na temelju tih općih akata.

S tim u vezi, pučki pravobranitelj ukazuje na potrebu dosljednije provedbe upravnog nadzora, sukladno postupku i ovlastima za njegovu provedbu utvrđenim Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi i posebnim zakonima, temeljem kojih jedinice lokalne i područne samouprave donose opće i pojedinačne akte.

Povreda prava građana pojedinačnim aktima u lokalnoj samoupravi

Pučkom pravobranitelju su građani podnosili pritužbe zbog nepravilnog ili nepravovremenog ostvarivanja pojedinačnih prava pred upravnim i drugim tijelima općina, gradova i županija, na temelju općih akata ili drugih provedbenih akata tih jedinica.

Građani se pritužuju i na nefunkcioniranje nadležnih lokalnih tijela (uz državna tijela) u sprječavanju nedopuštene buke, osobito u turističkim gradovima, kao naseljenim mjestima, iz ugostiteljskih objekata u vrijeme turističke sezone, ali i drugim gradskim sredinama, gdje su stambeni objekti neposredno uz ugostiteljske objekte.

Prema odlukama tijela jedinica lokalne samouprave u naseljenim dijelovima gradova se brojnim ugostiteljskim objektima, pojedinačnim aktima odobrava radno vrijeme do kasnih noćnih sati i dodjeljuje javna površina za različite turističke zabavne sadržaje na otvorenom. U tim uvjetima i nedovoljno usklađenim radom i nadzorom svih nadležnih lokalnih tijela i tijela državne uprave (policija, sanitarna i gospodarska inspekcija), građani ostaju nezaštićeni od nenasnosne buke koja ne prestaje do kasnih noćnih sati ili do jutra.

Budući, da su posebnim zakonima propisane nadležnosti i mjere svih navedenih tijela, (uključujući i kazne), upravo zbog zaštite prava građana, pučki pravobranitelj je ukazujući na primjenu tih propisa i zajedničku suradnju u poduzimanju propisanih mjera, upozoravao pritužena tijela, da svojim odlukama i nadzorom moraju utjecati na poboljšanje stanja.

Ujedno, građani su svojim pritužbama upozoravali na povrede njihovih pojedinačnih prava na temelju akata pravnih osoba s javnim ovlastima koje su donosile te pravne osobe uz suglasnost predstavničkih ili izvršnih tijela jedinica, prema posebnom zakonu. Osim cjenika pitke vode o kojima je po pritužbama građana pučki pravobranitelj upozoravao i u izvješću za 2005. godinu, ukazuje se i na druge primjere povrede prava građana iz područja komunalnih

djelatnosti koje su od utjecaja na nekontrolirane i neutemeljene cijene komunalnih usluga, bespravna odlagališta komunalnog otpada i ne izgradnju obvezne komunalne infrastrukture na ime plaćenog komunalnog doprinosu građana, prema posebnom zakonu.

Na nepravilnosti i povredu zakonskih prava u postupcima pred tijelima lokalne samouprave, pritužitelji su ukazivali u postupcima javnih natječaja ili zlouporabom bez javnih natječaja ili bez propisanih pravila postupka kupoprodaje neizgrađenog građevinskog zemljišta u vlasništvu jedinica lokalne samouprave, zakupa i prodaje poslovnog prostora, te postupaka zakupa i prodaje poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske, a koje sukladno posebnom zakonu provode nadležna tijela jedinica lokalne samouprave. Građani se pritužuju na nedovoljan nadzor nad provedbom tih postupaka, a na lokalnoj razini da prevladavaju pojedinačni lokalni interesi, a ne pravila postupka.

Na iste ili slične nepravilnosti ukazuje se i u provedbi postupaka za dodjelu koncesija za auto taksi prijevoz na području jedinica lokalne i područne samouprave. U tom upravnom području prisutna su i brojna nesnalaženja u propisivanju i provedbi natječajnih postupaka za dodjelu koncesija i zaštitu sudionika od različitih oblika nezakonitosti.

Osim upitnog propisivanja postupka dodjele koncesija, prema posebnim zakonima i nedovoljnog nadzora zakonitosti odluka kao općih akata jedinica lokalne samouprave od nadležnih ministarstva, o ovlastima tih tijela i zaštiti tržišnog natjecanja putem Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja RH, pritužitelji i drugi koji sudjeluju u tim postupcima, malo znaju, a odluke o dodjeli koncesija povodom raspisanih natječaja kao pojedinačni akti, nemaju propisane upute o zaštiti prava sudionika tih postupaka.

Pučki pravobranitelj u sklopu svojih ovlasti, povodom pritužbi građana na postupke dodjele koncesija, podnosi prijedloge za provedbu upravnog nadzora, te upozorava na propuste, a i nadalje će to činiti, kako bi se štitila prava građana pred ovim tijelima.

Primjeri:

(1.) Opis slučaja (P.P.-104/06): A. B., M. P. i M. J. iz D. dostavili su pritužbu kojom ukazuju na nepravilnosti provedbe postupka javnog natječaja za dodjelu koncesija auto taksi prijevoza na području Grada koji je raspisao Grad D..

Poduzete mjere: Prema navodima iz pritužbe, postupak po raspisanom natječaju nije bio proveden u zakonskom roku, zatim je ponovljeno bio raspisan novi natječaj, bez poništavanja prethodnog, čime su pritužiteljima bila povrijeđena prava utvrđena zakonom.

Nakon toga u postupku po raspisanom natječaju, zahtjev za dodjelu koncesije pritužitelja

A. B. je odbijen, pa je podnio žalbu i zatražio uvid u dokumentaciju natjecatelja kojima je dodijeljena koncesija, ali je žalba i njegov zahtjev za uvid u dokumentaciju odbijeni.

Tijekom tog postupka pritužitelj je zatražio nadzor nad aktima poglavarstva Grada D. Postupajući po pritužbi, Središnji državni ured za upravu je istu ustupio Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvitka, kao nadležnom za provedbu upravnog nadzora, odnosno Državnom inspektoratu kao nadležnom za inspeksijski nadzor.

Pučki pravobranitelj je uzastopno požurivao postupanje u slučaju pritužitelja. Do izrade ovoga izvješća, Državni inspektorat se oglasio nenadležnim, a Ministarstvo je dostavilo izvješće o poduzetom.

Ishod slučaja: Ministarstvo je obavilo upravni nadzor nad odlukom o dodjeli koncesija za auto taksi prijevoz i provedenom natječajnom postupku. Zapisnikom o provedenom nadzoru naložene su mjere za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti i određen rok za njihovo otklanjanje. U daljnjem tijeku postupka pučki pravobranitelj će tražiti izvješće o provedbi naloženih mjera.

(2.) Opis slučaja (P.P.-217/05): Zelena stranka –Ogranak V., dostavila je pritužbu pučkom pravobranitelju u ime građana Općine V., kojom se ukazuje na povredu pojedinačnih prava građana zbog nepravilnosti u postupku utvrđivanja visine troškova državne katastarske izmjere na teret građana.

Naime, Zakonom o državnoj izmjeri i katastru nekretnina (iz 1999.) i Odlukom Općinskog vijeća Općine V. o pristupanju izradi nove državne katastarske izmjere za katastarske općine V. od 25. ožujka 1999. godine, niti drugim propisom, nisu propisana mjerila za utvrđivanje visine sredstava na ime troškova izmjere koje osigurava jedinica lokalne samouprave na teret građana.

Unatoč nepostojanju propisanih mjerila i ovlasti, Općinsko poglavarstvo Općine V. je svojom Odlukom o visini sufinanciranja katastra nekretnina i obnove zemljišne knjige za fizičke osobe i mala trgovačka društva, od 26. lipnja 2002. godine, odredilo način utvrđivanja visine iznosa za sudjelovanje građana u troškovima državne katastarske izmjere na području te jedinice.

Na ime troškova državne katastarske izmjere, tom Odlukom je određena i visina iznosa sufinanciranja državne katastarske izmjere za fizičke osobe i mala trgovačka društava, kao vlasnike nekretnina.

Iz tih razloga, pritužiteljica je pred Središnjim državnim uredom za upravu inicirala postupak nadzora te Odluke Općinskog poglavarstva u pogledu ovlasti za njeno donošenje i utvrđivanje visine troškova izmjere na teret građana, bez zakonom utvrđenih ovlasti i

propisanih mjerila.

Pučki pravobranitelj je o poduzetom više puta tražio očitovanje Središnjeg državnog ureda za upravu, koje je svojim dopisom 17. veljače 2006. godine izvijestilo ovaj Ured o promjeni nadležnosti u postupku nadzora općih akata.

Zbog promjene nadležnosti tijela za provedbu nadzora općih akata, pučki pravobranitelj je dopisom od 02. veljače 2006. godine zatražio postupanje Državne geodetske uprave i dostavu izvješća o poduzetom.

Prema dobivenom izvješću 31. ožujka 2006. godine Državna geodetska uprave, zbog nepoznavanja normativnog uređivanja ove materije, nije se upuštalo u ocjenu ovlasti za propisivanje obveza sudjelovanja građana u troškovima državne katastarske izmjere prema navedenoj Odluci Općinskog poglavarstva.

Nadalje, zbog nepoduzimanja zakonskih mjera od strane Državne geodetske uprave, kao nadležnog središnjeg tijela državne uprave za ocjenu sukladnosti tog općeg akta sa Zakonom, pučki pravobranitelj je od Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, sukladno članku 23. Zakona o ustrojstvu i djelokrugu središnjih tijela državne uprave (iz 2003. sa izmjenama i dopunama) zatražio provedbu nadzora nad radom ovoga tijela državne uprave i uzastopno požurivao dostavu izvješća o poduzetom.

Ishod slučaja: Unatoč uzastopnom požurivanju tijekom 2006. godine, pučki pravobranitelj nije dobio izvješće o poduzetom u ovom slučaju.

Obnova - Povrat privremeno preuzete imovine - Naknada štete zbog nekorištenja nekretnine- Stambeno zbrinjavanje

Od 1655 pritužbi građana u 2006. godini, 314 ih se odnosi na postupanje Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka RH, i to dviju uprava: Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice (u nastavku: Uprava za prognanike) i Uprave za obnovu obiteljskih kuća (u nastavku: Uprava za obnovu). Od ovih pritužbi, 43 se odnosi na probleme radi povrata privremeno preuzete imovine i naknadama štete zbog nemogućnosti korištenja imovine, 63 pritužbe se odnose na postupke stambenog zbrinjavanja, a 207 ih se odnosi na obnovu obiteljskih kuća. Budući da se broj pritužbi na rad Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka RH tijekom godina ne smanjuje, već se samo mijenja struktura pritužbi, te da se

učestalo ponavljaju nepravilnosti u radu navedenih ovih uprava, pučki je pravobranitelj više puta o ovim problemima obavijestio ministra mora, turizma, prometa i razvitka, predložio mu da se osobno uključi u rješavanje uočenih problema, te da se sporna pitanja rasprave na zajedničkom sastanku.

Dopisom ministru, od 11. travnja 2006. godine, ukazano je na probleme u primjeni Zakona o područjima posebne državne skrbi, članka 27. st. 4., a koji se odnosi na pravo vlasnika privremeno zauzete imovine na isplatu naknade štete.

Drugi se dopis, od 3. kolovoza 2006. godine, odnosio na primjenu (bivše) Uredbe o raspolaganju i upravljanju stanovima na područjima posebne državne skrbi, a u svezi gospodarenja obnovljenim stanovima u državnom vlasništvu.

Treći je dopis upućen 12. siječnja 2007. godine. Njime je ministru ukazano na brojne probleme u primjeni propisa o obnovi, povratu imovine, naknadi štete zbog nemogućnosti korištenja imovine i nepravilnosti u postupcima stambenog zbrinjavanja. Ukazano je i na potrebu kadrovskog jačanja Uprave za obnovu, koja vodi skoro 14.000 tisuća postupaka o žalbi, a raspolaže manjim brojem službenika nego godinu ranije. Predloženo je održati sastanak radi razmjene informacija o svim ovim pitanjima, posebice u svezi pripreme godišnjeg izvješća Hrvatskom saboru za proteklu godinu.

Konačno, 2. ožujka 2007. godine, pučki je pravobranitelj uputio dopis povodom jednog predmeta u kojem su utvrđene ozbiljne povrede propisa Republike Hrvatske, te predložio ministru, sukladno ovlastima iz čl. 7. Zakona o pučkom pravobranitelju, pokretanje stegovnog postupka protiv nadležne službene osobe.

Na dopise pučkog pravobranitelja ministar nije odgovorio.

Pučki je pravobranitelj u ranijim izvješćima (ali jednako i Europska komisija, OSCE, Human Rights Watch, te druge organizacije) ukazao na neodgovarajuće postupanje u postupcima iz nadležnosti Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka - Uprave za obnovu i Uprave za prognanike. Nažalost, i nakon višegodišnjeg ukazivanja na nepravilnosti, nema značajnih pomaka. I dalje se u mnogim postupcima pred navedenim tijelima krše ljudska prava.

Povrat imovine, dovršetak obnove kuća i ubrzanje postupaka stambenog zbrinjavanja važne su pretpostavke za oživljavanje područja posebne državne skrbi, kao i ponovnu integraciju u hrvatsko društvo građana koji su se vratili ili se žele vratiti u Hrvatsku.

Međunarodna zajednica pažljivo prati razvoj i stupanj poštivanja ljudskih prava, posebice u ovoj oblasti, što je razvidno iz nekoliko dokumenata koji se odnose na stanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj a u svezi procesa pristupanja Europskoj uniji. Stoga je moguće predvidjeti

da će Republika Hrvatska biti suočena sa ozbiljnim prigovorima koji će biti prepreka bržem učlanjenju u Europsku uniju.

Vlada mora poduzeti potrebne mjere kako bi svi građani uživali jednaku zaštitu svojih prava pred zakonom, te kako bi, sukladno Ustavu Republike Hrvatske, pružila zaštitu najugroženijima. A pravo na dom i mirno uživanje vlasništva, osim u Ustavu RH, svakako predstavljaju najviše vrijednosti i onim građanima koji to pravo nisu uspjeli ostvariti, 16 godina od stvaranja neovisne Republike Hrvatske i 11, odnosno 8 godina nakon integriranja svih bivših okupiranih područja u pravni sustav Republike Hrvatske.

Obnova

Brojne su pritužbe građana zbog načina rješavanja zahtjeva za obnovu kuća, posebice rješavanja u žalbenim postupcima. Problemi u radu Uprave za obnovu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka navedeni su u nekoliko godišnjih izvješća pučkog pravobranitelja, pa tako i u godišnjem izvješću Hrvatskome saboru za 2005. godinu. Stanje se nije popravilo tijekom 2006. godine: zaprimljeno je 207 pritužbi (u 2005. godini ih je bilo 191).

U siječnju 2006. godine, u navedenoj Upravi bilo je evidentirano 14.787 neriješenih drugostupanjskih predmeta, a u siječnju 2007. godine, 13.296.

Broj zaposlenih u siječnju 2006. koji rade na rješavanju ovih predmeta već tada nije bio dovoljan: Od sedam državnih službenika koji su radili na rješavanju o žalbama, četiri su viša upravna savjetnika (od kojih jedan načelnik odjela, a jedan voditelj odsjeka), dva su samostalna upravna referenta i jedan vježbenik. Podaci o zaposlenima u siječnju 2007. godine su sljedeći: od 11 zaposlenih na rješavanju o žalbama, dvoje je zaposleno tek krajem 2006., jedna savjetnica raskinula je radni odnos, dvoje je na bolovanju više od pola godine, dvoje službenika se "ne snalaze u materiji", te je protiv jednog od njih pokrenut disciplinski postupak.

Iz navedenog proizlazi da glavninu posla u rješavanju o žalbama obavlja četvero zaposlenih, često uz korištenje prekovremenog rada.

U radu na predmetima po pritužbama (a zabilježeno je i u izvješćima OSCE-a i Europske komisije), uočeno je da velik dio odgovornosti za trajanje postupaka obnove kuća snose županijske komisije za popis i procjenu ratne štete, zbog nepravilnosti u obavljanju procjena. Učestalo se ponavljaju greške pri procjeni i popisu štete, a zabilježeni su i slučajevi odbijanja zahtjeva za ponovnom procjenom. Često zbog toga dolazi do poništenja prvostupanjskog akta povodom žalbe, te povodom presuda Upravnog suda Republike Hrvatske, a postupci se vraćaju

na ponovni postupak.

U brojnim žalbenim postupcima, drugostupanjsko je tijelo zatražilo ponovnu procjenu štete, međutim, nadležne komisije tražene podatke ne dostavljaju niti nakon godine dana. Drastičan je primjer Ličko-senjske županije, u kojoj navedena komisija nije uopće postojala oko dvije godine, pa je postupak rješavanja o žalbi bio onemogućen u tom razdoblju.

Stoga je potrebno žurno pronaći uzroke takvog načina rada ovih komisija i žurno poduzeti potrebno radi njihova boljeg rada.

Dio odgovornosti za prekomjerno trajanje postupaka snose županijski uredi državne uprave. Ovo posebice u predmetima u kojima je postupak vraćen na prvi stupanj, pri čemu nisu provedene radnje i doneseno novo rješenje u zakonskom roku. Valja istaći i da same stranke katkada snose dio krivnje za trajanje postupaka jer ne dostavljaju na vrijeme zatražene podatke.

Nalazeći nepravilnosti u radu županijskih ureda državne uprave, Uprava za obnovu je u više predmeta zatražila upravni nadzor Središnjeg državnog ureda za upravu, ali se pokazalo da Središnji ured nema dovoljno zaposlenih za obavljanje nadzora.

Iz izloženog može se zaključiti da Uprava za obnovu i dalje obavlja posao pod otežanim uvjetima, te da Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka RH tijekom protekle godine nije poduzelo dovoljno radi jačanja ove Uprave, slijedom čega i dalje dolazi do povrede prava građana na donošenje odluke u razumnom roku.

Primjeri:

(1) Opis slučaja (P.P.–52/06): Pritužitelj I.R. podnio je, 27. kolovoza 2004., zahtjev za obnovu i opremanje u ratu oštećene kuće u mjestu U., a do dana podnošenja pritužbe rješenje nije doneseno.

Pritužba se odnosi na rad Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove Ureda državne uprave u Ličko-senjskoj županiji.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zaprimio očitovanje, 18. travnja 2006., Ureda državne uprave u Ličko-senjskoj županiji, u kojem je navedeno da je pritužitelj kriv za trajanje postupka, jer da nije poduzeo niz radnji u upravnom postupku, te da se predmet nalazi u drugostupanjskom rješavanju.

Na upit upućen Upravi za obnovu, dostavljen je odgovor u kojem se navodi da je "Ministarstvo, postupajući po pravu nadzora, dana 20. rujna 2005. godine izvršilo povrat većeg broja spisa predmeta, među kojima i spis predmeta I.R., ..., a temeljem uočenih nezakonitosti u

postupanju u većem broju predmeta, o čemu je izvješten i Središnji državni ured za upravu." (radi se o 280 spisa predmeta). Ujedno je navedeno da navedeni Ured državne uprave u Ličko-senjskoj županiji u ponovljenom postupku nije donio rješenje, zbog čega je zatraženo izvješće o razlozima. Traženo izvješće je dostavljeno, ali u njemu nisu sadržani relevantni podaci pa je Uprava zatražila novo izvješće, dopisom od 13. lipnja 2006. godine, na koji nije odgovoreno. Stoga Uprava za obnovu upućuje predstojniku navedenog Ureda državne uprave dopis, 16. kolovoza 2006. godine, u kojem navodi, između ostaloga, da su u većem broju predmeta uočeni propusti, da se u konkretnom predmetu pritužitelja radi o nedopustivim propustima i odugovlačenju postupka, te je upozoreno da je nedopustivo oglašavanje na traženje Ministarstva da se dostavi očitovanje o razlozima ovakvog vođenja postupka. Ujedno je zatraženo da predstojnik Ureda postupi u okviru svojih ovlasti i poduzme potrebne radnje, te dostavi očitovanje u roku od osam dana.

Pet mjeseci kasnije, Uprava za obnovu obavještava pučkog pravobranitelja da predstojnik Ureda državne uprave Ličko-senjske županije još uvijek nije dostavio traženo izvješće, da je Ministarstvo ponovno zatražilo isto, te da je o svemu obavijestilo Središnji državni ured za upravu radi poduzimanja zakonskih mjera u njihovoj nadležnosti.

Nakon toga, u veljači 2007., pučki je pravobranitelj uputio dopis predstojniku Ureda (u Gospiću) i zatražio hitnu dostavu očitovanja, uz upozorenje da će u suprotnom iskoristiti ovlasti iz čl. 7. Zakona o pučkom pravobranitelju.

Ishod slučaja: Predmet nije dovršen.

(2) Opis slučaja (P.P.–1136/02): Pritužiteljica Z.W., obratila se pučkom pravobranitelju 27. kolovoza 2002., tražeći pomoć radi dugotrajnosti postupka po zahtjevu za obnovu kuće u mjestu P.

Tijek postupka bio je sljedeći:

- 1995. pritužiteljica podnosi zahtjev za obnovu,
- Protiv rješenja od 16.7.2003. godine, pritužiteljica je podnijela žalbu koja do sada nije riješena,
- Prema navodu odvjetnika pritužiteljice, žalba je otpravljenom nadležnom Ministarstvu tek 23.6.2004. godine,
- U lipnju 2006. god., Ministarstvo dostavlja žalbu odvjetniku stranke jer ista nije potpisana.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj, 17. prosinca 2002., zatražio očitovanje od Ureda za prostorno uređenje, stambeno-komunalne poslove, graditeljstvo i zaštitu okoliša – Odsjek za obnovu, Ureda državne uprave u Zadarskoj županiji. Očitovanje nije dostavljeno, stranka se nije obraćala pučkome pravobranitelju sve do 2006. godine, kada se ponovno obratila zbog nerješavanja o žalbi, koja je podnesena protiv rješenja iz lipnja 2004. godine.

Dopisom od 10. svibnja 2006., zatraženo je izvješće od Uprave za obnovu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka o razlozima trajanja žalbenog postupka. U očitovanju dostavljenom 30. svibnja 2006. godine, navedeno je da rješenje nije doneseno zbog velikog broja drugostupanjskih predmeta, da žalba nije bila potpisana pa je istu valjalo vratiti na potpis, nakon čega će biti doneseno drugostupanjsko rješenje.

Ishod slučaja: Predmet nije okončan iako se vodi 12 godina.

(3) Opis slučaja (P.P. – 867/05): Pritužitelj V.T. iz K., žali se na postupanje Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove – Odsjek za obnovu, Ureda državne uprave u Šibensko-kninskoj županiji u postupku obnove obiteljske kuće. Prvostupanjsko rješenje je doneseno 14. studenoga 2002. godine, a protiv istog je pritužitelj podnio žalbu. Rješenjem Uprave za obnovu, od 29. rujna 2004. godine, poništeno je prvostupanjsko rješenje i predmet je vraćen na ponovni postupak.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj više puta zatražio izvješće od Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove – Odsjek za obnovu, Ureda državne uprave u Šibensko-kninskoj županiji o razlozima trajanja postupka, i to dopisima od:

- 5. rujna 2005.,

- 7. ožujka 2006., i

- 11. svibnja 2006. godine, u kojoj požurnici je navedeno da će pučki pravobranitelj o ovom slučaju obavijestiti nadležni odbor Hrvatskoga sabora.

Niti na ovaj dopis nadležno tijelo nije dostavilo odgovor, pa je stoga pučki pravobranitelj o ovome slučaju obavijestio Odbor za ljudska prava Hrvatskoga sabora i medije.

Nakon toga zaprimljeno je traženo očitovanje.

Očitovanjem Ureda državne uprave u Šibensko-kninskoj županiji, dostavljenim 5. veljače 2007. godine, pučki je pravobranitelj obaviješten da je predmet okončan rješenjem donesenim 29. ožujka 2006. godine.

Ishod slučaja: Predmet je dovršen nakon proteka zakonskog i razumnog roka za njegovo okončanje, pa je time povrijeđeno pravo pritužitelja. Nadležno tijelo nije ispunilo obvezu dostave očitovanja pučkom pravobranitelju u zakonskom roku.

(4) Opis slučaja (P.P. – 1083/06): Pritužiteljica A.R. iz P., žali se na postupanje Uprave za obnovu, koja nije donijela rješenje o žalbi protiv rješenja Ureda državne uprave u Požeško-slavonskoj županiji – Ispostava P. od 26. studenoga 2005. Pritužiteljica navodi da je žalbu podnijela 14. prosinca 2005.

Poduzete mjere: Pritužiteljica je uputila požurnicu Ministarstvu 6. ožujka 2006. godine. Uprava za obnovu je 20. ožujka 2006. zatražila očitovanje od Ureda državne uprave u Požeško-slavonskoj županiji – Ispostava P., o tome je li zaprimljena žalba pritužiteljice na navedeno rješenje jer ista nije evidentirana u Ministarstvu.

Pučki pravobranitelj je 25. rujna 2006. zatražio očitovanje od Ureda državne uprave u Požeško-slavonskoj županiji – Ispostava P. o tome zašto žalba nije proslijeđena Ministarstvu. Nakon ove intervencije, nadležni Ured državne uprave proslijedio je žalbu Ministarstvu, 16. listopada 2006. - deset mjeseci od njezina podnošenja.

Pučki pravobranitelj je uputio Predstojnici Ureda državne uprave u Požeško-slavonskoj županiji zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka protiv službene osobe koja nije poštovala zakonom određeni rok od 15 dana u kojemu je žalba morala biti proslijeđena Ministarstvu na postupanje.

Ured državne uprave u Požeško-slavonskoj županiji dostavio je, 29. studenoga 2006. godine, pučkom pravobranitelju presliku prijedloga za pokretanje disciplinskog postupka protiv višeg stručnog referenta u Pododsjeku za graditeljstvo i obnovu u Ispostavi Ureda državne uprave u P., zbog teške povrede službene dužnosti.

Ishod slučaja: Disciplinski postupak nije okončan. Pritužitelj obaviješten o poduzetim radnjama u predmetnoj stvari. O žalbi pritužitelja još nije odlučeno.

(5) Opis slučaja (P.P.–1051/03): Pritužitelj D. K., iz D.L., obratio se pritužbom pučkom pravobranitelju, budući da Uprava za obnovu nije donijela rješenje o žalbi na rješenje Ureda nadležnog za poslove obnove u Ličko-senjskoj županiji, podnesenoj 2001. godine.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio nekoliko puta, u razdoblju od 2003. - 2006. godine, očitovanje Uprave za obnovu o stanju predmeta i razlozima trajanja postupka, te

dobio odgovore iz kojih je razvidno da se (još uvijek) čeka očitovanje Županijske komisije za popis i procjenu ratne štete.

Stoga se pučki pravobranitelj obratio požurnicom neposredno Uredu državne uprave u Ličko-senjskoj županiji. Iz dostavljenog očitovanja proizlazi da je Županijska komisija za popis i procjenu ratne štete pokušala obaviti traženi dodatni očevid (zatražen od Uprave za obnovu) 7. rujna 2006., ali nikog nije zatekla kod kuće, pa očevid nije obavljen. U namjeri da ubrza postupak, pučki je pravobranitelj uputio pritužitelja da se neposredno obrati nadležnom tijelu radi određivanja novog očevida.

Dopisom od 9. siječnja 2007. pritužitelj obavještava pučkog pravobranitelja da se nije poduzelo ništa radi okončanja postupka. Pučki je pravobranitelj nakon toga poslao upozorenje predstojniku Ureda državne uprave, navodeći da se radi o povredi prava građana, zatražio poduzimanje potrebnih radnji u roku od 30 dana, a u suprotnom će biti zatraženo postupanje nadležne inspekcije. U očitovanju navedenog Ureda, navedeno je da je Komisija za popis i procjenu ratne štete obavila očevid 19.10.2006. i dostavila Upravi za obnovu 20.10.2006.

Pučki je pravobranitelj ponovno poslao požurnicu Upravi za obnovu i naveo ove podatke, tražeći požurivanje u predmetu, nakon čega je dobio odgovor Uprave za obnovu da je nalaz Komisije zaprimljen 30. siječnja 2007. (dakle, dostava je trajala tri mjeseca), te da će o žalbi biti riješeno u roku mjesec dana.

Ishod slučaja: Predmet nije dovršen. Prekoračen je razumni rok za okončanje upravnog predmeta.

Povrat privremeno preuzete imovine

Pučkom se pravobranitelju obratilo svega nekoliko stranaka pritužbom na trajanje postupka povrata imovine. Ukupni broj nekretnina koje vlasnici još nisu dobili u posjed nije poznat. Nadležna Uprava objavljuje podatke koji nisu potpuni, jer su izostavljeni predmeti u kojima je pokrenut sudski postupak radi iseljenja korisnika.

Takva statistika daje iskrivljenu sliku.

Uz ovaj se problem nadovezuje se postupanje državnog odvjetništva u brojnim predmetima u kojima je došlo do kupoprodaje nekretnine nekog građana Republici Hrvatskoj na način da je, kriminalnim radnjama, lažni punomoćnik prodao tuđu nekretninu državi.

Radi se o više od 60 slučajeva u kojima je ista osoba (K.V.) koristila krivotvorenu

punomoć vlasnika, te je sklopila ugovore o prodaji njihove imovine APN-u i preuzela novac, a da vlasnik o tome nije imao saznanja. Prema informacijama nevladinih organizacija, ovih slučajeva ukupno ima oko 200, u kojima su sudjelovale i druge osobe.

Sporno je u postupanju državnog odvjetništva sljedeće: budući je u nekoliko sudskih postupaka utvrđeno da je K.V. koristila krivotvorene punomoći, te je u konkretnim predmetima zahtjev Republike Hrvatske radi upisa vlasništva odbijen, bilo bi za očekivati da se sa ostalim vlasnicima pokuša riješiti spor u mirnom postupku. Umjesto toga, državno odvjetništvo redovito ulaže pravne lijekove unatoč utvrđenom činjeničnom stanju, dugotrajnosti sudskih postupaka i troškovima ovih postupaka.

Notorna je činjenica da se ovdje radi o grupi građana izuzetno lošeg materijalnog stanja, da se radi o ugrožavanju Ustavom zaštićenih vrijednosti (pravo vlasništva, pravo na dom), da je stanje u domaćem pravosuđu zabrinjavajuće s obzirom na velik broj predmeta i njihovo trajanje, te da se radi o građanima koji su se našli u teškoj situaciji bez svoje krivnje.

Sljedeći primjer govori o nepoštivanju odredaba Zakona o područjima posebne državne skrbi, koje određuju dužnost nadležnom ministarstvu da inicira tužbu protiv privremenog korisnika koji odbija predati vlasniku imovinu, iako mu je rješenjem prestalo pravo na privremeno korištenje nekretnine.

Opis slučaja (P.P.–1188/06): Pučkom se pravobranitelju obratio pritužbom 26. rujna 2006. bračni par D., tražeći pomoć u postupku po zahtjevu za povrat privremeno preuzete imovine (kuće) i naknade štete zbog nemogućnosti korištenja imovine. Zahtjev za povrat imovine podnijeli još 1999. godine.

Pritužitelji su vlasnici kuće (vikendice) u mjestu K., pored mora, u koju su 1996. (rješenjem) useljeni privremeni korisnici. Rješenjem nadležne stambene komisije, od 12.1.2000. godine, ukinuto je rješenje iz 1996., ali je iseljenje odgođeno do pronalaženja alternativnog rješenja stambenog pitanja. Isti korisnici šest godina odbijaju predati imovinu vlasnicima. U pritužbi se navodi da je višekratno intervenirano prema Regionalnom uredu za prognanike radi iseljenja, ali je dobijeno svaki puta identično objašnjenje: da se radi o opasnim osobama i da se vlasnici trebaju obratiti državnom odvjetništvu i Upravi za prognanike u Zagrebu. Navedena Uprava u Zagrebu, oglasila se nenadležnom i uputila stranke na Regionalni ured.

Ujedno, pritužitelji navode da im nije isplaćena naknada štete zbog nemogućnosti korištenja imovine, a koja im pripada temeljem čl. 27. st. 4. Zakona o područjima posebne

državne skrbi.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio očitovanje Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka RH, Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice, dopisom od 9. listopada 2006. godine.

Dva mjeseca kasnije, navedena Uprava obavještava pučkog pravobranitelja da je zatraženo od Regionalnog ureda utvrđivanje činjeničnog stanja, a mjesec dana kasnije, ista Uprava dostavlja i presliku požurnice, jer na prvi zahtjev Regionalni ured nije dostavio traženo očitovanje.

Konačno, 27. veljače 2007., Uprava za prognanike dostavlja pučkom pravobranitelju traženo izvješće. U njemu je navedeno da je obavljen očevid na terenu, da u objektu nije zatečen nitko, da je od susjeda prikupljeno više izjava o tome da su bivši privremeni korisnici i dalje u posjedu kuće i koriste je ljeti, te da isti imaju u Zagrebu useljiv stambeni objekt a još k tome, da koriste stan u Benkovcu bez pravne osnove. Podaci u zemljišnim knjigama za stan u Benkovcu nisu sređeni, pa nije moguće pokrenuti sudski postupak radi iseljenja.

U istom očitovanju, Uprava je navela preporuku vlasnicima da pokrenu sudski postupak radi iseljenja i predaje u posjed imovine.

Na ovakvo očitovanje, pučki je pravobranitelj ponovno uputio dopis Upravi, u kojem je upozoreno na nekoliko propusta:

- neshvatljivo je kako je došlo do toga da se kuća na moru daje na privremeno korištenje osobama koje imaju kuću u Zagrebu,

- tužbu radi iseljenja trebalo bi podnijeti nadležno državno odvjetništvo (a ne vlasnici) i to na temelju zahtjeva Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka RH,

- nije odgovoreno na pitanje o razlozima neisplate naknade štete (čl. 27. st. 4. Zakona o područjima posebne državne skrbi),

- samovoljnim postupanjem privremenih korisnika, Uprava dolazi u obvezu platiti vlasnicima naprijed navedenu štetu, čime je oštećen državni proračun, pa je propušteno taj iznos regresno tražiti od privremenih korisnika,

- ukoliko se utvrdi da privremeni korisnici više ne koriste kuću, hitno je potrebno obaviti primopredaju imovine vlasnicima, uz sastavljanje zapisnika o stanju imovine.

Ishod slučaja: Predmet nije dovršen.

Napomena: U ovom su predmetu utvrđene višestruke povrede propisa Republike Hrvatske: nemarnost u korištenju sredstava državnog proračuna i kršenje prava vlasnika koji,

osam godina nakon podnošenja zahtjeva, ne mogu stupiti u posjed imovine, te dodjeljivanje privatne imovine na korištenje privremenim korisnicima koji su vlasnici kuće.

Osim toga, razvidno je da postoje nekretnine u državnom vlasništvu koje se koriste bez pravnog osnova, a koje bi bile podobne za podnositelje zahtjeva za stambeno zbrinjavanje, međutim, zbog nesređenog zemljišnoknjižnog stanja to nije moguće.

Naknada štete zbog nekorisćenja nekretnine

Naknada štete vlasnicima koji ne mogu koristiti svoju imovinu, jer je ista privremeno preuzeta i predana na korištenje korisnicima, uvedena je 2002. godine, Zakonom o izmjenama i dopunama ZPPDS. Od tada, u radu Uprave za prognanike uočene su brojne povrede prava navedenih vlasnika, na način da se, u ponekim predmetima, oteže sa isplaćivanjem naknade štete. Nakon višegodišnjih pokušaja, iako u manjem broju, i dalje se građani obraćaju pučkom pravobranitelju radi pomoći u ostvarivanju ovog prava, koje im daje čl. 27. st. 4. Zakona o područjima posebne državne skrbi. Iako je sadržaj navedene odredbe jasan, čini se da navedena Uprava ne isplaćuje naknade štete jer se bliži protek vremena potrebnog za zastaru ovog potraživanja. Ovu sumnju potvrđuju slučajevi u kojima se navedena Uprava očitovala da isplata neće uslijediti jer je došlo do zastare.

O isplati naknade štete, Uprava sklapa sa vlasnicima poseban ugovor u formi nagodbe. Međutim, u nekim predmetima je stranka sa Upravom potpisala "Nagodbu" a do isplate nije došlo niti nakon godine dana, radi čega je zatražena pomoć pučkog pravobranitelja.

Navedena odredba čl. 27. st. 4. ZPPDS glasi:

"(4) Vlasniku koji je podnio zahtjev za povrat imovine a kojem se imovina u rokovima iz stavka 2. i 3. ovoga članka ne vrati u posjed, država je dužna naknaditi zbog toga pretrpljenu štetu." (Rokovi iz st. 2. i 3. su: 1. studenoga 2002. godine ili 1. siječnja 2003. godine, ovisno je li vlasnik podnio zahtjev za povrat imovine prije ili nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama ZPPDS iz 2002. godine).

Iznos naknade štete određen je Odlukom o visini naknade štete vlasnicima kojima imovina nije vraćena u roku, a iznosi 7 HRK/m² stambene površine (stavak 1. Odluke).

U stavku 2. Odluke, stoji da se naknada isplaćuje "...počev od 1. studenoga 2002. godine i 1. siječnja 2003. godine, pa do iseljenja privremenog korisnika iz imovine vlasnika."

Smatramo da su time jasno određeni:

- zakonski rokovi u kojima je resorno ministarstvo dužno ispuniti obvezu vraćanja imovine,

- obvezu naknade štete vlasnicima kojima imovina ne bude vraćena u tim rokovima.

Naprijed citiranom odredbom čl. 27. st. 4. ZPPDS, određen je bitan uvjet za isplatu naknade štete, a to jest da je vlasnik podnio zahtjev za povrat imovine.

U primjeru koji slijedi, navedena je Uprava zaprimila zahtjev vlasnika u obliku dopisa pod naslovom "Zahtjev za povrat imovine". Međutim, Uprava smatra da vlasnik *nije* podnio zahtjev iz razloga što zahtjev nije sastavljen na posebnom obrascu, što je primjer kršenja odredaba Zakona o općem upravnom postupku (u nastavku: ZUP).

Iz citirane odredbe čl. 27. st. 4. ZPPDS razvidno je da vlasnik nije dužan podnijeti zahtjev za isplatu naknade štete, već je dovoljno da je on podnio zahtjev za povrat imovine, a da mu imovina nije vraćena u roku.

Postupak nije složen.

Uprava bi trebala, najkasnije prilikom iseljenja privremenog korisnika, utvrditi postoji li u spisu predmeta:

1. zahtjev vlasnika za povratom imovine,
  2. dokaz o vlasništvu imovine, i
  3. podatak o njegovu bankovnom računu radi isplate naknade štete,
- te eventualno zatražiti da vlasnik dostavi podatke koji nedostaju.

Međutim, u praksi to nije slučaj.

U pravilu, Uprava za prognanike, izbjeglice i prognanike oglašuje se na dopise stranaka koje traže isplatu ove naknade i po nekoliko godina. U nekim predmetima je zbog toga nastupila zastara dijela potraživanja.

I ove je godine bilo nekoliko predmeta u kojima je Uprava odbila zahtjev za isplatu naknade štete, iz razloga što je vlasnik podnio zahtjev za naknadu štete nakon predaje imovine u posjed, ali, nakon intervencije pučkog pravobranitelja, ova je nepravilnost ispravljena.

Neizbježno je zapaziti kako se radi o građanima slabog imovnog stanja, pa je bilo i za očekivati da oni neće pokušati ostvariti svoje pravo u parničnom postupku pred redovnim sudovima. Ostala je nepoznanica koliko je vlasnika oštećeno jer se nisu obratili pučkom pravobranitelju.

Navedena "Nagodba" sadrži nekoliko odredaba, ali pritom su posebno sporne dvije.

Prva, u kojoj se navodi da se vlasnik svojim potpisom odriče prava potraživanja kamata (iako se sa isplatom kasni i po nekoliko godina).

Druga sporna odredba jest ona u kojoj stoji da se "Nagodba" raskida "...ako Ministarstvo ne ispuni obvezu isplate naknade štete iz točke .. ove nagodbe 3 (tri) mjeseca uzastopno..."

Neshvatljivo je nametati drugoj strani potpisivanje odredbe kojom će se ugovor raskinuti ako jedna strana (dužnik) ne ispuni svoju zakonsku obvezu tri mjeseca!

Postavlja se pitanje, zašto stranke potpisuju ovakvu "Nagodbu"? Zato što nemaju izbora: ako odbiju ponuđeno, ostaje im jedino mogućnost pokretanja sudskog postupka (što podrazumijeva angažiranje odvjetnika i dugogodišnje vođenje sudskog spora). Navedeni odgovor može se primijeniti i na neke druge prigovore na rad Uprave za prognanike, koji će biti izneseni u nastavku.

Stav je pučkog pravobranitelja da se ovdje radi o sklapanju nagodbe između dviju strana koje nisu u ravnopravnom položaju, pri čemu jedna strana koristi težak ekonomski položaj druge. Naime, teško je zamisliti da netko (slobodnom voljom) potpisuje ovakvu nagodbu a da na to nije primoran.

Na prethodno izlaganje valja izložiti još jedan prigovor na postupanje Uprave za prognanike, izbjeglice i prognanike. Naime, brojni vlasnici nekretnina na području posebne državne skrbi nude Upravi kuće na prodaju, koja o tome donosi odluku i daje nalog Agenciji za promet nekretnina (APN) za sklapanje kupoprodajnog ugovora.

Međutim, prilikom sklapanja ovog ugovora ponavlja se situacija izložena u prethodnom poglavlju. Naime, vlasniku se nudi tipizirani kupoprodajni ugovor koji sadrži odredbu da se on, potpisom ugovora, odriče potraživanja s naslova naknade štete zbog nemogućnosti korištenja nekretnine i da se obvezuje povući tužbu ako je istu podnio. Ova odredba dodana je tekstu ugovora na zahtjev Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice, kako je to objašnjeno u očitovanju APN-a, zatraženom od strane pučkog pravobranitelja.

Ovakvo postupanje nije prihvatljivo, barem iz dva razloga:

- i u ovom slučaju smatramo da se radi o odnosu dviju strana u ugovoru koje nisu u ravnopravnom položaju.

- kupoprodaja kuće jest pravni posao koji nema nikakve veze s potraživanjem s naslova naknade štete, priznatim Zakonom.

Opisano postupanje Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka RH - Uprave za

prognanike, izbjeglice i prognanike, suprotno je odredbama ZUP-a, te načelima koja nalazimo u brojnim dokumentima i odredbi Zakona o područjima posebne državne skrbi (čl. 7.), a kojima se izražava namjera poticati povratak i ostanak stanovništva koje je prebivalo na područjima posebne državne skrbi prije Domovinskog rata.

(1.) Opis slučaja (P.P.–209/06): Pritužitelj M. M., vlasnik je kuće u G.K., koja je u rujnu 1996. godine dodijeljena na privremeno korištenje M.T. Vlasnik je podnio u veljači 2003. godine zahtjev za povrat imovine, a u veljači 2006. godine zatražio pomoć pučkog pravobranitelja jer mu imovina nije vraćena.

Nakon intervencije pučkog pravobranitelja, imovina je vraćena vlasniku, ali mu je uskraćena naknada štete zbog nemogućnosti korištenja imovine, pa je pučki pravobranitelj nastavio postupak.

Pritužitelj je uz pritužbu dostavio izvod iz zemljišnih knjiga i presliku poštanske povratnice iz koje je razvidno da je zahtjev za povrat imovine uručen Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo, dana 6. veljače 2003. godine.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj zatražio očitovanje o pritužbi, od Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka RH, Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice, dopisom od 6. ožujka 2006. godine (na koji nije odgovoreno) i dopisom 26. svibnja 2006. godine. Uz dopise priložena je i preslika poštanske povratnice.

U kolovozu 2006. (nakon tri mjeseca) Uprava je dostavila očitovanje u kojem navodi da vlasnik nije podnio zahtjev za povrat imovine, te da je 2003. godine ukinuto rješenje komisije za privremeno preuzimanje i korištenje imovine i, ovim rješenjem, imovina se vraća vlasniku u posjed.

Nakon toga je upućen novi dopis Upravi, ponovno uz presliku povratnice, te upozorenje da se o povratnici Uprava nije očitovala.

Niti na taj dopis nije odgovoreno pa je 30. studenoga upućen ponovno identičan dopis Upravi, na koji je odgovoreno nakon više od dva mjeseca.

U odgovoru se navodi da vlasnik nije podnio zahtjev za povrat imovine, te da je stupio u posjed imovine u rujnu 2005. godine (što nije točno, jer iz priloženog zapisnika o uvođenju vlasnika u posjed stoji datum 16. kolovoza 2006. godine, tj., nakon intervencije pučkog pravobranitelja).

Nakon što je postalo očito da Uprava izbjegava očitovati se o poštanskoj povratnici iz koje

je razvidno da je zahtjev za povrat imovine ipak podnesen, obavljen je uvid u spis predmeta Uprave za prognanike, izbjeglice i prognanike i tamo je pronađen sporni dopis (zahtjev) pritužitelja iz 2003. godine.

U razgovoru sa službenom osobom, utvrđeno je da takav zahtjev Uprava smatra nevaljanim, jer nije sastavljen na posebnom obrascu.

Pučki pravobranitelj smatra ovakav postupak nezakonitim, iz više razloga:

- Obrazac za podnošenje navedenog zahtjeva nije određen propisom,
- Zakon o općem upravnom postupku (ZUP) određuje u čl. 66. da je tijelo, koje je nadležno za primitak podneska, dužno primiti podnesak,

- ZUP u čl. 68. određuje da, ako podnesak sadrži koji formalni nedostatak, nadležno tijelo mora uputiti stranku da nedostatak ispravi i ostaviti mu rok u kojem to mora učiniti.

Uprava za prognanike nije postupila sukladno navedenim odredbama.

Budući da pokušaji pučkog pravobranitelja prema navedenoj Upravom nisu urodili plodom, obratio se dopisom ministru, detaljno opisujući navedeno postupanje i razloge iz kojih se takvo postupanje smatra neprihvatljivim.

Niti na ovaj dopis nije odgovorio ministar, već Uprava za prognanike, izbjeglice i prognanike.

U ovom se očitovanju ponavlja navod da vlasnik nije podnio zahtjev za povrat imovine, te da je obrazac za ovaj zahtjev "propisan" naputkom, dostavljenim stambenim komisijama. Ovaj naputak nije objavljen, a mišljenja smo, da i jest objavljen, trebalo je stranku uputiti da podnesak nije sastavljen ispravno i ostaviti rok za ispravak, sukladno odredbama ZUP-a.

U istom se očitovanju prvi puta navode nove činjenice:

- da je u predmetu sporna adresa kuće, pa dopis stranke (iz 2003.) nije bilo moguće vezati uz nekretninu, te

- da ima više osoba s istim imenom i prezimenom.

Na kraju očitovanja, potpisani pomoćnik ministra naveo je da u ovom predmetu "*postupano sukladno Zakonu.*"

Niti ovo se očitovanje ne može prihvatiti, jer je razvidno da se u svakom od sljedećih dokumenata u spisu navodi ista katastarska čestica (1655/165) i ime pritužitelja:

- Kartica provjere rješenja o davanju privremeno u posjed i korištenje imovine,

- Rješenje o ukidanju Rješenja kojim je imovina predana korisniku u posjed,

- Zapisnik o uvođenju u posjed vlasnika imovine, i
- Izvadak iz Zemljišne knjige kat. općine K.

Ishod slučaja: Pučki pravobranitelj zatražit će provođenje upravnog nadzora od Središnjeg državnog ureda za upravu. Pritužitelju ostaje mogućnost podnošenja tužbe redovnom sudu radi isplate naknade štete.

Napomena: Izloženo postupanje Uprave za prognanike primjer je kršenja ljudskih prava i propisa Republike Hrvatske. S obzirom na višekratna upozorenja pučkog pravobranitelja, isključeno je da se radi o nesnalaženju u propisima.

Stambeni odnosi - Stambeno zbrinjavanje

Oblikovano: Naslov 4, Ništa,
Razmak Ispred: 0 pt, Prored:
jednostruko, Nemoj zadržati sa
sljedećim

Stambene odnose pučki pravobranitelj razmatra kroz postupke koji se provode za prava koja proizlaze iz stanarskog prava - postupke radi prijenosa stanarskog prava na člana obitelji i za kupnju stana. Ovi su postupci u najvećem broju slučajeva riješeni. Dovođenjem postupaka koji se odnose na stanarsko pravo prestaje i nadležnost upravnog tijela za rješavanje odnosa iz područja stanovanja. Međutim, kako svi započeti postupci nisu dovršeni, građani se još uvijek obraćaju Uredu pučkoga pravobranitelja radi povrede stanarskog prava.

Iz područja stanovanja, u Uredu pučkoga pravobranitelja 2006. godine ukupno je zaprimljeno 107 pritužbi.

Od toga, 63 pritužbe odnose se na stambeno zbrinjavanje (2005. godine ih je bilo samo pet), a na otkup i najam stana, iseljenje iz stana, te druge odnose koji se tiču rješavanja stambenog pitanja, odnosile su se 44 pritužbe.

Budući da je postupak stambenog zbrinjavanja u početku provođenja, očekuje se porast broja pritužbi na rad Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka RH.

Iako je nadležnost upravnih tijela za rješavanje odnosa u području stanovanja, stvarno prestala stupanjem na snagu Zakona o najmu stanova iz 1996. godine, tada zatečeni Zakon o stambenim odnosima ostao je do danas na snazi temeljem izričite naredbe iz odredbe čl. 52. stavka 1. Zakona o najmu stanova. Naime, Zakon o stambenim odnosima primjenjuje se u svim postupcima koji su ranije pokrenuti i nisu dovršeni prije stupanja na snagu Zakona o najmu stanova. Institut stanarskog prava i danas je još uvijek važan za kupnju stana na kojem je stečeno stanarsko pravo, jer svi slučajevi prodaje nisu pravomoćno riješeni. Razlog zbog kojeg svi stambeni predmeti nisu riješeni u pravilu je vođenje drugih postupka, i to radi iseljenja, radi

utvrđenja prirode stambenog prostora, radi utvrđenja pravne osnove korištenja stana i sl.

Za očekivati je da će i nadalje rasti broj pritužbi iz područja stanovanja, a iz razloga koji će u nastavku biti pojašnjeni.

Institutom stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava, stanarsko pravo se posredno ponovo aktualizira u pravnom sustavu RH. U središtu pažnje je rad Uprave za prognanike Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka, nadležne za odlučivanje o ovom pravu. Međutim, prema stanju stvari iz 2006. godine, broju zahtjeva za stambeno zbrinjavanje i središnosti raspoloživog stambenog fonda, Uprava za prognanike još uvijek nije stručno usko specijalizirana niti ekipirana, da bi mogla brzo, jednostavno i učinkovito riješiti stambeno zbrinjavanje i provoditi postupke kao klasično upravno tijelo za stambene odnose.

Proces stambenog zbrinjavanja odvija se sporo (a što je razvidno i iz izvješća OSCE-a, iz lipnja 2006. godine, te izvješća Europske komisije iz studenoga 2006.). Tek je neznatan broj bivših nositelja stanarskog prava stambeno zbrinuto.

Kada se radi o zahtjevima bivših nositelja stanarskog prava za stambeno zbrinjavanje, uočeno je da se, u pravilu, ne provodi postupak i po nekoliko godina od podnošenja zahtjeva. Ovi se građani često obraćaju nadležnom ministarstvu, ali ne dobivaju odgovor.

Tek nakon intervencije pučkog pravobranitelja, Uprava za prognanike građanima dostavlja *obavijest* o tome hoće li biti stambeno zbrinuti ili ne, ali bez navođenja podatka u kojem roku (a mnogi pritužitelji su osobe starije životne dobi). Posljedica ovakvog postupanja je ugrožavanje pravne sigurnosti građana.

Stambeno zbrinjavanje razumijeva zaštićeni najam stana, za sada bez prava na otkup. Za razliku od građana koji su otkupljivali stanove sukladno Zakonu o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, pravo na stambeno zbrinjavanje može ostvariti samo osoba koja *nema* u vlasništvu obiteljsku kuću ili stan na području Republike Hrvatske i na području država nastalih raspadom SFRJ, te ukoliko nakon 8. listopada 1991. godine nije otuđila kuću ili stan. Dakle, iako je u pitanju isti pravni sustav, kriteriji za priznavanje prava koje proizlazi iz stečenog stanarskog prava, u ovom slučaju prava na stambeno zbrinjavanje, razlikuju se od kriterija na ostalom području Republike Hrvatske koja su vrijedila npr. za pravo na kupnju stana (nositelj stanarskog prava ne može u istom mjestu imati u vlasništvu stan ili kuću).

Kriteriji prema kojima se na području posebne državne skrbi može ostvariti pravo na stan nisu transparentni, nisu jasno definirani, nisu razlikovni: po vrsti, tipu i pravnoj osnovi za dodjelu državnog stana.

Osim toga, utvrđena lista za stambeno zbrinjavanje, nije dostupna javnosti, što bi bio

način kontrole ispravnosti postupanja po zahtjevima. Veći broj građana, kojima zahtjev nije riješen, navode nepravilnosti u redosljedu rješavanja stambenog zbrinjavanja, često navodeći kriterij nacionalne pripadnosti, nepotizam i sumnju u korupciju.

Budući da se u najvećem broju predmeta radi o građanima srpske nacionalnosti, valja poduzeti sve što je potrebno da se izbjegne slika o eventualnoj njihovoj diskriminaciji.

Primjena ZUP-a

U radu nadležne Uprave za prognanike po zahtjevima za stambeno zbrinjavanje, ozbiljan je prigovor pučkog pravobranitelja na način postupanja po zahtjevima.

Stambeno zbrinjavanje jest pravo, određeno Zakonom o područjima posebne državne skrbi. Navedeni Zakon ne sadrži procesne odredbe po kojima će nadležno tijelo postupati nakon podnesenog zahtjeva stranke. Međutim, Zakon o općem upravnom postupku određuje u članku 1., da su po tom Zakonu dužna postupati tijela državne uprave (i tijela sa javnim ovlastima) *"kada u upravnim stvarima, neposredno primjenjujući propise, rješavaju o pravima, obvezama ili pravnim interesima građana..."*

Iako se u ovim postupcima odlučuje o pravu stranke, u praksi, niti se po ovim zahtjevima provodi upravni postupak, niti se donosi upravni akt.

Državni stan daje se na korištenje dokumentom pod nazivom *"Suglasnost za privremeno stambeno zbrinjavanje davanjem u najam stana na području od posebne državne skrbi"*. Suglasnost nije izdana nakon provedenog urednog i potpunog upravnog postupka, nema karakter upravnog akta, te, iako druga pravna zaštita nije osigurana, ne daje podnositelju zahtjeva mogućnost zaštite redovnim pravnim sredstvom (žalba) niti je omogućena sudska kontrola zakonitosti pojedinačnog akta upravne vlasti (čl. 18. i čl. 19. st. 2. Ustava).

Neki građani obratili su se pritužbom na rad Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice, koja im je najprije dostavila naprijed navedenu *"Suglasnost"*, a kasnije su primili pismeno pod nazivom *"Uskrata suglasnosti za privremeno stambeno zbrinjavanje davanjem u najam stana na području od posebne državne skrbi"*.

Zbog ovakvog postupanja, u većem broju predmeta pučki je pravobranitelj uputio upozorenje Upravi za prognanike, povratnike i izbjeglice, tražeći da se postupanje Uprave uskladi sa ZUP-om, ali bez uspjeha, unatoč sastanku održanom u navedenoj Upravi.

Naime, Uprava nalazi da je problem u sljedećem: Ukoliko bi se o zahtjevima za stambeno zbrinjavanje rješavalo upravnim aktom, tada bi stranke mogle zatražiti izvršenje akta, iako za to

nisu u danom trenutku osigurane stambene jedinice i sredstva u proračunu. Pri tome je Upravi skrenuta pažnja posebice na predmete u kojima će zahtjev biti odbijen, pa se ne radi o problemu izvršenja akta, već o pravnoj nesigurnosti građana kojima nije omogućen pravni lijek.

I zaista, rješenje ovog problema nije jednostavno: broj zahtjeva raste konstantno pa nije moguće sastaviti konačnu listu podnositelja, niti država raspolaže dovoljnim financijskim sredstvima da sve zahtjeve ostvari odjednom ili u najkraćem roku.

Upravi je izneseno sljedeće stajalište pučkog pravobranitelja: Moguće rješenje nalazi se u eventualnoj izmjeni i dopuni Zakona o područjima posebne državne skrbi, na način da se u njega ugrade odredbe koje će detaljno urediti postupak, te prije svega urediti nadležnost tijela u prvom stupnju (ovo je zakonodavac trebao predvidjeti prilikom donošenja propisa, pa nije prihvatljivo da građani snose posljedice ovog propusta).

U tom bi postupku o zahtjevu građana bilo odlučeno rješenjem (dakle, upravnim aktom) kojim bi bilo riješeno o njihovom pravu i roku za ostvarenje tog prava. Naknadnim aktom bilo bi određeno o konkretnoj nekretnini ili drugim detaljima načina stambenog zbrinjavanja (jer država tek treba osigurati potrebne stambene jedinice).

Na taj se način omogućava građanima zaštita prava zajamčena čl.18. i 19. Ustava (tj. korištenje pravnih lijekova).

Na koji će način dalje postupati nadležno Ministarstvo, za sada nije poznato.

Područja od posebne državne skrbi, dio su Republike Hrvatske na kojima vrijedi pravni sustav Republike Hrvatske od kolovoza 1995. ("Oluja"), odnosno siječnja 1998. godine (reintegracija hrvatskog Podunavlja). Pravna sigurnost građana u rješavanju stambenog pitanja nakon jedanaest, odnosno osam godina nije uspostavljena.

Nadalje, građani koji za korištenje državnog stana ili državne kuće na područjima Republike Hrvatske od posebne državne skrbi (ipak) imaju ugovor o najmu, dužni su preuzeti troškove tekućeg održavanja stambenog objekta. Međutim, u "*poslove tekućeg održavanja*" pobrojani su i oni poslovi (radovi) koje je stvarno potrebno izvesti, da bi se stambeni objekt uopće stavio u stanje dostojnog stanovanja (obnova). U pitanju su kuće koje su pretežno u lošem građevinskom stanju (zbog dugogodišnjeg neodržavanja i/ili nekorištenja i/ili ratnih oštećenja). Po redovnom stanju stvari, troškove održavanja dužan je snositi vlasnik iz sredstava pričuve.

Drugi uočeni problem jest u tome što neke kuće dodijeljene u najam (po navodima pritužitelja) nisu podobne za stanovanje, a pritužitelji za takvu kuću moraju plaćati najamninu.

Prigovor pučkog pravobranitelja temelji se na više osnova.

Prvo, ne radi se o objektima koji se daju u najam u svrhu ostvarivanja profita, već, kako proizlazi iz brojnih izraza političke volje, te odredbe Zakona o područjima posebne državne skrbi (čl. 2. st. 2.) "...radi otklanjanja posljedica rata, bržeg povratka stanovništva koje je pobeivalo na tim područjima prije Domovinskog rata, poticanja demografskog i gospodarskog napretka, te postizanja što ravnomjernijeg razvitka svih područja Republike Hrvatske."

Drugi je argument pravne prirode, a sadržan je u odredbi čl. 12. st. 1. Zakona o najmu stanova: "(1) *Najmodavac predaje najmoprimcu stan u stanju pogodnom za stanovanje.*"

Iako je primjena odredaba Zakona o najmu izričito navedena u čl. 7. st. 4. Zakona o područjima posebne državne skrbi, nadležno Ministarstvo ne primjenjuje citiranu odredbu.

Najmoprimci su u pravilu u teškom socijalnom položaju i nisu u situaciji da bi mogli odustati od ponuđenog ugovora, jer u protivnom ostaju trajno stambeno nezbrinuti. Istodobno nisu u stanju sami snositi trošak, preuzet ugovorom o najmu.

Pučki pravobranitelj umiješao se prijedlogom da se ugovor o najmu stambenih objekata na područjima od posebne državne skrbi izmijeni, tako da se najmoprimcu odredi dužnost snositi troškove tekućeg održavanja, ali ne više od troškova za: ličenje zidova, stropova, vanjske i unutarnje stolarije i manje hitne intervencije.

Dodatni razlog neodgovarajućeg (sporog) realiziranja postupka stambenog zbrinjavanja jesu nesređeni imovinsko pravni odnosi na nekretninama u državnom vlasništvu. Uvjet, da bi država dala objekt u najam, jest da je država upisana u zemljišne knjige kao vlasnik. Neprovođenje etažiranja zgrada i nesređeno zemljišnoknjižno stanje jesu krupne prepreke kod dodjele stanova u postupcima stambenog zbrinjavanja. Primjer koji govori u prilog ovoj tezi, naveden je u jednom od prethodnih poglavlja (v.: *Povrat privremeno preuzete imovine*).

Ovaj je problem uočen u cijeloj zemlji, ali je osobito prisutan u područjima posebne državne skrbi. Kada se pri tome radi o nekretninama u državnom vlasništvu ili u vlasništvu jedinica lokalne samouprave, nema opravdanja za dosadašnji nemaran odnos prema ovom problemu.

Unatrag nekoliko mjeseci vidljivi su naponi Uprave za prognanike da se ovom problemu pristupi ozbiljnije i što hitnije obavi posao evidentiranja nekretnina, etažiranja zgrada i sređivanja zemljišnoknjižnog stanja.

Primjeri:

Najveći broj predmeta u Uredu pučkog pravobranitelja iz oblasti stambenog zbrinjavanja

su identični, i mogu se opisati na sljedeći način. Podnositelji zahtjeva obratili su se pučkom pravobranitelju nakon proteka od 2-5 godina čekanja na rješavanje o njihovu zahtjevu, a da im nije dostavljena nikakva informacija o stanju predmeta. Na intervenciju pučkog pravobranitelja, nadležna Uprava za prognanike dostavlja obavijest o podnositeljevom predmetu, navodeći:

a) da je zahtjev evidentiran (pod određenim brojem), da Uprava ne raspolaže dovoljnim brojem stambenih jedinica, te da će podnositelj zahtjeva biti stabeno zbrinut sukladno važećim propisima, ili

b) da podnositelj ne ispunjava zakonske uvjete za stambeno zbrinjavanje.

Unatoč višekratnim upozorenjima da ovakva praksa nije u skladu sa Zakonom o općem upravnom postupku i da je o zahtjevima potrebno provesti upravni postupak, navedena Uprava nije promijenila način postupanja u ovim predmetima.

U nastavku Izvješća navode se neki specifični primjeri predmeta iz oblasti stanovanja.

(1) Opis slučaja: Pritužitelj S. M. vlasnik je kuće pokraj Plaškoga, koja je oštećena u ratu, te je dobio pravo na obnovu te kuće. Potom je, 2003. godine, podnio zamolbu radi zamjene prava na obnovu njegove kuće, u zamjenu za kuću u Plaškom, kako bi djeca mogla ići u školu. Obitelj ima šest članova, a jedini prihod je pomoć s naslova socijalne skrbi. Privremeno, do otkupa kuće u kojoj će biti smješteni, obitelj je dobila na korištenje privatnu kuću u Plaškom. U pritužbi je navedeno da u Plaškom ima još slobodnih (praznih) kuća, koje propadaju jer ih nitko ne koristi.

Međutim, vlasnik kuće pokrenuo je sudski spor i donesena je presuda po kojoj je pritužitelj dužan plaćati stanarinu u visini od 700 kn, te mu prijete deložacija. Nakon tri godine čekanja, obratio se pučkom pravobranitelju radi požurivanja u predmetu stambenog zbrinjavanja, nakon čega je pokrenut ispitni postupak prema Upravi za prognanike i APN-u.

Poduzete mjere: Uprava za prognanike u svojem je očitovanju, ukratko, odgovorila da se postupak po stambenog zbrinjavanja vodi i da će odluka biti donesena sukladno važećim propisima.

Nakon toga zatraženo je od APN-a očitovanje o razlozima trajanja postupka otkupa kuće. Dopisom APN-a obaviješteni smo da će kuća u kojoj je smješten pritužitelj biti otkupljena "kada Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice izda suglasnost za otkup predmetnog objekta", jer je vlasnik ponudio kuću na prodaju.

Nakon toga, zatraženo je ponovno očitovanje Uprave za prognanike, povratnike i

izbjeglice, te je zaprimljena obavijest (dopisom od 9.2.2007.) "...da se do daljnjeg prekida kupnja objekata APN-a", te da pritužitelj ima pravo na stambeno zbrinjavanje, a "Konačno rješenje ovisit će o mogućnostima u danom trenutku, te će S. M. biti obaviješten".

Iz navedenog očitovanja nije razvidno o čemu se radi: koji su razlozi da se obustavlja otkup objekata i kada će otkup biti nastavljen.

Smatrajući da stanje neizvjesnosti dovodi do opravdanog nezadovoljstva građana, te da im valja pružiti razloge i objašnjenje novonastale situacije, pučki je pravobranitelj zatražio očitovanje o navedenom.

Ishod slučaja: Predmet nije okončan, a pučki pravobranitelj i dalje poduzima radnje radi njegova bržeg rješavanja.

(2) Opis slučaja (P.P.-647/06): Pritužiteljica R. S. (rođ. 1931. god.) navodi u pritužbi od 9. svibnja 2006. godine, da je podnijela zahtjev za stambeno zbrinjavanje 27. ožujka 2003. godine, ali do danas zahtjev nije riješen. Imala je stanarsko pravo tijekom 35 godina na stanu kojega je tijekom "Oluje" napustila. Vratila se nakon pet godina, ali je stan bio zauzet. Gospođa je u teškoj situaciji jer nema obitelji, nalazi se u tuđoj kući koju vlasnik prodaje i morat će iseliti iz nje. Invalid je bez noge, jer je stradala u bombardiranju tijekom II. Svjetskog rata.

Pritužiteljica navodi da postoje slobodni stanovi u Benkovcu i da bi se moglo naći rješenje njezina smještaja.

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj uputio Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvitka RH, Upravi za prognanike, povratnike i izbjeglice, dopis tražeći požurivanje u predmetu. U očitovanju Uprave za prognanike navodi se da je postupak stambenog zbrinjavanja pritužiteljice u tijeku, ali da trenutno ne raspoložu dovoljnim brojem slobodnih stambenih jedinica, pa ne mogu udovoljiti zahtjevu pritužiteljice.

Nakon toga je (5. listopada 2006.) telefonski kontaktiran Regionalni ured u Zadru, ali je dobijena informacija da pritužiteljica nije prioritetan slučaj, te da nemaju podatak o tome da se prodaje kuća u kojoj se ona nalazi.

Dopisom od 10. listopada 2006., pučki je pravobranitelj upozorio Regionalni ured o teškoj situaciji pritužiteljice i zatražio izvješće o poduzetom, ali na dopis nije odgovoreno.

Stoga je pučki pravobranitelj uputio dopis Ministarstvu mora, turizma, prometa i razvitka RH, Upravi za prognanike, povratnike i izbjeglice, 29. prosinca 2006. godine, u kojem je ponovno izložena situacija u kojoj se pritužiteljica nalazi, tražeći da se hitno poduzme sve što je

moguće. Međutim, odgovor Ministarstva bio je identičan prethodnom.

Ishod slučaja: Iako je proteklo 4 godine od podnošenja zahtjeva, nema saznanja o tome kada će pritužiteljica biti stambeno zbrinuta, koja je po redu na listi zahtjeva, te koji je razlog da njen zahtjev nije u listi prioriteta. Pučki će pravobranitelj i dalje pratiti ovaj slučaj i inzistirati na njegovom rješavanju.

(3) Opis slučaja (P.P.-1501/06): Gospođa M. S. stekla je stanarsko pravo na stanu u G., Kneza B., stan broj 15 na II katu površ. 34,13 m². Stan joj je 1986. godine, uz sudjelovanje gospođe S. s 35% sredstava vrijednosti stana, dodijelila tadašnja RO. U pretvorbi provedenoj kod Fonda za privatizaciju 10. veljače 1993. godine, vrijednost stanova nije uračunata u temeljni kapital poduzeća "K." Stanovi su predani na gospodarenje tadašnjim nadležnim fondovima u stambenom i komunalnom gospodarstvu.

Pritužiteljica je, temeljem stečenog stanarskog prava na stanu na oslobođenom području pravodobno, dana 23. prosinca 1996. godine, Općini G. podnijela zahtjev za kupnju stana. Općina G. nije, u razdoblju od zaprimanja zahtjeva za kupnju stana do podnošenja pritužbe, zatražila od Vlade RH dopuštenje za prodaju ovog stana, niti je po ovom zahtjevu poduzela ma i jednu radnju u postupku prodaje stana.

Deset godina po podnošenju zahtjeva za kupnju stana, Uprava za prognanike je izdala tek Suglasnost za privremeno stambeno zbrinjavanje davanjem u najam stana na području od posebne državne skrbi.

Kao nositeljica stanarskog prava, do sada nije ostvarila zakonsko pravo na kupnju stana sudskim putem, tužbom radi donošenja presude koja u cijelosti zamjenjuje ugovor o kupoprodaji stana.

Za stan u G. nije utvrđena zabrana raspolaganja, te u cijelosti ostaju nejasni razlozi zbog kojih je zahtjev za kupnju stana kod Uprave za prognanike uzet kao zahtjev za stambeno zbrinjavanje. Naime, ovom *Suglasnošću za stambeno zbrinjavanje* stvarno se oduzima zakonom zajamčeno pravo na kupnju stana. Istim se najavljuje (tek) zaključivanje ugovora o najmu stana. Suglasnost nije izdana nakon provedenog urednog i potpunog postupka, nema karakter upravnog akta i ne daje podnositelju mogućnost zaštite stečenog prava (čl. 18. i 19. Ustava).

Poduzete mjere: Polazeći od oblika i sadržaja *Suglasnosti* od 7. studenoga 2006., pučki pravobranitelj upozorio da se o pravu građanina odluka može donositi isključivo upravnim aktom.

Ishod slučaja: Uredu pučkoga pravobranitelja nije dostavljeno očitovanje na prigovor

uskraćivanja prava na kupnju stana.

(4) Opis slučaja (P.P.-1136/06): M. O. s obitelji stanuje u državnom stanu u K. Stan nikada nije napuštala, te u tom stanu stanuje neprekidno 36 godina, od 14. siječnja 1970 godine. Činjenicu neprekidnog stanovanja dokazuje ugovorom o korištenju stana sklopljenim između Stambenog poduzeća K. i M. O., majka. Sa zahtjevom radi kupnje stana temeljem stečenog stanarskog prava je zbog neznanja zakasnila. Ugovor o najmu stana sa zaštićenom najamnikom potpisala je 4. travnja 2006., a već 6. travnja 2006. godine dostavljen je drugoj ugovornoj strani, odnosno Upravi za prognanike, povratnike i izbjeglice. Međutim, do dana podnošenja pritužbe potpisani ugovor nije vraćan Regionalnom uredu u K., radi dostave stanarki. Smatra da je dovedena u stanje pravne nesigurnosti, bez razloga i pravnoga osnova.

Poduzete mjere: Radi se o neprijepornom i jednostavnom slučaju (stečeno stanarsko pravo nije oduzeto niti je isto moglo prestati, jer stan nije nikada bio napušten), te je od Uprave za prognanike zatraženo očitovanje na prigovor pritužiteljice da se deset godina drži u stanju pravne nesigurnosti.

Ishod slučaja: Uprava za prognanike ne samo što nije dostavila očitovanje na prigovor odugovlačenja nego nije dostavila niti obavijest je li sklopljen ugovor o najmu stana. Dostavljena je tek obavijest da je 22. 03. 2006. Uprava ponudila sklapanje ugovora o najmu stana.

Imovina oduzeta za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine

Oblikovano: Naslov 3, Ništa,
Razmak Ispred: 0 pt, Prered:
jednostruko, Nemoj zadržati sa
sljedećim

Tijekom 2006. godine iz ovog područja bilo je u radu ukupno 49 pritužbi građana, od čega je novozaprimljenih bilo 29, a iz ranijih godina u radu 20. U odnosu na 2005. godinu, kada je iz ovog područja zaprimljeno 40 novih pritužbi, a u radu je ukupno bilo 62, ove godine bilježi se značajniji pad.

Razlozi tome ne leže u značajnijem pomaku u rješavanju, već se može pripisati malodušju potencijalnih podnositelja. Naime, i nadalje pritužbe građana pučkom pravobranitelju koje se odnose na ostvarivanje prava temeljem Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, pretežno se odnose na odugovlačenje postupka pred prvostupanjskim i drugostupanjskim tijelom kao i na opstrukciju u provođenju postupka

povrata oduzetih nekretnina.

Pritužbe takvog sadržaja u cijelosti su opravdane kada se uzme u obzir da ovi upravni postupci, po svom trajanju ne samo da ruše rekorde u upravnom postupanju uopće, već premašuju i trajanje pojedinih parničnih postupaka pred sudovima, na čiju dugotrajnost je javnost osobito senzibilizirana.

Građani pretežno starije životne dobi shvaćaju da u mučnoj borbi sa vremenom, vjerojatno neće doživjeti okončanje postupka i povrat odnosno naknadu za oduzetu imovinu, pa tako ni ispravljanje nepravdi koje su im nanijete oduzimanjem imovine.

Krivnju za oduvlačenje postupaka uglavnom snose, kako tijela koja o zahtjevima odlučuju u oba stupnja, tako i tijela sa položajem stranake u postupku - Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Hrvatski fond za privatizaciju i Fond za naknadu oduzete imovine koji, gotovo bez iznimke, izjavljuju žalbe na rješenja o povratu, odnosno naknadi za oduzetu imovinu.

Ovdje ponovno treba navesti, da pojedina prvostupajnska tijela, pučkom pravobranitelju zatražena izvješća nisu dostavila niti nakon višekratnog požurivanja.

Kao što je već istaknuto u prošlogodišnjem izvješću, pučki pravobranitelj ponovno ima ozbiljnu zamjerku na rad Ministarstva pravosuđa, koje ne dostavlja tražena izvješća u zakonskom roku.

Kada izvješće nakon više mjeseci i stigne, obrazloženje Ministarstva je u svakom izvješću isto, šablonsko (vidjeti opisane primjere).

Radi opisanog uočenog stanja, pučki pravobranitelj zatražio je posebno izvješće Ministarstva pravosuđa, sa podacima o cjelokupnom stanju u rješavanju u ovom području, kao i o stanju popunjenosti izvršiteljima, uz poziv Upravi na ukazivanje i predlaganje mjera koje bi valjalo poduzeti kako bi se značajnije smanjio broj zaostalih predmeta u rješavanju i omogućila ažurnost Odjela za drugostupajnske upravne postupke.

Međutim, niti istekom podijeljenog roka, sve do zaključenja ovog izvješća, pučki pravobranitelj nije zaprimio traženo izvješće.

Nažalost, može se konstatirati da, bez obzira na smanjenje broja pritužbi, u ovom području nisu postignuti nikakvi pomaci u odnosu na stanje koje je detaljno opisano u prošlogodišnjem izvješću.

Budući da se predmeti iz ovog područja vode već deset godina, Ministarstvo pravosuđa bi se trebalo angažirati na analizi problema i očitovati o razlozima ovakvog stanja.

Primjeri:

(1.) Opis slučaja (P. P. -1231/06.) Pučkom pravobranitelju obratili su se pritužitelji T. J., N. J. i S. J. iz Vukovara s pritužbom na dugotrajnost cjelokupnog, pa tako i drugostupanjskog postupka pred Ministarstvom pravosuđa, povodom njihovog zahtjeva za povrat, odnosno naknadu oduzete imovine. U svojoj pritužbi naveli su, kako su povodom pravodobno podnesenog zahtjeva (30. lipnja 1997. godine) odbijajuće rješenje prvostupanjskog tijela primili 30. siječnja 2004. godine, tj. nakon sedam godina. Protiv istog izjavili su žalbu u zakonskom roku (04. ožujka 2004. godine) Ministarstvu pravosuđa, međutim, o istoj još nije odlučeno.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj 17. 10. 2006. zatražio je od Ministarstva pravosuđa izvješće o razlozima nedonošenja rješenja po žalbi u roku određenom člankom 247. Zakona o općem upravnom postupku.

Ishod slučaja: Ministarstvo pravosuđa 15. 11. 2006. izvjestilo je pučkog pravobranitelja kako povodom žalbe pritužitelja nije donijelo rješenje zbog velikog broja drugostupanjskih predmeta povodom izjavljenih žalbi. Navelo je kako se zaprimljeni predmeti nastoje rješavati po redu, kako su žalbe zaprimljene - da se izbjegnu bilo kakvi prigovori o preferiranju nekih stranaka.

Napomena: U predmetnom slučaju, niti nakon više od devet i pol godina trajanja upravnog postupka nije konačno odlučeno o zahtjevima pritužitelja.

Povreda prava pritužitelja na odlučivanje o njihovom zahtjevu u zakonskom roku nije otklonjena. Pritužitelji nisu iskoristili svoje zakonsko pravo iz čl. 26 Zakona o upravnim sporovima.

(2.) Opis slučaja (P. P. -1817/05.) Pučkom pravobranitelju u više navrata obratila se gđa. G. Ž. iz Malog Lošinja, s pritužbom na rad Ministarstva pravosuđa zbog dugotrajnosti postupka po žalbi koju je izjavila protiv rješenja Ureda državne uprave u P.-g. županiji, Ispostava M. L. od 23. srpnja 2001. godine, u postupku povrata nacionaliziranih nekretnina. Pritužiteljica je iskazala, kako su njezina prava povrijeđena, jer se žalba od 07. rujna 2001. godine nalazi na drugostupanjskom rješavanju.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj zatražio je od Ministarstva pravosuđa izvješće o razlozima nedonošenja rješenja po žalbi u roku određenom člankom 247. Zakona o općem upravnom postupku.

Budući da Ministarstvo pravosuđa nije postupilo po traženju pučkog pravobranitelja od 14. 02. 2005, pučki pravobranitelj uputio je požurnicu 28. 11. 2005.

Ishod slučaja: Ministarstvo pravosuđa je odgovorilo nakon godine dana. U dostavljenom očitovanju, izvjestilo je pučkog pravobranitelja da je drugostupanjsko rješenje doneseno 24. 3. 2006. godine, uz obrazloženje, da zbog velikog broja drugostupanjskih predmeta povodom izjavljenih žalbi, o predmetnoj žalbi nije moglo biti ranije odlučeno.

Napomena: Očigledna je povreda prava pritužiteljice na odlučivanje o njenom zahtjevu u zakonom propisanom roku. U predmetnom slučaju o žalbi pritužiteljice Ministarstvo pravosuđa odlučilo je nakon četiri i pol godine.

Razvidna je neažurnost u postupanju, te ignoriranje dužnosti državnog tijela, propisanih člankom 11 Zakona o pučkom pravobranitelju. Naime, izvješće pučkom pravobranitelju Ministarstvo pravosuđa dostavilo je nakon godinu i devet mjeseci od traženja, a osam mjeseci nakon što je o žalbi odlučilo.

(3.) Opis slučaja (P.P.-642/05.) Pučkom pravobranitelju obratila se pritužbom gđa. V. D. K. iz Z. zbog nemogućnosti ostvarenja prava na naknadu za imovinu koja je oduzeta njezinoj obitelji 1948. godine. Osnovni prigovor iz zaprimljene pritužbe je prigovor prekoračenja roka u kojem se upravni postupak trebao provesti pred Uredom državne uprave u Zagrebačkoj županiji, Ispostavi D. S. i dovršiti rješenjem o naknadi.

Poduzete mjere: Pučki pravobranitelj je, 1. rujna 2005. godine, upozorio nadležnu Ispostavu u D. S. na povredu prava pritužiteljice zbog nedonošenja odluke, te zatražio izvješće u predmetnom slučaju.

Temeljem zaprimljenog izvješća Ispostave D. S. od 12. rujna 2005. godine proizlazi, da je u predmetnom slučaju prvostupanjsko rješenje donijeto 20. srpnja 2005. godine, na koje su Hrvatski fond za privatizaciju i Fond za naknadu oduzete imovine izjavili žalbe. Pučki pravobranitelj je nadalje izvješten, da je postupak potrebno upotpuniti vještačenjem na licu mjesta, što se nadležna služba obvezala učiniti u kraćem roku, nakon određivanja vještaka građevinske struke.

U daljnjem tijeku ispitnog postupka, pučki je pravobranitelj dopisom od 13. ožujka 2006. zatražio od Ispostave u D. S. obavijest, je li postupak povodom zahtjeva pritužiteljice u međuvremenu okončan.

Budući pučki pravobranitelj zatraženu obavijest nije zaprimio, nakon 60 dana (15.5.2006.) uputio je požurnicu i nadležnoj službi u Ispostavi podijelio rok od 30 dana za dostavu izvješća.

Kako nadležna služba Ispostave u D. S. pučkom pravobranitelju izvješće nije dostavila niti nakon proteka daljnjih 120 dana, 19.9.2006. godine pučki pravobranitelj ponovno je požurio

dostavu izvješća, uz upozorenje nadležnoj službi na dužnost ispunjenja obveze državnog tijela iz čl. 11 Zakona o pučkom pravobranitelju.

Nakon proteka daljnjih 60 dana od posljednjeg traženja pučkog pravobranitelja (23.11.2006.) odnosno po proteku ukupno 8 mjeseci od traženja izvješća, pučki je pravobranitelj nadležnoj službi u Ispostavi D. S. uputio posljednji poziv na bezodložnu dostavu izvješća uz upozorenje, da će u slučaju daljnjeg nepostupanja izvijestiti Hrvatski sabor i javnost.

Ishod slučaja: Pučki pravobranitelj niti nakon ovih upozorenja (i proteka jedne godine) nije zaprimio zatraženo izvješće Službe za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove Ureda državne uprave u Zagrebačkoj županiji, Ispostave Dugo Selo, zbog čega, ovim putem, o ovom slučaju izvještava Hrvatski sabor za 2006. godinu.

Graditeljstvo i prostorno uređenje

Oblikovano: Naslov 3, Ništa, Razmak Ispred: 0 pt, Prored: jednostruko, Nemoj zadržati sa sljedećim

Ukupno 59 zaprimljenih pojedinačnih pritužbi 2006. godine iz područja graditeljstva i prostornog uređenja nasuprot 109 pritužbi iz 2005. godine, može uputiti na zaključak da su se građani radi zaštite povrijeđenih ili ugroženih zakonskih i ustavnih prava uslijed gradnje i mijenjanja stanja u prostoru, u mnogo manjem broju slučajeva obraćali pučkog pravobranitelja nego u prethodnom izvještajnom razdoblju. Međutim, priroda pritužbi je izmijenjena, pa tako i razlozi zbog kojih su izjavljene 2006. S druge strane, ukupan broj građana koji su se obratili pučkom pravobranitelju znatno je veći od ukupnog broja pojedinačnih pritužbi, jer su pritužbe zbog provedbe prisilnih uklanjanja i pritužbe na izradu i donošenje prostornih planova uređenja općina i gradova, u pravilu podnesene od grupe zainteresiranih građana, a evidentirane su i razmatrane kao jedna.

Graditeljstvo

Pritužbe zbog građevinske dozvole, za razliku od ranijih godina kada su zaštitu od pučkog pravobranitelja pretežno tražili susjedi, 2006. godine podnosili su u prvom redu investitori, odnosno oni građani koji su pokrenuli postupak za ishođenje dozvole. U ovom izvještajnom razdoblju zaprimljene su pritužbe sa slučajevima obnove pravomoćno dovršenih postupaka građevinske i lokacijske dozvole. Obnova postupka posljedica je poništavanja pravomoćnih

upravnih akata (lokacijske i građevinske dozvole), u izvanrednom postupku po pravu nadzora. Osnovni razlog za poništavanje pravomoćnog akta je povreda pravila upravnog postupka, najčešće zbog povrede pravila dostave akta strankama/zainteresiranim susjedima. Karakteristično je da se, u slučaju provedbe obnove postupka, upravni akti prvo ispituju samo u dijelu povrede pravila upravnog postupka, a tek naknadno, po ponovnoj žalbi stranke, i radi povrede materijalnog prava. Postupak po zahtjevu za izdavanje građevinske dozvole vraća se i po nekoliko puta na prvostupanjski postupak. U takvim se slučajevima ponovni postupak, naročito ponovni prvostupanjski postupak u kojem bi samo trebalo ispravno provesti one radnje koje nisu pravilno provedene, dopuniti ili ispraviti dokumentaciju koja je sastavni dio građevinske dozvole i sl., uglavnom provodi izvan zakonskog roka određenog za donošenje rješenja, odnosno preko mjere razumnog roka u kojem se takav ponovni postupak objektivno može provesti.

Rad građevinske inspekcije građani uglavnom ocjenjuju neažurnim. Takvu ocjenu ističu susjedi kojima bespravna gradnja smeta dosadašnjem načinu uživanja svoje nekretnine ili im čini štetu. Građani smatraju da po prijavi građevinska inspekcija ne obavlja nadzor u najkraćem roku, a kada to i obavi, za konačni ishod valja čekati nekoliko godina, u najboljem slučaju šest, sedam ili osam godina, što najčešće nije jednostavno i lako. Na ovaj je problem upozoreno je i prethodnim izvješćem za 2005. godinu, kada je ujedno predložen način na koji bi se inspektori Ministarstva mogli osloboditi dijela poslova ali, i skratiti rokovi. Međutim, Zakon o gradnji u međuvremenu nije izmijenjen, pa tako nije postignuta veća ažurnost.

Subjektivni dojam građana o radu građevinske inspekcije daje negativnu predodžbu o građevinskoj inspekciji. Takva percepcija građevinske inspekcije posljedica je neusuglašenosti propisa i prakse. Iako je ta neusuglašenost očita, ipak se ne može tvrditi da propis nije valjan ili da je neustavan niti se može tvrditi da je praksa građevinske inspekcije u potpunosti nezakonita ili nevaljala.

Radi se o sljedećem: za provedbu postupka izvršenja, npr. za uklanjanja bespravne građevine, utvrđeno je da žalba protiv inspekcijskog rješenja ne odlaže izvršenje, a to znači da se može provesti bez odlaganja. S druge strane, istim Zakonom o gradnji je dopušteno odugovlačenje u provedbi izvršenja, jer je kao rok zastare utvrđen rok od deset godina.

Prema dosadašnjoj praksi građevinske inspekcije, postupak prisilnog izvršenja u pravilu se ne provodi odmah, ne prije nego je o bespravnoj gradnji donesena pravomoćna odluka i prije nego je izvršena provjera svih činjenica u odnosu na nekretninu koja je predmet uklanjanja (provjera kod drugih nadležnih tijela). Pribavljanje pravomoćne odluke znači da je bespravnom graditelju prethodno omogućeno da iscrpi sva pravna sredstva, te da je po istima postupak

dovršen rješenjem i presudom.

Međutim, ostaje nedovoljno jasnim u kojoj se mjeri propisom i praksom postiže stvarna svrha, zbog koje je uopće bilo razloga za izricanje naredbe građevinskog inspektora (naredbu obustave gradnje najčešće slijedi naredba uklanjanja), ako se svrha ostvaruje nakon više godina. Građani svoje pravo ne mogu zaštititi jednostavno, brzo i učinkovito, a pučki pravobranitelj se u takvim slučajevima može umiješati u zaštitu prava pritužitelja samo s osnova načela pravičnosti.

Zaštitu povrijeđenog prava na zadržavanje stambenih objekata zatražili su i građani koji nisu sami izvršili inspekcijsko rješenje o uklanjanju nego je izvršenje provelo Ministarstvo putem druge osobe. Osnovni prigovor ovih pritužbi je da, s jedne strane nije po službenoj dužnosti u razdoblju od 1992. do 1995. proveden postupak legalizacije, odnosno postupak za zadržavanje objekata, a sada se s druge strane po službenoj dužnosti naređuje uklanjanje. Međutim, kako se radilo o pritužbama s načelnim primjedbama, a ne za pojedinačni slučaj s konkretnim podacima, u povodu ovih pritužbi nije proveden poseban ispitni postupak.

Posebno je potrebno istaknuti da niti u jednom slučaju za koji je pučki pravobranitelj proveo postupak ispitivanja nije utvrđeno da je jedinica lokalne samouprave postavila zahtjev za izvršenje inspekcijskog rješenja, radi toga da bi to izvršenje bilo provedeno u kraćem roku ili u roku kako je to odredio građevinski inspektor. Možda je razlog tome što bi u takvom slučaju, kada uklanjanje požuruje jedinica lokalne samouprave, ta jedinica trebala ujedno i namiriti troškove izvršenja, do naplate od izvršenika.

Bespravna gradnja u cijelosti je ostavljena isključivoj odgovornosti središnje državne vlasti i na teret Državnog proračuna.

Za razliku od građevinske inspekcije, koja je dostavom cjelovitih izvješća u roku ostavljenom za dostavu zatraženog omogućila pučkom pravobranitelju sve potrebne podatke, Služba za žalbe i upravni nadzor Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva zatražene podatke i izvješća ne dostavlja redovito i uredno, nego tek nakon više puta ponovljenog zahtjeva pučkog pravobranitelja. Za primijetiti je da prijedloge pučkog pravobranitelja dane u pojedinačnim slučajevima, ta Služba nije prihvatila, u smislu da je po prijedlogu postupila.

Pritužbe iz područja prostornog uređenja sadrže zahtjeve za zaštitu prava na uređenje lokalnog područja. Građani su uglavnom nezadovoljni što njihove primjedbe na prijedlog plana, a koje su po mišljenju građana prijedlog lokalnog stanovništva za drugačije planiranje područja, naročito građevinskih zona, lokalne vlasti u konačnici nisu usvojile i uvrstile u prostorni plan

uređenja.

Primjeri:

Građevinska dozvola

(1) Opis slučaja (P.P.-567/06): Lj. T. iz V.G. ishodila je pravomoćnu lokacijsku i građevinsku dozvolu, te izvela radove na objektu. Pritužiteljica je zatečena u bezizlaznoj situaciji u trenutku kada je po uputi urbanističke inspekcije pokrenut postupak za poništenje pravomoćne lokacijske dozvole po pravu nadzora. Izvanredni upravni postupak potaknut je iz razloga, jer je urbanistička inspekcija našla da se oglašavanje lokacijske dozvole na oglasnoj ploči tijela prvog stupnja, a do kojega je došlo nakon tri neuspjele dostave te dozvole prvoj neposrednoj susjedi, ne može smatrati uredno izvršenom dostavom upravnog akta.

Gospođa Lj. T. se obratila pučkom pravobranitelju jer smatra da su pravomoćna lokacijska i pravomoćna građevinska dozvola, kao i gradnja započeta i izvedena temeljem tih akata nakon njihove pravomoćnosti, izloženi postupcima Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva preko razumne mjere, te da za te postupke nema logičnog i pravnog opravdanja. Podnositeljica pritužbe također smatra da je postupcima i radnjama Ministarstva dovedena u nejednakopravni položaj u odnosu na drugu zainteresiranu stranku.

Poduzete mjere: U postupku ispitivanja pokrenutim pred pučkim pravobraniteljem ocijenjeno je da su prava podnositeljice pritužbe ozbiljno ugrožena. Stoga je odlučeno umiješati se radi zaštite njezinih prava i prije nego su kod Ministarstva predmetne upravne stvari okončane.

U odnosu na lokacijsku dozvolu, Ministarstvo je upozoreno na propuste u drugostupanjskom postupku. Ova je dozvola poništena iz razloga koji se ne mogu smatrati razlozima od utjecaja na poništavanje pravnih posljedica koje je ta pravomoćna dozvola već proizvela. Upozorenje pučkog pravobranitelja potvrđeno je i time što je u ponovnom postupku izdana "nova" lokacijska dozvola, kojom je zatraženi zahvat u prostoru – gradnja obiteljske kuće, u svim elementima dopušten na isti način. Potvrda stajališta pučkog pravobranitelja sadržana je i u posljednjem drugostupanjskom rješenju Ministarstva, od 6. listopada 2006.

Zbog poništene lokacijske dozvole, za pravomoćnu građevinsku dozvolu pokrenuta je obnova postupka, te je i ta dozvola poništena. Stoga je, u prvom redu radi toga da se pitanje obiteljske kuće gospođe T. konačno riješi na način koji ne ide na štetu stranke, Ministarstvu predložen način dovršenja obnove postupka građevinske dozvole. Intervencija pučkog pravobranitelja je bila nužna zbog stajališta Ministarstva za rješavanje ovakvih slučajeva.

Prema pravnoj praksi, u svakom se slučaju izdavanja nove ili druge lokacijske dozvole mora izdati i druga ili nova građevinska dozvola.

Međutim, u ovom je pojedinačnom slučaju utvrđeno da je u vrijeme donošenja drugostupanjskog rješenja o građevinskoj dozvoli činjenično stanje ostalo isto u odnosu na stanje u vrijeme izdavanja (prijašnje, poništene) građevinske dozvole. O prethodnom pitanju postoji konačni upravni akt – lokacijska dozvola, i to istog sadržaja ali, druge klasifikacijske oznake i datuma donošenja.

S obzirom da se upravno rješenje donosi na temelju činjeničnog i pravnog stanja u vrijeme njegovoga donošenja, smatra se da tijelo drugoga stupnja pitanje građevinske dozvole u ovom slučaju može zakonito i valjano riješiti tako da predmet vrati prvostupanjskom tijelu, s uputom da prijašnje rješenje po službenoj dužnosti zamijeni novim, a to znači novom građevinskom dozvolom.

Zauzeto je stajalište da se ne može prihvatiti praksa Ministarstva prema kojoj bi investitor, kraj pravomoćne građevinske dozvole i identične nove lokacijske dozvole, te posjedovanja svih posebnih suglasnosti, plaćenog komunalnog doprinosa, glavnog projekta i ispunjenih svih dr. uvjeta, sada trebao, kako to smatra Ministarstvo, ponovo pokretati poseban postupak za ishodenje građevinske dozvole.

Nedopustivo je iz formalnog razloga investitora siliti na novi postupak zbog propusta državnog tijela učinjenih izvan redovnog tijeka postupka. To bi značilo postupati na štetu investitora. Isto stajalište zauzeto je na sjednici Imovinsko-pravnog odjela Upravnog suda Republike Hrvatske, od 13. ožujka 2006.

Ishod slučaja: Nepoznat. U ostavljenom roku Uredu pučkoga pravobranitelja nije dostavljeno zatraženo očitovanje. Drugostupanjski postupak iz nedokučivog razloga nije dovršen u zakonskom roku. Pritužiteljica ne zna pravno stanje građevinske dozvole koju posjeduje.

(2) Opis slučaja (P.P.-1315/05): L. D. iz Z. obratio se Uredu pučkoga pravobranitelja radi ostvarivanja prava na ishodenje građevne dozvole. Pritužba je izjavljena na rad Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva kao tijela drugog stupnja. Nakon što je Ministarstvo dopustilo obnovu postupka pravomoćne lokacijske dozvole, građevinska dozvola je potom bila dva puta poništena u drugostupanjskom postupku.

L. D. odlučio je zatražiti pomoć pučkog pravobranitelja nakon što je došao u posjed dopisa Ministarstva, kojim se županijskoj Službi za prostorno uređenje, zaštitu okoliša,

graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove izvan drugostupanjskog rješenja daju dodatne primjedbe i dodatni nputak za provedbu ponovnog postupka građevinske dozvole. Prema mišljenju pritužitelja, ovom se uputom drugostupanjsko tijelo stavlja na stranu žalitelja, tako što proširuje žalbene navode, a time i predmet postupanja.

Poduzete mjere: Građevinska dozvola po drugi puta je vraćena na ponovni postupak. Zbog sumnje da je u drugostupanjskom postupku učinjena povreda ustavnih i zakonskih prava investitora/pritužitelja, ispitivanje je provedeno kod Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva.

Od Ministarstva je zatraženo da izvrši uvid u sve spise, te preispita: (1) u kojoj su mjeri žalbeni razlozi stvarno osnova za poništenje građevne dozvole i (2) je li drugostupanjski postupak proveden na način da se čini povreda prava investitora/pritužitelja, tako da se neposredno stvarno pogoduje osobama koje u ovom postupku građevne dozvole imaju status stranke i žalitelja.

Iako je posebno istaknuto da priroda ove upravne stvari ne dopušta odlaganje, u ostavljenom roku od 30 dana u Uredu pučkoga pravobranitelja nisu zaprimljeni zatraženi podaci. Stoga je pučki pravobranitelj ponovio traženje, s napomenom da je prijedlog za preispitivanje razloga za poništavanje građevinskih dozvola, naročito "druge građevinske dozvole", dan radi utvrđivanja činjenica koje su istaknute kao dvojbene (je li izvršena dostava lokacijske dozvole zainteresiranim osobama). Posebno je istaknuto da su osnovni povod za umiješanje pučkog pravobranitelja okolnosti ovog pojedinačnog slučaja, a odnose se na ranije upravne akte i pojedine radnje, za koje je nejasno zašto su poduzete u postupcima koji su neposredno prethodili ili su slijedili upravne akte.

Na požurnicu pučkog pravobranitelja Ministarstvo se ukratko očitovalo da su sve mjere Ministarstva na zakonu osnovane, te da su poduzete iz razloga ubrzanja okončanja upravnog postupka.

U međuvremenu je, 30. lipnja 2006. godine, županijska Služba za graditeljstvo u ponovnom postupku izdala građevinsku dozvolu. Protiv ove dozvole izjavljena je žalba, te je spis predmeta ponovo, dana 17. srpnja 2006. godine, po treći puta dostavljen Ministarstvu na rješavanje.

Postupak ispitivanja nastavljen je traženjem podatka o posljednjoj odluci. Očekivalo se da će se u ovom postupku izvršiti samo provjera je li (posljednja) građevinska dozvola izdana sukladno uputama iz ranijeg drugostupanjskog rješenja, a to znači da se rješenje o žalbi može donijeti unutar roka od dva mjeseca iz čl. 247. st. 1. ZUP-a.

Drugostupanjsko rješenje izdano je nakon proteka zakonskog roka od dva mjeseca za donošenje rješenja. O ishodu posljednjeg drugostupanjskog postupka Ministarstvo je obavijestilo pučkog pravobranitelja tek naknadno, više od mjesec dana od dana donošenja rješenja. Saznaje se da je građevinska dozvola opet poništena, a predmet vraćen tijelu prvoga stupnja na ponovni postupak. Građevinska dozvola ovaj je puta poništena iz razloga jer projekti nisu među sobom usuglašeni, a nisu usuglašeni niti s tekstualnim dijelom građevinske dozvole.

Iako je lokacijska dozvola stekla svojstvo konačnosti, dio obrazloženja drugostupanjskog rješenja odnosi se na nedostatke te dozvole. S druge strane, prigovori na glavni projekt stavljeni su uglavnom kao prigovori o neusklađenosti tog projekta s lokacijskom dozvolom.

Obrazloženje je opširno i nejasno, jer nije izričito određeno je li u ponovnom postupku potrebno u prethodnom postupku otkloniti nedostatke lokacijske dozvole ili samo otkloniti nedostatke u arhitektonskom projektu, koji su opširno i taksativno navedeni.

Ishod slučaja: S obzirom da je pokrenut upravni spor ali, da se treba provesti i ponovni postupak, postupak ispitivanja pred pučkim pravobraniteljem za sada je iscrpljen. Pritužitelj je od 2002. godine u stanju pravne nesigurnosti. Protiv rješenja Ministarstva kojim je po drugi puta poništena građevinska dozvola, pokrenuo upravni spor. Najavio je da će i protiv posljednjeg rješenja kojim se građevinska dozvola po treći puta vraća na ponovni postupak, također zatražiti sudsku zaštitu.

(3) Opis slučaja (P.P.-121/06): V.K. iz Z. zatražila je zaštitu pučkog pravobranitelja, jer smatra da je dopuštenom gradnjom zamjenske građevine na susjednoj parceli učinjena povreda prava na dosadašnji način stanovanja i mirno uživanje stana. Mijenjanjem stanja na susjednoj parceli umanjena je vrijednost stambenog objekta podnositeljice pritužbe, osunčanost stana je smanjena, a zelena površina ugrožena građenjem. Prema mišljenju pritužiteljice, do stanja s kojim je nezadovoljna došlo je i iz razloga neujednačenih kriterija i neujednačenog načina rada pojedinih službi Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, nadležnih za provedbu drugostupanjskog postupka i za nadzor nad građenjem. Stoga je od pučkog pravobranitelja zatražila preispitivanje postupaka lokacijske i građevinske dozvole, te ažurnosti rada građevinske inspekcije.

Poduzete mjere: U povodu pritužbe pokrenut je postupak ispitivanja kod Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva i Gradskog ureda za graditeljstvo. Od građevinske inspekcije pučki pravobranitelj zatražio je provedbu postupka nadzora po službenoj dužnosti građevne dozvole, te dostavu izvješća o nadzoru provedenom na gradilištu i

utvrđenom činjeničnom stanju.

S obzirom da su provedena dva posebna postupka Ministarstva za lokacijsku dozvolu, postupak po žalbi i postupak po pravu nadzora, u kojima su o istoj upravnoj stvari donesene različite odluke (žalba je odbijena, lokacijska dozvola poništena po pravu nadzora), zatraženo je i posebno izvješće o tome.

Iz razloga izmijenjenog činjeničnog stanja zbog poništene lokacijske dozvole, Gradski ured za graditeljstvo je po službenoj dužnosti pokrenuo postupak obnove postupka građevinske dozvole. Stoga je postupak ispitivanja proveden i kod prvostupanjskog tijela, radi pribavljanja podatka o važenju građevinske dozvole.

Ishod slučaja: Nakon zaprimanja svih zatraženih izvješća, utvrđeno je da je građevinska inspekcija izvršila nadzor nad gradnjom, te da je gradnja tlocrtno i brojem etaža izvedena u skladu s građevinskom dozvolom. Iako je prijedlogom građevinskog inspektora za poništenje lokacijske dozvole po pravu nadzora utvrđeno da ta dozvola nije izdana u skladu s odredbom članka 60. Odluke o donošenju Generalnog urbanističkog plana grada Z., zbog prekoračenja roka za donošenje rješenja po izvanrednom pravnom sredstvu, ta je dozvola postala pravomoćnom (presuda Upravnog suda, poslovni broj Us-771/2006-5 od 6. rujna 2006. godine). Nastupanjem činjenice pravomoćnosti lokacijske dozvole, prestali su razlozi za provedbu postupka obnove građevinske dozvole.

S obzirom da su postali pravomoćnima upravni akti kojim je odobren oblik, veličina, smještaj na parceli i gradnja, postupak ispitivanja pred pučkim pravobraniteljem je iscrpljen.

Podnositeljica pritužbe upućena je da zaštitu povrijeđenih vlasničkih prava (prava posjeda, mirnog i nesmetanog uživanja vlasništva, susjedska prava), može ostvarivati pred sudom.

Napomena: Pučki pravobranitelj nije ispitao u kojoj je mjeri u postupku izdavanju lokacijske dozvole razmatran utjecaj ove (tada planirane) gradnje na susjedna zemljišta i objekte, u kojoj mjeri susjedni stambeni objekti predstavljaju čimbenik ograničenja u prostoru, te je li se dovoljno vodilo računa o postojećem stanju, jer su to pitanja za koja je potrebno posebno stručno mišljenje arhitektonske struke. Pučki pravobranitelj nije raspravio ni pitanje ugroženosti susjednih postojećih građevina od gradnje zamjenske građevine (s obzirom da je teren u nagibu, je li izvedeno posebno osiguranje građevine od klizanja), jer je za raspravu o ovim stvarima potrebno mišljenje građevinske struke.

Građevinska inspekcija

(1) Opis slučaja (P.P.-1128/06): Gospođa A.B. iz Z. izjavila je prigovor na rad

građevinskog inspektora u povodu njezine prijave bespravne gradnje. Smatra da je kao podnositeljica prijave dovoljno jasno izrazila da je neposredno zainteresirana stranka. Međutim, kako nije sudjelovala u postupku nadzora na licu mjesta, to ju upućuje da građevinski inspektor uopće nije izvršio nadzor. Upućuje i na mogućnost pogodovanja investitoru D. B., obzirom da je stalni sudski vještak za nekretnine.

Poduzete mjere: Od Uprave za inspekcijske poslove Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva traženo je da dostavi zapisnik o izvršenom nadzoru na označenoj lokaciji, odnosno o nadzoru izgrađene popločane natkrivene terase, vel. 7,00 x 3,00 m, podignutu na betonskim temeljima, na visinu četiri stepenice.

Ishod slučaja: Umjesto dostave zatraženoga zapisnika o provedenom nadzoru, Uredu pučkoga pravobranitelja dostavljeno je izvješće, temeljem koje je utvrđeno da je izvršen ponovni očevid radi utvrđivanja potpunog činjeničnog stanja. U ponovnom postupku utvrđena je gradnja za koju je potrebna građevinska dozvola. S obzirom da investitor nije ishodio potrebnu dozvolu, izdana je naredba uklanjanja.

(2) Opis slučaja (P.P.-766/06): D. D. iz O. pritužila se na rad građevinske inspekcije. Gospođa D. ističe da investitor nije po naredbi građevinskog inspektora obustavio gradnju koju je izveo protivno građevnoj dozvoli nego je, štoviše, nastavio s građenjem. Prema navodu iz zaprimljene pritužbe, po prijavi imenovane o daljnjoj (bespravnoj) gradnji, kao i po zahtjevu za provedbu nadležnog postupka građevinski inspektor nije postupio. Podnositeljica pritužbe se dva puta zahtjevom neposredno obraćala i Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva (8. srpnja 2002. i 26. rujna 2005.) ali, bez uspjeha.

Poduzete mjere: Zatraženo je da Uprava za inspekcijske poslove izvršiti Ured pučkoga pravobranitelja o razlozima zbog kojih postupak građevinskog inspektora u ovom pojedinačnom slučaju nije proveden i dovršen sukladno Zakonu o gradnji.

Ishod slučaja: U ovom pojedinačnom slučaju ukupni postupak, od dana utvrđivanja nepravilnosti do izvršenja, traje preko razumne mjere. Međutim, prigovor nepravilnog rada ne može biti istaknut, jer je do produljenja roka došlo zbog provedbe drugostupanjskog postupka.

Postupak prisilnog izvršenja, prema dostavljenom izvješću Uprave za inspekcijske poslove, bit će proveden nakon dovršenja drugostupanjskih postupaka, pokrenutih žalbom protiv rješenja o uklanjanju i zaključka o dozvoli izvršenja.

(3) Opis slučaja (P.P.-1047/06): S. i M. K. iz Z. smatraju da im se neprovedbom postupka

izvršenja inspekcijskog rješenja čini povreda prava na zdrav život i život u uvjetima zdravog okoliša (čl. 69. Ustava). Radi se o potrebi uklanjanja poslovnog objekta (tiskare). Pritužitelji smatraju da predmetna poslovna građevina ugrožava elementarna prava njihove obitelji, prvih neposrednih susjeda. Bespravno je sagrađena na užem vodozaštitnom području vodocrpilišta M. M., u obavljanju poslovne djelatnosti koriste se otrovi II i III skupine, a s opasnim ambalažnim otpadom nepropisno se postupalo. Kao dokaz navodima pritužbe stavili su na uvid dopise o postupanju sanitarne inspekcije, inspekcije zaštite okoliša, Vodoopskrbe i odvodnje d.o.o. Z.

Poduzete mjere: Temeljem dokumentacije dostavljene uz pritužbu, utvrđuje se da je postupak inspekcijskog nadzora nad ovim poslovnim objektom prvi puta pokrenut 1993. godine, da je postupak za legalizaciju bezuspješno proveden, jer je lokacijska dozvola dva puta poništena rješenjem Ministarstva. Prva naredba uklanjanja izrečena je 2001., a posljednja rješenjem građevinskog inspektora, od 27. prosinca 2004. i 11. svibnja 2006. godine. Protiv svih inspekcijskih rješenja investitori su izjavili žalbu. Pritužitelji su u lipnju 2004. godine obaviješteni da je u tijeku postupak provjere činjenica vezanih za izvršenje. Postupak izvršenja do dana podnošenja pritužbe nije proveden.

Uprava za inspekcijske poslove dostavila je zatraženo izvješće o mjerama koje je za poslovnu građevinu (tiskaru), od 2001. godine do sada poduzela građevinska i inspekcija zaštite okoliša, te o postupcima i mjerama gospodarskog i sanitarnog inspektora i Gradskog ureda za prostorno uređenje i graditeljstvo.

Građevinska inspekcija raspolaže podatkom da su investitori za ovu poslovnu građevinu u studenom 2006. godine ishodili tri lokacijske dozvole: za izgradnju obiteljske kuće, doma za starije i nemoćne osobe i za pristupnu prometnicu za njihovu i ostale parcele. Zaključuje se da se radi o lokacijskim dozvolama za prenamjenu postojeće (poslovne) građevine. Investitori su očito odustali od obavljanja izdavačke i tiskarske djelatnosti, nakon što je "Vodoopskrba i odvodnja" d.o.o. odbila izdati suglasnost za tiskaru na užem vodozaštitnom području vodocrpilišta M. M.

Zbog poništenja ranijih rješenja, proveden je ponovni inspekcijski postupak. Odluka o prenamjeni građevine, te podatak da lokacijske dozvole za prenamjenu poslovnog objekta nisu konačne i pravomoćne, razlog su zbog kojih se nije pristupilo prisilnom uklanjanju. O nastavku postupka administrativnog izvršenja inspekcijskog rješenja, odluka će se donijeti nakon dovršenja upravnih postupaka za prenamjenu građevine.

Ishod slučaja: Ispitivanje slučaja nije dovršeno. Unatoč zabrani, izrečenoj posredno putem rješenja o uklanjanju, poslovna djelatnost se i dalje nesmetano obavlja na lokaciji na

kojoj to po prirodi stvari nije dopušteno. Postupak je nastavljen kod gradske vodopravne inspekcije.

(4) Opis slučaja (P.P.-646/06): Gospodin D. Š. iz H. iznosi slučaj bespravne gradnje na lokaciji M. bb. Prema podacima iz pritužbe, radi se o gradnji objekata turističko-trgovačkog obrta pod nazivom "T. f. p." u vlasništvu O. i A. P., i to smještajnih objekata iz skupine apartmani i prodavaonica mješovite robe s parkirališnim prostorom. U postupku nadzora građevinske inspekcije nad građenjem izdana je naredba obustave daljnje gradnje i uklanjanja betonskih zidova. Za iste objekte (dva objekta) određena je i zabrana gradnje, privremenom mjerom Općinskog suda u S. G. Međutim, naredbe građevinskog inspektora nisu izvršene, štoviše rješenjem županijske Službe za gospodarstvo u H., apartmani su (iako dovršeni nakon izdane naredbe o obustavi gradnje) kategorizirani u III. kategoriju, označenu s tri zvjezdice. Za iste objekte je od županijskog Upravnog odjela za gospodarstvo, razvitak i obnovu odobren kredit sa subvencioniranom kamatom od 3% u iznosu od 1,520.000,00 kuna, te dano koncesijsko odobrenje za obavljanje djelatnosti na području morske obale (iznajmljivanje ležaljki, suncobrana i brodica).

Iako se radi o građevinama sagrađenima, dograđenima i nadograđenima bez građevne dozvole, te iako se iste koriste bez uporabne dozvole, Državni inspektorat i Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva uvažavaju rješenje o utvrđivanju minimalnih tehničkih i drugih uvjeta prostora i opreme turističko-trgovačkog obrta "T. f. p.", izdano vlasniku prije četiri godine.

Poduzete mjere: Od Uprave za inspekcijske poslove Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva zatraženo je cjelovito izvješće u utvrđenom činjeničnom stanju, zajedno s podacima o provedenom postupku nadzora izvršenja inspekcijskih rješenja.

Iako je pučki pravobranitelj tražio izvješće od građevinske inspekcije zbog bespravne gradnje i uporabe građevina bez uporabne dozvole, o ovom je slučaju građevinska inspekcija obavijestila i Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva. Prema obrazloženju dostavljenom Uredu pučkoga pravobranitelja, proizlazi da je u vrijeme registriranja i započinjanja obavljanja djelatnosti bilo dovoljno da vlasnik ima ishodeno rješenje o utvrđivanju minimalnih tehničkih i drugih uvjeta prostora i opreme turističko-trgovačkog obrta.

Građevinska inspekcija je izvršila kontrolni pregled na licu mjesta. Ured je obaviješten da je u tijeku provjera svih činjenica vezanih za provedbu postupka izvršenja rješenja o uklanjanju svih bespravno izvedenih radova. Naime, uvjeti za provedbu inspekcijskog rješenja stekli su se

nakon što je zahtjev investitora za ishođenje lokacijske dozvole odbijen i nakon što je konačnim rješenjem utvrđeno da ne može legalizirati izvedeno stanje. Dostavljeno izvješće sadrži i podatak da je protiv rješenja Ministarstva o odbijanju žalbe u svezi lokacijske dozvole, u tijeku upravni spor pred Upravnim sudom RH.

Ishod slučaja: Postupak pučkog pravobranitelja za sada se smatra iscrpljenim. Za očekivati je da će postupak izvršenja biti proveden po okončanju upravnog spora, odnosno kada pitanje lokacijske dozvole (za dogradnju i nadogradnju) bude pravomoćno riješeno.

Prostorno uređenje

Opis slučaja (P.P.-355/06): Z. L. iz M. izjavila je pritužbu zbog neusuglašenosti prijedloga Prostornog plana uređenja grada M. i konačnog prijedloga Prostornog plana uređenja grada M. Prema navodu iz pritužbe, proizlazi da je Gradsko poglavarstvo utvrdilo Konačni prijedlog PPU grada M. suprotno prijedlozima i primjedbama danim u javnoj raspravi o prijedlogu PPU. Iako su prijedlozi i primjedbe prihvaćene od nositelja izrade plana, nisu uvršteni u Konačni prijedlog plana niti je za to dano obrazloženje.

Osnovni prigovor odnosi se na jugoistočni dio poluotoka "O.", konkretno radi namjene, zbog zadržavanja većine parcela u području "zelene površine". Pritužba sadrži i ozbiljan prigovor na postupak donošenja konačnog prijedloga PPU.

Poduzete mjere: Od Gradskog poglavarstva zatražena je dostava поближег очитованја на наводе и приговоре из притужбе. Уз затражено очитованје о станју ствари и поступак утврђиванја коначног приједлога плана, уједно је затражен и податак је ли поступак ишођења сугласности на односни План довршен.

S obzirom da se Poglavarstvo jedinice lokalne samouprave nije odazvalo na poziv pučkog pravobranitelja, postupak ispitivanja nastavljen je kod Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva.

Uprava za prostorno uređenje Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, na naše traženje dostavila je očitovanje na istaknuti prigovor da je Poglavarstvo Grada M. utvrdilo Konačni prijedlog PPU grada M. suprotno prijedlozima i primjedbama podnesenim u javnoj raspravi o prijedlogu PPU-a. Stoga je u postupku ishođenja suglasnosti na konačni prijedlog PPU grada M., kod Ministarstva proveden cjelovit, opsežan i dugotrajan postupak radi usuglašavanja ovog Plana sa Zakonom, Županijskim planom i Uredbom o

uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora.

PPU grada M. stupio je na snagu 22. studenoga 2006. godine.

Pritužiteljica se tada ponovo obratila Uredu pučkoga pravobranitelja jer, primjedbe iz javne rasprave ipak nisu uvrštene u Plan. Spornim parcelama zbog kojih je izjavljena pritužba naknadno je određena druga namjena (zelenilo). Za naknadnu promjenu namjene za njezinu parcelu tereti jedinicu lokalne samouprave, i to zbog nepravilnosti učinjenih u postupku donošenja plana, jer plan koji je stupio na snagu ne odgovara planu koji je stavljen na javnu raspravu.

U povodu ponovne pritužbe od Ministarstva je zatraženo pobliže obrazloženje stvarnog stanje stvari za parcele iz pritužbe, te je li i kada je došlo do promjene - u postupku provedenom nakon dostavljanja Plana na suglasnost ili ranije.

Ishod slučaja: Postupak ispitivanja nije dovršen.

Zaštita okoliša

Očuvanje prirode i čovjekovog okoliša Republike Hrvatske, deklarirane su kao najviše vrednote ustavnog poretka, pa je pravo na zdrav život i osiguranje uvjeta za zdrav okoliš obveza svakoga. Svatko je obvezan posvetiti osobitu skrb zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša. Stoga, razmatrajući pojedinačne slučajeve, pučki pravobranitelj upozorava da načelo vladavine prava razumijeva razmjernost između javnih interesa i ograničenja/zabrana što se nalažu vlasnicima, poduzetnicima i dr. osobama, te da ograničenja moraju biti osnovana i nužna.

Tijekom 2006. godine područje zaštite okoliša razmatrano je u povodu pritužbi koje su izjavljene u vrijeme kada su već postupci ishoda lokacijske i građevinske dozvole dovršeni, a zainteresirani građani nisu u dovoljnoj mjeri uspjeli zaštititi svoje neposredne interese i prava na dosadašnje zdrave životne uvjete.

Građani su se tako za zaštitu obraćali pučkom pravobranitelju zbog bojazni od prekomjernog zračenja bazne stanice mobilne telefonije, kada je npr. već odobreno postavljanje takve stanice u gusto naseljenom dijelu grada.

Nadalje, zatražili su i zaštitu zbog zagađenje okoliša (tla, zraka, vode) uslijed

nekontroliranog obavljanja djelatnosti skladištenja sekundarnih sirovina, te zbog nekontroliranog i nedopuštenog načina na koji se postupa s industrijskim otpadom (akumulatori). Inspekcija zaštite okoliša poduzela je mjere, tako da je vlasniku takvog otvorenog i neograđenog odlagališta otpada izdala naredba uklanjanja otpada i njegovo zbrinjavanje kod ovlaštene pravne osobe.

Od pučkog pravobranitelja zatraženo je i da upozori kako se ne bi odobrila gradnja na osnovi zastarjele studije o procjeni utjecaja na okoliš (izrađene još 80-tih godina; u nastavku: SUO), odnosno da upozori da se SUO mora uskladiti s važećim uvjetima zaštite okoliša, a to znači da prema sadašnjim normama treba ponovo prosuditi utjecaj zahvata na jedinstvena obilježja okoliša i ekosustava. Putem zatražene zaštite od pučkog pravobranitelja, podnositelji pritužbe su ipak došli do saznanja da je SUO naknadno valorizirana u postupku davanja posebnih uvjeta zaštite prirode, te u postupcima građevinskih dozvola: građevinske dozvole iz 1999. i obnovom dozvola tijekom 2005. godine.

Tijekom 2006. godine pratio se i slučaj poslovne građevine bespravno sagrađene na užem vodozaštitnom području vodocrpilišta M. M. Pritužba pučkom pravobranitelju izjavljena je iz razloga, jer se u obavljanju poslovne djelatnosti koriste otrovi II. i III. skupine, a s opasnim ambalažnim otpadom se postupa nepropisno. Iako su postupak nadzora već provele sanitarna inspekcija, građevinska inspekcija i inspekcija zaštite okoliša, kao i gospodarski inspektor, stanovnici naselja i dalje su izloženi stalnom trpljenju smrada. Ispitivanjem je utvrđeno da je pritužitelj kod inspekcija dobio zaštitu prava na zdrav okoliš, ali pravo još nije ostvareno. Trgovačko društvo unatoč zabrani, izrečenoj posredno putem rješenja o uklanjanju, do danas nesmetano obavlja djelatnost na lokaciji na kojoj to po prirodi stvari nije dopušteno.

Stoga je, radi sprečavanja eventualnih štetnih posljedica većeg značaja, pučki pravobranitelj nastavio postupak, upozoravanjem da vlasništvo i poduzetnička sloboda nisu apsolutna prava i nemaju bezuvjetno ustavno jamstvo nego mogu, i moraju biti, ograničeni radi zaštite interesa prirode, zdravlja ljudi i ljudskog okoliša.

Postupanje policijskih službenika

U 2006. godini podneseno je 16 pritužbi na postupanje policijskih službenika, što predstavlja neznatno povećanje u odnosu na 2005. godinu. U 12 je slučajeva pučki

Oblikovano: Naslov 3, Ništa,
Razmak Ispred: 0 pt, Prored:
jednostruko, Nemoj zadržati sa
sljedećim

pravobranitelj postupao povodom saznanja iz javnih medija, sukladno čl. 5. Zakona o pučkom pravobranitelju.

Jednako kao i u protekloj godini, pritužbe se u većini slučajeva odnose na prekoračenje policijskih ovlasti prilikom uporabe sredstava prisile ili na nezakonitu uporabu sredstava prisile. Pučki je pravobranitelj u nekoliko navrata svojim dopisom ukazivao na navedeno. U rujnu 2005. ravnateljstvu policije je upućen dopis, kojim se ističe nužnost sankcioniranja svih nezakonitih ili neprofesionalnih postupanja policijskih službenika u službi i izvan nje. Povodom navedenog je održan sastanak sa službenicima Ministarstva unutarnjih poslova, a Ravnateljstvo policije je dostavilo izvješće o broju pritužbi građana na postupanje policijskih službenika u proteklih pet godina (ukupan broj, te broj osnovanih i neosnovanih pritužbi, razloge zbog kojih su podnesene, kao i izrečene disciplinske sankcije).

U rujnu 2006. godine pučki je pravobranitelj ponovo uputio dopis ministru unutarnjih poslova te ravnatelju policije, u kojem se izražava zabrinutost radi sumnje u brojna nesankcionirana kršenja odredbi Zakona o policiji i Pravilnika o policijskom postupanju. Tom je prilikom naglašena potreba normiranja postupka ispitivanja pritužbi građana iz čl 6. Zakona o policiji. Na taj bi se način omogućilo utvrđivanje potpunog i točnog činjeničnog stanja u svakom konkretnom slučaju, te sankcioniranje svakog ponašanja koje je suprotno Zakonu o policiji ili Pravilniku o načinu policijskog postupanja. U odgovoru na navedeni dopis ravnateljstvo policije iskazalo je suglasnost s navedenim.

U svim izvješćima koje je Ministarstvo unutarnjih poslova dostavilo po zahtjevima pučkog pravobranitelja, navodilo se da je postupanje policijskih službenika bilo sukladno Zakonu i drugim propisima, bez obzira je li se radilo o maloljetnoj osobi koja je saslušana bez prisutnosti roditelja suprotno odredbama Zakona o policiji, o osobi s duševnim smetnjama koja je nakon primjene policijskih ovlasti dovezena u bolnicu radi tjelesnih ozljeda, ili osobi koju su u prisutnosti mnogobrojnih svjedoka pretukli policijski službenici.

Stoga je pučki pravobranitelj ponovo uputio dopis ministru unutarnjih poslova i ravnatelju policije. U dopisu je ukazano na činjenicu da temeljem navedenih izvješća Ministarstva unutarnjih poslova, niti jedna podnesena pritužba građana u 2006. godini nije osnovana. Razlog tome, smatra pučki pravobranitelj, između ostalog proizlazi i iz činjenice da se u postupku utvrđivanja zakonitosti postupanja, nedovoljno pozornosti polaže utvrđivanju činjenica, vrlo rijetko se o okolnostima iz pritužbe saslušavaju svjedoci ili podnositelj pritužbe, a u pravilu se protiv pritužitelja podnosi prekršajna ili kaznena prijava. Upravo stoga, pučki pravobranitelj kontinuirano ukazuje na nužnost detaljnog ispitivanja pritužbi podnesenih protiv policijskih službenika i potpuno utvrđivanje svih činjenica i okolnosti u konkretnom slučaju. Opravdano je

očekivati da bi se izmjenama Zakona o policiji (poglavito čl. 6.), stvorili uvjeti za donošenje pravilnika o postupanju povodom pritužbi građana, što bi rezultiralo potpunim utvrđivanjem svih činjenica potrebnih za donošenje odluke o osnovanosti pritužbe.

Pučki pravobranitelj smatra da policija može svoju osnovnu zadaću, a to je zaštita temeljnih ustavnih prava i sloboda te zaštita drugih Ustavom zaštićenih vrijednosti, ispunjavati i u društvu uživati ugled koji joj pripada, isključivo ako svako nezakonito ili neprofesionalno postupanje pojedinog policijskog službenika, jasno i odlučno osudi. Izvjesnost osude svakog nezakonitog ili neprofesionalnog postupanja policijskih službenika nedvojbeno će rezultirati i smanjenjem broja podnesenih neosnovanih pritužbi. S obzirom na navedeno, pohvalnom se ocjenjuje inicijativa za donošenje takvog pravilnika, te izrada Nacrta pravilnika, kao i namjera da u postupku utvrđivanja povreda prava građana sudjeluju sami građani.

U tom smislu se u Europskom kodeksu policije (čl. 59.-62.), upućuje na važnost osiguravanja nepristranog postupka ispitivanja, budući da transparentnost i građanski nadzor rada policije doprinosi jačanju povjerenja građana u rad policije, te se gubi osjećaj da su policija i građani dvije suprotstavljene strane. Izvjesnost osude svakog nezakonitog ili neprofesionalnog postupanja policijskih službenika nedvojbeno će rezultirati i smanjenjem broja podnesenih neosnovanih pritužbi.

Osobe lišene slobode

Oblikovano: Naslov 3, Ništa,
Razmak Ispred: 0 pt, Prored:
jednostruko, Nemoj zadržati sa
sljedećim

U 2006. godini podnesene su 152 pritužbe radi povreda prava zatvorenika, pritvorenika i kažnjenika, što u odnosu na 2005. godinu predstavlja gotovo 100% povećanje. Porast broja podnesenih pritužbi u posljednje dvije godine, može se tumačiti činjenicom da je pučki pravobranitelj u 2005. godini obišao cijeli zatvorski sustav u Republici Hrvatskoj.

Jednako kao i u protekloj godini, pritužbe zatvorenika se u većini slučajeva, odnose na prava propisana u članku 14. Zakona o izvršavanju kazne zatvora (npr. smještaj, rad, zdravstvena zaštita, boravak na otvorenom itd.). Pritvorenici se i u 2006. godini najčešće pritužuju radi povreda odredbi Pravilnika o kućnom redu u zatvorima za izvršavanje pritvora (npr. uvjeti smještaja, zdravstvena zaštita, boravak na svježem zraku itd), te radi dugotrajnosti kaznenog postupka.

Tijekom 2005. godine pučki je pravobranitelj sukladno čl. 15. Zakona o pučkom

pravobranitelju i čl. 23. Poslovnika pučkog pravobranitelja pregledao sve kaznionice, zatvore, odgojne zavode i zatvorsku bolnicu o čemu je sačinjeno posebno izvješće, koje je 9. ožujka 2006. razmatrano pred Odborom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora. Nakon provedene rasprave Odbor je jednoglasno donio zaključke u kojima se izražava zabrinutost u svezi stanja u pojedinim zatvorskim ustanovama u kojima je konstatirano kršenje nekih temeljnih ljudskih prava, te se zahtijeva da Ministarstvo pravosuđa izvrši hitan uvid u takve ustanove s ciljem uklanjanja najurgentnijih problema.

Tijekom 2006. godine, pučki je pravobranitelj pregledao Zatvor u Varaždinu, Zatvor u Bjelovaru, Zatvor u Sisku, Zatvor u Požegi, Zatvor u Osijeku, Odgojni zavod u Požegi, Kaznionicu u Požegi i Kaznionicu u Glini, kako bi utvrdio je li što poduzeto u cilju uklanjanja uočenih povreda. U nekim su zatvorima od prošlogodišnjeg pregleda (Varaždin, Bjelovar), prebojani zidovi, popravljen je dio instalacija (Požega), odvojeni su sanitarni čvorovi, uklonjena sjenila na prozorima (Sisak), nabavljeni novi madraci, dok npr. u Zatvoru u Osijeku nije ništa poduzeto, osim što je improvizirana još jedna prostorija za razgovor s posjetiteljima. Međutim, prema izvješću Uprave za zatvorski sustav, Ministarstva pravosuđa, u Zatvoru u Osijeku zamijenjeni su gotovo svi madraci.

Prenapučenost

Zatvorski je sustav i nadalje prenapučen (ustanove zatvorenog tipa), što uzrokuje pogoršanje uvjeta smještaja i izvršavanja kazne zatvora uopće, te predstavlja i ozbiljan sigurnosni problem. Tako je primjerice na dan pregleda utvrđeno da je popunjenost;

- Zatvora u Varaždinu s prošlogodišnjih 172% porastao na 185%
- Zatvora u Sisku s prošlogodišnjih 115% popunjenosti na 130%
- Zatvora u Požegi s prošlogodišnjih 115% popunjenosti na 150%

U pojedinim zatvorima (npr. Zatvor u Bjelovaru, Zatvor u Osijeku), se prenamjenom pojedinih prostorija nastoji povećati kapacitet. Međutim, takva se rješenja negativno odražavaju na tijek izvršavanja kazne zatvora, budući su na taj način zatvorenici ostali bez ionako malobrojnih sadržaja i slobodnih aktivnosti kojima su se do tada mogli baviti tijekom dana. Prenapučenost uzrokuje ograničavanje zatvorenika i pritvorenika u njihovim pravima, pa se tako npr. skraćuje vrijeme boravaka na svježem zraku u trajanju od 2 sata dnevno. Veliki udio pritvorske populacije nedvojbeno otežava organizaciju života i boravka u zatvorima (npr. na dan pregleda u Zatvoru u Varaždinu nalazilo se 65 pritvorenika koliki je i ukupni kapacitet

Oblikovano: Naslov 4, Ništa,
Razmak Ispred: 0 pt, Prored:
jednostruko, Nemoj zadržati sa
sljedećim

Zatvora). Pritvorenici Zatvora u Varaždinu pritužili su se da ne mogu dnevno boraviti 2 sata na svježem zraku, što je potvrdio i upravitelj Zatvora, budući se mora voditi računa da sudionici ne dolaze u međusobni kontakt tijekom šetnje, žene moraju biti odvojene od muškaraca, kažnjenici od pritvorenika itd.

Tijekom pregleda Zatvora u Osijeku u sobi površine od 38 m² bile su smještene su 23 osobe, pri čemu treba imati na umu da je zakonom propisan minimum od 4 m² za svaku osobu (dakle prostorija za taj broj ljudi trebala bi iznositi 92 m²). Radi prenapučenosti, kreveti se ponekad postavljaju na tri kata!

Prenapučenost zatvora je potrebno promatrati i kroz činjenicu da se u zatvorima nalaze osobe sa izrečenim dugogodišnjim kaznama zatvora, budući u kaznionicama zatvorenog tipa nema dovoljno mjesta. Tako su npr. u Zatvoru u Požegi na dan pregleda bila čak tri zatvorenika sa kaznama dužim od 10 godina zatvora, u Zatvoru u Sisku smješten je zatvorenik kojem je izrečena kazna zatvora u trajanju od 14 godina, iako su zatvori namijenjeni za izvršavanje kazne zatvora do 6 mjeseci.

Stvarno povećanje smještajnog kapaciteta utvrđeno je u Kaznionici u Glini (prenamjena prazne zgrade u odjel za zatvorenike).

Problem prenapučenosti mora se promatrati i kroz činjenicu da će posljednje izmjene i dopune Kaznenog zakona, koje u posebnom dijelu predviđaju pooštrenje represije za brojna kaznena djela (ukidanje alternativno propisane novčane kazne, povišenje posebnog minimuma, maksimuma ili obje mjere kazne zatvora), te izmjene propisa o kažnjavanju i primijeni kaznenopravnih sankcija u općem dijelu (zastarni rokovi, ublažavanje kazne itd.), uvelike doprinijeti povećanju broja bezuvjetno osuđenih osoba. S druge pak strane, primjena alternativnih sankcija ni danas još u punoj mjeri nije zaživjela te je ne primjenjuju svi sudovi u jednakoj mjeri.

Smještaj

Tijekom pregleda utvrđeno je da u pojedinim prostorijama zatvora smještaj nije sukladan čl. 74. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, odnosno ne odgovara zdravstvenim, higijenskim i prostornim zahtjevima, te klimatskim prilikama. U Zatvoru u Osijeku u prostoriji u kojoj su smještene 23 osobe, od 4 postojeća svjetla u prostoriji radi samo 1, sanitarni čvor sa jednim umivaonikom, bez ogledala i 1 wc školjkom nije dostatan za toliki broj osoba, a nema niti dovoljno stolaca pa pritvorenici jedu na koljenima. U toj prostoriji zajedno sa punoljetnim osobama smješten je i maloljetni pritvorenik (16 godina). Posteljina i madraci su dotrajali.

← **Oblikovano:** Naslov 4, Ništa, Razmak Ispred: 0 pt, Prered: jednostruko, Nemoj zadržati sa sljedećim

U Zatvoru u Varaždinu, na dan pregleda 6 pritvorenika nije imalo vlastiti ležaj već su im madraci bili na podu. U Zatvoru u Sisku, od prošlogodišnjeg pregleda odvojeni su sanitarni čvorovi od ostatka prostorije, no pojedine prostorije su i nadalje mračne i zagušljive. Kako nam je ukazao v.d. upravitelja Zatvora u Bjelovaru zid između dvije spavaonice je potpuno vlažan radi starih instalacija, pa je unatoč, nedavnom bojanju zid pun mrlja i s njega otpada boja.

Smještajni uvjeti vrlo su loši i u Zatvorskoj bolnici, pri čemu valja imati na umu da se radi o zdravstvenoj ustanovi, pa tako npr. krov na kirurškom odjelu prokišnjava i kiša kapa na krevet pacijenata, a nema niti dovoljno sanitarnih čvorova za bolesnike. Prema navodima Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav, Ministarstva pravosuđa krovnište je u međuvremenu sanirano.

Rad i tretman zatvorenika

Jednako kao i tijekom prošle godine, velik broj pritužbi zatvorenika odnosi se na rad odjela tretmana. Imajući na umu pritužbe podnesene u 2006. godini kao i uočeno tijekom pregleda zaključuje se da zatvorenici nisu dovoljno, ili u pojedinim zatvorima uopće, angažirani tijekom dana, te nema dovoljno sadržaja koji bi doprinijeli ostvarivanju rehabilitacijskih postupaka. Jasno je da se na taj način ne postiže propisana svrha kažnjavanja. U pojedinim zatvorima zahvaljujući angažiranosti upravitelja pronalaze se razni poslovi kako bi se zatvorenicima omogućio rad (npr. Zatvor u Bjelovaru). U Kaznionici u Glini, upraviteljica je ukazala na činjenicu da se stanje nakon prošlogodišnje primjedbe pučkog pravobranitelja u svezi neiskorištenosti kapaciteta tiskare poboljšalo te da je radna angažiranost određena količinom posla, no prema njenim navodima, sudovi su dužni Kaznionici oko 600 000 kn.

U Zatvoru u Požegi u prostoriji od 8m² (uključujući wc), nalaze dva zatvorenika (jedan s izrečenom kaznom 6,5 godina zatvora, jedan s izrečenom kaznom 7 godina zatvora), koji su 22 sata zaključana u sobi u kojoj se ne mogu niti mimoići. Oni opravdano pitaju, hoće li do kraja izdržavanja kazne znati hodati. Postavlja se pitanje hoće li se ta dva zatvorenika, mlađe životne dobi nakon izdržane kazne u takvim uvjetima, osposobiti za život na slobodi?

Usprkos podacima Središnjeg Ureda, Uprave za zatvorski sustav, Ministarstva pravosuđa ureda Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa o broju pregleda i drugih medicinskih zahvata i nadalje je velik broj pritužbi na pružanje zdravstvene zaštite. Zatvorenici navode da ih radi nedostatka pravosudnih policajaca ili vozila ne prevoze na ugovorene preglede. Pritužuju se na kontinuiranost liječničke zaštite, te na rad odjela tretmana u postupcima provođenja sigurnosnih mjera liječenja od ovisnosti.

Oblikovano: Naslov 4, Ništa,
Razmak Ispred: 0 pt, Prored:
jednostruko, Nemoj zadržati sa
sljedećim

Prema podacima Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa u zatvorskom je sustavu stalno zaposleno 5 specijalista psihijatarata. Tijekom 2005. godine, 711 zatvorenika trebalo je, ili sukladno izrečenoj sigurnosnoj mjeri ili temeljem odluke stručnog tima, uključiti u liječenje. Od toga 639 zatvorenika zbog ovisnosti o alkoholu i opojnim drogama, a nad 72 zatvorenika primjenjuje se sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja. Jednako tako, tijekom 2005. godine bilo je 104 zatvorenika sa dijagnosticiranim PTSP. Uvažavajući činjenicu da su u programe liječenja uključeni i drugi stručnjaci i nevladine organizacije, te da zatvori i kaznionice koji nemaju stalno zaposlenog psihijatra (npr. Kaznionica u Lepoglavi), sklapaju ugovor o djelu s psihijatrima, može se zaključiti da je broj stalno zaposlenih specijalista psihijatarata u odnosu na broj i potrebe zatvorenika nedostatan.

Potrebno je istaknuti da Zatvorska bolnica, u kojoj se sukladno odredbama Zakona o izvršavanju kazne zatvora, provodi sigurnosna mjera psihijatrijskog liječenja, nema ustrojen odjel za provedbu te mjere.

Pritužbi na rad službenika odjela osiguranja u 2006. godini nije bilo s izuzetkom Odjela za tretman zatvorenica Kaznionice u Požegi. U razgovoru sa zatvorenicama tijekom pregleda, velik broj se pritužio na verbalno, pa čak i tjelesno zlostavljanje pravosudnih policajki. Zatvorenice su upućene da podnesu pritužbu kako bi se u konkretnom slučaju moglo postupiti i utvrditi činjenice, međutim velika većina ih navodi da to neće uraditi budući se boje posljedica. O navodima je obaviješten Središnji ured Uprave za zatvorski sustav koji će provesti nadzor sukladno čl. 18. Zakona o izvršavanju kazne zatvora. Pregledom je utvrđeno da su uvjeti rada u praonici, u kojoj zatvorenice provode 8 sati, vrlo loši, budući se prostorije nalaze i suterenu stare zgrade, te nema odgovarajućih sanitarnih čvorova. Zatvorenice se pritužuju da tijekom proljeća i ljeta, nakon osam satnog radnog vremena provedenog u praonici moraju još ići i na rad u polje, te da su ponekad gladne jer za doručak dobiju kekse i čaj.

Pritvorenici

Veliki udio pritvorske populacije i nadalje predstavlja problem u organizaciji života u zatvorima. Vrlo često pritvorenici se pritužuju radi trajanja kaznenih postupaka koji usprkos čl. 25. Ustava RH (u kojem se navodi da pritvorene i optužene osobe za kazneno djelo imaju pravo u najkraćem roku, određenom zakonom biti izvedene pred sud i u zakonskom roku oslobođene ili osuđene), te čl. 10. i čl. 104. st. 4. Zakona o kaznenom postupku (NN br. 62/03), vrlo dugo traju. Dugotrajnost kaznenog postupka ponekad rezultira činjenicom da je izrečena kazna samo nekoliko mjeseci duža od vremena provedenog u pritvoru, pri čemu valja uzeti u obzir činjenicu

← **Oblikovano:** Naslov 4, Ništa, Razmak Ispred: 0 pt, Prored: jednostruko, Nemoj zadržati sa sljedećim

da određivanje pritvora i izvršavanje kazne zatvora imaju potpuno drugačiju svrhu, te se s obzirom na navedeno osoba kasno uključuje u posebne programe predviđene Zakonom o izvršavanju kazne zatvora, zbog čega je ostvarivanje svrhe izvršavanja kazne zatvora dovedeno u pitanje. Dugotrajnost kaznenog postupka, (naročito od donošenja do pravomoćnosti presude), kod kratkotrajnih kazni zatvora predstavljaju veliki problem, ukoliko je uz kaznu izrečena sigurnosna mjera. U takvim slučajevima od pravomoćnosti do isteka kazne ne preostane vremena da se mjera provodi, a smanjeno ubrojivi počinitelj cijelo vrijeme izrečene kazne provede u pritvorskom režimu.

Jednako tako stječe se dojam da se prilikom određivanja pritvora ne vodi dovoljno računa o čl. 104. st. 3. Zakona o kaznenom postupku čl. te 16. Ustava RH u kojem je propisano da svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju.

Vrlo često, trajanje pritvora kao i razlozi određivanja pritvora uzrokuju štrajk glađu. Tako je npr. pritvorenica Đ.K. izvijestila pučkog pravobranitelja da štrajka glađu budući joj je sud odredio pritvor zbog opasnosti da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze, a svi potrebni dokumenti joj nisu dostupni već su predani vještaku, te iz razloga da ne ponovi djelo iako je nad poduzećem u kojem je bila zaposlena otvoren stečaj. Pritvorenik P.H. je izvijestio pučkog pravobranitelja da je započeo štrajk glađu radi dugotrajnosti postupka zbog čega presuda nije postala pravomoćna, te je imao status pritvorenika.

Maloljetnici

Tijekom pregleda zatvora tijekom 2006. utvrđene su i povrede prava maloljetnih osoba kojim je određen pritvor kao i maloljetnika kojima je izrečena kazna maloljetničkog zatvora, te maloljetnika nad kojima se primjenjuje odgojna mjera.

Tijekom pregleda Odjela za izvršavanje kazne maloljetničkog zatvora Kaznionice u Požegi, utvrđeno je da su uvjeti smještaja neprimjereni i nedostadni s obzirom na dob, te da su u pojedinim prostorijama ispod zdravstvenih i higijenskih standarda. Zid spavaonice uz kupaonicu je vrlo vlažan, pa tako maloljetnici koji borave u toj prostoriji moraju na zid lijepiti velike najlonske vreće kako bi umanjili osjećaj vlage sa zida na koje su prislonjeni kreveti. Zatvorenici nemaju sanitarne čvorove u sobama, tako da svaki put kada trebaju obaviti fiziološku potrebu moraju zvati pravosudnu policiju. U kupaonici nema odgovarajućeg bojlera, zbog čega nema niti dovoljno tople vode.

S obzirom na svrhu izvršavanja kazne maloljetničkog zatvora, morali bi se omogućiti

← **Oblikovano:** Naslov 4, Ništa, Razmak Ispred: 0 pt, Prered: jednostruko, Nemoj zadržati sa sljedećim

razni sadržaji kako bi se utjecalo na odgoj, razvijanje cjelokupne ličnosti i jačanje osobne odgovornosti.

Tijekom pregleda u Zatvoru u Osijeku je boravilo 4 maloljetnika kojima je određen pritvor. Maloljetnici su smješteni sa punoljetnim osobama, pri čemu su neki smješteni u sobu u kojoj su neodgovarajući higijenski i zdravstveni uvjeti (soba sa 23 pritvorenika). Jedan je maloljetnik smješten sa osobom koja štrajka glađu. Takvi uvjeti nedvojbeno negativno utječu na razvoj maloljetnika. Upravitelj je upozoren da se maloljetnicima omogući duži boravak na zraku, pojačana prehrana, sportske aktivnosti, te da ih se smjesti odvojeno od punoljetnih osoba.

Odgojni zavod u Turopolju i nadalje nema posebnog odjela skrbi i nadzora, u koji se sukladno čl. 59. i 60. Pravilnika o izvršavanju odgojne mjere upućivanja u odgojni zavod, smješta maloljetnik koji po primitku u Zavod ili tijekom izvršavanja odgojne mjere iskaže izrazite prilagodbene teškoće i otežano prihvaćanje odgojnih utjecaja i mjera utvrđenih pojedinačnim programom postupanja ili radi osobne sigurnosti. Ta se mjera provodi u Zatvoru u Sisku. S obzirom na navedeno, te činjenicu da se zavodska mjera ne smije izvršavati u zatvoru, maloljetnici nezakonito borave u Zatvoru u Sisku.

Žene

Tijekom pregleda zatvora i Odjela tretmana zatvorenica Kaznionice u Požegi, nisu utvrđena kršenja prava žena koje se nalaze u pritvoru ili zatvoru po spolnoj pripadnosti. Utvrđeno je da se u pregledanim zatvorima u prosjeku nalaze tri žene (pritvorenice). Nije bilo pritužbi na nejednak tretman u odnosu na muške pritvorenike.

Odjel tretmana zatvorenica Kaznionice u Požegi, jedina je kaznionica za žene u Republici Hrvatskoj, te ima zatvoreni, poluotvoreni i otvoreni odjel. U Odjelu su, na dan pregleda bile 84 zatvorenice. Osim ranije navedenih pritužbi (uvjeti rada i odnos pravosudne policije), nije bilo pritužbi koje bi ukazivale na diskriminaciju. U Kaznionici sukladno Standardnim minimalnim pravilima za postupanje sa zatvorenicama UNa postoji odjel za prenatalnu i postnatalnu njegu, a odjel koriste i maloljetnice iz Odgojnog zavoda u Požegi.

U razgovoru sa zatvorenicama kao problem se ističu ostvarivanja susreta i druženja s djecom, no kako navode, s takvim se pritužbama obraćaju Pravobranitelju za djecu. Jednako tako zatvorenice se pritužuju da ih pravosudne policajke zlostavljaju na razne načine kako bi ih držali u pokornosti.

← Oblikovano: Naslov 4, Ništa, Razmak Ispred: 0 pt, Prored: jednostruko, Nemoj zadržati sa sljedećim

Neubrojive osobe

Poseban problem i kršenje ljudskih prava uočeno je u slučajevima neubrojivih osoba, kojima je određena prisilna hospitalizacija, a koje radi dugotrajnosti postupka određivanja psihijatrijskih ustanova od strane Ministarstva zdravstva, svih 6 mjeseci, nakon pravomoćnosti rješenja, provedu u zatvorskom sustavu (čak i u zatvoru u kojem nema psihijatra), nakon čega ih se bez ijednog dana psihijatrijskog liječenja ili hospitalizacije pušta na slobodu. Nije potrebno isticati da sukladno odredbama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, Ministarstvo zdravstva u roku od 3 dana od primitka rješenja mora donijeti odluku o izboru psihijatrijske ustanove u kojoj će se provoditi prisilni smještaj neubrojive osobe, no ono to ne čini, što rezultira kršenjem prava neubrojivih osoba.

Jednako tako, pritvorenici kojima je određen pritvor radi vjerojatnosti da bi zbog težih duševnih smetnji mogli počinuti teže kazneno djelo, trebali bi sukladno odredbama Zakona o kaznenom postupku biti smješteni u bolnicu za osobe lišene slobode ili odgovarajuću ustanovu. Međutim, takvi se pritvorenici zbog prenapučenosti Zatvorske bolnice i drugih zdravstvenih ustanova nalaze u zatvorima. Jednako tako valja istaknuti da smještaj pritvorenika u Zatvorsku bolnicu i nije uvijek najpovoljnije rješenje. (Npr. pritvorenik iz Zatvora u Dubrovniku iz navedenih je razloga premješten u Zatvorsku bolnicu. Na svaku raspravu tog se pritvorenika prevozi na sud u Dubrovnik. Nepotrebno je isticati situacije kada pritvorenik iz Zagreba dođe u Dubrovnik, a rasprava se odgodi).

Obzirom na ozbiljnost navedene problematike, pučki je pravobranitelj započeo istraživanje s ciljem utvrđivanja, opsega kršenja prava neubrojivih i smanjeno ubrojivih osoba.

Pregledom naprijed navedenih penalnih ustanova, kao i postupanjem povodom pritužbi zatvorenika i pritvorenika u 2006. godini, pučki pravobranitelj ocjenjuje da bi ostvarivanje svrhe izvršavanja kazne zatvora iz čl. 2. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, osposobljavanje za život na slobodi, bilo uspješnije kada bi dan zatvorenika u većoj mjeri bio ispunjen radom i drugim aktivnostima. Uvjeti smještaja u zatvorima i kaznionicama, su u odnosu na prethodnu godinu čak pogoršani, usprkos ranije navedenim intervencijama, zbog svakodnevnog porasta broja zatvorenika, pritvorenika, kažnjenika.

Primjeri:

(1.) Opis slučaja (P.P.-1134/06): Pučkom pravobranitelju podnesena je pritužba na uvjete

izvršavanja pritvora u Zatvoru u Varaždinu.

Pritužitelj navodi da mu tijekom boravka u pritvoru nije omogućen boravak na svježem zraku sukladno Pravilniku o kućnom redu u zatvorima za izvršavanje pritvora. Prema navodima u pritužbi u deset dana (od 19. do 29. listopada), niti jedan dan nije boravio duže od 60 minuta na zraku, a jedan dan uopće nije mogao na svjež zrak.

Poduzete mjere: Budući da se sukladno čl. 54. st. 1. Pravilnika o kućnom redu u zatvorima za izvršavanje pritvora, pritvorenicima omogućava boravak na svježem zraku u trajanju od najmanje dva sata dnevno, pučki je pravobranitelj zatražio izvješće upravitelja Zatvora u Varaždinu. U dostavljenom izvješću navodi se da se pritvorenicima nastoji omogućiti boravak na svježem zraku sukladno odredbama Pravilnika, no da zbog prenapučenosti Zatvora, od gotovo 200% to nije moguće. Uz prenapučenost, organizaciju boravka na svježem zraku otežava i postupanje sukladno čl. 54. st. 3. navedenog Pravilnika, kojim je propisano da se neće zajedno izvoditi supočinitelji kaznenog djela ukoliko je to odredio sud, muške i ženske osobe, maloljetnici i punoljetne osobe, kao ni oni pritvorenici čiji bi međusobni kontakt mogao štetiti pravilnom vođenju kaznenog postupka i sigurnosti zatvora.

Ishod slučaja: O utvrđenoj povredi čl. 54. Pravilnika o kućnom redu u zatvorima za izvršavanje pritvora, kao i o razlozima nemogućnosti organiziranja boravka na svježem zraku obaviješten je pritužitelj.

(2.) Opis slučaja (P.P.-1027/05): Pučkom pravobranitelju podnesena je pritužba na uvjete smještaja i izvršavanja kazne zatvora u Zatvoru u Sisku.

Pritužitelju je izrečena kazna zatvora čiji je istek 28. veljače 2015. godine. Iz sigurnosnih razloga, zatvorenik je premješten iz Kaznionice u Lepoglavi u Zatvor u Varaždinu, nakon čega je premješten u Zatvor u Zagrebu, da bi u rujnu 2006. iz Zatvora u Zagrebu bio premješten u Zatvor u Sisku.

S obzirom na dužinu izrečenih kazni, zatvorenik se pritužuje radi provedbe pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora, te navodi da je u Zatvoru u Sisku smješten u prostoriju s 10 osoba, među kojima su i osobe s izrečenim kaznama zatvora u trajanju od 30 dana. U pritužbi ističe kako u Zatvoru u Sisku nema mogućnosti za bilo kakve aktivnosti ili rad, te da cijele dane, s izuzetkom dva sata provodi zatvoren u sobi.

Poduzete mjere: Budući se radi o zatvoreniku kojem je izrečena višegodišnja kazna zatvora, te bi stoga trebao biti smješten u kaznionici u kojoj postoje veće mogućnosti organizacije dnevnih aktivnosti i provedbe pojedinačnog programa, pučki je pravobranitelj

Upravi za zatvorski sustav uputio dopis s preporukom da se zatvorenika premjesti u odgovarajući tip ustanove. U dopisu se ukazalo da u Zatvoru u Sisku ne postoje odgovarajući uvjeti niti mogućnosti za izvršavanje višegodišnje kazne zatvora, čime je postizanje svrhe izvršavanja kazne zatvora upitno. Tijekom pregleda Zatvora u Sisku obavljen je razgovor s pritužiteljem. Tom je prilikom upravitelj Zatvora upozoren je na smještaj pritužitelja u sobi s osobama kojima je izrečena kazna zatvora u trajanju od 30 dana, te nakon čega je pritužitelj premješten u drugu prostoriju. Ubrzo nakon pregleda Zatvora u Sisku, pritužitelj je izvijestio pučkog pravobranitelja da je premješten u Zatvor u Varaždinu, a nekoliko dana nakon toga, Uprava za zatvorski sustav je dostavila izvješće pučkom pravobranitelju u kojem navodi da je odlučeno kako je za pritužitelja najprimjereniji smještaj u Zatvoru u Sisku, te da pritužitelj nije iskazao želju za radom. S obzirom da je i prije navedenog izvješća pritužitelj premješten u Zatvor u Varaždinu, zatraženo je novo izvješće Uprave za zatvorski sustav. U dopisu pučki pravobranitelj ukazuje na 2. Opće izvješće Odbora za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT/Inf(92)3), u kojem se navodi da učestalo premještanje zatvorenika može imati štetne posljedice za psihofizičku dobrobit, te da ukupni učinak ponovljenih premještanja zatvorenika može predstavljati neljudsko ili ponižavajuće postupanje. Jednako tako, pučki je pravobranitelj ponovo ukazao se na potrebu smještaja zatvorenika u ustanovu koja će omogućiti osposobljavanje za život na slobodi u smislu preporuka 11. Općeg izvješća Odbora za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT/Inf(2001)16), u kojem se navodi da se zatvorenicima osuđenim na dugogodišnje kazne zatvora treba omogućiti izvršavanje kazne zatvora sa nizom raznovrsnih aktivnosti, a naročito radom, kako bi se umanjili negativni učinci institucionalizacije. Jednako tako, ukazano je na netočnost tvrdnji kako pritužitelj nije iskazao želju za radnim angažiranjem, budući je dostavio preslike rješenja iz kojih proizlazi da je posljednje, gotovo tri godine, potpisivao izjavu da želi raditi. S obzirom da je Zatvor u Varaždinu jedan od najprenapučenijih zatvora u Republici Hrvatskoj, a ponovo uzimajući u obzir višegodišnju kaznu zatvora, pučki je pravobranitelj preporučio premještaj pritužitelja u penalnu instituciju u kojoj će se zatvoreniku omogućiti ostvarivanje svih prava koje zatvorenik ima sukladno čl. 14. Zakona o izvršavanju kazne zatvora. Uprava za zatvorski sustav dostavila je očitovanje pučkom pravobranitelju u kojem ističe da je pritužitelj premješten u Zatvor u Varaždinu radi kaznenih postupaka, te da će po završetku istih biti premješten u zatvor u Sisku, budući je odlučeno da je smještaj u Zatvoru u Sisku za njega najprimjereniji. U izvješću nema očitovanja u svezi netočnih navoda da zatvorenik ne želi raditi.

Ishod slučaja: Zatvorenik se i nadalje, do okončanja postupaka nalazi u Zatvoru u

Varaždinu, nakon čega će biti premješten u Zatvor u Sisku.

(3.) Opis slučaja (P.P.-641/06): Pučkom pravobranitelju podnesena je pritužba na postupak prema osoba s duševnim smetnjama.

Kako proizlazi iz dostavljene dokumentacije Županijski sud u Slavonskom Brodu 22. je veljače 2006. donio je sukladno st. 1. članka 461. (480.) Zakona o kaznenom postupku presudu kojom je utvrđeno da je pritužitelj počinio protupravno djelo u stanju neubrojivosti, zbog čega je istovremeno doneseno i rješenje kojim je određen prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu u trajanju od 6 mjeseci. Budući je pritužitelj temeljem st. 4. članka 462. (481.) Zakona o kaznenom postupku istoga dana zatražio izvršenje rješenja o prisilnom smještaju prije pravomoćnosti, Županijski sud u Slavonskom Brodu je 2. ožujka 2006. podnio Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi zahtjev za smještaj u psihijatrijsku ustanovu. Sukladno odredbama Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi mora u roku 3 dana, od dana primitka rješenja, donijeti odluku o izboru psihijatrijske ustanove u kojoj će se prisilni smještaj provoditi.

Sukladno Zakonu o kaznenom postupku u navedenom je slučaju nakon donošenja presude i rješenja iz st. 1. članka 461. (480.) pritvor obligatoran, te se pritužitelj nalazio u Zatvoru u Požegi.

U vrijeme podnošenja pritužbe (6. lipanj 2006), pritužitelj se još uvijek nalazio u zatvoru iako je od početka šestomjesečnog trajanja prisilnog smještaja proteklo više od tri mjeseca. Budući se rok, u konkretnom slučaju, sukladno odredbama Zakona o kaznenom postupku računa od rješenja o izvršenju prije pravomoćnosti (22. veljače 2006).

Poduzete mjere: Pučki je pravobranitelj 13. lipnja 2006. zatražio očitovanje Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav. Iz očitovanja dostavljenog 27. srpnja 2006. proizlazi da je Uprava za zatvorski sustav u konkretnom slučaju uputila požurnicu Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi u cilju žurnog donošenja odluke o izboru psihijatrijske ustanove. Jednako tako Uprava za zatvorski sustav ukazala je da se radi o ozbiljnom problemu već duži niz godina. Povodom navoda u očitovanju pučki je pravobranitelj uputio dopis Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi u kojem ukazuje na nepoštivanje zakonskih rokova, te je 18. kolovoza 2006. zatražio pismeno izvješće. Istog dana pučki pravobranitelj telefonski je kontaktirao upravitelja Zatvora u Požegi, koji je naveo da 22. kolovoza 2006. ističe rok od šest mjeseci, te da će pritužitelja otpustiti iz Zatvora. Na taj način pritužitelj je svih 6 mjeseci određene prisilne hospitalizacije proveo u zatvoru u kojem, potrebno je naglasiti, nema stalno zaposlenog

specijalista psihijatra. Dakle, bez obzira na sudsku odluku o prisilnom smještaju nebrojive osobe u psihijatrijsku ustanovu, pritužitelj je 6 mjeseci proveo u zatvoru bez ijednog dana liječenja. Od Uprave za zatvorski sustav, zatraženo je dopunsko izvješće o broju nebrojivih osoba u zatvorskom sustavu i rokovima u kojima Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi donosi odluku o izboru psihijatrijske ustanove. Uprava za zatvorski sustav dostavila je iscrpno izvješće, iz kojeg proizlazi da se ne radi o pojedinačnom slučaju već da postoje veliki problemi u postupku provođenja prisilnog smještaja nebrojivih osoba. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je nakon dvije požurnice tek 15. prosinca 2006. dostavilo očitovanje, na dopis upućen 18. kolovoza 2006. U izvješću se navodi da su psihijatrijske ustanove prenapučene, a da samo u jednom slučaju nebrojiva osoba nije smještena na prisilnu hospitalizaciju dok su svi ostali smješteni u roku od 6 mjeseci. Međutim, potrebno je ukazati da je sukladno Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama rok za određivanje psihijatrijske ustanove 72 sata! U svezi pritužitelja, u izvješću se navodi da trenutno zdravstveno stanje nije zahtijevalo akutnu hospitalizaciju. Dakle, bez obzira na sudsku odluku, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi temeljem svoje procjene smatra da pritužitelja nije potrebno hospitalizirati.

Ishod slučaja: Utvrđeno je da su u konkretnom slučaju, zbog nedonošenja odluke Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi o izboru psihijatrijske ustanove, povrijeđena pritužiteljeva prava. U ispitnom postupku je utvrđeno da se ne radi o pojedinačnom slučaju, te je pučki pravobranitelj započeo istraživanje o navedenoj problematici s ciljem sprječavanja povrede prava nebrojivih osoba u postupku provođenja prisilne hospitalizacije koje je u tijeku.

Imovinska nesigurnost

Kao i u prošlogodišnjem izvješću, i nadalje se primjećuje porast broja pritužbi građana koje su financijske prirode. Radilo se o raznovrsnim pritužbama od kojih većina nije spadala u djelokrug pučkog pravobranitelja.

Takve pritužbe odnosile su se na nemogućnost ostvarivanja materijalnih prava s osnova radnog odnosa (primjerice, neisplata plaće u ovrsi odnosno stečaju, neisplata dodatka na plaću po čl. 19 Zakona o područjima od posebne državne skrbi uslijed nastupanja zastare potraživanja, nemogućnost ostvarivanja jubilarne nagrade) te drugih pitanja vezanih uz radne odnose (ovrha na plaći radi naplate neplaćenih doprinosa, otkaz ugovora o radu sa ponudom izmjenjenog ugovora, i sl.).

Nadalje, pučki pravobranitelj zaprimio je pritužbe koje se odnose na postupanje i poslovanje poslovnih banaka. Konkretno, radilo se o zamolbama za pomoć kreditnih jamaca

koji otplaćuju kredite umjesto glavnih dužnika, te zbog nemogućnosti njihove regresne naplate od glavnog dužnika u ovršnom postupku (koje pripisuju propustima banke u postupku obrade kredita te utvrđivanja kreditne sposobnosti klijenta kao glavnog dužnika).

Također, pučki pravobranitelj zaprimio je i pritužbu radi provođenja ovršne naplate pravomoćno dosuđenih iznosa za privremeno korištenje nekretnina njihovim vlasnicima (povratnicima) na mirovinskim primanjima prognanika, iako je Zaključkom Vlade i Sabora RH određeno, da će isplatu temeljem pravomoćnih presuda preuzeti RH (zaključenjem nagodbe sa DORH-om). Do sada, međutim, nije zabilježen niti jedan slučaj zaključenja nagodbe, temeljem koje bi isplatu na sebe preuzela Republika Hrvatska, a prognanici i izbjeglice se plaćanja navedene obveze oslobodili.

Unutar područja imovinske nesigurnosti, zaprimljene su pritužbe radi: nezakonite kupovine dionica, povrede povjerljivosti tekućeg računa, obračuna kamata i glavnice suda u ovrsi, odgovora osiguratelja kojim odbija isplatu osigurane svote zbog nastupanja zastare potraživanja, usmeno primljenih informacija javnog poduzeća o otklanjanju nadoknade štete na usmeni zahtjev pritužitelja, kao i zamolbe: za pomoć radi naplate zastarjelih potraživanja, za tumačenje ovrhe na mirovini bez provođenja sudske ovrhe (administrativno izvršenje), za pružanje zaštite od napasanja koza i ovaca na vlastitoj zemlji i td.

Na ovom mjestu, posebno se navode i slučajevi u kojima je pučki pravobranitelj poduzeo radnje ispitivanja:

Riječ je o pritužbama korisnika telekomunikacijskih usluga na davatelja usluga sa znatnijom tržišnom snagom u Republici Hrvatskoj, zbog nepružanja primjerene zaštite svojim korisnicima od zlouporaba i prijevara u javnoj telekomunikacijskoj mreži od strane trećih (dialera), te zbog naplate tako nastalih troškova od svojih korisnika.

Pritužbe su se odnosile i na pritisak koji je davatelj vršio na korisnike, isključenjem terminalne opreme tj. priključka i prije nego što je o njihovim prigovorima odlučivano sukladno Zakonu o telekomunikacijama.

Povodom takvih pritužbi građana, pučki je pravobranitelj zatražio izvješće Vijeća korisnika telekomunikacijskih usluga pri Hrvatskoj agenciji za telekomunikacije, koje je pučkog pravobranitelja izvjestilo, da je davatelj usluga, na kojeg se odnose pritužbe, odbio prijedlog izvansudske nagodbe.

Pučki pravobranitelj tim povodom upozorio je navedeno tijelo, kako je očigledno predloženi način mirnog rješenja spora u zaštiti zakonom propisanih prava korisnika nedostatan, te da neće polučiti željeni učinak. Istovremeno je ukazao na potrebu žurnijeg

postupanja i istupanja u široj javnosti zbog prijetećih ovrha korisnicima. Također je pozvao tijelo na preispitivanje zakonitosti postupanja davatelja usluga, kao i poduzimanje svih raspoloživih mjera radi učinkovitije zaštite korisnika, te o tome izvjestio Vladu Republike Hrvatske te Upravu za telekomunikacije i poštu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

Nakon gore rečenog, vidljivo je, da građani Republike Hrvatske s teškoćama nose breme svojih financijskih obaveza.

Međutim, primjećuje se, da građani nisu pošteđeni niti onih obaveza, koje u duhu pozitivnih propisa Republike Hrvatske ne bi bili dužni podnositi.

Faktilno, u području bankarstva i telekomunikacija nacionalni pozitivni propisi sa svojim zaštitnim odredbama i propisanim sankcijama za sada ne predstavljaju nikakvu ozbiljnu prepreku snažnijem financijskom interesu krupnog stranog kapitala, radi čega ne pružaju primjerenu zaštitu vlastitim građanima.

Primjeri:

(1.) Opis slučaja: (P.P.-1039/06) Pučkom pravobranitelju pritužio se g. O. L. iz M. kao korisnik telekomunikacijskih usluga trgovačkog društva "T.", zbog plaćanja troškova telekomunikacijskih usluga nastalih usljed zlouporaba i prijevara u javnoj telekomunikacijskoj mreži od strane trećih (dialera).

U pritužbi pritužitelj ukazuje da se "T." kao davatelj usluga u Republici Hrvatskoj u svom poslovanju sa korisnicima ne pridržava odredbi čl. 42. st. 2. i 3. Zakona o telekomunikacijama (NN 122/03, 158/03, 60/04 i 70/05) o primjerenoj zaštiti svojih korisnika, kao i odredbe koja korisnike oslobađa snaranja troškova koje su im prouzročile treće osobe zlouporabama i prijevarama u javnoj telekomunikacijskoj mreži.

Pritužitelj je pojasnio, kako sustav ISDN, nije pružao pouzdanu zaštitu korisnicima od upada u sustav i zlouporaba, te da ga je davatelj usluga reklamirao i prodavao bez ikakve upute o načinu korištenja i upozorenja o mogućim opasnostima od dialera i sl.

Nadalje je istaknuo, da iako korisnici javnih telekomunikacijskih usluga nisu dužni snositi troškove koje je korisnicima usluga ili davateljima usluga zlouporabom i prijevarom prouzročila treća osoba, navedeni operater vrši pritisak na svoje korisnike, prijeti i ostvaruje prekid telefonske linije, te sporna potraživanja naplaćuje putem javnih bilježnika ovrhom. Povjerenstvo ovog davatelja usluga koje je nadležno rješavati prigovore korisnika, redovno iste ne uvažava, već troškove nastale zlouporabama uporno naplaćuje od korisnika ne obazirući se na zakone RH.

Radi toga se pritužitelj u ožujku 2006. godine obratio zahtjevom za rješavanje spora Vijeću korisnika telekomunikacijskih usluga, međutim povodom istog nije odlučeno.

Pritužitelj u pritužbi upozorava, da je problem većih razmjera, te da navedeni davatelj usluga ima oko 3000 ovakvih slučajeva godišnje, što u populaciji izaziva veliko neraspoloženje prema hrvatskoj državi i pravosudnom sustavu RH, radi čega traži pomoć i intervenciju pučkog pravobranitelja.

Poduzete mjere: Povodom ove pritužbe, kao i ostalih koje su pristigle u ured pučkog pravobranitelja s istovjetnom problematikom, pučki je pravobranitelj uputio dopis Vijeću korisnika telekomunikacijskih usluga pri Hrvatskoj agenciji za telekomunikacije te zatražio izvješće o sveukupnom broju korisnika koji su se do sada obratili Vijeću korisnika radi posredovanja i zaštite, kao i podatak o broju sporova okončanih mirenjem ili arbitražom, te broju predmeta koji su okončani upućivanjem na pokretanje sudskog spora, kao i kraću ocjenu stanja u području zaštite i ostvarivanja prava korisnika javnih telekomunikacijskih usluga.

Također je zatraženo ispitivanje navoda pritužbe pritužitelja te očitovanje o razlozima zbog kojih Vijeće o zahtjevu pritužitelja nije donijelo odluku.

Ishod slučaja: Vijeće korisnika telekomunikacijskih usluga izvjestilo je pučkog pravobranitelja kako se većina (brojke nisu navedene) zaprimljenih zahtjeva korisnika za rješavanje sporova između davatelja usluga i korisnika usluga odnosila na sporne iznose zaduženja uzrokovanih dialerima, zbog čega je Vijeće korisnika uz skladu sa prihvaćenim zaključcima od strane Vijeća Agencije, "T.-u" (kao operateru na kojeg se odnosi većina pritužbi i zahtjeva korisnika) uputilo prijedlog Izvansudske nagodbe.

Vijeće korisnika ukazalo je "T.-u" na važnost osiguranja zaštite korisnika u razdoblju 2004, 2005. i početkom 2006. g. u kojem su prouzrokovani sporni iznosi zaduženja, kada im nije bila dostupna antidualer software zaštita, usluga zabrane odlaznih poziva, Web-bill, sprečavanje automatskog prometa prema određenim međunarodnim brojevima za koje je utvrđeno da su povezani s aktivnošću dialera (od prosinca 2005.), antidualer usluga (proljeće 2006) te usluga limita iznosa računa (kolovoz 2006.)

Temeljem navedenog izvješća nadalje proizlazi, da je "T." odugovlačio sa očitovanjem o ponuđenom prijedlogu nagodbe, da bi se konačno o istoj negativno očitovao Vijeću korisnika.

Navedeno negativno očitovanje "T.-a" dana 27. 11. 2006. godine i medijski je potvrdila njegova direktorica Sektora za korporativne komunikacije u emisiji Hrvatske televizije "Život uživo", iskazujući stav tog operatera da su korisnici bili primjereno zaštićeni, sukladno zakonu.

Kako je u navedenoj emisiji i osobno sudjelovao predsjednik Vijeća korisnika telekomunikacijskih usluga i tom prilikom istaknuo kako je 27. 11. 06. održana sjednica Vijeća korisnika na kojoj su doneseni određeni zaključci vezano uz daljnje postupanje, nakon održane emisije pučki je pravobranitelj predsjedniku Vijeća uputio dopis, između ostalog, sljedećeg sadržaja:

..." nesporno je da je temeljem odredbi Zakona o telekomunikacijama korisnike "T.-a" trebalo primjereno zaštititi od zlouporaba i prijevара u telekomunikacijskoj mreži, nesporno je da je do zlouporaba i prijevара ipak došlo i da su korisnici time znatno oštećeni. Premda je operater naknadno poduzeo određene radnje radi zaštite korisnika od zlouporaba, odbija pristupiti zaključenju izvansudskih nagodbi za razdoblje od 2004. godine do uvođenja antidialer usluge i usluge limita računa (2006. godine), vodeći se financijskim interesom odnosno profitom, te koristeći se pri tome položajem operatora odnosno davatelja usluga sa znatnijom tržišnom snagom u Republici Hrvatskoj.

Usljed toga očigledno je, kako je predloženi način mirnog rješenja spora u zaštiti zakonom propisanih prava korisnika nedostatan, te neće pružiti željeni učinak.

S obzirom na naprijed izloženo, pozivate se pučkog pravobranitelja nadalje izvijestiti, je li postupak mirenja u smislu odredbe čl. 50 st. 11 Zakona o telekomunikacijama ovime završen, odnosno ukoliko to nije, izvjestiti u kojoj fazi se nalaze pojedinačni postupci mirenja, te konkretno, u kojoj je fazi postupak pritužitelja, te je li o istome primjereno obaviješten.

Također, kako iz svega proizlazi da korisnike telekomunikacijskih usluga valja efikasnije zaštititi od naplate spornih iznosa zaduženja uzrokovanih dialerima te kršenja odredbe čl. 42 st. 3. u vezi st. 2. Zakona o telekomunikacijama, izvjestite pučkog pravobranitelja i nadležna tijela raspolaže li Vijeće korisnika odnosno Agencija s dovoljno zakonskih ovlasti koje su potrebne radi učinkovitije zaštite korisnika javnih telekomunikacijskih usluga, radi eventualnog iniciranja izmjene zakona.

Pri tome upozoravamo na potrebu žurnijeg postupanja i istupanja u široj javnosti ovog Vijeća i Agencije, što je uvjetovano provođenjem ovršnih naplata i rokovima zastare potraživanja temeljem općih propisa o obvezno pravnim odnosima za korisnike u odnosu na neosnovano naplaćena potraživanja operatera. Radi svega izloženog, pučki pravobranitelj poziva Naslov na preispitivanje zakonitosti postupanja "T.-a" kao i poduzimanje svih raspoloživih mjera radi učinkovitije zaštite korisnika."

O ovom dopisu pučki pravobranitelj izvjestio je i Vladu Republike Hrvatske, Upravu za telekomunikacije i poštu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka RH, te pritužitelja.

Napomena: Do trenutka sastavljanja ovog izvješća, pučki pravobranitelj nije zaprimio odgovor Vijeća korisnika.

Međutim, pučki pravobranitelj primio je obavijest pritužitelja, da je zaprimio rješenje o ovrsi javnog bilježnika. Traži da se njega kao umirovljenika ne vuče po sudovima kako bi se izmišljeno i nečasno potraživanje naplatilo prisilnim mjerama ovrhe.

Budući se zbog pokretanja ovrha ukazuje nužnost hitnog postupanja, pučki pravobranitelj uputio je dopis Vijeću korisnika te zatražio požurbu sa dostavom zatraženog izvješća o daljnjem postupanju.

(2.) Opis slučaja: (P.P.-1250/06) Pučkom pravobranitelju pritužio se g. N. M. iz Splita, zbog nemogućnosti ishođenja povrata svojeg štednog uloga pohranjenog u "G." banci d. d. (u stečaju).

U pritužbi je naveo, da je kao radnik Jugoplastike radio do 1993. godine, kada je ostao bez posla. Zatim je radio kao fizički radnik u Zagrebu, te je 1999. godine umirovljen. Ostvaruje mirovinu od 1.300,00 kn mjesečno.

Za svoga radnog vijeka, odvajajući sredstva iznimnim odricanjem uštedio je 90.000 DEM. Navedena sredstva uložio je u "G." banku nad kojom je kasnije otvoren stečaj.

Zbog nemogućnosti podizanja uštedevine, uz mirovinu koja nije bila dostatna ni za osnovne životne potrebe, nastupile su obiteljske nesuglasice koje su okončale tako, što su pritužitelja napustile supruga (razvod) i kćerka (završila fakultet, ali nema nikakvih prihoda za život jer je nezaposlena).

Usljed opisanih okolnosti pritužitelj je pokušao suicid, međutim, preživio je, te je nakon zbrinjavanja ozljede trbuha na kirurgiji tretiran na psihijatrijskom odjelu. O tome je priložio medicinsku dokumentaciju na uvid pučkom pravobranitelju.

Moli pučkog pravobranitelja da mu pomogne kako bi povratio ulog, jer je gladan, star i bolestan. Izražava ogorčenje zbog svega što mu se dogodilo, pa i u odnosu na raniji zakonom utvrđeni redosljed naplate potraživanja vjerovnika u stečaju (štediše zadnji), stoga što se štediše namiruju nakon Državne agencije (za isplaćene "osigurane štedne uloge").

Iz dokumentacije koju je priložio, proizlazi, da se pritužitelj radi povrata novca obraćao uredu Vlade RH koji je dana 11. 4. 2006. godine njegov dopis proslijedio Državnoj agenciji za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, a koja je, dopisom od 20. 4. 2006. godine pritužitelja izvjestila, da mu je, sukladno njihovim evidencijama, isplaćen osigurani dio

njegovog potraživanja, te da je stoga Agencija svoju zakonsku obvezu spram pritužitelja ispunila, dok ostatak potraživanja treba ostvariti u redovnom stečajnom postupku.

Dopisom stečajnog upravitelja P. H. od 24. 5. 2006. godine pritužitelj je obaviješten o stanju stečajnog postupka - da se trenutno naplaćuje treći viši isplatni red, (odnosno Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka), te da kada štediše, kao 4. viši isplatni red dođu na red za isplatu, će o tome biti obaviješten pisanim putem.

Poduzete mjere: Budući da je isplata preostalog dijela uštedevine u nadležnosti Trgovačkog suda u Z. (stečajni postupak otvoren je rješenjem 30.4.1999. godine) pučki pravobranitelj nije u mogućnosti pritužitelju pomoći.

Međutim, s obzirom na opisano teško stanje pritužitelja, te činjenicu da je star, bolestan, napušten, da mu kćerka na kojoj leži zakonska obveza uzdržavanja ne može pomoći jer je i sama nezaposlena, a iz priložene dokumentacije vidljivo je, da je zbog navedenog pritužitelj rješenjem CZSS Split od 20.6.2005. godine ostvario jednokratnu novčanu pomoć, pučki je pravobranitelj od Centra za socijalnu skrb zatražio intervenciju radi pomoći pritužitelju, te ublažavanja njegovog teškog stanja, sukladno zakonu.

Ishod slučaja: Centar za socijalnu skrb Split u svojem izvješću pučkom pravobranitelju od 07.11.06. potvrdio je činjenice koje je o svojem stanju opisao pritužitelj, kao i da je vještačenjem 2005. g. utvrđeno da je pritužitelju prijeko potrebna pomoć i njega u smanjenom opsegu, međutim doplatak za pomoć nije mogao ostvariti zbog imovinskog cenzusa (mirovina iznosi više od 1.000 kn).

U ovoj godini pritužitelj je ponovno podnio zahtjev i postupak o istom je u tijeku. Upućen je i na ostvarivanje pomoći iz socijalnog programa Grada Splita.

Pučki pravobranitelj je o poduzetim mjerama u odnosu na Centar za socijalnu skrb izvjestio pritužitelja, kao i na činjenicu da su iscrpljeni pravni instrumenti koji su u njegovoj nadležnosti.

Po primitku obavjesti, pritužitelj se ponovno obratio pučkom pravobranitelju navodeći kako osjeća stid, jer je nakon 32 godine staža i velikog odricanja da bi ostvario navedenu uštedevinu, bio prisiljen obratiti se socijalnoj skrbi i Poglavarstvu Grada S. radi pomoći, no to je učinio zbog svoje teške bolesti. Ponavlja da se pučkom pravobranitelju nije obratio radi toga, već radi posredovanja i intervencije kako bi on kao bolestan čovjek, kojemu su prijeko potrebni novci, mogao iste dobiti natrag, kako se obvezala provesti Vlada RH.

Pučki pravobranitelj izvjestio je pritužitelja o nemogućnosti intervencije radi nenadležnosti za postupanje. Naime, stečajni postupak vodi se pred nadležnim sudom, te u tom postupku

pučki pravobranitelj ne može poduzimati radnje u ime i za račun bilo koje stranke, a niti posredovati u sporovima stranaka. Također pučki pravobranitelj ne može utjecati na već utvrđen redosljed naplate u stečajnom postupku temeljem odredbi ranije važećeg zakona.

Napomena: Primjer imovinske nesigurnosti građana koji je svoju životnu uštedevinu položio u domaćoj banci, a istu ne može dobiti natrag. Iako on legalno polaže pravo na svoju životnu uštedevinu u stečajnom postupku, država se (zbog zakonom utvrđenog redosljeda isplate, za isplaćene osigurane svote) naplatila prije svojih građana - stečajnih vjerovnika.

U ovom se primjeru građanin, koji se cijeloga života odricao planirajući bezbrižniju starost, protiv svojih moralnih načela i volje, našao u položaju povremenog korisnika socijalne skrbi na teret gradskog i državnog proračuna.

DIO TREĆI

MEĐUNARODNA SURADNJA

Djelatnici Ureda pučkog pravobranitelja su kroz međunarodnu suradnju tijekom 2006. godine bili uključeni u mnoge aktivnosti i sudjelovali u nizu međunarodnih konferencija, seminara i radionica. To je dovelo do unapređenja učinkovitosti u radu, razmjene i stjecanja novih iskustava primjenjivih u radu, te do poboljšanja i unapređenja učinkovitost same institucije.

Institucija pučkog pravobranitelja članica je Međunarodnog instituta ombudsmana. Pučki pravobranitelj redovito aktivno sudjeluje njenom u radu, posebno Europskog odjela, kojim predsjedava Austrijski ombudsman Dr. Peter Kostelka, ujedno i potpredsjednik Međunarodnog instituta ombudsmana.

Od 11. do 13. lipnja 2006. godine u Beču održan je sastanak europskih ombudsmana i Generalna skupština Međunarodnog instituta ombudsmana za Europu. U radu je sudjelovao pučki pravobranitelj. Na sastanku su razmatrane sljedeće teme:

nadležnost europskih ombudsmana – prikaz i analize statusa quo,
ombudsman i pravosuđe,
implementacija ljudskih prava u Europi,
implementacija ljudskih prava i uloga ombudsmana.

U rujnu 1996. godine Europski Ombudsman uspostavio je mrežu za suradnju ombudsmana i sličnih tijela u Europi, koja je danas poznata pod nazivom Europska mreža ombudsmana. Svaki ured na nacionalnoj razini u Europskoj uniji kao i Norveška i Island imenovale su svog djelatnika za vezu među članicama mreže.

Cilj mreže uključuje promociju slobodnog protoka informacija i njihovu primjenu, razmjenu iskustva i dobre prakse, kao i olakšavanje prijenosa pritužbi tijelu koje je zaduženo za njihovo rješavanje.

U Strasbourgu je od 17. do 20 lipnja održan seminar za predstavnike ureda ombudsmana zemalja članica Europske unije na koji je bio pozvan i predstavnik našeg ureda, iako zemlja nije članica Europske unije, pa ni članica Europske mreže ombudsmana. Usprkos tome, Ured

pučkog pravobranitelja dobro surađuje s institucijom Europskog ombudsmana.

U radu Međunarodne konferencije koju je organizirao ombudsman Republike Makedonije i Europska unija – Odsjek za izgradnju institucija (TAIEX) u Skopju 20. i 21. listopada 2006. godine sudjelovao je zamjenik pučkog pravobranitelja.

U organizaciji "Public Administration International"-a, u Londonu je, od 8. do 20. svibnja 2006. godine, održan seminar na temu: "Kada se građani pritužuju – uloga ombudsmana u poboljšanju javnih službi". Zahvaljujući financijskoj potpori Veleposlanstva Velike Britanije, na seminaru je sudjelovao zamjenik pučkog pravobranitelja.

U svibnju 2006. godine, pučkog pravobranitelja posjetio je gosp. Rasmus Gedde Dahl, zamjenik veleposlanika Kraljevine Norveške u Zagrebu. Gospodin Dahl se želio pobliže upoznati s aktivnostima pučkog pravobranitelja, posebno radom na terenu koji se za sada financira iz donacije Vlade Kraljevine Norveške. Ujedno je izrazio želju da posjeti jednu županiju s predstavnicima Ureda pučkog pravobranitelja, što je i realizirano prigodom posjeta Brodsko-posavskoj županiji.

U sklopu posjeta Hrvatskoj i završetka misije na području "Anticorruption and Integrity Systems", 18. svibnja 2006. Ured su posjetile predstavnice SIGME, gđa. Anke Freibert i gđa. Johanna Moehring.

Voditelj ureda za povratak i integracije OESS, gosp. Christian Loda, sa suradnicama, posjetio je Ured pučkog pravobranitelja 26. lipnja 2006. Naglasak u razgovorima stavljen je na primjenu čl. 27. Zakona o područjima posebne državne skrbi (naknada štete vlasnicima zbog nemogućnosti korištenja imovine).

U studenom 2006. godine Ured pučkog pravobranitelja posjetili su predstavnici UNHCR-a, gosp. Wilfried Buchhorn, gđa. Jasna Barberić, gosp. Mario Pavlović i gđa. Agneze Andreuzzi. Teme razgovora odnosile su se na probleme na područjima posebne državne skrbi: obnova, konvalidacija, stambeno zbrinjavanje i sl. Ured pučkog pravobranitelja uglavnom crpi svoja saznanja iz pojedinačnih pritužbi građana. Nije kadrovski dovoljno osposobljen da bi mogao analitički zahvatiti sva područja, te prema tome i usmjeriti svoje djelovanje.

Veleposlanik Velike Britanije Sir John Ramsden, posjetio je pučkog pravobranitelja 24. studenoga 2006. U sklopu posjete želio je saznati nešto više o djelovanju Ureda, broju pritužbi građana, na što se pritužbe uglavnom odnose. Pučki pravobranitelj upoznao ga je s činjenicom da najčešće posreduje između građana i javnih vlasti. Još uvijek ima najviše pritužbi građana koja se odnose na pitanje obnove, stambeno zbrinjavanje, mirovine, konvalidaciju, statusna pitanja, postupanje policije i dr.

Predstavnici European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia, gosp. Alsessandro Budai i Tomaž Trplan posjetili su pučkog pravobranitelja 27. studenoga 2006. godine, upoznali ga s ciljevima Centra i razvojem organizacije u Republici Hrvatskoj.

Krajem godine, 11. prosinca 2006., pučkog pravobranitelja posjetila je gđa. Nienke Trooster, veleposlanica Kraljevine Nizozemske u Republici Hrvatskoj. Gđa. Trooster smatra da je institucija pučkog pravobranitelja izuzetno važna za razvoj demokratskog društva. Stoga je izrazila svoje zadovoljstvo sastankom s pučkim pravobraniteljem koji ju je upoznao s radom Ureda, suradnjom s ombudsmanima u Europi, posebice u Nizozemskoj i svojom ocjenom o razvitku civilnog društva u RH.

DIO ČETVRTI

OBILAZAK ŽUPANIJA

Tijekom 2006. godine u okviru projekta pod nazivom "*Program pružanja institucionalne podrške pučkom pravobranitelju*" koji je izrađen u suradnji sa OESS Misijom u Republici Hrvatskoj uz financijsku potporu norveškog Ministarstva vanjskih poslova, pučki pravobranitelj, njegovi zamjenici i suradnici posjetili su Sisačko-moslavačku, Brodsko-posavsku, Šibensko-kninsku, Vukovarsko-srijemsku i Splitsko-dalmatinsku županiju prema unaprijed utvrđenom programu posjeta.

Cilj projekta je pružanje podrške pučkom pravobranitelju putem daljnjeg jačanja njegovih aktivnosti na terenu, upoznavanje javnosti s tom institucijom te jačanje njenih mogućnosti. Projekt posebno uključuje niz posjeta pučkog pravobranitelja raznim područjima Hrvatske radi uspostave izravnog kontakta s građanima i lokalnim institucijama, tiskanje brošure o Uredu pučkog pravobranitelja, nabavu stručne literature za potrebe Ureda, modernizaciju elektronske obrade podataka u cilju analiziranja i sistematiziranja informacija o pojedinačnim predmetima, te prijevode godišnjeg izvješća pučkog pravobranitelja na engleski jezik.

Slični projekti u suradnji s pučkim pravobraniteljem koje je financirala Kraljevina Norveška od 2002. godine pokazali su važnost i učinkovitost ovih aktivnosti. Time se uvelike povećao broj osoba koje imaju izravan pristup pučkom pravobranitelju, s obzirom da pučki pravobranitelj nema svoje područne urede, već samo Ured u Zagrebu.

1) Sisačko-moslavačka županija (29. svibnja do 2. lipnja 2006.)

Susret sa zamjenikom gradonačelnika grada Siska, gosp. Mariom Marotom i suradnicima. Kao najveći problem zamjenik gradonačelnika vidi u velikom broju nezaposlenih, s obzirom da Sisak sa prigradskim naseljima ima 50000 stanovnika, od toga 5800 nezaposlenih. Pored toga u gradu još ima mnogo devastiranih kuća, a budući da središte grada spada u spomeničku baštinu, postupak za ishođenje potrebnih dozvola za gradnju i obnovu predugo traje.

Na gradskom području nalaze se veliki zagađivači okoliša: INA-Rafinerija nafte, Termoelektrana Sisak kao i 3 spalionice smeća. Obraćali su se Ministarstvu zaštite okoliša, tražili sjednicu Vlade u Sisku na kojoj bi jedna od tema bila i zagađivanje okoliša, budući da je Sisak grad s najviše oboljelih od karcinoma u Hrvatskoj.

Centar za socijalnu skrb u Sisku, razgovor s **gosp. Ivanom Kirinčićem, ravnateljem**. Centar ima 32 zaposlenika, od toga 23 stručna djelatnika koji pokrivaju područje Siska, tri općine i podružnicu Dvor, dok za to imaju na raspolaganju samo jedno službeno vozilo, pa moraju vlastite automobile koristiti u službene svrhe.

Ističu dobru suradnju sa sudovima i ustanovama za smještaj štíćenika, dok je problem u kapacitetu i popunjenosti tih ustanova. Centar provodi nadzor nad sedamdesetak udomiteljskih obitelji, od kojih 50 obitelji udomljava djecu. Također za dosta starijih samaca postoji tendencija njihovog smještaja u udomiteljsku obitelj.

Susret s predstavnicima nevladine organizacije "Projekt građanskih prava" u Sisku, uduge koja je proizašla iz Norveškog vijeća za izbjeglice koji pomaže ljudima u ostvarivanju prava na obnovu i besplatnu pravnu pomoć pred sudovima angažiranjem odvjetnika s kojima imaju sklopljen ugovor. Obratilo im se za pomoć oko osam tisuća stranaka, na terenu djeluju putem mobilnih timova. Fokusirani su na cjelokupno socijalno ugroženo stanovništvo a ne samo na povratnike. Ističu da se ljudi najviše žale zbog obnove, naime dugo se čeka na dobivanje odluke u II.-stupanjskom postupku, na kraju razgovora ističu problem nezaposlenosti.

Susret s gradonačelnikom grada Petrinje, gosp. Miroslavom Gregurinčićem i suradnicima. Glavni problemi grada su nezaposlenost i stambeno zbrinjavanje. Grad ima 23000 stanovnika, od toga 3500 zaposlenih, 6000 umirovljenika, 3500 nezaposlenih, veliki broj socijalno ugroženih stanovnika, doseljenika iz BiH bez stalnih prihoda, nema pomoći države u vezi socijalnih programa. Spadaju u područje od posebne državne skrbi, ali smatraju da država premalo skrbi o njima. Iz Zagreba upućuju socijalne slučajeve da se naseljavaju na području Petrinje pa onda grad mora skrbiti o njima.

Na području Petrinje su 2 prognanička naselja: "Dumače" i "Mala Gorica", u kojima su osobe kojima nije riješen status.

U gradu postoje poslovni prostori u vlasništvu Ministarstva obrane koji nisu u funkciji i

zjape prazni u samom središtu grada. Grad bi ih mogao iskoristiti za kulturne sadržaje, ali višekratno dobivaju odgovor od Vlade da će se to riješiti kod preustroja vojske, do čega nikako ne dolazi. U centru grada ima dosta kuća oštećenih u ratu koje još nisu obnovljene jer vlasnici nisu ostvarili pravo na obnovu, ili su te kuće u državnom vlasništvu i država nema novaca ili interesa za njihovu obnovu. Dodatni je problem što se zgrade nalaze pod zaštitom spomenika kulture.

Sastanak sa pročelnikom Regionalnog ureda za prognanike u Petrinji, gosp. Željkom Softić. Navodi da je povrat imovine završen, objekti su vraćeni vlasnicima, ili je barem vlasnicima omogućeno da uđu u posjed imovine, što neki do sada još nisu učinili. Do sada je ured obradio 2353 zahtjeva za stambeno zbrinjavanje, izdano je 1350 pozitivnih i 911 negativnih preporuka. Potrebno je još 720 stanova za najam. Ističe da velik broj stanova i zgrada nisu upisani u zemljišne knjige, ili su kuće uknjižene na više suvlasnika što čini dodatne probleme kod povrata vlasnicima. Za ovu godinu predvidjeli su vratiti vlasnicima 700 kuća, međutim proračunom su ograničeni na 250 kuća za povrat ove godine, što ih dodatno usporava u radu. Navode da se prvostupajnska rješenja donose u razumnim rokovima, ali da je problem rješavanja po žalbama. Na pitanje transparentnosti lista za stambeno zbrinjavanje i mogućnosti njenog javnog objavljivanja, navode da je svakoj stranci omogućen osobni uvid u listu, ali i da se lista stalno mijenja zbog činjeničnog stanja u konkretnim predmetima.

Susret s predstavnicom Srpskog demokratskog foruma, gospođom Josipom Kovačić i predstavnicima Međunarodne španjolske udruge MPDL (Pokret za mir i razoružanje) MPDL: Ova organizacija ima sjedište u Banja Luci, a djeluje na području BiH, Srbije, Crne Gore i Hrvatske. Probleme vide u velikom broju neriješenih žalbi u II.-stupajnskim postupcima.

Ističu problem zdravstvenog osiguranja građana koji primaju mirovine iz BiH, koje su vrlo niske, a kojima je odbijemo pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu.

Velik broj ljudi koji su imali stanarsko pravo i vratili se u RH podnijeli su zahtjev za povrat stana, ali im je odgovoreno da čekaju do daljnjega. Nemaju uvid u liste prvenstva i ljudi ne znaju kada će doći na red za stambeno zbrinjavanje, radi čega su dodatno ogorčeni.

Prognaničko naselje Dumače, naselje Dumača smješteno je na području koje prema teritorijalnom ustroju jedinica lokalne samouprave Sisačko-moslavačke županije pripada gradu Petrinja. U Prognaničkom naselju Dumača su od 1999. godine, smješteni izbjegli Hrvati s

Kosova. Izbjegli su iz mjesta Letnica, općina Kosovska Vitina, Srbija. U naselju trenutno kao naseljenici u RH živi 50-tak obitelji.

Toma Gusić, učitelj koji u naselju vodi "malu školu", zaposlen je u Osnovnoj školi u Nebujanu. Obrazložio je, s obzirom da su djeca u statusu izbjeglica, ne mogu biti uvrštena u program socijalne skrbi za pomoć za školu, a to neposredno znači da su roditelji dužni sami kupiti školske knjige. Prijevoz djece u školu organiziran je školskim autobusima. Srednjoškolci nemaju pravo na besplatni prijevoz. Sve osobe smještene u ovom naselju su nezaposlene, kod Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice, Regionalnom uredu u Petrinji evidentirani su u kategoriji "bez primanja".

Sve obitelji podnijele su zahtjeve za stambeno zbrinjavanje dodjelom građevinskog zemljišta i građevinskog materijala za gradnju obiteljskih kuća. S obzirom da su izbjegli iz istoga mjesta, te da su i raniji živjele zajedno, insistiraju da ih se ne razdvaja. Međutim, Poglavarstvo grada Petrinje još uvijek, sedam godina od kako su smješteni u ovom PN, nije donijelo Odluku o donošenju Prostornog plana uređenja, kojim bi se zemljištu, predviđenom za gradnju obiteljskih kuća ovih naseljenika, dalo status građevinskog zemljišta i utvrdilo građevinske parcele.

Susret s gospodinom Markom Sremićem, gradonačelnikom Grada Gline i suradnicima.

Gradonačelnik Grada Gline istaknuo je da je područje grada Gline u statusu područja od posebne državne skrbi. Svakodnevno se susreću s posljedicama neusuglašenosti propisa koji uređuju egzistencijalna pitanja građana, kao što su vlasništvo, održavanje stambenih zgrada, stambeno zbrinjavanje građana, skrb o starim i nemoćnima i dr. pitanja. Na području Gline nema bespravno useljenih objekata, niti bespravne gradnje, a sporadične slučajeve rješava komunalno redarstvo. Stanovi koje je Grad Gline preuzeo radi raspolaganja i upravljanja, zbog nesređenog zemljišno-knjižnog stanja nekretnina proslijeđeni su na rješavanje Ministarstvu pravosuđa.

Povratak prognanih je proces koji još uvijek nije dovršen, stambeni objekti su vraćeni vlasnicima u posjed, međutim, još uvijek većina vlasnika stvarno ne živi u Glini.

U sklopu posjeta Sisačko-moslavačkoj županiji gosp. Jurica Malčić se susreo sa ***gosp. Michelom Dreneauom, predstojnikom Područnog ureda OESS-a u Sisku.***

Na samom početku razgovora istaknuta je vrlo dobra suradnja Ureda pučkog pravobranitelja i OESS Misije u Republici Hrvatskoj. Prigodom ovog susreta razgovaralo se o

problemima u Sisačko-moslavačkoj županiji, gdje je nezaposlenost preko 30%, a građani se najviše žale na rad lokalne uprave, na kategorizaciju vezanu uz obnovu kuća, te na nositelje tijela lokalne vlasti. Stoga će Misija započeti projekt edukacije građana kako bi im se pomoglo u ostvarivanju njihovih prava pred tijelima vlasti. Pritužbe građana najviše se odnose na: povrat imovine, stanovanje, obnovu kuća, konvalidaciju mirovina i sklopljenih brakova.

Susret sa županicom Sisačko-moslavačke županije, gospođom Marinom Lovrić, te najbližim suradnicima. Županica Marina Lovrić upoznala je pučkog pravobranitelja da je u proteklih godinu dana od stupanja na vlast i radi ostvarenja zajedničkih projekata uspostavljena tješnija i kvalitetnija suradnja s gradovima i općinama na području županije. Do toga je došlo uspostavljanjem bolje komunikacije i koordinacijom projekata. Od gradova i općina zatraženo je da do rujna tekuće godine dostave svoje projekte radi zajedničkog financiranja. Županica je istaknula da veliki problem predstavlja neinformiranost građana glede nadležnosti županije, općine i grada. Ukazuje se nužnom većom decentralizacijom, za što je pučki pravobranitelj od strane dožupana zamoljen da se zauzme u odnosu na Vladu i Sabor. Također je važno da županije osim obveza imaju i ovlasti.

Problemi građana vezani su uz najveću stopu nezaposlenosti u županiji, stoga je cilj ove županije razvoj gospodarstva i otvaranje radnih mjesta. U tom smjeru pokrenuti su projekti koji će to omogućiti. Kako bi građanima pružili informacije kako ostvariti svoje projekte u gospodarskom razvoju, organiziraju se susreti s građanima u općinama i gradovima te vrši prezentacija županijskih projekata. Državne institucije prate županijske projekte selektivno. Postoji suradnja s građanima putem građanskih sati – radio emisija, otvorenog telefona, TV, kao i suradnja udrugama i županije u cilju transparentnog dodjeljivanja sredstava kao i praćenja trošenja tih sredstava.

Nakon razgovora, održana je konferencija za tisak na kojoj su predstavnici sredstava javnog informiranja bili upoznati sa tijekom razgovora u Županiji.

Pučkog pravobranitelja i suradnike primio je **predstojnik Ureda državne uprave g. Stevo Baić sa pomoćnicima.** Istaknuto je zanimanje za sustav praćenja i kontrolu rješavanja u upravnom postupku i ukazano na potrebu da se takvi podaci vode i da se redovno dostavljaju Središnjem uredu državne uprave, kao i da taj ured pruža stručnu pomoć uredima državne uprave u njihovom radu. Predstojnik je istaknuo da su se izvješća o rješavanju u upravnim i neupravnim stvarima sukladno obvezama redovito slala do 2001. godine, kada je novim

ustrojem ta obveza prestala. Međutim, za potrebe kontrole i ažurnosti ova evidencija je ponovno interno ustrojena, ali ne za sva područja. Predstojnik ističe korisnost upravnog nadzora i drži da ga treba intenzivirati. Istaknuo je problem nedostatka kadrova kao i nemogućnost novog zapošljavanja temeljem Uredbe. Istovremeno dolazi do odljeva visokostručnih kadrova u lokalnu samoupravu zbog sustava plaća, što se negativno odražava na rad državne uprave kao i na odnos lokalne samouprave prema državnoj upravi. U predmetima koji se tiču osobnih stanja, rješava se u zakonskim rokovima i postoji čvrsta veza sa Središnjim uredom državne uprave, zbog čega nije bilo pritužbi iz tog područja. Kod upravnih područja koja se tiču branitelja, mirovinskog, zdravstva i socijalne skrbi, znanosti, obrazovanja, športa, kulture i noćnog rada žena suradnja i izvještavanje sa vertikalom je dobra jer nadzor postoji temeljem zakona i rješenja podliježu reviziji. Međutim, valja istaknuti da su za rješavanje problema branitelja problem česte izmjene propisa i nedonošenje podzakonskih akata u rokovima. Često je problem bio i kašnjenje sa formiranjem i sastajanjem Povjerenstava, čime se odugovlačio postupak. Općenito valja reći da nema dugotrajnosti u rješavanju u upravnim područjima gdje nema drugostupanjskog odlučivanja, što na žalost nije slučaj u području graditeljstva, obnove te denacionalizacije. U području obnove izdano je oko 10 000 rješenja, bilo je oko 2000 žalbi te 600 izlazaka na teren, a problem je što ured nema vozila za terenski rad, dislociran je na 3 lokacije i nedovoljno informatiziran.

Prilikom susreta pučkog pravobranitelja sa **članovima Vijeća nacionalnih manjina Sisačko-moslavačke županije** zatraženo je da se ukaže na probleme s kojima se susreću kako bi o njima mogao izvijestiti nadležne odbore u Hrvatskom saboru.

U tom smislu g. Milan Lončar smatra da broj vijećnika srpske nacionalnosti u županijskoj skupštini nije adekvatan jer ne odgovara broju birača, te da bi umjesto 6 izabranih trebalo biti 8-9 vijećnika. Smatra da, što se tiče rada vijeća nacionalnih manjina, općenito kod ljudi postoji problem nepoznavanja njihovih prava. Zbog toga treba educirati ljude što je to vijeće nacionalnih manjina. G. Vincent kao predstavnik slovačke nacionalne manjine istaknuo je problem asimilacija, no drugih problema nema. Zato traže dopunsko učenje slovačkog jezika. Dioba češko-slovačkog doma u Zagrebu je neriješena, pa postoji problem prostora i opreme. Sredstva za djelovanje primaju.

G. Stanoje Nikolić rekao je da romska manjina broji 700 ljudi, te da u Sisku ima 3 predstavnika. Problem je uređenje osobnih stanja – rodni listovi i domovnice. Također postoje problemi kod ostvarivanja statusa branitelja za one pripadnike romske zajednice koji su sudjelovali u obrani. Problem je i stanovanje jer su objekti bespravno sagrađeni na zemljištu

koje je vlasništvo »Hrvatskih šuma« pa se ne mogu legalizirati, elektrificirati i sagraditi kanalizacija. U osnovnu školu ide 30-tak djece, međutim, najveći je problem što ne znaju hrvatski jezik, pa se neophodnim ukazuje predškolski program, kojega za sada nema.

G. Arpad Kiš kao predstavnik mađarske nacionalne manjine i predsjednik odbora za nacionalne manjine u Sisku istakao je da odbor ne radi od promjene vlasti u Sisku. Kako ova manjina nema posebno izraženih problema, pružaju pomoć romskoj zajednici radi ostvarenja njihovih prava.

Susret s gospodinom Tomislavom Paunovićem, gradonačelnikom Grada Hrv. Kostajnica sa suradnicima. Razaranja i sve druge posljedice rata u Hrv. Kostajnici još su vidljive. Gradska je uprava suočena sa stalnim deficitom u gradskom proračunu, jer su ovi troškovi veći od očekivanih prihoda. Područje Grada je u statusu posebne državne skrbi. Svi gradovi i općine koje su u istom statusu stvarno bi se zajedno trebali izboriti za povećanje posebnih pomoći iz Državnog proračuna.

Povratnici su uglavnom starije osobe. Gradski stanovi prodaju se osobama koje u njima stanuju. Međutim, Grad je obvezan stambeno zbrinuti branitelje darovanjem stanova. S obzirom da je gradska uprava suočena sa stalnim nedostatkom sredstava, vode se pregovori s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Ministarstvom mora, turizma, prometa i razvitka za kupnju stanova u vlasništvu Grada Hrv. Kostajnica, a za potrebe zbrinjavanja branitelja. Imovina koja je preuzeta pod privremenu upravu vraćena je vlasnicima u vlasništvo.

Na području Hrv. Kostajnice doselili su naseljenici iz bosanske Posavine. Međutim, od 1. siječnja 2006. god. određene su najamnine za kuće koje su naseljenicima dodijeljene na korištenje, i to u iznosu od 2,36 kn/m² mjesečno. Obveza plaćanja smještaja potaknula je iseljavanje naseljenika. Obiteljske kuće i stanovi su u vrijeme dolaska na područje RH dane na korištenje s pravom stjecanja vlasništva. S obzirom da su ti objekti u pretežnom broju slučajeva bili devastirani, korisnici su uložili vlastita sredstva za njihovo uređenje i dovođenje u uporabljivo stanje. Međutim, uložena sredstva im nisu priznata, nakon deset godina stanovanja nisu stekli vlasništvo objekata. Dovedeni su u stanje potpune pravne nesigurnosti i neizvjesnosti.

Susret s pravnim savjetnikom SDF-a, gospodinom Petrom Samardžijom. Projekt besplatne pravne pomoći provodi se uz financijsku potporu UNHCR. U projekt je uključeno

sedam pravnik SDF-a, gosp. Samardžija je nadležan za pružanje besplatne pravne pomoći na području Hrv. Kostajnice, Kukuruzara, Majura, Dubice.

Novonastali problem je upis starih tereta u zemljišno-knjižne izvratke, odnosno tereta nastalih prije II. Svjetskog rata. Zakon o zemljišnim knjigama je propisao postupak i rok za provedbu postupka brisanja starih tereta. Međutim, rok od godinu dana bi trebalo skratiti, tako da se za trajanje postupka oglašavanja i brisanja tereta odredi rok od mjesec dana do tri mjeseca. Stoga je u tom smislu zatražena pomoć Ureda pučkoga pravobranitelja.

Pitanje prava na obnovu obiteljske kuće nije riješeno. Žalbe na rješenja o obnovi podnesene prije dvije godine još uvijek nisu riješene. Do sada, dvije godine nakon podnesenog zahtjeva, na području općina Donji Kukuruzari, Majur, Dvor i Hrv. Kostajnica nije bilo dodjele građevinskog materijala radi izgradnje ili obnove obiteljske kuće. Zahtjevi bivših nositelja stanarskih prava za dodjelu državnog stana u najam nisu riješeni.

Veliki broj povratnika nije u zakonskom roku do 10. travnja 1999. godine, podnio zahtjev za konvalidaciju radnoga staža za razdoblje 1991.-1995., te predlažu određivanje novoga roka. Problem su poljoprivrednici kojima se ne priznaje dvije ili tri godine mirovinskog staža, koliko im nedostaje za stjecanje uvjeta za mirovinu.

Ustavni zakon o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u RH se ne provodi, jer u javnim, državnim i gradskim službama nije zaposlen niti jedan pripadnik nacionalne manjine.

Za vrijeme posjeta Sisačko-moslavačkoj županiji, zamjenik pučkog pravobranitelja i suradnici razgovarali su s građanima, te zaprimili 48 pritužbi građana, od kojih je 9 već u postupku u Uredu pučkog pravobranitelja dok je 39 novih.

2) Brodsko-posavska županija (26. do 29. lipnja 2006.)

Gosp. Matković, zamjenik gradonačelnika grada Slavonski Brod ukratko je iznio probleme sa kojima se suočavaju u upravljanju gradom kao jedinicom lokalne samouprave. Prema iznijetim podacima u Slavonskom Brodu je tijekom i nakon Domovinskog rata u Republici Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, znatno povećan broj stanovnika, uglavnom zbog protjerivanja Hrvata, osobito s područja bosanske Posavine. Iz tih razloga, prisutni su brojni problemi s kojima se susreću lokalna tijela i građani. Zbog stanja gospodarstva nema velikih ulaganja i otvaranja novih radnih mjesta, a to se odražava na mogućnosti zapošljavanja i

standard građana. Ujedno, uz usitnjeno teritorijalno ustrojstvo općina na području Brodsko-posavske županije, prisutan je nedostatak neizgrađenog građevinskog zemljišta i drugih nekretnina, za planiranje znatnijeg gospodarskog, stambenog i komunalnog razvitka Grada.

Na području Slavanskog Broda u strukturi stanovništva zastupljene su i različite manjine, a to su Srbi, Ukrajinci, Romi i Česi. To stanovništvo već generacijama živi na tom području, pa stoga i nema osobito naglašenih problema pripadnika nacionalnih manjinama. U okviru boljeg zbrinjavanja Roma u tijeku je rješavanje imovinskopravnih odnosa i objedinjavanja čestica, na prostoru na kojem i sada žive, a sve u cilju stvaranja pretpostavki za izgradnju komunalne i druge infrastrukture i boljih uvjeta života Roma. Za sada je Grad riješio dovođenja pitke vode na taj prostor.

Ravnateljica Centara za socijalnu skrb u Slavanskom Brodu gđa. Marija Azapović, kratko je prezentirala njihov rad i probleme s kojima se susreću u radu.

Izgradnjom nove poslovne zgrade stvoreni su primjereni prostorni uvjeti, kako za rad službenika, tako i za prijam stranka. Međutim, zbog velikog povećanja stanovništva na području Grada Slavanskog Broda i pratećih gospodarskih problema na području cijele županije, povećava se i broj korisnika različitih oblika socijalne skrbi.

Na području za koje je nadležan Centar ima 157 korisnika romske nacionalnosti s ukupno 742 člana obitelji. Upoznati su sa zakonskim pravima iz područja socijalne skrbi, ali je istovremeno otežano njihovo zapošljavanje i problemi rađanja djece u preranoj dobi. Sa školama postoji dobra suradnja u pogledu praćenja i potpore u vezi pohađanja i savladavanja školskih programa romske djece, kako ne bi napuštali školu.

Od ostalih problema na koje Centar nailazi u svom radu je povećani broj ovisnika (alkohol i droga), zbog toga što se na njihovom zbrinjavanju i liječenju može više poduzimati, tek kada dođe do počinjenja kaznenih djela. Isto tako, povećava se i broj duševnih oboljenja unutar različitih skupina korisnika Centra, za koje nema smještajnih prostora na području Županije, pa se njihov smještaj osigurava na području Republike Hrvatske, što otežava kontakte i bolju skrb Centra za te osobe.

U Područnoj službi Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje u Slavanskom Brodu predstojnica je iznijela podatke o broju i strukturi korisnika mirovina. Ujedno je istaknula, da se posljednjim organizacijskim promjenama na razini Središnje službe počinje pozitivno mijenjati stanje ažurnosti u rješavanju predmeta, uključujući i predstavke i pritužbe građana.

Posebno je naglašen povećani broj predmeta koji se u ovoj Područnoj službi očekuje u provedbi Zakona o potvrđivanju Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o suradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini, pripadnika Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih obitelji.

Susret sa predstavnicima **Grada Nove Gradiške i Općine Okučani**. Grad Nova Gradiška složene gospodarske i druge probleme s tim u vezi, nakon pretvorbe i privatizacije većih tvrtki, pokušava razriješiti stvaranjem uvjeta za privlačenje i ulaganje kapitala na svom području. U Gradu su prisutni problemi zapošljavanja i povećanih potreba različitih oblika socijalne skrbi, koje gradska tijela pokušavaju razrješavati izdvajanjem zakonom propisanih sredstava za te potrebe i na druge načine.

Provedba izbora za vijeća nacionalnih manjina nije uspješno provedena, jer nije bilo interesa u postupku kandidiranja za članove tih vijeća. Istovremeno, suradnja s nacionalnim manjinama je zadovoljavajuća. Postupak obnove ratom oštećenih kuća je pri kraju, a uskoro će se, sukladno Odluci Vlade RH o zatvaranju prognaničkih naselja, zatvoriti i prognaničko naselje Kovačevac. Pojedinačni slučajevi iz tog prognaničkog naselja koji čekaju svoje potpuno zbrinjavanje na drugim područjima, bit će zbrinuti na odgovarajući način.

Načelnik općine gosp. Aca Vidaković je prisutne upoznao sa stanjem na području Općine Okučani. Na tom području je prema iznijetim podacima dovršen postupak obnove ratom oštećenih kuća i povrat imovine. Problemi koji su prisutni odnose se pretežito na pitanja socijalne skrbi, jer nema gospodarstva i radnih mjesta, te problemi iz područja mirovinskog osiguranja, osobito doseljenih Hrvata iz Bosne i Hercegovine. U razrješavanje problema navedenih mirovina i provedbe propisa o pravima branitelja koji su bili pripadnici HVO, predstavnici Ureda pučkog pravobranitelja su ukazali na tijek rješavanja u HZMO i Područnoj službi u Slavonskom Brodu.

Istaknut je i problem pojedinačnih slučajeva kuća koje su nakon deset i više godina još uvijek razrušene i zarasle u korov, a nisu podneseni zahtjevi za njihovu obnovu, te predstavljaju opasnost za sigurnost građana, osobito djece. U cilju razrješavanja tog problema, općinski načelnik je upućen na postupak zakonitog uklanjanja objekata koji predstavljaju opasnost za sigurnost građana, a koji se provodi putem Ureda državne uprave u Brodsko-posavskoj županiji.

U Općini Vrpolje, Terezija Bogdanović, zamjenica općinske načelnice i Damir Tunarić, predsjednik mjesnog odbora Vrpolje, ukratko su iznijeli probleme te jedinice lokalne samouprave. Osim gospodarskih problema koji su istovjetni u svim slavonsko-brodskim općinama, tog izrazito poljoprivrednog područja, naglasili su probleme u vezi dugotrajnosti postupka povrata oduzetog (nacionaliziranog) poljoprivrednog zemljišta i osiguranja troškova katastarske izmjere. Ukazali su i na dugotrajnost postupka davanja suglasnosti na prostorni plan Općine Vrpolje, koju prema Zakonu o prostornom uređenju, daje Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, zbog čega se ne mogu ni ostvarivati pojedini razvojni programi tog područja.

U Općini Slavonski Šamac je općinski načelnik Đuro Božić naglasio probleme stalnog kamionskog provoza šljunka kroz naseljena mjesta ove Općine. Osim sigurnosnih razloga za stanovništvo, osobito djecu, naglašeno je nekontrolirano uništavanje jedine ceste i obiteljskih kuća od siline kamionskog prometa. S nadležnim državnim tijelima izostalo je razrješavanje tih problema u cilju smanjenja najmanje dopuštene brzina kroz naseljeno mjesto, redovito održavanje ceste od nadležnih za tu vrstu cesta, te izgradnja posebne pristupne ceste za te namjene, odnosno naknada za popravak ceste. Općinski načelnik je ujedno ukazao i na druge brojne propuste i štetu koju trpi lokalna jedinica i njeni građani, zbog uvoza šljunka iz BiH, te njegovog daljnjeg provoza kroz Općinu Slavonski Šamac, iako postoje mogućnosti eksploatacije šljunka s Hrvatske strane, a čime bi se razriješili i brojni gospodarsko razvojni problemi tog kraja i otvorio neprekidni plovni put tim dijelom rijeke Save. Značajni problemi koji opterećuju građane te Općine su troškovi putovanja srednjoškolske djece do Slavenskog Broda. Iz tih razloga bilo je konkretnih inicijativa za izgradnju škole na tom području. To bi spriječilo odlazak djece iz Hrvatske na područje tzv. Republike Srpske, uglavnom iz ekonomskih razloga, odnosno troškova putovanja, a ujedno bi se omogućilo Hrvatima s tog područja, da se školuju prema našim programima, što im s druge obale rijeke Save nije omogućeno.

Sastanak s predstavnicima županije i predstojnikom Ureda državne uprave. Pučki pravobranitelj i predstavnici županije su iznijeli dijelom već navedene istovjetne probleme na koje su tijekom posjeta općinama i gradovima na području Županije ukazali i predstavnici tih općina i gradova. Naglasili su da je decentralizacija ovlasti i financijskih sredstava s državne razine na jedinice lokane i područne samouprave prespora.

Izostaje i stručna pomoć središnje države u vezi primjene propisa, a osobito Središnjeg državnog ureda za upravu. Prema posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi dvojbena je stvarna nadležnost središnjeg tijela državne uprave u pogledu nadzora nad općim aktima jedinica lokalne i područne samouprave. Problemi utvrđivanja stvarne nadležnosti javljaju i u primjeni drugih propisa, pa tako i za donošenje rješenja o žalbi na rješenje o spomeničkoj renti, jer oba ministarstva (za kulturu i zaštitu okoliša, prostorno uređenje i graditeljstvo) se odriču nadležnosti za rješavanje o tim žalbama. Na složenost postupaka iz djelokruga Ureda državne uprave (osobito povrata nacionalizirane imovine) pučkog pravobranitelja je upoznao predstojnik Ureda. Godišnja izvješća o broju zaprimljenih i riješenih predmeta podnose se redovito samo za tijela državne uprave (ne i za upravne predmete tijela lokane i područne samouprave), ali još uvijek na starim neodgovarajućim obrascima i bez zajedničkih uputa o načinu sastavljanja izvješća, kako bi se ti podaci dostavljali na način, da se temeljem njih može ocjenjivati učinkovitost rada pojedinih tijela.

Po okončanju tog dijela sastanka Jurica Malčić, pučki pravobranitelj sa suradnicima održao je tiskovnu konferenciju i razgovarao s novinarima o stanju i problemima uočenim u obilasku područja Županije i nadležnih tijela javnih vlasti

Nakon tiskovne konferencije, pučki pravobranitelj je razgovarao s **predstavnicima nacionalnih manjina, te predstavnicima nevladine udruge Informativno-pravnog centra** koja provodi aktivnosti različitih oblika pružanja pravne pomoći građanima na području Brodsko-posavske županije i cijele zapadne Slavonije. U razgovoru predstavnici manjina su istaknuli probleme oko uspostave rada vijeća za nacionalne manjine i nedostatka sredstava za njihov rad, te probleme zapošljavanja pripadnika srpske manjine u pravosudnim tijelima. Predstavnici ukrajinske i rusinske nacionalne manjine tradicionalno njeguju rad kulturno umjetničkih društava, a kroz vijeća nacionalnih manjina za sada još ne vide neke prednosti i mogućnosti za tu manjinu.

Pučki pravobranitelj je pozitivnim ocijenio rad članica udruge Informativno-pravnog centra, koji osim na području te Županije djeluje i šire (područje cijele Zapadne Slavonije), a predstavlja svojevrsnu besplatnu službu pravne pomoći građanima u razrješavanju imovinsko pravnih i drugih sporova zbog posljedica ratnih zbivanja na ovim prostorima.

Za vrijeme boravka u Brodsko-posavskoj županiji zamjenik pučkog pravobranitelja sa suradnicima primao je stranke, te je zaprimljeno ukupno 27 pritužbi građana od toga 5 koje su već u postupku u Uredu pučkog pravobranitelja, dok su 22 pritužbe nove.

3) Šibensko-kninska županija (25. do 29. rujna 2006.)

U Regionalnom centru za prognanike, povratnike i izbjeglice u Kninu gosp. Željko Softić, privremeni pročelnik Ureda je ukratko upoznao zamjenika pučkog pravobranitelja i suradnike sa radom Ureda i postupkom povrata imovine na području Grada Knina i općina Biskupija, Kistanje, Ervenik i Kijevo, koje su u nadležnosti tog Ureda, te problemima vezanim za dovršenje tog posla. Prema iznijetim podacima postupak povrata imovine je u najvećem dijelu dovršen, a pojedinačni slučajevi povrata imovine nisu dovršeni zbog sudskog postupka koji je u tijeku ili zbog odbijanja alternativnog smještaja za osobe koje su smještene u objektima koji su predmet povrata. Ukupno je riješeno 12.000 predmeta vezanih za povrat imovine i stvorena je kvalitetna baza podataka, koja je zajedno sa dosadašnjim iskustvima na terenu ubrzala i unaprijedila ovaj posao u odnosu na početna nesnalaženja. U početnom razdoblju Ured je postupak povrata imovine pokretao nakon što je APN (Agencija za promet nekretnina) kupovala kuće u državno vlasništvo ili nakon izgradnje kuća za smještaj privremeno useljenih osoba u stambene objekte koji su predmet povrata. Zbog takvog načina rada u početku su nastajali problemi, jer nije bilo unaprijed poznato građevinsko i zemljišno knjižno stanje kupljenih kuća, a tek naknadno bi se utvrdilo loše građevinsko stanje tih kuća ili neodgovarajuća kvadratura prema potrebama obitelji kojima se dodjeljuju. Vrlo često bi kupljene kuće u zemljišnim knjigama imale upis tereta bivših vlasnika ili neriješene imovinsko pravne odnose. Takva praksa se mijenjala, kako se iz formalnih razloga ne bi usporavao postupak povrata imovine. Međutim, ima naslijedenih stvari iz ranijeg razdoblja u kojima se zbog nemogućnosti uknjižbe Republike Hrvatske na kupljene kuće, ta kuća ne može darovati osobi koja je privremeno smještana u kuću povratnika, a zbog čega ne može biti dovršen postupak povrata.

U Centru za socijalnu skrb u Kninu, zamjenik pučkog pravobranitelja susreo se sa *gđom. Ivanom Jakelić, ravnateljicom*. Na području djelovanja Centra od ukupno oko 15.000 stanovnika u različitim oblicima tretmana je ukupno oko 6.500 korisnika. Ima ukupno 2.540 obitelji, od čega je 891 samac. Pomoć i njegu primaju 872 osobe. Financijska sredstva za rad

Centra osiguravaju se u Državnom proračunu, a dodatna sredstva iz svog proračuna osigurava i Šibensko – kninska županija.

Ravnateljica je posebno istaknula probleme osoba povratnika koji ne ostvaruju pravo na zdravstveno osiguranje, zbog toga što se nisu prijavili u propisanom roku od 30 dana, iako bi prema ostalim uvjetima ostvarivali to pravo. Problema ima i u postupcima koji se vode povodom zahtjeva sudova za određivanje skrbnika za posebne namjene. To se uglavnom odnosi na skrbnike za imovinsko pravne sudske postupke za koje sud podnosi zahtjeve bez temeljnih podataka o strankama, što otežava rad i rješavanje o takvim zahtjevima.

U ime **Općine Ervenik**, zamjenika pučkog pravobranitelja o stanju i problemima na području ove općine je upoznao **Petar Pašić, načelnik općine i Momir Novaković, pročelnik Jedinственog upravnog odjela Općine**. Sjedište općine udaljeno je 50 km od Knina, nema poslovnu zgradu i prometno je nepovezano, a građani u ostvarivanju svojih potreba i prema prometnoj povezanosti, gravitiraju Kninu, stoga je za sada sjedište ove Općine smješteno u Kninu. Prihodi jedinice ostvaruju se iz državnog proračuna i naknada HEP-a. Obnova ratom oštećenih kuća prema podacima općinskog načelnika je dovršena. Problemi su vezani za gospodarstvo, jer su nekadašnje tvrtke u kojima su radili građani s ovih područja propale. Za poljoprivredu (osim stočarstva) nema uvjeta, jer se tlo zbog stalnih vjetrova isušuje, a starost stanovništva je u prosjeku 60 godina. Za sada se stanovništvo bavi stočarstvom, a zbog strukture stanovništva u pravilu nema daljnje prerade ili se radi zastarijeli način. Budućnost planiraju na izgradnji vjetroelektrana, jer im je vjetar dobar prirodni resurs, pa stoga u planu imaju tri vjetroparka ukupne vrijednosti oko 200 milijuna eura. Isto tako očekuju razvoj turizma jer je 40% površine parka prirode «Velebit» na području Općine Ervenik

U Općini Biskupija predstavnici Ureda pučkog pravobranitelja razgovarali su s načelnikom Damjanom Beričem. Općina Biskupija ima 1649 stanovnika, a 2400 birača. Općinski proračun je oko 2 i pol milijuna kuna, od toga 90% iz državnog proračuna. Od gospodarstva se prihodi općine za sada ostvaruju od Pilane, gdje je jedan dio građana našao i zaposlenje. Na području je otvoren pogon za proizvodnju "knauf" ploča, ali za sada se ne ostvaruju prihodi s osnova općinskih prihoda, zbog povlastica za početak rada tvrtki na područjima od posebne državne skrbi. Prihodi od komunalne naknade se ne ostvaruju, zbog starosne i socijalne strukture stanovništva, a iz istih razloga nije ni organiziran odvoz smeća. Problemi Općine Biskupija su vezani za nemogućnost obnove ratom uništenih kuća, jer građani

koji nisu imali uredno prijavljeno prebivalište to pravo ne mogu ostvariti. Isto tako dio mirovina nije konvalidiran iz razloga što u vrijeme okupacije tzv. krajinske vlasti nisu uplaćivani doprinosi, pa su postojeće mirovine građana, bez tog dijela staža jako male. Ističu, da stanarska prava treba aktualizirati na razini države. Povrat privremeno oduzete imovine je uglavnom dovršen, no za jedan dio kuća povrat uopće nije zatražen.

U Općini Kistanje načelnik Slobodan Rončević i pročelnik Jedinственог управног одјела Marijan Patunarić su ukratko upoznali zamjenika pučkog pravobranitelja sa stanjem i problemima na području Općine. Postupak obnove je pri kraju. Izgrađeno je oko 300 kuća, dijelom i za zbrinjavanje doseljenih obitelji Hrvata s Kosova. Isto tako pri kraju je i postupak povrata imovine, a dijelom je povrat imovine vezan za izgradnju kanalizacije u novoizgrađenom dijelu naselja. Taj postupak je usporen jer nije na vrijeme izrađen projekt kanalizacije za izgrađeno naselje, te zbog kompliciranog postupka rješavanja imovinsko pravnih odnosa, odnosno objedinjavanja katastarskih čestica pri Područnom uredu za katastar, radi ishođenja akata potrebnih za građenje kanalizacijskog sustava. Budući, da je uz izgradnju tog kanalizacijskog sustava vezan i povrat imovine povratnicima koji su u unajmljenom prostoru, Općina je sama poduzela radnje na izradi i financiranju tog projekta, jer u sklopu postupka obnove nisu mogli dočekati rješavanje tog problema.

Susret s nevladinim udrugama u Kninu. Sastanku su se odazvali predstavnici Dalmatinskog odbora solidarnosti, HHO-a, predstavnik Udruge naseljenih Hrvata i UNHCR-a Knin.

Sudionici sastanka upoznali su zamjenika pučkoga pravobranitelja s kojim se problemima građani Knina i okolnih općina obraćaju nevladinim udrugama radi pomoći. U pravilu, građani traže pomoć radi rješavanja nekoliko problema: pitanje stanovanja, povrata imovine, ostvarivanja prava pripadnika nacionalnih manjina i prava na isplatu zaostalih neisplaćenih mirovina. Na zahtjeve za isplatu mirovina postavljene 1996. godine, umirovljenici su dobivali pisane obavijesti, različitih sadržaja. Iako je 1998. godine umirovljenicima s oslobođenih područja priznato pravo na isplatu zaostalih mirovina za posljednje tri godine, takve isplate do sada nisu izvršene. Na pitanje mirovina za sporno razdoblje (1991. – 1995.), neposredno se nastavlja i pitanje konvalidacije dokumentacije o mirovinskom stažu za isto razdoblje, a naročito je to od značaja za one građane koji, zbog nedovoljnog broja godina staža, sada ne mogu ostvariti pravo na mirovinu. Nadalje, na području Šibensko-kninske županije poseban problem je nedopuštanje građanima da upis u državne matice izvrše putem opunomoćenika. S obzirom da se uglavnom radi o građanima treće životne dobi, nemoćnima, teško pokretnim i/ili

osobama slabog imovnog stanja, putovanje do matičnog ureda, samo radi predavanje zahtjeva ili podizanja izvoda iz državne matice, u takvim je pojedinačnim slučajevima gotovo nemoguće. Postupci radi prava na obnovu još uvijek nisu dovršeni. Zbog vremenske razlike od dana utvrđivanja oštećenja do dana donošenja rješenja o pravu na obnovu, veći je broj građana uložio žalbu na utvrđeni stupanj oštećenja obiteljske kuće. Međutim, rok rješavanja po žalbama je dulji od dvije godine. Tako primjerice, žalbe iz razloga osporavanja utvrđenog stupnja oštećenja izjavljene 2003. godine, još uvijek nisu riješene kod Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka. Nadalje, zbog pripadajuće površine, obnovom su obiteljske kuće manje u odnosu na uništene. Veći broj građana ne može ostvariti pravo na obnovu kuće, niti pravo na naknadu s naslova ratne štete, zbog ranije prijavljenog prebivališta na drugom mjestu. Samo je u rijetkim pojedinačnim slučajevima ostvareno pravo na obnovu, tako što je ranije stanovanje u razrušenoj kući dokazano drugim dokaznim sredstvima.

Prema navodima predstavnika Udruga, Uprava za prognanike još uvijek ne raspolaže točnim i potpunim podacima o državnim stanovima i njihovim korisnicima. Na području grada Knina podneseno je 1.500 zahtjeva za stambeno zbrinjavanje bivših nositelja stanarskog prava. Međutim, kako postupak stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskog prava niti do sada još uvijek nije započeo, to je prirodnim putem, broj zahtjeva već gotovo prepolovljen. Uočeno je, također, da se podnositeljima zahtjeva savjetuje da umjesto zahtjeva za dodjelu stana, postave zahtjeve za dodjelu zemljišta i građevinskog materijala za gradnju obiteljske kuće. S obzirom da na području grada nema raspoloživog građevinskog zemljišta, na taj se način urbano stanovništvo posredno sili na život na selu, odnosno izvan grada. Kod kupnje kuće, APN traži od vlasnika odricanje od prava na naknadu za vrijeme nekorštenja kuće. Povratnici koji nemaju hrvatsko državljanstvo ne uspijevaju riješiti pitanje državljanstva. Zbog neprijavljenog povratka unutar roka za ovu prijavu, ostvaruju status stranca. Zbog neriješenog pitanja državljanstva, nemaju niti pravo na zdravstvenu zaštitu, ne mogu ostvariti pravo na oslobađanje od plaćanja liječenja (nezaposleni). Evidentirane su 103 osobe (uključujući i područje Siska) koje nemaju riješena pitanja zdravstvene zaštite, mirovine, socijalne skrbi.

Iako zapošljavanje pripadnika nacionalnih manjina treba biti proporcionalno prema ukupnom broju stanovnika, zastupljenost u službama koje se financiraju iz gradskog proračuna ne zadovoljava. Jedan od razloga je nepostojanje potrebe za dodatnim zapošljavanjem. Tako, Grad Knin nema zaposlenog niti jednog pripadnika nacionalne manjine u Gradskom muzeju, Turističkoj zajednici, Centru za poduzetništvo, Tržnici, Knjižnici, Osnovnoj školi 1 i 2.

Susret s gradonačelnicom Grada Knina, gospođom Josipom Rimac i njezinim

suradnicima. Najveći problem Grada Knina i nadalje je veliki broj socijalnih slučajeva, nezaposlenost, povrat imovine i stambeno zbrinjavanje. Posebnom odlukom Grad Knin se odrekao svih gradskih stanova u korist Republike Hrvatske. Međutim, sada se suočava s problemom nedostatka tzv. "kadrovskih stanova" – stanova potrebnih Gradu za rješavanje stambenih pitanja nastavnika, liječnika, sudaca i dr. potrebnih kadrova. Kako je na području od posebne državne skrbi za stambeno zbrinjavanje nadležna Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice, to se sada Grad mora obratiti ovoj Upravi radi rješavanja svakog pojedinog slučaja. Stambeni fond Grada Knina čini oko 2.500 stanova u državnom vlasništvu. U tijeku je opsežan postupak uređivanja odnosa na zgradama (etažiranje) i sređivanja imovinsko-pravnih odnosa na stanovima. Tako je do sada provedena uknjižba 100-tinjak stanova, uglavnom onih za koje postoji uredna dokumentacija. Braniteljima je darovano 620 obiteljskih kuća. Prioriteti za stambeno zbrinjavanje još uvijek nisu cjelovito definirani. Za korištenje stanova nisu sklopljeni ugovori o najmu niti se na području Grada naplaćuju najamnine. Zbog nedostatka sredstava, stambene zgrade se ne održavaju već deset godina, a nužni i hitni popravci uglavnom padaju na teret Grada, iako Grad nije vlasnik stambenih zgrada i stanova. Nadalje, s obzirom da još uvijek postoje stanovi u kojima nitko ne stanuje, posebno je istaknuto da Uprava za prognanike mora napraviti novu, pravu evidenciju stanova i reviziju korisnika.

Predstavnici nacionalne manjine sudjeluju u gradskoj izvršnoj vlasti putem Vijeća nacionalnih manjina. Za rad ovog Vijeća osigurana su sredstva u gradskom proračunu. Na isti je način uređeno i pitanje financiranja rada nevladinih udruga i humanitarnih organizacija.

Nakon susreta sa gradonačelnicom grada Knina, gđom. Josipom Rimac, održana je konferencija za tisak na kojoj su predstavnici sredstava javnog informiranja upoznati sa tijekom razgovora u Gradu Kninu, o problemima iz nadležnosti pučkog pravobranitelja.

Susret sa županom Šibensko-kninske županije, gospodinom Goranom Paukom i njegovim suradnicima. Na području Šibensko-kninske županije najviše pritužbi građana odnosi se na pitanje obnove ratom razrušenih i uništenih obiteljskih kuća i stanova, te na pitanje ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja. Zbog nepoznavanja nadležnosti, građani se obraćaju Županu i županijskim službama zbog nezaposlenosti, rješavanja svojih socijalnih problema, stambenog pitanja, plaćanja struje i dr., odnosno od najjednostavnih do najsloženijih egzistencijalnih problema. Uočeno je da građani od upravnih tijela ne dobivaju obavijesti o stanju rješavanja njihovih zahtjeva niti dobivaju instrukcije i/ili pouke o dokumentaciji, potrebnoj uz pojedine zahtjeve. Na temelju saznanja iz neposrednih kontakata s građanima, Županija je upozorila na dugotrajnost postupaka izdavanja lokacijskih i građevinskih dozvola i

na dugotrajno vođenje drugostupanjskih postupaka iz područja obnove. Preuzimanje poslova izdavanja građevinskih dozvola neće biti jednostavno i lako provedivo, a nije isključen niti sukob interesa kod uređenja lokalnog prostora.

Za Vijeća nacionalnih manjina su u jedinicama lokalne samouprave provedeni dodatni izbori, te su nacionalne manjine predstavljene u ovim vijećima. Međutim, stajalište je Županije da u onim općinama u kojima nacionalna manjina ima svojega predstavnika ne bi trebalo birati i Vijeće nacionalne manjine.

Posebnost Županije je u tome što je broj stvarno nastanjenih stanovnika znatno manji od broja birača. Tako su danas pripadnici nacionalne manjine u Županiji zastupljeni sa šest vijećnika. Broj vijećnika je veći nego bi to trebao biti prema izbornim rezultatima.

Prostorni plan županije donesen je 2002. godine, a njegove izmjene i dopune, 2006. Posljednjim izmjenama Prostornog plana građevinska zona je maksimalno proširena. Iako je županijski prostorni plan omogućio jedinicama lokalne samouprave da na svojem lokalnom području odrede građevinsko područje upravo na način da mogu legalizirati znatan broj već sagrađenih zgrada, neke jedinice nisu to učinile.

U postupcima prodaje nekretnina strancima, na zahtjev Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Županija može sudjelovati izdavanjem mišljenja, kako mišljenje Županije ne obvezuje Ministarstvo za davanje suglasnosti na ugovor o kupoprodaji nekretnina, Županija je zauzela stajalište da ova mišljenja neće izdavati.

Nakon razgovra sa županom gosp. Goranom Paukom i njegovim suradnicima, održana je konferencija za tisak na kojoj su predstavnici sredstava javnog informiranja, koji su se odazvali u velikom broju bili upoznati sa tijekom razgovora u Županiji.

Susret s predstojnicom Ureda državne uprave u Šibensko-kninskoj županiji, gospodom Editom Grubišić. Nakon uvodnog obrazloženja nadležnosti, pučki pravobranitelj zatražio je obavijest o pritužbama građana na rad ovog Ureda državne uprave.

Najveći broj pritužbi, odnosno žalbi na rješenja Ureda državne uprave u Šibensko-kninskoj županiji odnose se na upravne predmete iz područja obnove ratom razrušenih obiteljskih kuća. Osnovni problem nastaje zbog nemogućnosti stupanja u kontakt sa strankama, vlasnicima oštećenih objekata. Iz navedenog razloga, s jedinicama lokalne samouprave dogovoreno je da se, gdje je to bilo moguće, odredi osoba koja će u ime i za račun (više) vlasnika sudjelovati u postupku očevida na licu mjesta i koja će dalje kontaktirati s vlasnicima.

Činjenica nedovoljnog broja državnih službenika posljedica je većeg broja pritužbi radi

dugotrajnosti postupka pred tijelom prvoga stupnja. Tako je kod Ureda još uvijek u tijeku postupak za 3926 zahtjeva za obnovu, od kojih se 1975 odnosi od IV do VI stupanja oštećenja. Nadalje, znatan broj pritužbi odnosio se i na naknadu za obnovu, odnosno povrat vlastito uloženi sredstava i na kvalitetu radova obnove, iako Ured nije nadležan za ta pitanja. Prema posljednjem Naputku Središnjeg državnog ureda za upravu, sve će službe županijskog Ureda voditi podatke o upravnim predmetima na jedinstveni način, a to će ujedno pridonijeti i lakšem pristupu upravnim predmetima, odnosno uvidu u stanje rješavanja. Problem Ureda je i činjenica da je arhiva upravnih predmeta do sada tri do četiri puta mijenjala mjesto, tako da su neki predmeti u selidbama zagubljeni.

Imovinsko-pravni postupci izvlaštenja zemljišta radi gradnje auto ceste Zagreb-Split su uglavnom u cijelosti dovršeni. Radi ubrzanja postupaka izdavanja lokacijskih i građevinskih dozvola utvrđena je norma, a za svako prekoračenje norme Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, daje naknadu za prekovremeni rad.

Susret sa gradonačelnicom Grada Šibenika, gospođom Nedjeljkom Klarić i pročelnicom ureda gradonačelnice gospođom Anom Gojanović-Rakić. Za slučaj decentralizacije poslova državne uprave, kao što je to već predviđeno za izdavanje građevinskih dozvola, Grad Šibenik u ovom trenutku nije uopće u mogućnosti preuzeti te poslove, iz razloga neodgovarajućeg poslovnog prostora. Gradska uprava radi na tri lokacije stoga je tijekom opsežan postupak radi iznalaženja novog prostora.

Suradnja s pripadnicima nacionalnih manjina je dobra, a što je i ocjena Misije OEES u RH. Pripadnici nacionalnih manjina zastupljeni su u Gradskom vijeću. Zastupljenost nacionalnih manjina kod zapošljavanja nije izražena kao problem, već je problem pitanje kapaciteta zapošljavanja.

U Šibeniku nije podnesen niti jedan zahtjev bivšeg nositelja stanarskog prava za stambeno zbrinjavanje. Međutim, Uprava za prognanike zaprimila je 114 zahtjeva bivših nositelja stanarskog prava na stanovima u Šibeniku.

Prostorno-planska dokumentacija je uređena, donesen je Generalni urbanistički plan grada Šibenika, a Prostorni plan uređenja grada Šibenika je u postupku usklađivanja s Uredbom o zaštiti zaštićenog obalnog područja mora i županijskim prostornim planom.

U tijeku je postupak prijenosa prava vlasništva vojnih objekata u vlasništvo Grada. Stjecanjem vlasništva na ovim objektima, Grad će otvoriti novu poduzetničku i sportsko-rekreacijsku zonu, proširiti područje nautičkog turizma i započeti gradnju stanova za branitelje.

Također se dovršava postupak radi gradnje gradskog arhiva.

Susret s predsjednikom Koordinacije vijeća srpske nacionalne manjine i predsjednicima Vijeća srpske nacionalne manjine općine Biskupije, Kistanja i Ervenika, te grada Drniša i Skradina. Predsjednik Koordinacije vijeća srpske nacionalne manjine gosp. Dragan Jerković izložio je probleme s kojima se svakodnevno susreću manjinske zajednice. Mnoga pitanja pripadnika nacionalnih manjina ostaju bez odgovora, a naročito pitanja: obnove razrušenih obiteljskih kuća, potraživanja umirovljenika, rješavanje stambenih pitanja bivših nositelja stanarskih prava, primjena Ustavnog Zakona o pravima nacionalnih manjina, zapošljavanje.

Obnova ratom razrušenih i uništenih obiteljskih kuća u vlasništvu pripadnika nacionalne manjine na području Knina nije dovršena. Zbog činjenice da su radili i stanovali u Kninu, pitanje neprijavljenog prebivališta na adresi razrušene roditeljske kuće sada je jedno je od osnovnih razloga zbog kojih se vlasnicima ne priznaje pravo na obnovu. Isto je stanje i u odnosu na ostvarivanje prava vlasnika na naknadu za nekorištenje obiteljske kuće ali, zbog neposjedovanja vlasničkog lista za nekretninu.

Umirovljenici nisu nikada primili naknade za neisplaćene mirovine za razdoblje od 5. kolovoza 1995. godine do povratka. Pravo na isplatu prijemnih mirovina ostvarili su samo oni umirovljenici koji su te mirovine potraživali tužbom.

Na području Knina i općina bivše općine Knin niti jedan bivši nositelj stanarskog prava do sada još uvijek nije ostvario pravo na dodjelu državnog stana u zaštićeni najam (stambeno zbrinjavanje).

Odredba čl. 22. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina nije primijenjena. Naime, prema izbornim rezultatima nacionalna manjina participira samo u predstavničkim tijelima ali, ne u izvršnoj vlasti jedinica lokalne samouprave, osim u Kninu.

Na Zavodu za zapošljavanje grada Knina prijavljeno je 3014 nezaposlenih. Iako je evidentno da svi nezaposleni ne borave stalno na ovom području, neprijeporno je da je 1800 nezaposlenih stalno prisutno. S obzirom da se ne otvaraju nova radna mjesta, ne može se insistirati na poštivanju prava na prioritet za zapošljavanje pripadnika nacionalne manjine. Predstavnik nacionalne manjine zastupljen je u svim upravnim odborima poduzeća u vlasništvu Grada Knina.

Za rad u Vijeću nacionalnih manjina članovi ne primaju naknade (osim u Kninu), niti su za to predviđena sredstva u općinskim proračunima. Iako imaju izrađen financijski plan i program rada, Vijeće srpske nacionalne manjine grada Drniša nije uopće dobilo naknadu

troškova za registracije Vijeća, otvaranje računa. Sve troškove snosili su sami vijećnici.

Hrvatski radio Knin je za pripadnike nacionalne manjine osigurao vrijeme za vlastiti program, u trajanju od 60 minuta. S obzirom da se emisija u trajanju od 60 minuta nije mogla popuniti odgovarajućim programom, ista je skraćena na vrijeme od 30 minuta. Program za ovu emisiju načinjen je uz pomoć OEES Knin.

Susret sa gosp. *Jeroenom Jansenom, šefom Područnog ureda OEES-a u Splitu, gosp. Momirom Vukmirovićem, šefom Područnog ureda OEES-a u Kninu* i njihovim suradnicima. Nakon što je predstavio svoje suradnike gosp. Jansen je govorio o ustrojstvu i aktivnostima Misije na području Županije. Dok je Misija OEES-a je na početku svog djelovanja imala promatračka obilježja, njezina funkcija danas se zasniva na suradnji i potpori institucijama u RH.

Poglavarstvo Šibensko-kninske županije mora osigurati nacionalnim manjinama da imaju svoje predstavnike u izvršnoj vlasti. Vlasti također moraju organizirati izbore za Vijeća nacionalnih manjina, kao financijske i druge uvjete, što je uglavnom učinjeno, osim u gradu Drnišu koji nije osigurao niti prostor za njihov rad. Problem je također postotak zaposlenosti nacionalnih manjina u tijelima lokalne vlasti, školama, bolnicama, administraciji i policiji.

Dakle, treba još dosta toga učiniti, međutim, ako se usporedi sa 2003. godinom učinjen je veliki korak naprijed što ohrabruje, te se nadamo da će u budućnosti sve ove prepreke biti uklonjene.

OEES će se postupno povući iz Hrvatske, ali će neki problemi ostati neriješeni. S jedne strane se postavlja pitanje zašto se ljudi ne vraćaju, s druge strane vidimo da se nemaju gdje vratiti, jer nema liste prioriteta i to stvara nedoumice. Prema informacijama nadležnih tijela, nema praznih stanova, a rješenje se mora naći za bivše nosioce stanarskih prava. Problem je i kompenzacija za korištenje kuća, postoji bojazan da će se na njih zaboraviti. Dopis pučkog pravobranitelja dao je nadu ljudima da će moći riješiti svoj problem. Imamo slučaj kada je u jednoj kući bio zauzet samo jedan kat, dok je drugi bio prazan, a vlasniku kuće nije bilo dopušteno da ga koristi, na kraju vlasnik nije dobio pravo na kompenzaciju za nenastanjeni dio kuće. Još je čudnije to da je veliki broj kuća prazan, ali vlasnici ne mogu ući u njih, dok na primjer u Posedarju načelnik općine ne dozvoljava obnovu kuća, što je nedopustivo. U Kninu je također bilo 25-26 slučajeva kada su kuće bile prodane sa falsificiranim dokumentima, a neke od tih kuća čak i uknjižene, ali kada se to pročulo, onda su vlasnici tako prodanih kuća spriječili uknjiženje, pored toga nadležno Ministarstvo te kuće smatra državnim vlasništvom, što je

također nedopustivo.

Pružanje pravne pomoći građanima sa ovog područja je drugi veliki problem, koji će odlaskom OESS-a biti izraženiji, jer nevladine udruge još nisu ojačale, stoga prevladava mišljenje da bi Pučki pravobranitelj trebao imati svoj ured na ovom području.

U Šibensko-kninskoj županiji na području od posebne državne skrbi mnogim građanima još uvijek nisu riješena osnovna egzistencijalna pitanja. Brojni povratnici još uvijek, nakon više godina od dana povratka, proživljavaju agoniju u očekivanju povrata stanova u kojima su ranije stanovali ili obnove uništenih, devastiranih i dotrajalih obiteljskih kuća. Kao problemi i neriješena pitanja, ističu se prigovori:

1) nedovršeni postupci o pravu na obnovu razrušenih obiteljskih kuća i dugotrajnost postupka po žalbama protiv rješenja o obnovi,

2) potraživanja umirovljenika za isplatu zaostalih mirovina nisu namirena,

3) nije započeo postupak stambenog zbrinjavanja bivših nositelja stanarskih prava,

4) za 2.500 državnih stanova na području Grada Knina ne postoje potpuni podaci o njihovom korištenju,

5) za stambeno zbrinjavanje nisu točno definirani i utvrđeni kriteriji i prioriteti za dodjelu državnih stanova (branitelji, naseljenici, državni službenici, zaštićeni najmoprimci s naslova ranije stečenog stanarskog prava),

6) za državne stanove nisu sklopljeni ugovori o najmu, ne ubiru se sredstva pričuve stambenih zgrada, stambene zgrade nisu održavane, izvode se samo hitni i nužni popravci.

Za vrijeme boravka na području Šibensko-kninske županije, pučki pravobranitelj je zaprimio 25 pritužbi građana.

4) Vukovarsko-srijemska županija (23. do 27. listopada 2006.)

Regionalni ured za prognanike, povratnike i izbjeglice, susret sa Voditeljem Ureda, gosp. Antom Drmićem sa suradnicima. Osnovni predmet rada Regionalnog Ureda za prognanike u Vukovaru je rješavanje pitanja stambenog zbrinjavanja, te se od posljednjeg posjeta pučkog pravobranitelja ti postupci nisu mijenjali. Osnovni problemi s kojima se Ured za

prognanike susreće posljedica su nestrpljenja građana, jer je vrlo dugi period od dana podnošenja zahtjeva do njegove realizacije. Baza podataka o stanovima na području rada ovog Regionalnog ureda utvrđena je 1999. godine. Dinamika rješavanja i realizacije prava na stambeno zbrinjavanje uvjetovani su obnovom, povratom stanova, iseljenjem bespravnih korisnika i dr. objektivnim razlozima. Ured je zadužen za provedbu postupka stambenog zbrinjavanja za oko 50.000 osoba, s tim da još uvijek oko 1.000 osoba, od koji je 400 smješteno u Prognaničkom naselju u Rokovcima kod Vinkovaca, čeka povratak u Vukovar. Ovaj Regionalni ured zaprimio je ukupno 10.230 zahtjeva, od toga je dodjelom stana na korištenje riješeno je 3915 zahtjeva, nisu riješena 2230 zahtjeva. Za 2777 podnesena zahtjeva utvrđeno je da podnositelji zahtjeva već ostvaruju pravo na obnovu obiteljske kuće ili stana, te ne ostvaruju pravo na dodjelu stana. U narednom roku od godine dana očekuje se obnova 1.300 stanova, što znači da će zahtjevi za te stanove moći biti realizirani nakon dovršenja obnove. Međutim, odbijeni zahtjevi za stambeno zbrinjavanje nisu dostavljeni podnositeljima, tako da u Vukovaru stvarno još uvijek nitko nije obaviješten o tome da ne ostvaruje pravo na stambeno zbrinjavanje. Za 816 obnovljenih stanova u tijeku je postupak tehničkog pregleda, odnosno useljenje korisnika. Model zbrinjavanja putem dodjele građevinskog zemljišta i građevinskog materijala za gradnju obiteljske kuće interesantan je mladim obiteljima, te je po ovom modelu već zbrinuto 624 obitelji. Od ukupno stambeno zbrinutih osoba u stanovima 80% su bivši nositelji stanarskog prava, dok su ostalih 20% naseljenici, potrebni kadrovi, novonastale mlade obitelji i sl. Za državne kuće (kupljene putem APN-a), s korisnicima su sklopljena 289 ugovora o najmu, od kojih je 95 vraćeno na ispravak zbog prigovora korisne površine. Za te stambene objekte u tijeku je ponovna izmjera korisne površine od ovlaštenog sudskog vještaka za graditeljstvo. Za Grad Vukovar riješeno je stambeno pitanje za 44 potrebne stručne osobe (liječnici, profesori i dr.), dodjelom stanova za službene potrebe (tzv. "kadrovski stanovi"). Ugovori o najmu stanova proslijeđeni su korisnicima na potpisivanje: 2378 ugovora za stanove koji su (bili) u vlasništvu kombinata "Borovo", 1820 ugovora za stanove drugih vlasnika. Do sada se 328 osoba nije odazvalo na ponudu za sklapanje ugovora o najmu stana (potpisani ugovor nije vraćen). Svi korisnici stanova zainteresirani su i za otkup stanova, i to prema uvjetima Zakona o prodaji stanova na kojima je stečeno stanarsko pravo. Priznavanje prava na otkup stanova na ovom području je najvažnije, a još uvijek neriješeno pitanje. Nadalje, po zahtjevima branitelja, postavljenim u roku od 1. kolovoza 2005. do 31. siječnja 2006., započela je i realizacija darovanja 100 obiteljskih kuća. Međutim, branitelji koji su ranije dobili kredit za gradnju ili za obnovu stambenog objekta ne mogu biti obuhvaćeni programom darovanja temeljem Uredbe o darovanju stanova i kuća u vlasništvu RH na područjima od posebne

državne skrbi. Ovi branitelji to doživljavaju kao nepravdu i nejednakost. Prema stvarnim prioritetima za stambeno zbrinjavanje ne može postojati jedna lista, nego se mora ustrojiti nekoliko lista (najmanje četiri), i to prema posebnim kriterijima i uvjetima, npr.: broju članova obitelji, stečenom stanarskom pravu, osobnom statusu (branitelj, raseljena osoba, naseljenik, potreban kadar). Najčešći problemi rješavanja pravnih pitanja i statusa stanova su: (ne)uknjiženo pravo vlasništva (Republike Hrvatske, Grada Vukovara, poduzeća), parcelacija zemljišta, etažiranje zgrade, upis zgrade u katastru.

Zamjenik pučkog pravobranitelja obrazložio je da se Uredu pučkoga pravobranitelja građani najčešće obraćaju zbog "šutnje" i odugovlačenja postupka za utvrđivanje prava na stambeno zbrinjavanje. Na realizaciju prava na stambeno zbrinjavanje čekaju nekoliko godina, za to vrijeme nemaju bilo kakvu povratnu informaciju o roku u kojem mogu očekivati rješavanje egzistencijalnog pitanja. Stoga je građanima potrebno pružiti pravnu zaštitu, jer je očito da je izostala. Istaknuto je da stranka treba biti najmanje obaviještena o stanju rješavanja po njezinom zahtjevu.

Susret s *predstojnikom Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje Područne službe Vukovar, gosp. Marijanom Kuprešakom*. Zamjenik pučkog pravobranitelja obrazložio je nadležnost pučkog pravobranitelja, te zatražio osnovne obavijesti o načinu rada, eventualnim pritužbama građana i rokovima rješavanja mirovinskih prava građana.

Predstojnik Područne službe Vukovar obrazložio je da je Područna služba privremeno smještena u Borovu naselju, za godinu dana očekuje se preseljenje u novu zgradu Područne službe koja se gradi u Vukovaru. Služba za odnose s javnošću ne samo što korisnike informira na transparentni način, nego obavlja i poslove savjetovanja građana. Tumačenja prava iz mirovinskog osiguranja daju se u pisanom obliku. Stoga je i broj žalbi smanjen u odnosu na 2005. god. za 15%. Rokovi Zakona o općem upravnom postupku, utvrđeni za provođenje postupka i donošenje rješenja, ne mogu se u cijelosti poštivati iz objektivnih razloga broja zaposlenih i uvjeta rada. Pitanja konvalidacije radnoga staža za razdoblje okupacije je riješeno ali, još uvijek se svakodnevno zaprimaju zahtjevi za postavljanje novih rokova za ostvarivanje i rješavanje prava na mirovinu. Za inozemne mirovine pribavljanje podataka traje i do dvije godine, pa nije rijetko da osiguranici sami uspiju brže pribaviti podatke o mirovinskom stažu ostvarenom na području druge države (Bosna i Hercegovina, Srbija, Crna Gora).

Susret s predstavnicima nevladinih udruga, započeo je zamjenik pučkog pravobranitelja

upoznavanjem sudionika sastanka s projektom "*Potpora instituciji pučkog pravobranitelja*", koji između ostalog obuhvaća i uspostavljanje kontakata s civilnim društvom. Iskustvo je pokazalo da nevladine udruge znaju prepoznati i prezentirati probleme na svojem području.

Predstavnica Centra za mir, pravne savjete i psihosocijalnu pomoć Vukovar, gospođa Ankica Mikić izložila je da nevladine udruge uglavnom građanima daju informacije i pravne savjete ali, ne pružaju pravnu pomoć.

Glavni problemi građana na području Županije su: 1) stambeno zbrinjavanje, 2) obnova stanova, 3) rješavanje statusnih pitanja, 4) isplate mirovina, 5) konvalidacija radnog staža, 6) povrat oduzete zemlje u vlasništvo prijašnjih vlasnika, te drugi problemi lokalnog karaktera.

Na području Vukovara je 1992. godine, te ponovo nakon 1995. godine doselio nekoliko desetaka tisuća građana koji žele ostati stanovati u Vukovaru. Međutim, raseljene se osobe nalaze u nezavidnom položaju, jer prednost na stambeno zbrinjavanje imaju povratnici, prognanici i izbjeglice. Iako je s Regionalnim Uredom za prognanike uspostavljen dobar odnos, s dobivenim odgovorima na upite o rješavanju problema raseljenih osoba uglavnom nisu zadovoljni. Uprava za obnovu je neučinkovita, jer postupci pokrenuti 1997. godine zahtjevima za obnovu još uvijek nisu dovršeni. Odugovlačenje nastupa kod drugostupanjskog tijela, a članak 218. ZUP-a (rok za izdavanje rješenja) se, prema interpretaciji Uprave za obnovu, ne primjenjuje na području od posebne državne skrbi. U nekoliko je slučajeva pokrenut i upravni spor radi "šutnje administracije", pa su samo ti slučajevi nešto brže riješeni. Pokretanje upravnog spora, međutim, ne znači da će pravo biti riješeno u korist podnositelja zahtjeva.

Iako se radi o vrlo važnom pitanju, poljoprivredno zemljište oduzeto za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine ne vraća se prijašnjim vlasnicima. Rješavanje ovog pitanja kasni i iz razloga jer u vrijeme donošenja i stupanja Zakona na snagu, ovo područje nije bilo integrirano u pravni poredak Republike Hrvatske. Nadalje, Državno odvjetništvo izjavljuje žalbu na svaku odluku, pa se postupci i time odugovlače. Građani nerijetko odustaju od svojih prava, jer su iscrpljeni čekanjem Protiv neučinkovite uprave, građani nemaju na raspolaganju bilo kakav djelotvorni mehanizam. Udruge imaju saznanje da je do sada bilo tko odgovarao radi nerješavanja u zakonskom roku ili radi odugovlačenja postupka. Zahtjevi za stambeno zbrinjavanje zaprimaju se bez prijemnog štambilja, zahtjevi se odbijaju obaviješću, a ne se upravnim aktom. Osobe koje su stambeno zbrinute dužne su ispuniti uvjet stalnog korištenja. Stoga se vrše stalne provjere korisnika da li stalno stanuju u dodijeljenom stanu. Za slučaj da korisnik trenutačno nije zatečen u stanu, provodi se postupak deložacije. Stanovi se u pravilu koriste temeljem suglasnosti, a ne temeljem ugovora o najmu stanova. Navedeno ima za posljedicu da se za stanovanje ne ubire najamnina nego se, prema Odluci Gradskog

poglavarstva Grada Vukovara, korisnika tereti za plaćanje pričuve. Međutim, obveznici plaćanja pričuve su i oni korisnici koji stanuju u neobnovljenim stanovima (IV stupnja oštećenja). S obzirom da su korisnici neobnovljenih stanova odbili plaćanje ove naknade, protiv korisnika su pokrenuti ovršni postupci.

Susret s gospodinom Božom Galićem, županom Vukovarsko-srijemske županije sa suradnicima. Župan je iznio da su osnovni problemi s kojima se neposredno susreću građani nezaposlenost i rješavanje stambenog pitanja, te socijalni problemi koji su posljedica lošeg materijalnog stanja građana. Na području Županije živi 30.000 umirovljenika, od kojih većina prima minimalnu mirovinu. Broj nezaposlenih je u laganom padu (2005 bilo je 19.500 nezaposlenih, a 2006. nezaposleno je 17.600 osoba).

Društveni, politički i javni život u Županiji se odvija u pozitivnom ozračju, što potvrđuje ravnopravnost nacionalnih manjina, naročito najbrojnije srpske manjine. Pozitivan primjer suradnje je prekogranična suradnja (Južnobaranjski okrug), susreti na Vukovarskoj adi, uskoro se očekuje izlazak i na Šarengradsku adu, a sve bez prejudiciranja granice. Nadalje, predstavnici nacionalnih manjina sudjeluju u razrješavanju svih najvažnijih lokalnih pitanja, jer su njihova rješenja važna za sve građane. Vukovarsko-srijemska županija je prva županija koja je stvorila materijalne i financijske uvjete za osnivanje Koordinacije vijeća nacionalnih manjina: srpske, bošnjačke, rusinske, mađarske i slovačke, a u ovim je vijećima predstavljena i romska manjina. Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina primjenjuje se u cijelosti.

Infrastruktura je najvećim dijelom obnovljena, uglavnom sredstvima Republike Hrvatske. Županija je usvojila novi način rada putem radnih sastanaka u gradovima, općinama i mjestima (donošenje odluka iz područja prostornog planiranja, gospodarenja otpadom i dr.). Novoosnovani odjel za međunarodnu suradnju i kapitalna ulaganja priprema različite programe suradnje između regija, te za sudjelovanje u pred-pristupnim fondovima.

Nakon susreta sa županom Vukovarsko-srijemske županije gosp. Božom Galićem i suradnicima, održana je konferencija za tisak.

Susret s gospođom Katom Tomljenović, predstojnicom Ureda državne uprave, sa suradnicima. Prvostupanjski postupci radi utvrđivanja prava na obnovu ratom oštećenih obiteljskih kuća su dovršeni. Uprava za obnovu zaprimila je ukupno 25.500 zahtjeva za obnovu (do 31. prosinca 2004. godine svi su predmeti riješeni). Protiv rješenja o pravu na obnovu uloženo je 600 žalbi, uglavnom su još uvijek na drugostupanjskom rješavanju. Većina je žalbi

izjavljen iz razloga utvrđenog stupnja oštećenja. Iako je radi obnove stanova zaprimljeno oko 2.900 zahtjeva, po ovim zahtjevima nisu vođeni upravni postupci, jer više stambene zgrade obnavlja Republika Hrvatska prema programu organizirane obnove.

Postupci radi naknade za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine se od 2003. godine rješavaju znatno brže. Razlog tomu je što je Vlada RH omogućila sklapanje nagodbe s prijašnjim vlasnikom (nagodba za naknadu u zamjenskom zemljištu). Međutim, postupci radi naknade za oduzete objekte su dugotrajni, jer su stranke u postupku Fond za naknadu za oduzetu imovinu i Fond za privatizaciju. Fondovi se za sve veće objekte u pravilu žale na prvostupanjsko rješenje o naknadi (veliki iznosi naknade).

Brakovi koji su sklopljeni u razdoblju od 17. listopada 1993. do 1. siječnja 1997. godine nisu valjani iz formalnog razloga (kod sklapanja braka nije bila osigurana prisutnost vijećnika). Pitanje konvalidacije ovih brakova (oko 1.800 brakova), glavni je problem građana i Ureda državne uprave u ovoj Županiji. Problem je nastao 2005. godine iz razloga Napatka Središnjeg državnog ureda za upravu prema kojem matični uredi ne mogu sami konvalidirati upise braka u maticama vjenčanih, nego je prethodno potrebno kod suda utvrditi valjanost braka, odnosno utvrditi jesu li ispunjene pravne pretpostavke braka. Ovaj se Napatok pokazao apsurdnim, jer činjenice nije potrebno konvalidirati, građani su izloženi sudskim troškovima, a sud nepotrebnim opterećivanjem dodatnim sudskim postupcima.

Susret s gosp. Svetislavom Lađarevićem i gosp. Vladimirom Emedijem, zamjenicima gradonačelnika Grada Vukovara sa suradnicima. Zamjenik pučkog pravobranitelja obrazložio je da je svrha posjeta upoznati se s problemima jedinice lokalne samouprave, te o pravima građana u postupcima kod tijela jedinice lokalne samouprave i zaštite prava na lokalnu samoupravu. Obavijestio je zamjenike gradonačelnika da grupa građana – korisnika stanova izjavila pritužbu da su obvezni plaćati naknadu za pričuvu zgrade, te da su protiv korisnika, koji nisu ispunili obvezu, pokrenuti postupci ovrhe.

U stambenom fondu Vukovara ima oko 6.500 stanova, do sada je obnovljeno 3.500 stanova, a obnovu čeka još 1.300 stanova. Stanovima upravlja Uprava za prognanike ali samo u dijelu dodjele stanova na korištenje. Imovinsko-pravni odnosi na stambenim zgradama i stanovima nisu riješeni, većina zgrada nije upisana u zemljišne knjige, za zgrade nisu izrađeni projekti etažiranja, obnovljene zgrade RH nije preuzela na upravljanje, značajan broj stanova je bespravno useljen. Iako je 20% do 30% stanova prazno, Grad Vukovar s tim stanovima ne može raspolagati, jer pitanje vlasništva nije riješeno i/ili sređeno.

Istaknuto je da u Vukovaru korisnici stanova ne plaćaju najamninu, jer stanove koriste bez ugovora o najmu (3.000 ugovora o najmu stana potpisano samo od strane korisnika stanova). Grad Vukovar ima u vlasništvu oko 200 stanova, a svi ostali stanovi su u državnom vlasništvu. Međutim, država se još uvijek ne želi odrediti prema stanovima u vlasništvu RH, tako da se ovi stanovi uglavnom koriste na temelju suglasnosti. S obzirom da se ne plaća naknada za korištenje stana, postavila su se upitnim sredstva za održavanje zgrade. Stoga je Gradsko poglavarstvo donijelo odluku prema kojoj su stanari dužni plaćati naknadu, što u naravi čini pričuvu zgrade. Nadalje, 60% do 70% stanova su bili vlasništvo kombinata "Borovo", a danas, iako se stvarno ne zna njihov pravni status, ovim stanovima raspolaže Fond za privatizaciju. Kako nije bilo poznato tko uopće upravlja obnovljenim zgradama, upravitelja je odredilo Gradsko poglavarstvo.

Nerijetko je da korisnici stanova, a naročito bespravno useljeni, ne plaćaju račune za struju, vodu, grijanje, korištenje lifta, komunalnu naknadu i dr. režije. Pojedinačna isključenja moguća su samo za one priključke koji se mogu isključiti za jedan stan. Prisilna naplata putem suda provodi se za dugovanja veća od 500,00 kn.

Zaključeno je da su sredstva pričuve obveza vlasnika, a ne korisnika stana ali, da je neodloživo pitanje rješavanje pitanja vlasništva stanova u Vukovaru. Pitanje stečenog stanarskog prava mora biti odvojeno od pitanja stambenog zbrinjavanja, odnosno od stambenog pitanja osoba i obitelji koje nemaju stečeno pravo i/ili nisu ranije imale riješeno stambeno pitanje.

Susret s gospođom Anom Hirjovati, ravnateljicom Centra za socijalnu skrb Vukovar. Na području Županije djeluju tri Centra za socijalnu skrb: u Vukovaru, Vinkovcima i Županji. Centar za socijalnu skrb Vukovar nadležan je za područje Vukovara i Iloka, te za sedam općina, odnosno za oko 62.000 stanovnika. S obzirom na udaljenost Iloka, te da korisnici nisu u mogućnosti putovati u Vukovar radi ostvarivanja svojih prava u Iloku je ove godine osnovana Podružnica.

Od ukupno 27 zaposlenih djelatnika Centra, skrbi za 5140 korisnika socijalne pomoći. Vrlo veliki broj korisnika su radno sposobne osobe, odnosno radnici koji su ostali bez radnog statusa. U statusu korisnika Centra u pravilu ostaju relativno dugo razdoblje, od 3 do 4 godine. Osnovni i redoviti prigovor korisnika je, da je iznos stalne novčane pomoći od 400,00 kn, vrlo nizak, te ne omogućava podmirivanje osnovnih egzistencijalnih potreba. Nadalje, korisnici stalne novčane pomoći, za slučaj nastupanja kakvih izvanrednih okolnosti koriste i pravo na

jednokratnu pomoć. Traženje jednokratne pomoći nije ograničeno zakonom, te za svaki zahtjev socijalni radnik diskreciono procjenjuje je li nastupio kakav izvanredni događaj koji podnositelju zahtjeva omogućava priznavanje prava na dodatnu pomoć

Dom za stare i nemoćne osobe u Vukovaru je u izgradnji, tako da su korisnici još uvijek privremeno smješteni u domu za stare i nemoćne u Nuštru, i to u dijelu objekta za psihičko bolesne osobe. Udomiteljskih obitelji gotovo nema. Na području rada Centra za socijalnu skrb Vukovar nedostaje osoba koje bi obavljale poslove njege i pomoći u kući. Trenutačno je poslove njege i pomoći u kući organizirao Grad Vukovar.

Za provedbu postupka posredovanja kod razvoda braka, odnosno provedbu postupka mirenja, sud još uvijek izabire Centar. Kod razvoda braka, predstavnik Centar može inicirati postupak za povjeravanje djece na čuvanje i odgoj, sudjeluju u postupku i može predlagati mjere. Maloljetnička delikvencija je posljedica nezapošljavanja mladih nakon završetka školovanja. Evidentan je lagani porast maloljetničke delikvencije, kao i žrtava obiteljskog nasilja.

Susret s predstavnicima Vijeća nacionalnih manjina Vukovarsko-srijemske županije:

Vijeća nacionalnih manjina djeluju od 2003/04 godine na temelju Ustavnog zakona o nacionalnim manjinama, a nastupaju u ime pripadnika nacionalnih manjina, odnosno 20% stanovništva Vukovarsko-srijemske županije.

Provedba Zakona o odgoju na jeziku srpske nacionalne manjine u većini osnovnih škola još uvijek nailazi na poteškoće. Do sada je samo OŠ Trpinja registrirana za nastavu na srpskom jeziku i ćirilichnom pismu. Osnovni razlog je registracija škole za održavanje nastave na jeziku i pismu nacionalne manjine, te izmjena statuta škole. U tijeku je postupak za istodobnu registraciju škola putem Koordinacije ravnatelja svih škola.

Pravo na dvojezičnost ne može se ostvariti samo iz razloga neusuglašenosti popisa stanovništva sa stvarnim stanjem.

Nijemcima i Austrijancima problem je ostvarivanje prava na naknadu/povrat imovine oduzete 1945. godine. Radi se o zgradi koja je u međuvremenu srušena, a za koju su zainteresirani radi poslovnog prostora u kojem bi njemačko-austrijska nacionalna manjima održavala različite kulturne sekcije. Grad Vukovar je dodijelio zemljište nacionalnoj manjini na korištenje ali, nije priznato pravo na obnovu. Iako imaju donatore za uređenje zgrade, ista bi trebala biti sagrađena najmanje do stupnja "Roh-Bau". Za sada djeluju u zgradi Vatrogasnog doma, a s obzirom da ih nema dovoljan broj, nisu priznati kao nacionalna manjina nego kao

udruga. Iz ovog razloga ne ostvaruju pravo na financiranje iz Županijskog proračuna.

Pitanje predškolskog odgoja djece Roma riješeno je samo u Vinkovcima. S obzirom da romska djeca, prije polaska u osnovnu školu moraju prethodno naučiti hrvatski jezik, nedostatak predškolskih ustanove i u Vukovaru sa zaposlenim tumačem i učiteljem hrvatskog jezika, je veliki problem.

Sva Vijeća nacionalnih manjina trebala bi imati poslovne prostore na istoj lokaciji. Na taj bi način i pripadnici manjina koji nisu zastupljeni u vijeću ili onih nacionalnih manjina koje nisu organizirane u udruhu, mogli zadovoljavati svoja nacionalna prava. Nedostatak poslovnog prostora ima za posljedicu da koordinacija između nacionalnih manjina ne funkcionira.

Nadalje zastupljenost nacionalnih manjina u državnim službama i policiji još uvijek ne zadovoljava. Za pripadnike nacionalnih manjina lokalna, Vinkovačka televizija daje 30-minutni TV program. Na istoj se TV, za sada tek obrazuju pripadnici svih nacionalnih manjina za rad na vlastitom programu. Međutim, osnovni problem je financiranje televizijskog programa, a sada samo mađarska Vlada financira program mađarske nacionalne manjine.

Susret s predstavnicima *Misije OESS u Republici Hrvatskoj gospodinom Valeriu Floreanom*, šefom Područnog ureda Vukovar sa suradnicima. Područni ured OESS-a Vukovar djeluje na području dvije županije, Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske. Područni ured Vukovar susreće se uglavnom s istim pitanjima kao i Središnji ured u Zagrebu ali, obilježenim sa specifičnostima ovog područja. Nakon reintegracije Podunavlja u pravni sustav RH, osnovno područje djelovanja Područnog ureda su ljudska prava, primjena Ustavnog zakona o nacionalnim manjinama, reforma policije i primjena programa "policajac u zajednici", te ostvarivanje građanskih prava.

Grad Vukovar se obnavlja i izgrađuje. Predstavnici Vijeća nacionalnih manjina zaključili su da se stanje poboljšava, unatoč tome što neka pitanja još uvijek nisu do kraja riješena. Pitanje zapošljavanja predstavnika nacionalnih manjina, više ne treba posebno isticati kao problem. Manje probleme ima romska populacija i austrijsko-njemačka manjina. Tako Austrijanci i Nijemci, zbog nedovoljnog broja osoba, nemaju reguliran status manjine, dok Romi nisu organizirani kao ostale manjine, pa zbog toga ne mogu ostvariti sva prava koja imaju. Za pojedine programe ne apliciraju pravodobno.

Problemi radi kojih se građani u najvećem broju slučajeva javljaju Uredu su pitanje stambenog zbrinjavanja i obnove uništenih kuća i stanova. Na postavljene zahtjeve građani ne dobivaju ni pisane ni usmene odgovore, a o odbijanju zahtjeva zaprimaju obavijesti, umjesto

upravnog akta s uputom o pravnom lijeku. Nadalje, nekim je građanima, nakon što su već zaprimili suglasnost za stambeno zbrinjavanje, ta suglasnost naknadno jednostrano otkazana. Građani koji nisu napuštali svoje stanove i koji su stekli stanarsko pravo, iako nisu osobe bez stana, sada se tretiraju po programu stambenog zbrinjavanja, te moraju ispunjavati dodatne uvjete, a za slučaj da se stan obnavlja, dovodi ih se u situaciju da ostaju bez stana. U ovu su situaciju dovedeni i iz razloga jer nisu imali priliku sklopiti ugovor o najmu stana. Kriteriji i prioriteta za stambeno zbrinjavanje nisu transparentni. O povredama prava građana i ugrožavanju pravne sigurnosti obaviješteno je Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka.

O pravu na obnovu postupak u neriješenim slučajevima traje preko mjere svih rokova, i zakonskog i razumnog, tako da je o tome već posebno ukazano u izvješću Hrvatskom saboru za 2004. godinu. Međutim rezultati su izostali.

Nemogućnost otkupa stanova građani doživljavaju kao diskriminaciju. Pojedini građani posjeduju suglasnost za kupnju stana na kojem su stekli stanarsko pravo. Međutim, kako su u međuvremenu stekli u vlasništvo na području RH drugu nekretninu, pravo na kupnju stana u Vukovaru su automatski izgubili. Ali, za gubitak prava ne ocjenjuje se druga nekretnina, u smislu veličine, uporabivosti, mjesta gdje se nalazi i sl.

Posebno pitanje s kojim su zatečeni građani Podunavlja je pitanje konvalidacije braka sklopljenog za vrijeme privremene okupacije. Međutim, kako je vjenčani list dokaz o činjenici zaključenja i postojanja braka, dakle nije akt, zbog takve situacije građani trpe velike posljedice. Stoga je već pokrenut, a bit će i još intenzivnije nastavljen postupak za rješavanje ovog pitanja kod Središnjeg državnog ureda za upravu. Zatraženo je da Središnji državni ured za upravu izda primjereno stajalište, eventualno da donese poseban propis.

Stanje zapošljavanja nacionalnih manjina je dobro na nivou Županije i Grada. Međutim, problem je zapošljavanje u tvrtkama. Nadalje, u Općinskom sudu u Vukovaru niti jedan pripadnik nacionalne manjine nije zaposlen kao vježbenik, te će se pojaviti pitanje zastupljenosti nacionalne manjine na Sudu, kada pripadnici srpske manjine odu u mirovinu.

Susret je dovršen najavom da će pučki pravobranitelj o svim uočenim problemima zauzeti stajalište, te poduzeti mjere prema središnjim državnim tijelima.

Susret s gosp. Mladenom Karličem, gradonačelnikom Grada Vinkovaca i njegovim zamjenikom gosp. Željkom Iličem. Gospodin Mladen Karlič, gradonačelnik kojemu je ovo već treći mandat predstavio je Grad Vinkovce koji se sastoji od 12 mjesnih zajednica. Gradu je 1997. godine integracijom pripala bivša općina Mirkovci u kojoj je većinsko stanovništvo bilo

srpske nacionalnosti. Inače je sama integracija prošla veoma mirno i bez incidenata.

Grad ima oko 40 000 stanovnika, od toga ih je oko 1700 zaposleno, a oko 2600 nezaposlenih. Godišnji natalitet je pozitivan, na 300 umrlih rodi se 500 djece.

Suradnja s policijom je dobra, bilo je nekih problema s narkomanima, ali drugog kriminala uglavnom nema. Također je dobra suradnja s Centrom za socijalnu skrb. Grad ima starački dom, ali bi trebao imati barem još jedan. Prije nešto više od godinu dana otvoren je Centar za rehabilitaciju u kojem je premali broj zaposlenih u odnosu na potrebe pacijenata.

Što se tiče bespravne gradnje tu nema većih problema budući da je većina objekata usklađena s novim GUP-om, a samo je 16 objekata bespravno izgrađeno. Za raspolaganje poljoprivrednim zemljištima je izrađen program, ali nije još realiziran. Na prodaju neće moći ići više od 20 hektara po osobi. Zahtjeva za povrat imovine zaprimljeno vrlo je malo, ali se državna uprava previše ne trudi da ih što prije riješi.

Budući da su Vinkovci geografsko središte županije, te imaju vrlo dobro organiziran sustav uprave, smatraju da bi trebali biti središte županije, a ne Vukovar kao što je to sada.

Na sastanku s predstavnicima HVIDR-e bio je prisutan i predsjednik gradskog ogranka gosp. Ljubo Karaman. Kao glavni problem istaknuto je ostvarivanje prava na mirovinsko i zdravstveno osiguranje, kao i problem stambenog zbrinjavanja. Za neke članove socijalni status nije riješen već petnaest godina.

Financiraju se iz raznih donacija, i iz gradskog proračuna, a nešto i vlastitom zaradom jer imaju svoje odmaralište u Umagu koje se ljeti iznajmljuje. Organiziraju malonogometne turnire, a dobivena sredstva koriste se za pomoć djece branitelja i članova udruge.

Ukazali su na problem iz 2001. godine od kada se smanjuje postotak dobiven iz proračuna. Tada je u Zakon o braniteljima uvedena i privremena naknada do dobivanja konačnog rješenja, ta se mjera za dužnosnike određuje na godinu dana, a za ostale ostaje za stalno. To znači da ste po rješenju u mirovini, a budući da ne dobivate stvarni iznos ne možete dobiti ni kredit, a konačno rješenje se čeka i više od tri godine. Neki branitelji su tako već 11 godina na naknadi bez dobivenog konačnog rješenja. Taj se problem odnosi i na članove obitelji koji ostvaruju obiteljsku mirovinu. Tako ima članova koji su dobili privremeno rješenje još 2001. godine, a do 2005. godine nisu zaprimili nikakav odgovor, sada su dobili novo rješenje kojim se sve vraća ponovno na obnovu postupka, te se ne zna se kada će dobiti konačna rješenja.

Budući da period proveden u pričuvnom sastavu ne daje status dragovoljca, ispada da,

npr. u Županji nema niti jednog dragovoljca Domovinskog rata.

Veliki je problem i dobivanje ortopedskih pomagala. Jedan od članova, dobio je doznaku tek nakon godinu dana i to za krivo pomagalo. Sam je sve morao platiti, a 100% - tni je invalid. Na rješenje o povratu novca čeka se dvije do tri godine i to stalno tako u krug, a proteza se mora mijenjati svake godine. Osim toga HZZO odobrava najlošiju protezu, a ne onu koju se nosi od prvog dana (iako po zakonu ima na to pravo).

Susret s gospodinom Davorom Miličevićem, gradonačelnikom Grada Županje.

Gradonačelnik Grada Županje istaknuo je da ovu funkciju obnaša od zadnjih lokalnih izbora održanih 2005. godine. Županja broji oko 14 000 stanovnika te po svojoj veličini predstavlja manji grad. Iz područja grada odvojila se općina Štitari. Gradonačelnik drži, da Županja ima neke prednosti zbog svog geografskog položaja, koje se mogu u budućnosti i bolje iskoristiti. Odnos Grada i Županije je korektan, međutim, najveći problem predstavlja nesnalaženje građana vezano uz razgraničenje nadležnosti grada, županije te lokalne samouprave.

Gradonačelnik je istaknuo kako je stečaj Županijske banke donio mnoge probleme gradu i građanima. Problem čini velika nezaposlenost i neimaština, kao i odljev VKV kadra zbog nemogućnosti zapošljavanja, a što je posljedica urušenog gospodarstva. Naime, u provedbi privatizacije te preuzimanju poduzeća izgubljena su mnoga radna mjesta. Također problem predstavlja infrastruktura, na širem području nema kanalizacije, asfalta i rasvjete, nema ni dovoljno stambenog prostora, jer u zadnjih 10 godina nije izgrađena niti jedna zgrada. Tako ni nezakonita gradnja nije zabilježena.

Kao problem gradonačelnik je istaknuo odlazak djece iz pograničnog mjesta Gunja u školu u susjednu državu, u mjesto Brčko zbog previsoke cijene prijevoza (mjesečna karta košta oko 500 kn), zbog čega se, u uvjetima neimaštine roditelji odlučuju umjesto u domicilnoj, djecu školovati u susjednoj državi. Gradonačelnik je naveo da na području grada živi vrlo mali broj građana pripadnika nacionalnih manjina, najbrojnija je srpska nacionalna manjina. Obnova i povrat imovine u vlasništvo pripadnicima srpske nacionalne manjine je riješena.

Zamjenike pučkog pravobranitelja i suradnike primio je g. Ivo Grgić, predsjednik HVIDRA-e Županja, te predsjednik koordinacija 6 udruga i njegov zamjenik, g. Zvonimir Glavak. Predsjednik HVIDRA-e sa zadovoljstvom je primio ovu posjetu, te istaknuo, kako je ova udruga jedna od rijetkih koja posjeduje svoj vlastiti prostor.

Napomenuo je, kako su članovi udruge dobili ovu prizemnu zgradu u ruševnom stanju, te

su je vlastitim radom i sredstvima sami preuredili. Udruga broji preko 200 članova, no članstvo nije stalno, iz razloga što udruga živi od prikupljenih članarina, pa je čest slučaj da kada članovi riješe svoj status, odustanu od daljnjeg članstva. Udruga se također samofinancira i iznajmljivanjem ugostiteljskog lokala koji se nalazi u sklopu zgrade, nešto sredstava dobije od Grada, tako da su sredstva dostatna samo za održanje same udruge. Predsjednik HVIDRA-e procjenjuje da je oko 90% članstva do sada riješilo svoj status.

Međutim, istakao je problem nemogućnosti stjecanja statusa dragovoljca domovinskog rata oko 1600 pripadnika 131. Županijske brigade temeljem kriterija propisanih člankom 2. Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, jer je brigada funkcionirala kao pričuvna, te je formirana tek 25. 10. 1991. godine, zbog čega njezini pripadnici ne udovoljavaju zakonom propisanom kriteriju o sudjelovanju u obrani. U ovoj regiji 109. Vinkovačka brigada ušla je u taj okvir i njezini su pripadnici ostvarili dragovoljački status, dok 209. Vukovarska brigada, koja je sada napokon priznata, je u postupku rješavanja statusa i prava.

Tijekom obilaska Županije, u susretima i razgovorima s građanima, predstavnicima nevladinih udruga, nacionalnih manjina i lokalne i područne samouprave, utvrđeno je da se kao problemi i neriješena pitanja, ističu prigovori:

- 1) nedovršeni postupci o pravu na obnovu zbog dugotrajnosti postupka po žalbama protiv rješenja o obnovi; osnovni žalbeni razlog je utvrđeni stupanj oštećenja;*
- 2) dugi period od dana podnošenja zahtjeva za stambeno zbrinjavanje do njegove realizacije;*
- 3) odbijeni zahtjevi za stambeno zbrinjavanje nisu dostavljeni podnositeljima, tako da u Vukovaru stvarno još uvijek nitko nije obaviješten o tome da ne ostvaruje pravo na stambeno zbrinjavanje;*
- 4) "stambenog zbrinjavanja" je način rješavanja stambenog pitanja i osoba koje su stekle stanarsko pravo, odnosno osoba koje su stambeno pitanje imale riješene, dakle pitanje stečenog stanarskog prava nije odvojeno od pitanja stambenog zbrinjavanja;*
- 5) osobe koje su stambeno zbrinute dužne su ispuniti uvjet stalnog korištenja, a uopće nije definirano pitanje privremenog nekorisćenja iz objektivnog razloga (odsutnost zbog liječenja, korištenja godišnjeg odmora u drugom mjestu i sl. razlozi). Za slučaj da korisnik trenutačno nije zatečen u stanu, provodi se postupak deložacije;*
- 6) imovinsko-pravni odnosi na stambenim zgradama i stanovima nisu riješeni,*

većina zgrada nije upisana u zemljišnu knjigu, za zgrade nisu izrađeni projekti etažiranja, obnovljene zgrade RH nije preuzela na upravljanje, značajan broj stanova je bespravno useljen;

7) korisnici stanova ne plaćaju najamninu, jer stanove koriste bez ugovora o najmu;

8) nema otkupa stanova;

9) branitelji koji su ranije dobili kredit za gradnju ili za obnovu stambenog objekta ne mogu biti obuhvaćeni programom darovanja temeljem Uredbe o darovanju stanova i kuća u vlasništvu RH na područjima od posebne državne skrbi;

10) brakovi koji su sklopljeni u razdoblju od 17. listopada 1993. do 1. siječnja 1997. godine nisu valjani iz formalnog razloga (kod sklapanja braka nije bila osigurana prisutnost vijećnika). Pitanje konvalidacije ovih brakova (oko 1.800 brakova), glavni je problem.

Za vrijeme boravka na području Vukovarsko-srijemske županije, pučki pravobranitelj je zaprimio 38 pritužbi građana.

5) Splitsko-dalmatinska županija (27. studenoga do 1. prosinca 2006.)

Susret s *gradonačelnikom Grada Trogira, gospodinom Vedranom Rožićem i njegovim suradnicima, pročelnicima gradskih upravnih odjela*. Zamjenik pučkog pravobranitelja podsjetio je da su predstavnici Ureda pučkoga pravobranitelja boravili u Trogiru u svibnju 2004. godine, te da pučkog pravobranitelja zanima što je u međuvremenu poboljšano u odnosu na prava građana koja ostvaruju u jedinici lokalne samouprave. Slučajevi s kojima je Ured upoznat uglavnom se odnose na prava građana Trogira koja ostvaruju kod tijela državne uprave. Kao iznimka, odnosno kao slučaj iz nadležnosti jedinice lokalne samouprave, istaknut je slučaj zadržavanja naziva naselju Žedno, odnosno protivljenju grupe građana izdvajanju dijela naselja u novo, drugo naselje s novim nazivom.

U Gradu Trogiru nema osoba koje su u statusu izbjeglice, a što je osnovni razlog zbog kojega na ovom području nema provedbe postupaka za stambeno zbrinjavanje. Osim petnaest stanova koji su već dodijeljeni u najam, Grad ne raspolaže s drugim stanovima u koje bi mogao

zbrinuti socijalno ugrožene obitelji. U ovoj proračunskoj godini nije bilo dovoljno sredstava za kupnju ili gradnju socijalnih stanova. Stoga se pitanje stanova socijalno ugroženih obitelji rješava na način da Grad participira u troškovima njihovog stanovanja. Međutim, kako se radi o području na kojem se vlasnici stambenih zgrada bave djelatnošću apartmanskog smještaja turista, socijalno ugrožene obitelji teško pronalaze stan za koji je vlasnik voljan sklopiti ugovor o najmu stana. Na području stanovanja, u proteklih godinu dana glavne aktivnosti Grada odnosile su se na pribavljanje i opremanja građevinskog zemljišta, na kojem će Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti graditi 120 stanova za branitelje. Iako je na području Grada Trogira broj branitelja koji nemaju riješeno stambeno pitanje znatno manji, Ministarstvo će u stanovima sagrađenim na ovom području stambeno zbrinjavati i branitelje iz drugih područja.

Susret s pročelnicom Regionalnog ureda za prognanike, povratnike i izbjeglice gospođom Željnom Antonini. Pročelnica Regionalnog ureda upoznala je zamjenike pučkog pravobranitelja da na području nadležnosti Ureda u Splitu ima samo nekoliko obitelji prognanika koje treba stambeno zbrinuti. U gradu Splitu nema stanova u koje bi se moglo stambeno zbrinuti osobe i obitelji koje imaju pravo na stambeno zbrinjavanje. U tijeku je postupak za stambeno zbrinjavanje tri obitelji u državne stanove u Kninu, odnosno na području od posebne državne skrbi. Nadalje, u tijeku su i postupci koje je Državno odvjetništvo u Splitu pokrenulo radi iseljenja deset bespravno useljenih obitelji.

U Uredu u Splitu zaprimljena su 324 zahtjeva za stan bivših nositelja stanarskih prava. Ured u Splitu nadležan je za zaprimanje zahtjeva, utvrđivanje njegove potpunosti, te za dostavu zahtjeva na rješavanje u središnji ured u Zagreb. Pregledom zaprimljenih zahtjeva utvrđeno je da se uglavnom radi o nepotpunim zahtjevima, jer nije priložena sva potrebna dokumentacija. Većina podnositelja zahtjeva ne stanuje i ne boravi na području Republike Hrvatske, što dodatno produljuje postupak koji prethodi donošenju upravnog rješenja. Nadalje, kao poseban problem istaknuto je pitanje utvrđivanja činjenice broja članova domaćinstva podnositelja zahtjeva, naročito za djecu koja su 1991. godine bila punoljetna. Većina podnositelja zahtjeva posjeduje pravomoćnu presudu o otkazu stanarskog prava, što znači da je stanarsko pravo presuđena stvar i od neposrednog je utjecaja na ostvarivanje prava na stambeno zbrinjavanje prema posebnom Programu. Organizirani smještaj u Hotelu "Zagreb" koristi pet obitelji, a za sve ostale korisnike pokrenuti su postupci za prisilno iseljenje. U pitanju su osobe koje se ne žele useliti u obnovljene obiteljske kuće.

U Centru za socijalnu skrb u Splitu predstavnici Ureda pučkoga pravobranitelja susreli su se s gospođom Draganom Baliban, zamjenicom ravnatelja. Centar za socijalnu skrb Split nadležan je za područje od oko 200.000 stanovnika, ima četiri ispostave: Vis, Hvar, Kaštela, Solin. S obzirom na broj građana koji se obraćaju Centru, nedostaje 40 stručnih djelatnika. Pravo na uzdržavanje u gradu Splitu ostvaruje 4.700 korisnika, a ukupan broj stalnih korisnika, uključujući i korisnike prava na doplatu za tuđu njegu i pomoć je 10.000 osoba. Na području Centra za socijalnu skrb Split djeluju tri državna/županijska doma za stare i nemoćne osobe. Međutim, u slučajevima smještaja osobe u dom za stare i nemoćne, Centar se nerijetko susreće s nemogućnošću naplate dospjelih troškova smještaja. U pravilu se radi o osobama koje nemaju nasljednike koji su ujedno i obveznici njihovog uzdržavanja (prvi nasljedni red), te takve nasljednike Centar ne može utuživati radi naplate. Udomiteljskih obitelji na području Splita nema, te se udomiteljstvom osoba u stanju pojačanih potreba njege i skrbi zbog tjelesnih i mentalnih oštećenja, u pravilu bave srodničke obitelji.

U brakorazvodnim parnicama se za provedbu postupka savjetovanja i mirenja još uvijek najčešće izabire Centar za socijalnu skrb. Zamijećen je trend porasta broja djece s poremećajima u ponašanju (alkohol, droga) i slučajeva nasilja u obitelji. Za slučajeve nasilja u obitelji Centar obavlja očevid, najčešće temeljem dojave i zahtjeva Policije, te podnosi prekršajnu prijavu.

U poglavarstvu *Grada Makarske susret s gradonačelnikom Grada Makarske, gospodinom Sinišom Srzićem*, započeo je neposrednim izlaganjem Gradonačelnika o prostornim i urbanističkim problemima Grada. Pitanje prostorno-planske dokumentacije konačno je riješeno, jer je Prostorni plan uređenja grada Makarske stupio na snagu, 2006. godine. Gradonačelnik je obrazložio da je za PPU grada Makarske postupak nadzora urbanističke inspekcije i konzultiranja s Ministarstvom zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva radi njegovog usuglašavanja s županijskim planom, a posebno s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora, trajao više od šest mjeseci. Generalni urbanistički plan grada Makarske je u fazi donošenja. Zona sporta uredit će se posebnim Urbanističkim planom uređenja. Međutim, kako o područjima koja se nalaze izvan granica razvoja grada odluku donosi Splitsko-dalmatinska županija, to će Županija posebnim Urbanističkim planom uređenja utvrditi osnovne uvjete korištenja i namjene za Makarsku posebno osjetljivog zaštićenog područja park šume Biloševac. Naznačeno je da se, nakon 31. prosinca 2007. godine, pružanje turističke usluge smještaja gostiju, odnosno iznajmljivanje ležaja, neće moći pružati ukoliko za zgradu nije izdana uporabna dozvola. Za Makarsku to

konkretno znači da će, od sadašnjih 12.000 ležajeva, biti moguće legalno iznajmljivati samo 200 do 300 ležajeva. Zbog odstupanja u gradnji od pravomoćne građevinske dozvole, na području grada Makarske uporabnu dozvolu ne može dobiti 95 zgrada. U pravilu se radi o dogradnjama i nadogradnjama koje se ni najnovijim Prostornom planu uređenja grada Makarske ne mogu legalizirati. Stanje je isto i za poslovne prostore.

Makarska ima oko 18. 000 stanovnika, a to znači da se ne nalazi u kategoriji gradova koji će preuzeti nadležnost izdavanja građevinskih dozvola. Stoga već postoje razmišljanja Gradskog poglavarstva za stavljanje prijedloga prema kojem bi se sva područja bivše općine Makarska, i to samo za obavljanje administrativnih poslova izdavanja građevinske dozvole, pripojile gradu Makarskoj. Tako bi građani Podgore, Baške Vode, Brela, Tučepa i Igrana mogli građevinsku dozvolu ishoditi u Makarskoj, a ne u udaljenijem Splitu.

Imovinsko-pravni odnosi na području grada nisu sređeni, jer se zemljišno-knjižni upisi na temelju pravnih poslova sklopljenih prije pedeset, četrdeset ili trideset godina, ne mogu provesti zbog ne postojanja potpune dokumentacije.

Susret s gospodom Lori Veličković, voditeljicom Ispostave u Makarskoj Ureda državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Voditeljica Ispostave upoznala je zamjenike pučkog pravobranitelja da, iako je Grad Makarska upotpunio stručnu službu potrebnim stručnim djelatnicima, Ured državne uprave još uvijek obavlja dio imovinsko-pravnih poslova koje je trebala preuzeti jedinica lokalne samouprave (provedba postupaka u svezi s nekretninama, kao npr. utvrđivanje naknade prijašnjem vlasniku, deposedacije). Izvlaštenja se provode uglavnom po zahtjevu jedinice lokalne samouprave, Hrvatske elektroprivrede, Hrvatskih cesta, Komunalnog poduzeća (za vodovod). Postupci radi sređivanja imovinsko-pravnih odnosa su vrlo složeni iz razloga jer su u pitanju suprotstavljeni interesi Države i građanina. Nadalje, nije rijetkost da se i danas kod prijenosa društvenog vlasništva na nekretninama u vlasništvo jedinice lokalne samouprave još uvijek nalaze pogreške učinjene kod upisa u zemljišne knjige rješenja o nacionalizaciji iz 1958. godine. Također, svi ugovori o nasljeđivanju, o kupoprodaji ili rješenja o deposedaciji i dodjeli na korištenje, nisu provedeni. Sve to dodatno produljuje postupak i utječe na njegovu složenost ali, i razlog su za pokretanje novih imovinsko-pravnih postupaka. Naime, za sve slučajeve eksproprijacije za koje ne postoji dokaz o isplaćenju pravičnoj naknadi, vlasnici danas pokreću upravni postupak za naknadu tržišne vrijednosti eksproprijirane/izvlaštene nekretnine. Tako Ured provodi postupak za naknadu za izvlaštenja izvršena prije 10 do 15 godina. Provođenje ovih postupaka dodatno odugovlače jedinice lokalne samouprave, jer su kao obveznice naknade dužne vlasniku s naslova naknade isplatiti znatne

iznose. Pitanje isplaćene naknade, dalje, neposredno sprečava provedbu upisa u zemljišnoj knjizi.

Većina zahtjeva za naknadu prema Zakonu o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine nije konačno riješena. Ministarstvo pravosuđa dugo uopće nije rješavalo žalbe protiv prvostupanijskih rješenja. Iako su trenutačno u tijeku ponovni postupci, za koje u povodu žalbe valja samo utvrditi je li prvostupanijsko tijelo nakon poništavanja rješenja u ponovnom postupku postupilo po uputama iz drugostupanijskog rješenja, te žalbe kod Ministarstva pravosuđa nisu u prioritetu rješavanja. Kako su ovlaštenici prava na naknadu osobe treće životne dobi, Voditeljica Ispostave u Makarskoj navodi da ima već nekoliko slučajeva u kojima podnositelji zahtjeva nisu dočekali dovršenje postupka i pravomoćnost rješenja. Nadalje, rješavanjem pitanja naknade za većinu znači i rješavanje egzistencijalnih pitanja, naročito kada to podnositelju zahtjeva omogućava podmirivanje troškova smještaja u dom za stare i nemoćne osobe.

U nastavku susreta s Voditeljicom Ispostave, raspravljeno je nekoliko pojedinačnih slučajeva s područja grada Makarske, za koje pučki pravobranitelj provodi postupak ispitivanja.

Susret s predstavnicima Grada Sinja. Zamjenik pučkog pravobranitelja predstavio je Ured pučkoga pravobranitelja, upoznao je sudionika s nadležnošću i ovlastima pučkog pravobranitelja. Pučki pravobranitelj pristupa u jedinice lokalne i područne samouprave jer nema područnih ureda, te se na terenu neposredno susreće s građanima i zaprima njihove pritužbe. Granice nadležnosti pučkog pravobranitelja u odnosu na sud odnose se isključivo na pravosudnu upravu, i to na pravo na suđenje u razumnom roku, a za Državno odvjetništvo, eventualno, u odnosu na postupanje Građansko-pravnog odjela u postupcima naknade za oduzetu imovinu. U odnosu na rad Državnog odvjetništva u kaznenim predmetima, zamjenik pučkog pravobranitelja stavio je primjedbu zbog prekomjernog određivanja pritvora, što ima za posljedicu da broj pritvorenika daleko premašuje kapacitete kaznionica predviđene za tu svrhu.

Predsjednica Općinskog suda u Sinju izjavila je da je 15 predmeta neriješeno, a to znači da neriješenih zaostalih predmeta nema. Međutim, Sud ima problema sa strankama nepoznatog boravišta. U predmetima u kojima je nepoznato boravište parničnih stranaka u pravilu se određuje prekid postupka. Drugi problem Suda nastaje kada stranka namjerno odugovlači postupak, ne dopušta dovršenje sudskog postupka ali, samo iz razloga da bi se Sud mogao putem medija napadati zbog nerješavanja, korupcije i sličnih stvarno nepostojećih razloga. Takvi medijski napadi na rad Suda, imaju za posljedicu obvezu stalnog izvještava Ministarstva

pravosuđa o razlozima nerješavanja pojedinog predmeta.

Policijska postaja Sinj svakodnevno odgovara na predstavke i primjedbe građana na rad policije. Kaznenih prijava građana zbog uređivanja i/ili prekoračenja ovlasti ima ali, od ukupno šest takvih prijava, pet je odbačeno, za jednu je prijavu postupak u tijeku. Razlog odbacivanju prijava je u tome što podnositelj prijave za prekoračenje ovlasti u pravilu ne može dokazati upotrijebljenu grubost policijskih djelatnika. Naime, za svaku prijavu ove vrste, ODO u Sinju traži obavljanje liječničkog pregleda osobe radi utvrđivanja je li policijski djelatnik prema toj osobi postupao grubo ili upotrijebio silu.

Centar za socijalnu skrb Sinj nadležan je za područje od oko 55.000 stanovnika. Poslovi po zahtjevima za stambeno zbrinjavanje i udomljavanje osoba su bitno smanjeni, jer je na području grada Sinja pitanje prognanika i izbjeglica riješeno. Grad Sinj ima pravilnik o socijalnoj skrbi, prema kojem Gradsko socijalno vijeće pomaže građane jednokratnim pomoćima: u slučaju bolesti, za nabavku udžbenika, stipendije studenata lošijeg imovinskog stanja, subvencije i oslobađanje od plaćanja naknada za dječji vrtić, pomoć roditeljama i dr. U pravilu jednokratne pomoći dobivaju oni građani koji su već korisnici Centra za socijalnu skrb. Kod Gradskog poglavarstva je u tijeku postupak za izradu prijedloga Pravilnika o dodjeli socijalnih stanova. Naime, za rješavanje pitanja stambenog zbrinjavanja socijalno ugroženih obitelji, Grad planira kupnju stanova ali, i gradnju novih. Na području grada sagrađeno je sedam stambenih zgrada za branitelje.

Zamjenik gradonačelnika i Tajnik grada naglasili su da, iako je Grad Sinj mali grad, nema problema u koordinaciji rada između različitih državnih institucija izvan jedinice lokalne samouprave.

Susret sa predstavnicima nevladine udruge "SRMA": gđom Snježanom Jandrijević i Nives Vučković, pravnicom-volonterkom. SRMA je udruga za razvoj i jačanje civilnog društva i poboljšanje kvalitete življenja. Misija udruge je izgradnja socijalno osjetljive lokalne zajednice po mjeri svakog njenog člana, zajednice čiji građani aktivno sudjeluju u kreiranju života i zajednički sa svim čimbenicima rješavaju probleme po načelima solidarnosti, humanosti, tolerancije i demokratskog dijaloga. Udruga djeluje oko jedne godine, razvija demokratsko društvo kroz promicanje vrijednosti civilnog društva i edukaciju lokalne vlasti i građana putem predavanja, seminara, radionica, javnih tribina, tiskanja brošura, promiče uključivanje građana u kreiranje društva po mjeri građana. Namjeravaju otvoriti Centar za razvoj i jačanje civilnog društva kroz koji bi se pružala pomoć inicijativnim odborima za

osnivanje udruga u proceduri osnivanja, provoditi trajne edukacije članova već osnovanih udruga o rukovođenju udrugama i financijskom poslovanju.

Daju psihološku podršku djeci osnovnih škola, surađuju s udrugama u regiji i udrugama u Cetinskoj krajini, daju psihološku podršku ženama kao i pravne savjete iz područja socijalne skrbi, zdravstvene zaštite, mirovinskog i invalidskog osiguranja, prekršajnog, nasljednog, imovinskog, statusnog i drugih prava. Momentalno prikupljaju obuću i odjeću za djecu do šest godina za dječji dom Maestral u Splitu.

Pučki pravobranitelj susreo se s *gospodom Katicom Petrović, predstavnicom nevladine udruge "Mi" u Splitu i suradnicom UNHCR-a*. Udruga je u svojim počecima rada bila prvenstveno angažirana u psihosocijalnom projektu namijenjenom prognanicima i izbjeglicama međunarodne humanitarne organizacije International Rescue Committee (IRC). U radu Udruge sudjeluju profesionalci humanističkih usmjerenja s dugogodišnjim iskustvom u području socijalne skrbi. Gospođa Petrović je posebno istaknula problem manjeg broja izbjeglica koji su ostali živjeti na području RH i to nakon zatvaranja "organiziranog smještaja, a sada stanuju u privatnom smještaju. Oni se zapravo ne žele vratiti u svoju zemlju a nemaju preduvjete za zbrinjavanje u Republici Hrvatskoj. Također je istaknula pojedinačne situacije u kojima se nalaze osobe koje su izgubile status izbjeglice, a posebice glede ostvarivanja privremenog boravka pri nadležnoj policijskoj službi, primitka u državljanstvo RH. Upućena je da dostavi pojedinačne pritužbe pa će pučki pravobranitelj nakon razmatranja istih poduzeti mjere u svojoj nadležnosti. Gospođa Petrović ukazala je i na problem povratka prognanika koji se nalaze u Trebinju, a prije su živjeli na području Dubrovnika. Naime, nemaju uređen status državljanstva u RH ili stranca s trajnim nastanjenjem, pa stoga ne mogu ući u program stambenog zbrinjavanja. O tome preciznije podatke ima UNHCR.

Susretu sa *predstavnicima Vijeća nacionalnih manjina na razini Splitsko-dalmatinske županije i Vijeća nacionalnih manjina Grada Splita*, odazvali su se predstavnici: Vijeća slovenske nacionalne manjine, gosp. Boštijan Matjaž Kordiš, predsjednik Koordinacije Vijeća nacionalnih manjina, predstavnik makedonske nacionalne manjine, gosp. Vladimir Apostolski i gđa. Violeta Rajić-Žganjer, predstavnik njemačke nacionalne manjine, gosp. Julijo Schwabe, Vijeća slovenske nacionalne manjine Grada Splita gđa. Nadežda Eterović, Vijeća srpske nacionalne manjine Grada Splita, gosp. Jovan Grkinić. Iako nije bio pozvan sastanku je prisustvovao i predstavnik srpske nacionalne manjine Grada Makarske gosp. Arandelović

Predrag – Peca, koji je samoinicijativno došao u Split negodujući što nije pozvan na sastanak. Pučki pravobranitelj je uvodno pojasnio da je susret planiran samo u Gradu Splitu, pa su stoga bili pozvani samo županijski predstavnici nacionalnih manjina i Grada Splita, a ne i predstavnici drugih gradova na području ove županije.

Gosp. Boštijan Matjaž Kordiš, predsjednik Koordinacije Vijeća nacionalnih manjina, istaknuo je sljedeće:

- Kontakti sa županom Antom Sanaderom i gradonačelnikom Zvonimirom Puljićem nisu zadovoljavajući, posebice s gradonačelnikom (sa županom su imali dva sastanka, a gradonačelnik ih nije primio, već im je pisano odgovoreno vezano za njihov rad u Gradu Splitu),

- Niti jedno vijeće nacionalnih manjina nema svoj prostor već djeluju u okviru svojih kulturnih udruga (makedonska, srpska, slovenska),

- Ne primjenjuje se Pravilnik o naknadi troškova i nagradi za rad članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina,

- Nisu usklađeni podaci sa zadnjim popisom stanovništva,

- Nije odgovarajuća zastupljenost u lokalnoj samoupravi i državnoj upravi,

- Nemaju zaposlenu jednu osobu koja bi se profesionalno radila za vijeća.

Nadalje je pojasnio da Koordinacija koju on ujedno zastupa nije pravni subjekt, ali ima temelj u Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina. Zapravo Koordinacija ima logističku ulogu za sazivanje sjednica, šalje pozive, vodi zapisnike i sl.

Nasuprot Koordinaciji, trebao bi djelovati Odbor Gradskog vijeća kao zajedničko tijelo u kojem sudjeluju predstavnici lokalne samouprave i nacionalnih manjina. Kao dobar primjer naveo je djelovanje Odbora nacionalnih manjina u Gradskom vijeću Grada Rijeke u kojem aktivno rade predstavnici Gradskog vijeća i nacionalnih manjina. Međutim, Grad Split je odgovorio da ne mogu sudjelovati u radu Gradskog vijeća jer nisu dobili potrebni 5% glasova na izborima već manje od 1%, a na listama stranaka nitko nije izabran.

Predstavnik makedonske nacionalne manjine je iznio da u pravilu nemaju problema, zadovoljni su činjenicom da su prihvaćeni od lokalnog stanovništva, ali ističu problem prostora i potrebe za jednom zaposlenom osobom (barem na pola radnog vremena) koja bi profesionalno obavljala poslove za njihove potrebe. Također su istaknuli nedovoljnu zastupljenost u medijima. Smatraju da bi se trebali više uključiti u rad vijeća lokalne samouprave i u političkom

smislu.

Predstavnik srpske nacionalne manjine istaknuo je problem diskriminacije u zapošljavanju i na radu. Imaju problem s prostorom u kojem djeluju, a inače prostor su unajmili od Grada Splita i to po komercijalnoj cijeni. Stoga drže da im lokalna samouprava treba osigurati poslovni prostor i zaposlenje jednog profesionalca, jer 190.000,00 kn koliko dobivaju od lokalne samouprave nije dostatno za njihove potrebe.

Predstavnik njemačke nacionalne manjine istaknuo je uz načelne probleme koje je predstavio predsjednik Koordinacije i pojedinačne probleme posebice u svezi povrata imovine.

Predstavnik nacionalne manjine u Gradu Makarska ima problem u komunikaciji s gradonačelnikom. Zapravo istaknuo je da nema prostor niti sredstva za rad, niti se isplaćuje nagrada za rad sukladno Pravilniku o naknadi troškova i nagradi za rad članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina.

Susret s gradonačelnikom Grada Splita gosp. Zvonimirom Puljićem i njegovim suradnicima. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine Grad Split ima 188.694 stanovnika. Po narodnosti, 95,15% čine Hrvati, dok ostalih 4,85% čine pripadnici nacionalnih manjina: bošnjačka, crnogorska, slovenska i srpska. Pučki pravobranitelj uvodno je naveo da od zaprimljenih 150 pritužbi na rad tijela koja djeluju na području Grada Splita većina se odnosi na stambeno zbrinjavanje te funkcioniranje vijeća nacionalnih manjina.

Gradonačelnik Zvonimir Puljić, nakon uvodnog upoznavanja o radu i službama Grada Splita, istaknuo je da će se za rad vijeća nacionalnih manjina i predstavnicima nacionalnih manjina iz gradskog proračuna ove godine isplatiti 400.000 kn. Gradonačelnik je pojasnio da se isplata vrši kvartalno. Poglavarstvo je raspodijelilo novac prema dogovoru postignutom na Koordinaciji vijeća nacionalnih manjina i to na način da Vijeće srpske nacionalne manjine dobiva oko 190 000 kn, a ostali dio drugim vijećima nacionalnih manjina u razmjernom dijelu. Također je istaknuo da je jedna nacionalna manjina dobila prostor od Grada Splita, a druga nije, pa su zbog toga nastale trzavice koje će on pokušat riješiti. Naime, ponudit će Vijeću srpske nacionalne manjine prostor po beneficiranoj zakupnini (0,76 € m²) međutim to su prostori izvan samog središta Grada za razliku od njihovog poslovnog prostora koji je u samom središtu i zakupljen temeljem objavljenog javnog natječaja.

Drži da Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina uređuje njihova prava, među inim i pravo na sredstva za administrativne poslove, ali kako nisu precizno određeni standardi za ostvarivanje tih prava, posebno da li se to odnosi na administrativnog radnika SSS, VŠS ili VSS

te koji je to broj sati rada, dolazi do poteškoća u primjeni zakona.

Također je istaknuo problem u svezi primjene članka 22. navedenog Ustavnog zakona, jer Grad Split ne spada u obveznu kvotu, a vezano za usklađivanje popisa birača i popisa stanovništva smatra da je to u nadležnosti Središnjeg državnog ureda za upravu.

Podržava najavljenju decentralizaciju glede izdavanja lokacijskih i građevinskih dozvola, a za građevinsku inspekciju (koja ne zadovoljava potrebe) drži da treba i nadalje ostati na državnoj razini. Naime, dosada je dolazilo do neusklađenih radnji jedinica lokalne samouprave i državnih službi (jedne bi naplaćivale doprinose i komunalije iako druge prethodno nisu okončale postupke izdavanja dozvola (naročito izražajno kod dogradnji i nadogradnji postojećih objekata). Novim izmjenama takve nelogičnosti će se izbjeći.

Susret sa predstavnicima Ureda državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Načelno je istaknut problem lošeg prostora i nedostatka stručnog kadra (posebice Odjela nadležnog za urbanizam, koji je ujedno i loše opremljen). Najbolju suradnju imaju s Ministarstvom znanosti, prosvjete i športa. Središnjem državnom uredu za upravu redovito dostavljaju objedinjena izvješća o riješenosti predmeta. Ne obavještavaju stranke o razlozima zbog kojih rješenje nije doneseno u roku sukladno članku 296. Zakona o općem upravnom postupku, a niti po zaprimanju predmeta ne traže odmah od stranaka dopunu dokumentacije. Međutim, u zadnje vrijeme situacija je ipak nešto bolja, naročito u svezi ažurnije dopune dokumentacije.

U Odjelu nadležnom za branitelje, od primjene novoga Zakona o pravima branitelja, znatno se povećao broj predmeta (prije su imali na godišnjoj razini 6.000 a sada 12.000). Službenici u Ministarstvu branitelja... su im teško dostupni iako ih uglavnom trebaju zbog požurivanja rješavanja žalbenih predmeta, s obzirom da se zbog toga njima stranke obraćaju. Također ističu da su prije imali kvalitetniju suradnju jer su redovito dobivali naputke radi ujednačenog postupanja u primjeni propisa.

U Odjelu nadležnom za urbanizam... ne poštuju se zakonski rokovi za rješavanje predmeta, dapače znatno se premašuju pa to stvara veliko nezadovoljstvo kod stranaka.

U Odjelu nadležnom za imovinsko-pravne poslove također su nedopustivo dugo rješavaju predmeti, primjerice, predmeti iz 1997. godine ("denacionalizacija") još nisu svi dovršeni.

U Odjelu nadležnom za opće poslove ostvareni su najbolji uvjeti za rad u odnosu na druge odjele i u pravili nemaju nekih problema. Vezano za popis birača sada nemaju problema jer su povezani s Ministarstvom unutarnjih poslova a umreženi su i sa Središnjim državnim uredom

za upravu.

Radi kvalitetnijeg i učinkovitijeg rada njihovog ureda, te slijedom toga postignuća zadovoljavajuće razine zadovoljstva stranaka s radom državne uprave, predlažu:

- uvesti bolji i pravedniji sustav plaća,
- konačno uvesti stimulacije za rad (državni službenici su nezadovoljni jer su opterećeniji od službenika u županiji koji imaju sustav nagrađivanja rada do 30%),
- osigurati bolje prostorne uvjete,
- osigurati tehničku (informatičku) povezanost s drugim sustavima kojim bi se pojednostavio ispitni postupak,
- organizirati češće edukacije, seminare i sl. naročito nakon donošenja novih propisa, odnosno osigurati za isto odgovarajuću kotizaciju.

Zbog spriječnosti župana Splitsko-dalmatinske županije gosp. Ante Sanadera, pučki pravobranitelj se *susreo u sa zamjenikom župana gosp. Lukom Brčićem i suradnicima.*

Tijekom posjeta gradovima Splitu, Trogiru, Makarskoj i Sinju pučki pravobranitelj i njegovi zamjenici primili su oko pedeset pritužbi građana. Pritužbe se uglavnom odnose na središnja tijela državne uprave, a zaštita prostora je jedno od najčešćih pitanja na ovom području. Posebni interes pučkog pravobranitelja je međutim odnos prema građanima.

Kako bi se građanima bilo na usluzi Županija je odredila djelatnika koji prima pritužbe građana.

Što se tiče nacionalnih manjina, njihov status reguliran je Statutom. Sredstva za njihov rad osigurana su u proračunu, za 2006. godinu iznosila su 300.000 kuna, dok je za sljedeću predviđeno 500.000 kuna. Vijeća i predstavnici nacionalnih manjina osnovali su Koorinaciju na razini Županije s kojom Županija ima dobru suradnju.

U svrhu informiranja građana doneseni su svi akti, izrađena je web-stranica, a građani se informiraju i putem Službenog glasnika grada Splita. Ukoliko ne mogu riješiti probleme građana koji im se obrate, onda iste upućuju na tijela koja im mogu pomoći.

Gradane najviše interesira prostorno planiranje. Dopune i izmjene prostornog plana su u tijeku, nažalost devastacija pomorskog dobra je jedno od većih problema. Suradnja sa građevinskom inspekcijom je dosta dobra.

Jedan od problema je i taj da građani još uvijek ne razlikuju koje su nadležnosti grada a koje Županije. Prostorne planove donose jedinice lokalne uprave, međutim jedan dio tih

nadležnosti će prijeći na Županiju. Također je istaknutno neadekvatno nagrađivanje djelatnika u državnoj upravi, državne službenike bi trebalo bolje stimulirati za njihov rad.

Pučki pravobranitelj je ustvrdio da ima dosta pritužbi građana koji se odnosi na izmjenu prostornog plana. Inspekcijske službe su neefikasne, tu ima također dosta pritužbi, zbog rušenja. Jedinice lokalne uprave ubiru namete iako se na tim područjima nije ni smjelo graditi.

Preduvjet svega su prostorni planovi. Županija sufinancira izradu prostornih planova. Stoga smatraju da je veoma bitno donijeti prostorne planove, onda će se mnoge stvari srediti, jer će ljudi znati gdje mogu graditi. Divlja gradnja je nanijela veliku štetu gradu Splitu, jer nije bilo prostornog plana, pa nije ni čudno da je došlo do divlje gradnje. Naime, nakon rata došlo je do velikog priliva stanovništva, većina tih ljudi je gradila kuće koje se ne mogu legalizirati, niti upisati vlasništvo u zemljišne knjige. Pored toga nije se poštivala niti mediteranska izgradnja objekata.

Pučki pravobranitelj je ustvrdio da je prigovor građana uglavnom bio da se tamo gdje se rušilo sada planira izgradnja turističkih naselja. Također ima prigovora na infrastrukturu na području Županije, zanima ga da li su ti prigovori opravdani.

Zamjenik župana pretpostavlja da se tu radi o rubnim područjima Županije. Na ta se područja vratilo malo ljudi, većinom su to staračka domaćinstva, gdje je najveći problem nezapolenost. Ima nekoliko sela oko Trilja koja se nalaze u brdima i teško je očekivati da se iz sredstava proračuna može izgraditi vodovodna mreža, mreža odvodnje i dovesti struja. Županija je također opterećena jamstvima. Povećana su sredstva u okviru decentralizacije, ali su matična sredstva ostala ista. Dobro je da su dobili spomeničku rentu.

Na pitanje pučkog pravobranitelja da li ima pritužbi na rad sudova u Splitu, odgovor je bio da Općinski sud u Splitu dobro radi, ali je zastoj u Županijskom sudu. Iako pučki pravobranitelj nema ovlasti prema sudovima, građani se uporno javljaju, jer se nemaju kome drugom obratiti.

Zamjenik župana gosp. Luka Brčić i pučki pravobranitelj gosp. Jurica Malčić obratili su se predstavnicima sredstava javnog informiranja koji su izrazili interes za posjet pučkog pravobranitelja Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Na kraju posjeta Splitsko-dalmatinskoj županiji pučki pravobranitelj se susreo sa šefom *Misije OESS-a u Splitu* gosp. *Jeroenom Jansenom* i njegovim suradnicima. Predstavnici Misije iznijeli su svoje viđenje situacije na području Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije. Što se tiče povratka i integracije izbjeglica situacija je specifična, naime radi se o minornom broju potencijalnih povratnika između 1170 i 1300 osoba, to je u usporedbi

sa drugim županijama deset puta manje. Stanovništvo u Splitsko-dalmatinskoj županiji je mješano. Selo Otišić nalazi se u općini Vrljika. Prije rata tamo je živjelo 1600 stanovnika, sada ih je svega 20, znači vratio ih se veoma mali broj. U tom selu nema ni struje ni vode, ulažu se naponi da se selo elektrificira i dovede voda, možda bi se onda više ljudi vratilo, isto kao i u Lečevici. U kontaktima su sa udrugama u Dubrovniku i Makarskoj. Preporuke koje se tiču stambenog zbrinjavanja biti će teško primijeniti u Dubrovačko-neretvanskoj županiji jer je tamo zemljište preskupo. Za stambeno zbrinjavanje izrađena je lista prioriteta na koju su uključene i dvije osobe iz Dubrovnika. Što se tiče obnove u Splitsko-dalmatinskoj županiji ima oko 150 žalbi u vezi kvalitete obnove koje se nikako ne rješavaju.

Kada su u pitanju mirovine izbjeglica u Trebinju situacija se popravlja, od 360 zahtjeva ostala su neriješena još 92 slučaja.

Što se tiče statusnih pitanja, to se rješava preko nevladine udruge MI. Nije bilo puno zahtjeva za sticanje državljanstva, ima sve više riješenih slučajeva.

U Odjelu vladavine prava prate se slučajevi povrata imovine, radni sporovi, koji uključuju nacionalne manjine, teroristički napadi, duljina trajanja postupaka, monitoring suđenja ratnih zločina, kao što je suđenje za Loru. Najveći problem predstavljaju neriješeni predmeti Županijskog suda u Splitu sa kojeg je prenešeno 2.300 predmeta na manje sudove. Smatraju da je pozitivno da Ustavni sud više nije nadležan za duljinu trajanja postupka.

Odjel za politička pitanja od iduće godine više neće djelovati u okviru Misije OESS-a u RH. Jedna od bitnih odrednica ovog odjela je suradnja sa lokalnim vlastima, praćenje izbora i prekogranična suradnja. U odjelu se također prati provedba Zakona o nacionalnim manjinama u Splitsko-dalmatinskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji. U Dubrovniku su najbrojnije tri manjine, bošnjačka, srpska i albanska. Bošnjaci su se uspjeli konstituirati, te imaju svoje Vijeće dok Srbima i Albancima to nije uspjelo. U Dubrovačko-neretvanskoj županiji bošnjaci su se veoma dobro organizirali, imaju svoj radio program i dobru suradnju sa lokalnom upravom. Dok u Splitsko-dalmatinskoj županiji to nije slučaj. Financijska potpora Vijećima je veoma dobra, a problem je komunikacija, jer još nisu uspostavili dijalog sa gradonačelnikom Splita, nemaju svoj prostor za djelovanje, već su prisiljeni djelovati u okviru svojih kulturnih društava.

U Splitu živi veliki broj Albanaca, oni su uglavnom poduzetnici, dolaze sa Kosova i imaju stare dokumente ili dokumente UNMIK-a. U svezi rješavanja njihovog statusa može pomoći i pučki pravobranitelj.

Problem je i zapošljavanje nacionalnih manjina zbog praga od 5%, a nemaju ni prednost. U Šibensko-kninskoj županiji situacija je nešto bolja, oni imaju vježbenike srpske

nacionalnosti. Ta situacija će se promijeniti, zapravo bi trebalo samo provoditi Ustanvni zakon o pravima nacionalnih manjina. Ured državne uprave tu malo može učiniti, jer ne mogu natjerati lokalnu upravu da promjeni svoje akte. Lokalna uprava bi u svom statutu trebala unijeti promjene s obzirom na Vijeća nacionalnih manjina, čini se kao da se to izbjegava, jer ovaj zakon bi mogao imati svoju potpunu primjenu. Problemi na ovom području su drugačiji od onih na područjima od posebne državne skrbi. Iako Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska županija imaju određena područja koja su od posebne državne skrbi, tu su posebni problemi, stambeno zbrinjavanje na tom području ići će veoma teško i sporo jer je cijena zemljišta u Dubrovniku i Splitu izuzetno visoka, postoji bojazan da će stambeno zbrinjavanje na tom području ostati posljednje, jer nisu predviđena dostatna sredstva u Proračunu RH za stambeno zbrinjavanje, pogotovo ne prema cijenama na terenu.

U Splitu je puno teže raditi sa manjinama nego u manjim mjestima, u kojima nacionalne manjine zapravo čine većinu. Veliki problem u Splitu je nesrazmjer u popisu birača i popisu stanovništva. Naime ljudi se nakon rata nisu htjeli izjašnjavati kao pripadnici nacionalnih manjina. Četiri tisuće pripadnika nacionalnih manjina nije malen broj ali je malen u postotku. Ljudi su razočarani u primjeni Zakona o nacionalnim manjinama, jer neke od manjina nisu klasične manjine.

Za vrijeme boravka na području Splitsko-dalmatinske županije pučki pravobranitelj je zaprimio 37 pritužbi građana.

DIO PETI

OCJENE I PRIJEDLOZI

U ovom dijelu izvješća pučki pravobranitelj sukladno odredbama članka 5. i 9. Zakona o pučkom pravobranitelju, ocjenjuje stupanj poštivanja ustavnih i zakonskih prava građana u oblastima bitnim za ostvarivanje tih prava te upozorava na odnose, pojave i područja koja zaslužuju posebnu pažnju Hrvatskog sabora.

Ocjene i prijedlozi pučkog pravobranitelja pri tom su nužno ograničeni ustavnim određenjem te institucije i njezinim djelokrugom utvrđenim Zakonom o pučkom pravobranitelju.

UPRAVA I GRAĐANI – RJEŠAVANJE UPRAVNIH STVARI

Temeljna zadaća pučkog pravobranitelja je da postupajući po pritužbama građana ili na vlastitu inicijativu štiti građane od nezakonitog, nepravilnog ali i lošeg rada državne ili lokalne uprave kao i drugih tijela s javnim ovlastima. Pri tom se intervencije pučkog pravobranitelja ne ograničavaju samo na ocjenu zakonitosti rada uprave u užem smislu, nego i na poštivanje načela i zahtjeva dobre i građanima prijateljske upravne prakse često i sa stajališta načela pravičnosti i morala.

Kroz takvu vrstu zaštite pučki pravobranitelj djeluje u dva smjera: pravovremeno upozorava na ugroze i povrede prava i pomaže njihovom ostvarenju, ali i doprinosi demokratskoj kontroli uprave i njenom poboljšanju i unapređenju.

I u 2006. godini najveći broj pritužbi građana pučkom pravobranitelju odnosio se na dugotrajnost upravnih postupaka i postupanje odnosno nepostupanje upravnih tijela s tim u vezi, a manji dio na nezakonitost ili nepravilnost njihovih odluka i akata.

U tom pogledu stanje je gotovo jednako onom na koje smo upozorili u izvješćima za 2004. i 2005. godinu, što je svakako zabrinjavajuće i zaslužuje pažnju zastupnika.

Na dugotrajnost postupaka i nedonošenje rješenja u zakonskom (60 dana) ili bar primjerenom odnosno razumnom roku i dalje su najčešće pritužbe u mirovinsko-invalidskim,

imovinsko-pravnim i stambenim stvarima, kao i u pitanjima obnove i graditeljstva i to kako u prvostupanjskom tako i u postupku po žalbama.

Osim nepoštivanja rokova prava pritužitelja upravna tijela krše i nepoštivanjem zakonske obveze iz članka 296. Zakona o općem upravnom postupku, prema kojoj su obvezna uvijek pismeno obavijestiti stranku kad ne mogu poštovati zakonske rokove i navesti koje će radnje poduzeti u svrhu rješavanja njihovih predmeta.

U nemalom broju predmeta dugotrajnost upravnog postupka posljedica je toga što ni prvostupanjska ni drugostupanjska tijela ne koriste prava i mogućnosti ali ne obveze iz članaka 235. – 237. odnosno 242. i 243. Zakona o općem upravnom postupku, prema kojima mogu sama povodom žalbe riješiti upravnu stvar drugačije ili pak moraju u pravilu povodom žalbe sama riješiti upravnu stvar. Takva praksa dovodi do višekratnog poništavanja rješenja i vraćanja na ponovni postupak, čime se produljuje postupak i krše prava građana.

Takvo stanje jednim dijelom je i posljedica složenosti postupka u pojedinim oblastima, velikog priliva predmeta u kratkom roku i nedovoljnog broja službenika, ali sve su to okolnosti koje su bile poznate ili ih je bilo moguće predvidjeti.

Stoga je pučki pravobranitelj u dva godišnja izvješća (za 2004. i 2005. godinu) iznio nekoliko prijedloga i preporuka za rješenje pitanja dugotrajnosti postupka upravnog rješavanja s ocjenom da ih je moguće provesti u kratkom roku, paralelno i relativno neovisno o drugim potrebnim promjenama i reformama u upravi.

Nažalost u 2006. godini započela je realizacija samo jedne od 6 preporuka pučkog pravobranitelja. Središnji državni ured za upravu donio je Naputak iz članka 298. Zakona o općem upravnom postupku što je tek početni korak u uspostavljanju sustava praćenja i ocjenjivanja rješavanja u upravnim stvarima i po upravnim oblastima i za državnu upravu u cjelini. Takav sustav koji tek treba i u stvarnosti uspostaviti neophodan je uvjet za objektivno sagledavanje stanja i poduzimanje mjera, kako na razini resora tako i na razini Vlade Republike Hrvatske.

Ostali prijedlozi i preporuke niti u 2006. godini nisu u bitnoj mjeri realizirani, o čemu svjedoče i izvješća po pojedinim oblastima.

Na utemeljenost i važnost tih preporuka upozorio je Europski sud za ljudska prava u dvije presude sredinom 2006. godine (Božić protiv Hrvatske i Počuća protiv Hrvatske) kojima je između ostalog utvrđena povreda članka 6. stavka 1. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda i zbog dugotrajnosti upravnog postupanja.

Stajališta i poruke tih presuda su sljedeće:

1. Kad se radi o upravnom sporu, u ukupno trajanje postupka temeljem kojeg se ocjenjuje razumnost roka, uračunava se i trajanje postupka pred Upravnim sudom ali i prethodnog postupka pred upravnim tijelima. Spor nastaje trenutkom podnošenja žalbe na prvostupanjsko rješenje.

2. U pravnom poretku Republike Hrvatske nema učinkovitog pravnog sredstva za ubrzanje upravnog postupka. Postupak po šutnji administracije nije učinkovito pravno sredstvo između ostalog i zbog dužine postupka pred Upravnim sudom.

3. U domaćem pravnom poretku nema ni dovoljno postupovnih garancija protiv opetovanog poništavanja rješenja i vraćanja na ponovni postupak, što je u nemalom broju predmeta razlog nerazumno dugom trajanju postupaka.

4. U Republici Hrvatskoj krše se ljudska prava jer država nije stvorila pretpostavke ni osigurala uvjete da se o (upravnim) sporovima građana odlučuje u razumnom roku.

Koje su moguće (vjerojatno) posljedice pravnih stajališta iz navedenih presuda?

- Do promjene prakse Ustavnog suda odnosno Vrhovnog suda verificirane po Europskom sudu za ljudska prava, građani se mogu neposredno obratiti zahtjevom tom sudu ne koristeći sva domaća neučinkovita pravna sredstva (šutnja administracije, ustavna tužba, tužba Vrhovnom sudu).

- S obzirom na višegodišnje trajanje postupaka u nekim oblastima (denacionalizacija, obnova, mirovine) može se očekivati jedan broj takvih zahtjeva ali i presuda protiv Republike Hrvatske s odgovarajućim financijskim posljedicama ali i s ocjenom da Republika Hrvatska u upravnim stvarima ne može osigurati europske standarde.

- Nakon izvjesne promjene prakse Ustavnog odnosno Vrhovnog suda može se očekivati veći priliv tužbi prvenstveno pred Vrhovnim sudom koji je ionako pod pritiskom velikog broja tužbi zbog dugotrajnog suđenja. Također su izvjesne i financijske posljedice po Republiku Hrvatsku.

■

Kako bi se ublažile posljedice do kojih je dovelo višegodišnje zanemarivanje ove problematike ali i otklonile buduće povrede prava građana zbog nerazumno dugog trajanja postupaka predlaže se:

1) Bez odlaganja kadrovski i materijalno osposobiti službe i odjele za rješavanje i tekućeg priliva predmeta ali i zaostataka u najkritičnijim oblastima.

2) Stvoriti uvjete u Upravnom sudu za brže rješavanje onih predmeta u kojima postupak na sudu traje dugo ali i svih predmeta u kojima je od početka postupka pred upravnim tijelom prošlo više godina. (Pučki pravobranitelj je i protekle dvije godine, anticipirajući stajalište da u ukupnu duljinu postupka treba uračunati i trajanje postupka pred upravnim tijelima, upozoravao Upravni sud i predlagao hitno rješavanje takvih predmeta).

3) Izvršiti analizu postupka zbog šutnje administracije i poduzeti mjere, uključivo i dopune Zakona o općem upravnom postupku i Zakona o upravnim sporovima, kako bi taj postupak mogao postati učinkovito pravno sredstvo.

4) Izvršiti analizu primjene odredaba članaka 235.-237. i 242. i 243. Zakona o općem upravnom postupku i ocijeniti potrebu poduzimanja mjera, uključivo i dopunu spomenutih odredaba u cilju onemogućavanja višekratnog vraćanja predmeta na ponovni postupak.

Stajalište je pučkog pravobranitelja da bi ispravnom interpretacijom i primjenom navedenih propisa kao i ažurnošću Upravnog suda postupak zbog šutnje administracije mogao biti učinkovito pravno sredstvo. Promjenama zakona treba pristupiti tek nakon što se ispitaju sve druge mogućnosti.

5) Što se tiče priprema i donošenja novih zakona ponovno upozoravamo na potrebu dosljedne primjene Poslovnika Vlade Republike Hrvatske (članak 27.a.) koji obvezuje da se u pripremi za donošenje zakona mora navesti i iskaz procjena učinka zakona na broj državnih službenika i namještenika a to znači i učinka na upravno rješavanje. Valja razmotriti i potrebu dopuna Poslovnika Hrvatskog sabora (članak. 132.) na način da prijedlog zakona mora također sadržavati takvu procjenu sve sa svrhom da građani budu sigurni da će prava koja im zakon garantira ostvariti u primjerenom roku.

6) Ministri moraju obratiti daleko veću pozornost na važnu upravnu funkciju rješavanja o pravima i pravnim interesima građana. Ministri su odgovorni da se u cjelini resora kojemu su na čelu o pravima građana utvrđenim zakonom i drugim propisima rješava zakonito, i u propisanim rokovima. Njihova je obveza da redovno prate i analiziraju podatke o rješavanju upravnih stvari i ostvarivanju prava građana, da poduzimaju mjere ili da predlažu Vladi Republike Hrvatske poduzimanje potrebnih mjera.

Ne može biti dobar ministar onaj u čijem resoru upravni postupak traje više godina, ili samo postupak u ministarstvu po žalbi 2 do 4 godine.

■

Bit će dobro ako presude i pravna stajališta Europskog suda potaknu pa i prisile ministre, Vladu pa i Hrvatski sabor na poduzimanje naprijed navedenih mjera u korist građana Republike Hrvatske. Ali, nije dobro da je za to potreban takav vanjski poticaj, pa i prisila, tim prije što su mnogi pa i pučki pravobranitelj koji kao opunomoćenik Hrvatskog sabora štiti prava građana i posreduje između njih i državnih tijela, pravovremeno i uporno upozoravali na kršenje prava zbog dugotrajnosti upravnih postupaka i predlagali mjere na koje sada upućuju spomenute presude i pravna stajališta Europskog suda.

Tim povodom želimo upozoriti da se i u drugim pitanjima reforme odnosno potrebnih promjena u državnoj upravi ponekad sve svodi na usklađivanje naših zakona i drugih propisa s propisima Europske unije (često u žurbi i vremenskom tjesnacu), tako da ti zakoni i propisi često ne polaze od potreba građana i iskustava iz prakse. Ponekad odlučujuću ulogu u pripremi zakona imaju strani eksperti koji preslikavaju tuđe modele i rješenja a bez potrebnih prilagodbi s obzirom na domaće potrebe, ukupnost domaćeg pravnog sustava pa i pravnu kulturu. Pristupa se nepotrebnom normiranju i tamo gdje ispravna interpretacija pa i primjena postojećih normi ovisi samo o boljoj organiziranosti, konkretnim mjerama i pravilnom i odgovornom radu i ponašanju.

U tom smislu mogu se očekivati značajni problemi u primjeni novih propisa o državnim službenicima. Da se često zakoni i propisi usklađuju samo zato jer se to u procesu pristupanja Europskoj uniji traži, pokazuje istodobno donošenje propisa o depolitizaciji visokih upravnih funkcija i javno manifestiranje stranačke pripadnosti njihovih nositelja pa i njihovog pristupanja u stranku.

Na kraju ovog poglavlja, kao i na kraju dva posljednja godišnja izvješća izražavam uvjerenje da je za bolje funkcioniranje uprave u Republici Hrvatskoj potrebno ubrzati decentralizaciju i prenošenje upravnih poslova (i sredstava) na lokalne jedinice i uskladiti plaće službenika u državnoj upravi s onima u lokalnoj upravi te povećati plaće najstručnijoj i najpotrebnijoj kategoriji državnih službenika.

PRITUŽBE NA RAD SUDOVA

Broj pritužbi pučkom pravobranitelju zbog dugog trajanja sudskih postupaka niti u 2006. godini nije se smanjio. O tome da je dugotrajnost postupka i dalje najveći problem hrvatskog pravosuđa govori i broj pritužbi Ministarstvu pravosuđa kao i podaci o broju tužbi zbog

prekoračenja razumnog roka kod županijskih sudova, Vrhovnog suda i, još uvijek, kod Ustavnog suda Republike Hrvatske.

Pritužitelji koji su se obratili Uredu pučkog pravobranitelja upućivani su na mjerodavno Ministarstvo pravosuđa ili na mogućnost tužbe sudu kad je trajanje postupka na to upućivalo. Pismene pritužbe Ured je u pravilu prosljeđivao odgovarajućoj službi u Ministarstvu pravosuđa tražeći postupanje kao i očitovanje o učinjenom. Sudeći po očitovanjima koje Ured dobiva vidljivo je da se služba u ministarstvu pri ispitivanju pritužbi u pravilu zadovoljava odgovorom predsjednika suda ili čak predmetnog suca dok je neposredan uvid u sudski spis rijedak izuzetak. Pravosudna inspekcija, po izvješću samog ministarstva, u pravilu ne vrši nadzor po pritužbama i predstavkama građana. (U 2006. godini samo u jednom slučaju obavljen je nadzor na temelju predstavke građana).

Iako se u izvješću navodi da su pritužbe na nepostupanje ili odugovlačenje postupanja u predmetima u većini osnovane, niti jedan od stegovnih postupaka protiv sudaca u 2006. godini nije pokrenut na osnovi činjenica utvrđenih u postupku ispitivanja predstavki.

Navedeno ukazuje na to da za postupanje po pritužbama građana nije dovoljan samo nadzor ministarstva.

Stoga pučki pravobranitelj ostaje pri ranijoj ocjeni da bi bilo korisno da se određeni oblici kontrole po pritužbama građana kao dodatnu zaštitu protiv dugotrajnosti postupka i nepravilnog postupanja u poslovima sudske uprave povjere pučkom pravobranitelju kao opunomoćeniku Hrvatskog sabora koji je nezavisan i samostalan u svom radu.

Takva ocjena podržana je i u prošlogodišnjem izvješću eksperata Europske unije o stanju u hrvatskom pravosuđu. Izvješće sadrži jasnu preporuku u tom pogledu.

Na proširenje ovlasti pučkog pravobranitelja u tom smislu upućuju i stajališta i preporuke Povjerenika za ljudska prava vijeća Europe koji prema Protokolu 14. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda preuzima aktivnu ulogu u radu Europskog suda za ljudska prava. Povjerenik je u tu svrhu dobio zadaću uspostavljanja aktivne mreže nacionalnih ombudsmana radi bolje suradnje s Europskim sudom. Nacionalni ombudsmani bi putem te mreže trebali doprinijeti rješavanju onih pitanja koja bi mogla dovesti do velikog broja sporova pred Europskim sudom.

Temeljem navedenog a polazeći i od ocjena zastupnika i klubova izraženih u prošlogodišnjoj saborskoj raspravi o godišnjem izvješću pučkog pravobranitelja pripremili smo inicijativu za izmjenu odredbe članka 92. Ustava Republike Hrvatske čime bi se uklonila zapreka za proširenje ovlasti pučkog pravobranitelja. Inicijativa će biti formalno upućena

Hrvatskom saboru kad (i ako) se iz drugih razloga pristupi promjeni Ustava.

Na kraju valja reći da ni nadzor pučkog pravobranitelja, kao ni nadzor ministarstva ili zaštita putem tužbe zbog prekoračenja razumnog roka ne mogu riješiti probleme građana s dugotrajnošću sudskih postupaka. Takav nadzor može biti samo potrebna dodatna zaštita pa i satisfakcija, ali trajno rješenje za budućnost je jačanje ovlasti i sposobnosti sudske uprave i sudskog menadžmenta i dobro funkcioniranje pravosudne uprave Ministarstva pravosuđa koja treba poduzimati mjere i osigurati kadrovske i materijalne uvjete za rad sudova i sudske uprave.

U prošlogodišnjem izvješću izrazili smo zadovoljstvo što je Vrhovni sud Republike Hrvatske počeo provoditi mjere za rješavanje zaostalih predmeta i praćenje i kontrolu rada sudova i sudaca koristeći svoje zakonske ovlasti. Također smo izrazili očekivanje da će te mjere prerasti u stalan sustav praćenja, kontrole i ocjenjivanje rada i učinka svih sudaca koji će omogućiti poduzimanje pravovremenih i učinkovitih mjera, sve do uklanjanja iz sustava sudaca koji ne mogu zadovoljiti potrebne standarde dobrog suđenja.

Iako je još rano za donošenje konačnih ocjena čini se da mjere i aktivnosti Vrhovnog suda već daju rezultate (više u kaznenim nego u građanskim predmetima) i valja ih nastaviti i unaprijediti. Međutim, ovlasti i mogućnosti Vrhovnog suda su ograničene i moraju biti praćene na bolji način nego do sada od Ministarstva pravosuđa. Ministarstvo mora riješiti probleme najopterećenijih sudova u Zagrebu i Splitu, pitanje Upravnog suda, između ostalog i osiguranje dovoljnog broja sudaca i osobito sudskih savjetnika koji značajno mogu oteretiti suce dijela dosadašnjih poslova. (Nije normalno da mnogo brže i lakše dolazi do novog zapošljavanja u mnogim (pa i novim) državnim upravnim službama i drugim državnim institucijama) nego u sudovima u kojima je po svim mjerilima to neophodno.

Uz to treba bitno ojačati sudsku upravu, posebno u Vrhovnom sudu, kako sav teret ne bi kao do sada spao na predsjednika suda i nekoliko sudaca čija je prva i temeljna zadaća da sude.

U tom pogledu Ministarstvo pravosuđa ne prati dovoljno napore i nastojanja unutar sudbenog sustava. I u drugim pitanjima reforme pravosuđa teško je ne uočiti deficit u reformskom kapacitetu ministarstva. O tome svjedoči i izostanak makar i početnih mjera i aktivnosti za potrebnu racionalizaciju sudova, višegodišnje nerješavanje sustava besplatne pravne pomoći ili izmjene Zakona o odvjetništvu u pogledu odvjetničke tarife i njenog donošenja, izostanak bilo kakvih prijedloga za rješenje pitanja Upravnog suda.

U vremenskom tjesnacu s usklađivanjem zakona s propisima Europske unije postoji realna opasnost da gore navedena i druga pitanja od najveće važnosti za ostvarivanje prava i pravnu sigurnost građana Republike Hrvatske ostanu neriješena ili u drugom planu.

PРАВНА СИГУРНОСТ

Dugotrajnost upravnih i sudskih postupaka i dalje dovodi u pitanje ostvarivanje ustavnih načela pravne sigurnosti i jednakosti građana pred zakonom jer umjesto reda i izvjesnosti u pogledu rokova pogoduje arbitrarnosti i samovolji ali i omogućuje korupciju. Ne treba ni govoriti da sve to bitno utječe na stvaranje percepcije o raširenosti korupcije u upravi i pravosuđu.

U stvarnosti dugotrajnost postupaka najviše pogađa slabe i siromašne. S jedne strane za njih je najčešće rješavanje predmeta koji je u postupku životno važno pitanje koje zahtijeva brzo rješavanje, a s druge strane oni koji imaju moć i novac (najčešće oboje) u pravilu ostvaruju rješavanje svojih predmeta u kraćim rokovima.

Iako je dugotrajnost sudskih i upravnih postupaka dobrim dijelom i posljedica loših zakonskih rješenja u nekim oblastima kao i dugogodišnjeg nerješavanja kadrovskih i materijalnih uvjeta (posebno u pravosuđu), isto tako ona je posljedica zapuštenosti u sustavu rukovođenja i kontrole i u upravi i u pravosuđu.

Početna pretpostavka uspješnog rukovođenja i kontrole je uhodani sustav prikupljanja podataka i obrade podataka o upravnom i sudskom rješavanju a kroz to i praćenje, kontrola i ocjena rada svakog pojedinog upravnog službenika i suca.

Taj početni korak je nakon niza godina u 2006. godini napravljen i za upravu i za sudove. Središnji državni ured za upravu je 2006. godine donio Naputak iz članka 298. stavak 3. Zakona o općem upravnom postupku kojim se uvodi prikupljanje i praćenje podataka o upravnom rješavanju, a za sudove je Vrhovni sud uveo sustav praćenja rješavanja predmeta (između ostalog i zbog rješavanja zaostataka u sudovima).

Sljedeći korak trebao bi biti organizacijsko, kadrovsko i materijalno jačanje službi praćenja i kontrole kroz jačanje sudske uprave u Vrhovnom sudu i županijskim sudovima te u središnjim državnim tijelima i Središnjem državnom uredu za upravu. (Jačanje takvih službi prema iskustvima mnogih zemalja pokazalo se racionalnijim i učinkovitijim nego stalno povećanje broja neposrednih izvršilaca).

Takav dobar sustav praćenja ne samo da utječe neposredno na povećanje učinkovitosti i kvalitete rada i kroz to na trajanje postupka nego i omogućava donošenje i poduzimanje mjera na svim razinama.

Osim toga sustav praćenja, kontrole i ocjenjivanja na temelju tako dobivenih podataka neophodan je uvjet za uspostavljanje valjanih kriterija za unapređenje i napredovanje ali i za uklanjanje iz sustava onih koji potrebne kriterije ne mogu zadovoljiti.

Kad se radi o pravnoj sigurnosti valja upozoriti na nedopustivo ležeran odnos državnih tijela u odnosu na poštivanje i primjenu zakona i propisa uopće. I Hrvatski sabor i Vlada Republike Hrvatske olako se mire s činjenicom da se neki zakoni i pojedine zakonske odredbe jednostavno ili u pravilu ne provode. U upravi i pravosuđu to su prije svega odredbe o rokovima i hitnosti postupka te o obvezama upravnih tijela prema građanima, ali takvih primjera ima i u drugim oblastima (propisi o zabrani pušenja, zabrani upotrebe JMBG, plaćanju prekovremenog i rada nedjeljom i dr.). Neprovođenje zakona ali i mirenje s tim državnih tijela pogubno djeluje i na pravnu disciplinu građana i njihovo povjerenje u pravnu državu i njene institucije.

Bilo bi dobro da se odgovarajućim resorima izvrši analiza uzroka zbog kojih se pojedine zakonske odredbe ne provode i da predlože Vladi poduzimanje potrebnih mjera ili ukidanje odnosno izmjene takvih odredbi. Možda je prigoda za to i kroz provođenje akcije "hitro rez".

POVRATNICI

I u 2006. godini znatan udio u ukupnom broju pritužbi čine pritužbe pripadnika srpske manjine, odnosno Srba povratnika. Najveći broj pritužbi odnosi se na probleme u ostvarivanju prava povratnika i to u postupku obnove, povrata imovine, naknade štete zbog nekorištenja nekretnine i stambenog zbrinjavanja. Također ima pritužbi zbog ostvarivanja prava na mirovine, konvalidacije i statusnih prava. Dakle, gotovo sve takve pritužbe odnose se na pitanja koja su posljedica ratnih zbivanja i raspada bivše države.

Rad Ureda pučkog pravobranitelja po tim pritužbama detaljno je opisan u odgovarajućim poglavljima ovog izvješća.

Poznato je da rješavanje mnogih od tih pitanja traje veoma dugo i odvija se uz velike poteškoće, s jedne strane i zbog složenosti postupka i nedorečenosti propisa, a s druge strane zbog nedostatka materijalnih sredstava pa i kadrovskih deficita u odgovarajućim službama.

Također je poznato da je državna politika za poticanje povratka jasno i nedvosmisleno izražena kroz zakonske odredbe i odgovarajuće programe Vlade Republike Hrvatske ali i sadržana u obvezama koje je Republika Hrvatska preuzela u procesu pregovaranja o pristupanju

Europskoj uniji. Stoga i postupanje svih državnih pa i lokalnih tijela mora biti u skladu s tom politikom, što nažalost nije uvijek slučaj. U posebnim poglavljima izvješća navedeni su brojni primjeri nepoštivanja propisa i neopravdanog uskraćivanja prava građana kao i primjeri nepoštivanja načela dobre i prijateljske uprave, sadržanih i u odredbama Zakona o općem upravnom postupku (načelo privatnog i javnog interesa, proporcionalnosti i ekonomičnosti, pomoći neukoj stranci i dr.).

Ne bi bilo dobro da takva postupanja bace sjenu na ukupne rezultate koje je Republika Hrvatska postigla u pitanjima povrata imovine, obnove, sigurnosti pa i drugim pitanjima od značenja za ponovnu integraciju povratnika.

U tom smislu posebno upozoravamo i na buduće postupanje u postupku stambenog zbrinjavanja uopće i u odnosu na kategoriju bivših nositelja stanarskog prava. Provođenje programa stambenog zbrinjavanja mora se odvijati u postupku koji će uz informiranost, javnost i jasnost kriterija omogućiti podnositeljima zahtjeva i pravo na ulaganje svih redovnih i izvanrednih pravnih lijekova.

Istodobno valja stalno upozoravati na potrebu dosljednog provođenja svih odredaba Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, kao i stalnog poticanja mjera i programa za uključivanje povratnika u gospodarski i politički život. Još uvijek se u potpunosti ne poštuju odredbe o političkoj zastupljenosti i o zastupljenosti u državnoj i lokalnoj upravi i pravosuđu, a što je uvjet za punu normalizaciju odnosa, osobito u lokalnim sredinama.

UVJETI RADA

Za rad Ureda pučkog pravobranitelja u 2006. godini bilo je osigurano 4.691.244 kn u državnom proračunu i 202.471 kn putem donacije OEES-a. Sredstva od donacije utrošena su najvećim dijelom za terenski rad tj. obilazak županija u okviru projekta jačanja institucije pučkog pravobranitelja.

Iako je Hrvatski sabor zaključkom od 3. lipnja 2005. godine obvezao Vladu Republike Hrvatske da za rad Ureda pučkog pravobranitelja u 2006. godini osigura sredstva prema dvogodišnjem planu jačanja institucije taj zaključak nije proveden pa su u 2006. godini, umjesto sedam predviđenih, bila zaposlena tek dva savjetnika i to krajem 2006. godine. Dakle u 2006. godini ukupno je na radu u Uredu, uz pučkog pravobranitelja i tri zamjenika, bilo još 8

savjetnika pučkog pravobranitelja i 6 ostalih službenika, ukupno 18 ljudi.

Realizacija gore navedenog zaključka Hrvatskog sabora ipak je započela kroz državni proračun za 2007. godinu kojim je za rad Ureda osigurano 5.807.000,00 kn, 24% više nego za 2006. godinu. To povećanje omogućuje već u II. tromjesečju zapošljavanje 2 savjetnika, 1 stručnog referenta vještbenika i 1 upravnog referenta (postupak po natječaju je u tijeku).

Za realizaciju ukupnog dvogodišnjeg plana potrebno je u državnom proračunu za 2008. godinu predvidjeti daljnje povećanje od 20% u odnosu na 2007. godinu, odnosno cca 7.000.000,00 kn ukupno. Takav proračun omogućio bi da na kraju 2008. godine u Uredu bude na radu 30 zaposlenih, koliko je tim planom i predviđeno.

Kad se govori o novozaposlenima treba upozoriti Hrvatski sabor da još uvijek nije riješeno pitanje radnog prostora za rad Ureda. Kao privremeno rješenje za novozaposlene u 2006. godini dobili smo na korištenje jednu prostoriju u zgradi na Trgu sv. Marka 3, međutim novozaposleni za koje je natječaj u tijeku neće moći nastupiti na rad dok se pitanje radnog prostora ne riješi. Dvogodišnje obraćanje Državnom uredu za upravljanje imovinom te predsjedništvu i tajništvu Hrvatskog sabora nije do sada dalo rezultate. Pučki pravobranitelj kao opunomoćenik Hrvatskog sabora i kao ustavna institucija, nažalost još nema potrebne uvjete za rad unatoč višegodišnjim zaključcima Hrvatskog sabora.

PRIJEDLOG

Na kraju ovog izvješća želim upozoriti Hrvatski sabor na nove okolnosti pa i promjene koje su nastupile i u domaćem pravnom sustavu i u odnosima s međunarodnim tijelima i institucijama na području zaštite ljudskih prava.

Te okolnosti i promjene bitno utječu i na instituciju pučkog pravobranitelja ali i na budući razvoj pravobraniteljske funkcije u Republici Hrvatskoj.

1.

U Republici Hrvatskoj su uz pučkog pravobranitelja koji je opunomoćenik Hrvatskog sabora i ustavna institucija s mandatom koji obuhvaća sve građane, zakonom osnovane još dvije institucije pravobranitelja sa specijalnim mandatom (za djecu i za ravnopravnost spolova), a u postupku su i novi prijedlozi za donošenje zakona o pravobraniteljima za invalidne osobe i za umirovljenike i starije osobe. Također se najavljuju i nove inicijative za osnivanje posebnih

pravobraniteljstava.

Takav razvoj, čini se, zahtijeva i posebnu saborsku raspravu o koncepciji i budućem razvoju pravobraniteljske funkcije u Republici Hrvatskoj.

S jedne strane valja ocijeniti racionalnost osnivanja većeg broja posebnih pravobranitelja kao samostalnih institucija a s druge strane slabljenje i ograničavanje mandata jedine opće, ustavom predviđene institucije pučkog pravobranitelja koja bi mogla i trebala ispunjavati kriterije tzv. "Pariških načela" kao nacionalna institucija za zaštitu ljudskih prava (NHRI).

2.

Institucija pučkog pravobranitelja već danas teško može djelovati kao nacionalna institucija bez određenih oblika rada na terenu cijele države. Rad na terenu do sada kao privremeno rješenje, bio je omogućen putem donacije kroz suradnju s Misijom OESS-a u Republici Hrvatskoj. Sadašnja donacija koja pokriva još ovu godinu gotovo sigurno je i posljednja i što je još važnije više ne pokriva potrebe građana.

3.

Građani i javnost doživljavaju instituciju pučkog pravobranitelja kao nacionalnu ali i nezavisnu instituciju s najširim mandatom na području ljudskih prava bez obzira na sadržaj ustavne odredbe koja taj mandat ograničava na postupanje prema tijelima državne i lokalne uprave i tijelima s javnim ovlastima. O tome svjedoče brojne pritužbe građana na rad sudova (sudska uprava), javnih poduzeća, javnih ustanova i dr.

4.

I međunarodne institucije i tijela također se obraćaju pučkom pravobranitelju kao nacionalnoj instituciji za zaštitu ljudskih prava podrazumijevajući da prati stanje i djeluje na svim područjima i u svim pitanjima ljudskih prava. U tom smislu pučkom pravobranitelju obraćaju se i tijela UN i Vijeća Europe.

5.

Donošenjem Protokola 14 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava, povjerenik za ljudska prava Vijeća Europe sudjelovat će neposredno u mehanizmu Europskog suda za ljudska prava.

U tu svrhu povjerenik će uspostaviti aktivnu mrežu ombudsmana i nacionalnih institucija za ljudska prava (u jednom broju država ombudsmani su ujedno i NHRI) u okviru Vijeća Europe, sa zadatkom da kroz međunarodnu suradnju pomognu povjereniku u radu pri Europskom sudu, ali i da u domaćem pravnom sustavu djeluju na preveniranju i uklanjanju pojava i prakse koja bi mogla dovesti do velikog broja tužbi iz te države pred Europskim sudom.

■

Sve naprijed navedeno upućuje na to da bi bilo dobro da Hrvatski sabor putem Odbora za Ustav, poslovnik i politički sustav i Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina organizira raspravu i zauzme stajališta o koncepciji i daljnjem razvoju pučkog pravobranitelja i pravobraniteljske funkcije u Republici Hrvatskoj:

- Da li i dalje zakonom osnivati posebna pravobraniteljstva ili jačati ustavnu instituciju pučkog pravobranitelja?

- Treba li pučki pravobranitelj ujedno biti i nacionalna institucija za zaštitu ljudskih prava (NHRI) u smislu "Pariških načela" UN 1993. god. s širokim mandatom za područje ljudskih prava?

- Treba li u tom smislu kod prve promjene ustava izmijeniti i odredbu čl. 92. Ustava Republike Hrvatske, a nastavno i Zakon o pučkom pravobranitelju iz 1992. godine koji je zastario i nije usklađen ni s promjenom Ustava iz 2000. godine?

■

Sva ta pitanja traže odgovore s ciljem da se nađu najbolji i najracionalniji oblici za zaštitu ljudskih prava, koji će se moći uklopiti u europske mreže takvih institucija.

SADRŽAJ

DIO PRVI	2
UVODNE NAPOMENE	2
Rasprava o Izvješću o radu za 2005. godinu	3
Radna tijela	3
Mišljenje Vlade	3
Zaključak Hrvatskog sabora o Izvješću za 2005. godinu	3
DIO DRUGI	4
STATISTIČKI PODACI ZA 2006. GODINU	4
DIO TREĆI	10
ANALIZA RADA PO PRAVNIM PODRUČJIMA	10
Pritužbe na rad sudova, državnog odvjetništva, javnobilježničke službe, odvjetnika i sudskih vještaka	10
Mirovinsko i invalidsko osiguranje	13
Prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji	22
Socijalna skrb	24
Zdravstvena zaštita i zdravstveno osiguranje	29
Školstvo	35
Građanska stanja	38
Statusna prava građana - stjecanje državljanstva RH	43
Službenički i radni odnosi	46
1. Povrede prava u području službeničkih i radnih odnosa	46
2. Pojedine vrste povrede prava službenika	47
2.1. Premještaj službenika zbog potreba službe	47
2.2. Raspolaganje službenika zbog ukidanja tijela ili radnog mjesta	48
2.3. Povreda prava iz radnog odnosa zaposlenih u gospodarstvu	50
Lokalna samouprava	53
Povrede prava građana općim aktima	53
Povreda prava građana pojedinačnim aktima u lokalnoj samoupravi	55
Obnova - Povrat privremeno preuzete imovine - Naknada štete zbog nekorištenja nekretnine- Stambeno zbrinjavanje	58
Obnova	60
Povrat privremeno preuzete imovine	65
Naknada štete zbog nekorištenja nekretnine	68

Stambeni odnosi - Stambeno zbrinjavanje	73
Imovina oduzeta za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine	81
Graditeljstvo i prostorno uređenje	85
Graditeljstvo	85
Prostorno uređenje	96
Zaštita okoliša	97
Postupanje policijskih službenika	98
Osobe lišene slobode	100
Prenapučenost	101
Smještaj	102
Rad i tretman zatvorenika	103
Pritvorenici	104
Maloljetnici	105
Žene	106
Neubrojive osobe	107
Imovinska nesigurnost	111
DIO TREĆI	119
MEĐUNARODNA SURADNJA	119
DIO ČETVRTI	122
OBILAZAK ŽUPANIJA	122
1) Sisačko-moslavačka županija (29. svibnja do 2. lipnja 2006.)	122
2) Brodsko-posavska županija (26. do 29. lipnja 2006.)	129
3) Šibensko-kninska županija (25. do 29. rujna 2006.)	134
4) Vukovarsko-srijemska županija (23. do 27. listopada 2006.)	143
5) Splitsko-dalmatinska županija (27. studenoga do 1. prosinca 2006.)	156
DIO PETI	170
OCJENE I PRIJEDLOZI	170
UPRAVA I GRAĐANI – RJEŠAVANJE UPRAVNIH STVARI	170
PRITUŽBE NA RAD SUDOVA	174
PRAVNA SIGURNOST	177
POVRATNICI	178
UVJETI RADA	179
PRIJEDLOG	180
SADRŽAJ	183